

Poročilo o dejavnosti osrednjih območnih knjižnic (OOK): IZVAJANJE POSEBNIH NALOG V OBDOBJU 2014-2016

Milena Bon, Marko Aupič, Maja Jarc

Poročilo o dejavnosti osrednjih območnih knjižnic (OOK): izvajanje posebnih nalog v obdobju 2014-2016

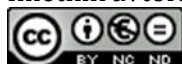
Zbirka: Center za razvoj knjižnic. Študije
ISSN 2386-0332

Avtorji: Milena Bon, Marko Aupič, Maja Jarc

Zasnova tipičnih strani: Kabinet01
Oblikovanje: Milena Bon
Tehnično urejanje in prelom: Maja Jarc

Uredila: Milena Bon

© Narodna in univerzitetna knjižnica, 2017
Imetnik avtorskih pravic na tem delu je Narodna in univerzitetna knjižnica.

To delo je na voljo pod pogoji slovenske licence Creative Commons 2.5 (priznanje avtorstva, nekomercialno, brez predelav).

V skladu s to licenco je dovoljeno vsakemu uporabniku ob priznanju avtorstva delo reproducirati, distribuirati, javno priobčevati in dajati v najem, vendar samo v nekomercialne namene. Dela ni dovoljeno predelovati.

Izdala in založila: Narodna in univerzitetna knjižnica, 2017

Za knjižnico: Martina Rozman Salobir

Način dostopa: <https://cezar.nuk.uni-lj.si/analize/studije.php>

1. izdaja

Publikacija je brezplačna.

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

COBISS.SI-ID=293366016

ISBN 978-961-6551-81-6 (pdf)

KAZALO

PREDGOVOR.....	7
1 UVOD	8
2 ZAKONSKE OSNOVE.....	8
2.1 Mreža splošnih knjižnic in prebivalstvo	9
3 IZVAJANJE POSEBNIH NALOG OOK TER NAČIN NJIHOVEGA KOORDINIRANJA.....	13
3.1 Zagotavljanje povečanega in zahtevnejšega izbora knjižničnega gradiva in informacij ...	13
3.1.1 Prirast gradiva iz naslova izvajanja prve posebne naloge (nakup, obvezni izvod).....	13
3.1.2 Uporabniki in posredovanje gradiva	20
3.1.3 Brezplačna medknjižnična izposoja (MKI) za končnega uporabnika	28
3.1.4 Promocija povečanega izbora gradiva.....	30
3.2 Strokovna pomoč knjižnicam območja	30
3.2.1 Svetovalno delo, ki temelji na uveljavljenih in dogovorjenih strokovnih izhodiščih	31
3.2.2 Projekti, ki se izvajajo na posameznem območju ali v vsej državi, sodobne informacijske storitve za uporabnike in sodelovanje	32
1. Rastem z e-viri.....	33
2. Kamra	33
3. Dobre knjige (www.dobreknjige.si)	33
3.2.1 Analiza stanja razvitosti in potreb knjižnične dejavnosti v okviru območj, razvoj in načrtovanje občinskih ter medobčinskih knjižničnih mrež	37
3.2.2 Razvojne potrebe na področju informacijske tehnologije.....	39
3.2.3 Mentorstvo za knjižnične delavce začetnike in študente bibliotekarstva	40
3.2.4 Sodelovanje s šolskimi knjižnicami na območju in skupen razvoj bibliopedagoških dejavnosti za učence in dijake.....	40
3.2.5 Opredelitev ciljev, koordinacija ali izvedba knjižničnih storitev za posebne skupine uporabnikov.....	42
3.2.6 Sodelovanje z drugimi območnimi knjižnicami	43
3.2.7 Mednarodno sodelovanje.....	43
3.2.8 Promocija izvajanja posebnih nalog OOK.....	45
3.3 Koordinacija zbiranja, obdelave in hranjenja domoznanskega gradiva	48
3.3.1 Načrtovanje in koordinirano pridobivanje domoznanskega gradiva za knjižnice na svojem območju, informiranje zavezancev za obvezni izvod (OI) in posredovanje informacije o zavezancih s svojega območja nacionalni knjižnici	49
3.3.2 Seznanjanje uporabnikov z domoznanskimi zbirkami (v sorodnih kulturnih zavodih, zlasti muzejih in arhivih) na območju OOK.....	51
3.3.3 Bibliografska obdelava domoznanskega gradiva z območja OOK.....	52
3.3.4 Izvajanje normativne kontrole.....	53
3.3.5 Digitalizacija	53
3.3.5.1 Spletni portal KAMRA (www.kamra.si).....	63

3.4	Usmerjanje izločenega knjižničnega gradiva s svojega območja.....	68
4	KADRI.....	74
5	FINANCIRANJE IZVAJANJA POSEBNIH NALOG OOK.....	75
6	NARODNA IN UNIVERZITETNA KNJIŽNICA, KOORDINACIJA IZVAJANJA POSEBNIH NALOG ZA OSREDNJE OBMOČNE KNJIŽNICE.....	88
6.1	Strokovna izhodišča	88
6.2	Koordinacija dejavnosti svetovalnih služb v OOK	91
6.3	Skupni projekti	92
6.3.1	»Rastem z e-viri«: dostop na daljavo in nakup podatkovnih zbirk (COSEC)	93
6.3.2	Prostorska analiza mreže – PAM.....	94
6.4	Vodenje statističnih pregledov dejavnosti.....	94
6.5	Poročanje o izvajanju dejavnosti po območjih in za celo državo	96
6.6	Organizacija in vodenje usposabljanja za svetovalno delo	97
6.6.1	Koordinacija dela skupine sistemskih administratorjev.....	102
6.7	Koordiniranje izvajanja domoznanske dejavnosti	103
6.8	Normativna kontrola avtorjev in gesel.....	104
6.9	Kriteriji za izbor publikacij in člankov za potrebe slovenske bibliografije	104
6.10	Kriteriji za hranjenje gradiva.....	104
6.11	Izobraževanje zaposlenih za izvajanje domoznanske dejavnosti	104
7	Vrednotenje uspešnosti izvajanja nalog OOK.....	105
8	REALIZACIJA PREDLOGOV SPREMEMB PRETEKLEGA POROČILA IN PROBLEMATIKA.....	106
9	UGOTOVITVE IN PREDLOGI	108
9.1	Podlage za spremembe	110
9.1.1	Sestanek OOK, NUK in MK.....	110
9.1.2	Strokovna izhodišča za spremembe izvajanja posebnih nalog OOK.....	112
10	ZAKONSKE PODLAGE, STROKOVNA PRIPOROČILA IN DRUGI VIRI.....	113
11	Priloge.....	117
11.1	Priloga 1: Trendi pri izvajanju štirih posebnih nalog 2003-2016.....	117

KAZALO SLIK

Slika 1:	Knjižnična območja s sedežem OOK in z območji osrednjih knjižnic (OK), 2016.....	10
Slika 2:	Splošne knjižnice v Sloveniji, 2016	10
Slika 3:	Število prebivalcev v Sloveniji primerjalno med OOK, OK in skupaj (območje) 2014 in 2016.....	12
Slika 4:	Prirast gradiva v OOK - obvezni izvod (inventarne enote) v obdobju 2014-2016.....	14
Slika 5:	Prirast inventarnih enot gradiva iz naslova izvajanja prve posebne naloge OOK (nakup in obvezni izvod) v obdobju 2014-2016 glede na leto 2013.....	15
Slika 6:	Prirast števila inventarnih enot gradiva iz naslova 1. naloge OOK (obvezni izvod, nakup) na 1000 prebivalcev območja OOK v obdobju 2014-2016	17
Slika 7:	Delež prirasta knjižničnega gradiva v OOK iz naslova 1. naloge glede na delež prirasta inventarnih enot v celoti (%) v obdobju 2014-2016	18

Slika 8: NUK - distribuirano knjižnično gradivo desetim OOK (obvezni izvod, kosi) v obdobju 2014-2016	19
Slika 9: NUK - distribuirane monografske publikacije desetim OOK (obvezni izvod, enote) v obdobju 2014-2016	19
Slika 10: Delež včlanjenih prebivalcev s širšega območja v OOK (%) v obdobju 2014-2016.....	21
Slika 11: Izposojeno gradivo članom širšega območja OOK (%) v obdobju 2014-2016.....	21
Slika 12: Število prijav preko NUK do podatkovnih zbirk po mesecih od 1. 7. 2011 do 31. 12. 2016.....	22
Slika 13: Logotip osrednjih območnih knjižnic	48
Slika 14: Zbornika Domfesta - 4. in 5. festival domoznanstva.....	63
Slika 15: Število prejetega odpisanega gradiva na 101 seznamu iz OK po območjih OOK v obdobju 2014-2016	70
Slika 16: Sredstva (v EUR) za izvajanje posebnih nalog OOK po območjih v obdobju 2014-2016 (brez sredstev za spletna portala Kamra in Dobre knjige).....	76
Slika 17: Sredstva (v EUR), porabljena za digitalizacijo v obdobju 2014-2016.....	86
Slika 18: Sredstva (v EUR) za izvajanje posebnih nalog OOK od 2003 do 2016.....	87
Slika 19: OOK in stanje knjižnične dejavnosti po območjih	95
Slika 20: Zgibanka Slovenske knjižnice v letu 2015	95
Slika 21: Zgibanka Slovenske knjižnice v letu 2016	96
Slika 22: NUK spletna podstran, namenjena informiranju javnosti o koordinaciji OOK.....	97
Slika 23: 1. naloga: Vrsta gradiva (nakup), 2003-2016	118
Slika 24: 1. naloga: Medknjižnična izposoja za končnega uporabnika, 2003-2016	119
Slika 25: 2. naloga: Projekti, 2006-2016	120
Slika 26: 2. naloga: Število izdelanih analiz v OOK, 2010-2016.....	120
Slika 27: 3. naloga: Festival domoznanstva (Domfest), 2009-2016	121
Slika 28: 3. naloga: Objava digitaliziranega gradiva, 2007-2016.....	121
Slika 29: 3. naloga: Domoznanstvo - Biografski leksikoni, 2016.....	122
Slika 30: 4. naloga: Število odpisanih inventarnih enot gradiva, 2010-2016	122
Slika 31: Kadri za izvajanje posebnih nalog, od 2015.....	123
Slika 32: Sredstva Ministrstva za kulturo za izvajanje posebnih nalog, 2003-2016.....	123
Slika 33: Koordinacija NUK (število strokovnih priporočil in izvedenih izobraževanj za OOK), 2010-2016	124
Slika 34: Poročanje NUK (zgibanke, poročila), 2003-2016.....	124

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 1: Območja in OOK s številom prebivalcev na celotnem območju ter na širšem in ožjem območju OOK, 2015-2017	11
Preglednica 2: Prikaz števila inventarnih enot glede na minimalni pogoj in razlika glede na prirast knjižničnega gradiva v OOK iz naslova izvajanja prve posebne naloge (nakup, obvezni izvod v inventarnih enotah - i. e.) v obdobju 2014-2016.....	16
Preglednica 3: Indeks doseganja minimalnega pogoja prirasta knjižničnega gradiva iz naslova 1. naloge OOK (14 inventarnih enot na 1.000 preb.) v obdobju 2014-2016.....	16
Preglednica 4: Prirast števila naslovov knjižničnega gradiva iz prve naloge v OOK glede na jezik (skupaj nakup in OI) v obdobju 2014-2016.....	18
Preglednica 5: Število distribuiranih enot monografskih publikacij iz NUK/ekspedit iz dotoka obveznega izvoda po OOK v obdobju 2014-2016	20
Preglednica 6: Število inventariziranih enot prirasta monografskih publikacij v OOK iz dotoka obveznega izvoda v obdobju 2014-2016.....	20
Preglednica 7: Elektronski viri ponudnikov, dostopni na daljavo in viri sredstev v obdobju 2014-2016..	23
Preglednica 8: Brezplačna medknjižnična izposoja za uporabnika v obdobju 2014-2016	29
Preglednica 9: Obseg MKI po območjih 2014-2016.....	29

Preglednica 10: Tematska svetovanja (število individualnih svetovanj in časovni obseg svetovanja) po območjih OOK v obdobju 2014-2016.....	31
Preglednica 11: Skupni projekti na območju in sodelovanje v obdobju 2014-2016.....	32
Preglednica 12: Statistično poročilo izgradnje in uporabe portala dobreknjige.si: 2014–2016: število sodelujočih knjižnic, vnašalcev, zapisov in ogledov po letih (prirast in kumulativa).....	34
Preglednica 13: Analize v obdobju 2014-2016.....	38
Preglednica 14: Razvoj in načrtovanje občinskih in medobčinskih knjižničnih mrež po območjih OOK v obdobju 2014-2016.....	38
Preglednica 15: Sodelovanje s šolskimi knjižnicami v obdobju 2014-2016.....	41
Preglednica 16: Storitve za posebne skupine uporabnikov v obdobju 2014-2016.....	42
Preglednica 17: Dostop do informacij o izvajanju posebnih nalog OOK na domačih straneh OOK (stanje 22. 11. 2017).....	45
Preglednica 18: Izvajanje posebnih nalog OOK v ustanovitvenih aktih (stanje 22. 11. 2017).....	46
Preglednica 19: Kamra - prirast in stanje števila digitalnih zbirk in multimedijskih vsebin v obdobju 2014-2016.....	67
Preglednica 20: Obisk portala Kamra (število dostopov primerjalno portal Kamra in Google Analytics) v obdobju 2014-2016.....	67
Preglednica 21: Število odpisanega gradiva na prejetih seznamih iz OK po območjih OOK v obdobju 2014-2016.....	69
Preglednica 22: Pregled 4. naloge po zadolžitvah v obdobju 2014-2016.....	71
Preglednica 23: Poraba sredstev (v EUR) za izvajanje posamezne naloge v obdobju 2014.....	78
Preglednica 24: Poraba sredstev (v EUR) za izvajanje posamezne naloge v obdobju 2015.....	79
Preglednica 25: Poraba sredstev (v EUR) za izvajanje posamezne naloge v obdobju 2016.....	80
Preglednica 26: Viri in višina sredstev (v EUR) za izvedbo programa v obdobju 2014 (1/2).....	82
Preglednica 27: Viri in višina sredstev (v EUR) za izvedbo programa v obdobju 2014 (2/2).....	82
Preglednica 28: Viri in višina sredstev (v EUR) za izvedbo programa v obdobju 2015(1/2).....	83
Preglednica 29: Viri in višina sredstev (v EUR) za izvedbo programa v obdobju 2015 (2/2).....	84
Preglednica 30: Viri in višina sredstev (v EUR) za izvedbo programa v obdobju 2016 (1/2).....	84
Preglednica 31: Viri in višina sredstev (v EUR) za izvedbo programa v obdobju 2016 (2/2).....	85
Preglednica 32: Število koordiniranih, organiziranih in izvedenih sestankov rednih in osebnih delovnih skupin v okviru koordinacije OOK v obdobju 2014-2016.....	91
Preglednica 33: Izobraževanja, predavanja in delavnice za OOK v letu 2014.....	97
Preglednica 34: Izobraževanja, predavanja in delavnice za OOK v letu 2015.....	99
Preglednica 35: Izobraževanja, predavanja in delavnice za OOK v letu 2016.....	100
Preglednica 36: Druga izobraževanja 2014-2016.....	101

PREDGOVOR

Poročilo je prikaz izvajanja posebnih nalog osrednjih območnih knjižnic po območjih in koordinacije nalog Narodne in univerzitetne knjižnice (v nadaljevanju NUK). Je četrto poročilo od sprejetja Pravilnika o osrednjih območnih knjižnicah (UL RS 88/03) (v nadaljevanju pravilnik), in sicer obsega triletno obdobje od 2014 do 2016. Narejeno je na podlagi 8. člena omenjenega pravilnika. Obsega prikaz zakonskih osnov izvajanja nalog koordinacije posebnih nalog osrednjih območnih knjižnic (v nadaljevanju OOK), vsebinskih in finančnih letnih poročil OOK (30), NUK-a (3), Kamre (3), podatkov ministrstva, pristojnega za kulturo in statističnih podatkov, ki jih zbira Center za razvoj knjižnic (nadalje CeZaR) pri NUK-u ter osebne komunikacije s knjižnicami.

Najprej v poročilu za obdobje 2014-2016 predstavljamo zakonske osnove, mrežo splošnih knjižnic po območjih s številom prebivalstva. Sledi predstavitev izvajanja štirih posebnih nalog.

Leto 2016 je referenčno leto prikaza stanja knjižnične dejavnosti, naredili pa smo tudi nekaj primerjav stanja med OOK in osrednjimi knjižnicami (v nadaljevanju OK) z letom 2013, ki je bilo zadnje poročevalsko leto predhodnega poročila. S tem smo želeli ponazoriti trende izvajanja dejavnosti posebnih nalog osrednjih območnih knjižnic.

Iz poročil osrednjih območnih knjižnic smo povzeli in komentirali izvajanje posamezne posebne naloge.

V nadaljevanju predstavljamo realizirane naloge koordinacije nacionalne knjižnice od priprave strokovnih izhodišč, koordinacije dejavnosti svetovalnih služb, skupnih projektov, statističnih pregledov dejavnosti, priprave poročil, organiziranja in vodenja strokovnega usposabljanja za svetovalno delo, strokovne koordinacije izvajanja domoznanske dejavnosti ...

V zaključnem delu poročila so predstavljene glavne ugotovitve realizacije in trendi pri posameznih nalogah, kadrih in financiranju ter realizacija predlogov sprememb ter uspešnost izvajanja nalog OOK glede na poročilo iz obdobja 2010-2013.

1 UVOD

Ko je bila leta 2003 s *Pravilnikom o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe*¹ določena mreža splošnih knjižnic, je pristojno ministrstvo, skladno z zakonsko opredeljenimi posebnimi nalogami,² imenovalo deset OOK in določilo območja, na katerih OOK izvajajo posebne naloge za OK. Ker je bila naloga vzpostavljena prvič, je bilo novo organiziranje mreže treba podpreti tudi v nacionalnem strateškem dokumentu za področje kulture. V *Resoluciji o nacionalnem programu za kulturo 2004-2007* je bilo tako določeno, da je potrebno izvajanje posebnih nalog OOK uveljaviti do leta 2007. Med pričakovanimi učinki je bilo izpostavljeno enotno delovanje knjižnic na temeljnih področjih delovanja in strokovnega dela, enotno komunikacijsko in računalniško opremljanje ter skupni projekti, zlasti za posebne skupine uporabnikov.

Z letom 2010 so se pogoji za izvajanje knjižnične javne službe – v nasprotju s pričakovanim izboljšanjem – začeli slabšati. Vedno bolj so bile ob navodilih in izhodiščih za načrtovanje prisotne zahteve po večji učinkovitosti delovanja knjižnic ter še večji optimizaciji njihovega poslovanja, kar je zaslediti tudi v dokumentu *Analiza stanja na področju kulture s predlogi ciljev za Nacionalni program za kulturo 2012–2015*.

2 ZAKONSKE OSNOVE

Pravilnik natančneje ureja posebne naloge knjižnic, njihovo financiranje in kadre za njihovo izvajanje. V 7. in 8. členu določa nacionalno knjižnico, da usmerja strokovno delo svetovalnih služb v OOK, v 15. členu pa da strokovno koordinira izvajanje domoznanske dejavnosti.

Na podlagi 20. člena pravilnika v zvezi s 27. in 55. členom *Zakona o knjižničarstvu* ter s 103. členom *Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo* pristojno ministrstvo za kulturo pozove OOK k predložitvi programa dela in finančnega načrta za izvajanje posebnih nalog OOK v naslednjem letu.

Predmet neposrednega poziva je financiranje štirih nalog OOK skladno s 27. členom *Zakona o knjižničarstvu*, in sicer:

- zagotavljanje povečanega in zahtevnejšega izbora knjižničnega gradiva in informacij,
- nudenje strokovne pomoči vsem knjižnicam svojega območja,
- koordiniranje zbiranja, obdelave in hranjenja domoznanskega gradiva za svoje območje,
- usmerjanje izločenega knjižničnega gradiva s svojega območja.

Okvirna letna višina razpoložljivih sredstev, namenjenih za financiranje nalog OOK za posamezno leto, je določena v pozivu OOK. Določeno je tudi, da pristojno ministrstvo finančna sredstva za izvedbo nalog dodeli vsaki od desetih OOK, in sicer glede na oceno programa in finančnega načrta, ki jo opravi strokovna komisija za knjižnično dejavnost, in glede na razpoložljiva sredstva v skladu z navodili v dokumentaciji neposrednega poziva. Strokovna komisija za knjižnično dejavnost, ki je posvetovalni organ ministra, pristojnega za kulturo, na podlagi 8. člena *Pravilnika o načinu izvajanja financiranja javnih zavodov, javnih skladov in javnih agencij na področju kulture* obravnava vse predložene predloge programov dela in finančnih načrtov OOK za posamezno leto ter opravi strokovno presojo programske vsebine z upoštevanjem vloge OOK, ki je opredeljena v zakonu o knjižničarstvu, posebnih nalog, ki so opredeljene v pravilniku, prioritet *Nacionalnega programa za kulturo* za področje knjižnične dejavnosti ter navodil in

¹ Navedeni pravilnik je bil spremenjen in dopolnjen, in sicer leta 2008 (Uradni list RS, št. 70/2008) ter priloga 1 leta 2012 (Uradni list RS, št. 80/2012).

² 27. člen *Zakona o knjižničarstvu*

kriterijev, navedenih v dokumentaciji neposrednega poziva za področje knjižnične dejavnosti ter predlaga višino sredstev za posamezno OOK in projekte.

Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe določa mrežo splošnih knjižnic z OOK in osrednjimi knjižnicami in določa tudi, da OOK dopolnjujejo svojo zbirko z dodatnimi 14 enotami gradiva na 1000 prebivalcev.

Pri usmerjanju izločenega gradiva se knjižnice ravna po *Priročniku za izločanje in odpis knjižničnega gradiva* (NUK, 2001), ki določa, da splošne knjižnice ponudijo odpisano gradivo najprej svoji OK, pri šolskih knjižnicah pa to velja za domoznansko gradivo.

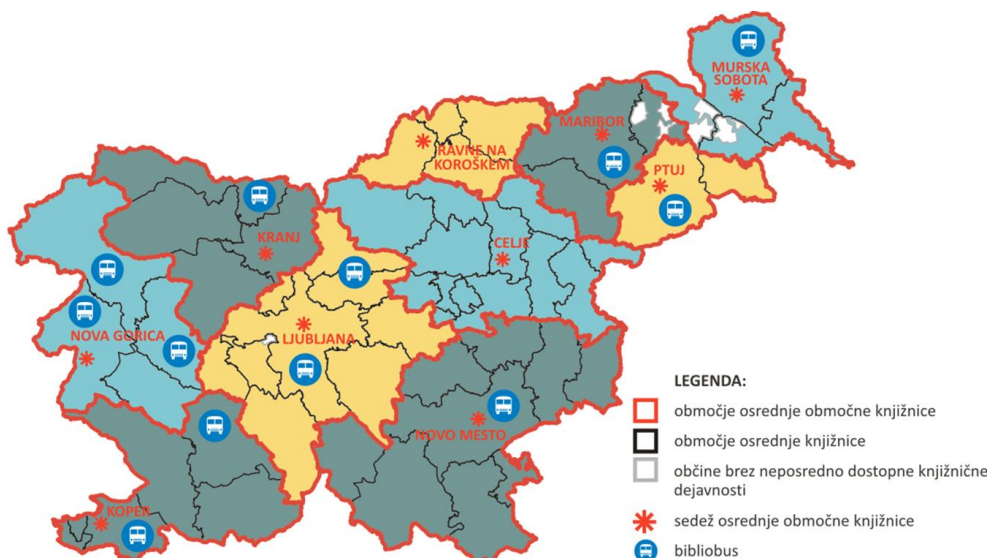
Na izvajanje posebnih nalog so v desetletnem obdobju vplivale še nekatere spremembe zakonodaje:

- *Zakon o obveznem izvodu publikacij* (2006), ki je OOK določil kot depozitarne organizacije, ki so obvezni izvod dolžne sprejemati, zbirati, obdelovati, hraniti in dajati v uporabo za študijske, raziskovalne in podobne namene;
- *Pravilnik o hranjenju, uporabi in izločanju obveznih izvodov publikacij* (2007), ki natančneje predpisuje ravnanje z arhivskimi in drugimi obveznimi izvodi publikacij (sprejemanje in zbiranje, bibliografsko obdelavo, hranjenje in varovanje, dajanje v uporabo, izdajanje strokovnega mnenja);
- *Pravilnik o spremembah in dopolnitvah Pravilnika o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe* (2008), ki OOK nalaga, da za zagotavljanje povečanega in zahtevnejšega izbora knjižničnega gradiva poleg že predpisanega prirasta letno dopolnjujejo knjižnično zbirko z najmanj 14 enotami gradiva na 1000 prebivalcev, kar vključuje tudi obvezni izvod; OK nalaga tudi sodelovanje in skrb pri izgradnji knjižnične zbirke za skupine prebivalcev s posebnimi potrebami, npr. za slepe in slabovidne, in sicer tako, da vključuje v zbirko ustrezno gradivo in omogoča njegovo dostopnost tudi knjižnicam na območju.
- S *Pravilnikom o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe* je bila tako leta 2003 določena mreža splošnih knjižnic. Pristojno ministrstvo za kulturo je določilo deset OOK in njihova območja, za katera izvajajo posebne naloge (Slika 1). Sprememba priloge pravilnika 2012 pa je določila novo mrežo na območju OOK z upoštevanjem novonastalih občin.

2.1 Mreža splošnih knjižnic in prebivalstvo

V obdobju, ko se je vzpostavljala nova organiziranost v knjižničnem sistemu Slovenije z imenovanjem desetih OOK, so potekale tudi dejavnosti za vzpostavitev pokrajin v Sloveniji, ki pa se zakonsko še niso uresničile. Kot razlaga Kotnik-Verčkova (2006, str. 109) so »OOK postale nova³ oblika v knjižničnem sistemu, njihov cilj je bil vzpostavitev učinkovitih in gospodarnih informacijskih središč na celotnem območju države«. To pomeni uveljavljanje strokovne, kakovostne in gospodarne splošne dostopnosti knjižničnega gradiva in informacij, povezovanje kulture, njenega ohranjanja, predstavljanja in širjenja. Pokrajine same naj bi tako upravljale svoje knjižničarstvo, s strateškim načrtovanjem povečevale učinkovitost in uspešnost knjižničnih služb. Z novim načinom organiziranosti mreže splošnih knjižnic naj bi se organizirala strokovna mreža, ki bi v vsej državi vzdrževala in razvijala poenoteno opravljanje dejavnosti, ki je skupnega pomena za celotna območja OOK.

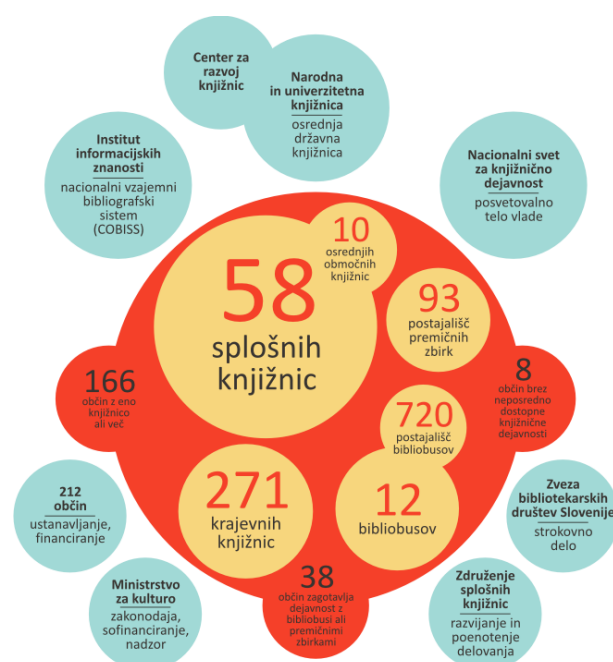
³ Izraz nova moramo razumeti v smislu nove organizacije, novih nalog in novega poimenovanja za nekdanje funkcije študijskih knjižnic.

Slika 1: Knjižnična območja s sedežem OOK in z območji osrednjih knjižnic (OK), 2016

OOK imajo od leta 2009 v svoji mreži od ene (OOK Ptuj) do enajst OK (OOK Celje). Pet ali manj OK imajo Koper (5 OK), Kranj (4 OK), Murska Sobota (3 OK), Nova Gorica (3 OK), Ravne na Koroškem (3 OK), Maribor (2 OK) in najmanj Ptuj (1 OK). Večjo mrežo z več kot petimi OK imata Ljubljana (8 OK) in Novo mesto (8 OK). Najobsežnejša mreža pa je na območju OOK Celje (11 OK).

Od imenovanja OOK leta 2003 je bilo v knjižničnem sistemu Slovenije 61 splošnih knjižnic (51 osrednjih in 10 OOK). Združitev šestih ljubljanskih samostojnih splošnih knjižnic leta 2008 (Knjižnica Otona Župančiča, Knjižnica Bežigrad, Knjižnica Jožeta Mazovca, Knjižnica Šiška, Knjižnica Prežihov Voranc in Slovanska knjižnica) v enoten javni zavod Mestna knjižnica Ljubljana (MKL) je število splošnih knjižnic (pravnih oseb) zmanjšalo na 57. Do še ene spremembe je prišlo leta 2009, ko se je od Mestne knjižnice Ljubljana osamosvojila Knjižnica Medvode. Od takrat je v Sloveniji konstantno število splošnih knjižnic (58), od tega jih 10 izvaja še štiri posebne zakonske naloge OOK (Slika 2).

Slika 2: Splošne knjižnice v Sloveniji, 2016

V letu 2016 (Slika 2) so slovenske splošne knjižnice izvajale knjižnično dejavnost v 271 krajevnih knjižnicah (v nadaljevanju KK), na 93 postajališčih premičnih zbirk ter z 12 bibliobusi, ki so se ustavljali na 720 postajališčih. Med 212 slovenskimi občinami ima eno ali več KK 166 občin, v 38 občinah pa je dejavnost zagotovljena z bibliobusom ali pa s postajališčem premične zbirke. Leta 2016 ni bila neposredno dostopna dejavnost splošnih knjižnic v 8 občinah (1,12 %), in sicer 23.222 prebivalcem (3,77 %), kar pomeni, da niso imeli ne krajevne knjižnice, ne postajališča premične zbirke in tudi ne postajališča bibliobusa⁴. Večina občin (92 %) je v vzhodnem delu Slovenije, in sicer 4 (Radenci, Sveti Jurij ob Ščavnici, Križevci in Veržej) na Pomurskem, 3 (Benedikt, Sveta Trojica v Slovenskih goricah, Sveti Jurij v Slovenskih goricah) na Štajerskem in 1 na Osrednjeslovenskem območju (Log-Dragomer).

V poročevalskem obdobju pride do spremembe v mreži občin na Obalno-kraškem območju. 1. 1.2015 je nastala občina Ankaran/Ancarano z odcepitvijo od občine Koper/Capodistria (odločba Ustavnega sodišča Republike Slovenije št. U-I-114/11-12 z dne 9. 6. 2011)⁵.

Največ izposojališč (59, z bibliobusom 62) ima v poročevalskem obdobju devet knjižnic Osrednjeslovenskega območja in 49 v mreži 12 knjižnic na Celjskem območju. Največ KK pa imajo na Celjskem območju (45), kjer nimajo bibliobusa in na Gorenjskem območju (28), kjer je bibliobus samo v OK Tržič. Najmanjšo mrežo KK v Sloveniji sta imeli 2 OK na Spodnjepodravskem območju (4), in sicer OOK Ptuj (1) in bibliobusom ter OK Ormož (3).

Bibliobus imajo v poročevalskem obdobju v 7 OOK (Novo mesto, Nova Gorica, Koper, Ljubljana, Murska Sobota, Ptuj in Maribor) in v 6 OK, od tega največ na Goriškem (Ajdovščina, Tolmin) in na Osrednjeslovenskem (Domžale, Kamnik), po enega pa še na Gorenjskem (Tržič) in Obalno-kraškem območju (Postojna).

Največ postajališč bibliobusa imajo v poročevalskem obdobju na Goriškem območju (229, od tega 147 v OK), nato na Obalno-kraškem območju (139, od tega 107 v OK). Tudi največ krajev je obiskal bibliobus na Goriškem (158) ter na Obalno-kraškem območju (124).

V preglednici (Preglednica 1) so OOK s številom prebivalcev (potencialnih uporabnikov) na celotnem območju OOK in s številom prebivalcev na širšem⁶ ter ožjem območju OOK za leta 2014, 2015 in 2016.

Preglednica 1: Območja in OOK s številom prebivalcev na celotnem območju ter na širšem in ožjem območju OOK, 2015-2017⁷

Območja in OOK	1. 1. 2015		1. 1. 2016		1. 1. 2017	
	Št. preb.	Št. p. širše	Št. preb.	Št. p. širše	Št. preb.	Št. p. širše
CELJSKO OBMOČJE	302.286		302.267		302.419	
Osrednja knjižnica Celje	63.868	238.418	64.193	238.074	64.573	237.846
DOLENJSKO OBMOČJE	212.328		212.633		212.662	
Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto	64.466	147.862	64.756	147.877	64.913	147.749
GORENJSKO OBMOČJE	203.850		203.838		203.800	
Osrednja knjižnica Kranj	81.298	122.552	81.690	122.148	81.779	122.021
GORIŠKO OBMOČJE	118.188		118.064		117.747	
Goriška knjižnica Franceta Bevka Nova Gorica	58.354	59.834	58.315	59.749	58.239	59.508
KOROŠKO OBMOČJE	71.303		71.040		70.761	

⁴ Vir podatkov: http://bibsist.nuk.uni-lj.si/statistika/stanje_mreze.php

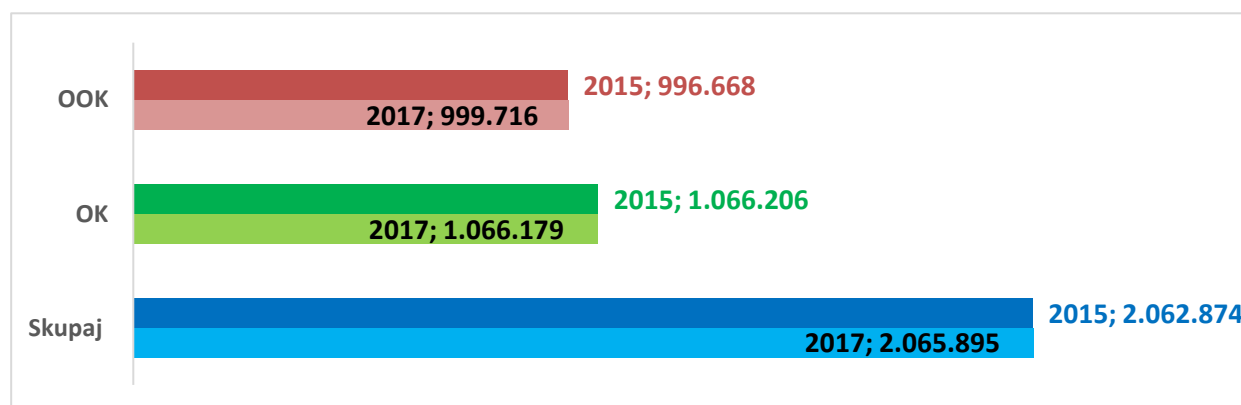
⁵ Na spletni povezavi <http://www.stat.si/dokument/9371/SpremembeObcin.pdf> so aktualni podatki o območjih občin.

⁶ Osrednje območne knjižnice pokrivajo svojo medobčinsko mrežo knjižnic (ožje) in hkrati še širše območje, ki je območje izven mreže OOK in ga pokrivajo osrednje knjižnice. OOK pa skrbi za izvajanje posebnih nalog za celotno območje OOK.

⁷ Vir podatkov: SURS, na dan 1. 1. 2015, 2016, 2017

Območja in OOK	1. 1. 2015		1. 1. 2016		1. 1. 2017	
	Št. preb.	Št. p. širše	Št. preb.	Št. p. širše	Št. preb.	Št. p. širše
Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem	25.108	46.195	25.041	45.999	24.936	45.825
OBALNO-KRAŠKO OBMOČJE	148.513		148.796		149.248	
Osrednja knjižnica Srečka Viharja Koper	54.121	94.392	54.280	94.516	54.590	94.658
OSREDNJSLOVENSKO OBMOČJE	566.380		568.919		571.738	
Mestna knjižnica Ljubljana	341.864	224.516	343.616	225.303	344.898	226.840
POMURSKO OBMOČJE	116.670		116.078		115.477	
Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota	55.855	60.815	55.603	60.475	55.295	60.182
SPODNJEPODRAVSKO OBMOČJE	84.834		84.561		84.719	
Knjižnica Ivana Potrča Ptuj	68.335	16.499	68.152	16.409	68.481	16.238
ŠTAJERSKO OBMOČJE	238.522		237.992		237.324	
Mariborska knjižnica	183.399	55.123	182.784	55.208	182.012	55.312
OOK ožje (z medobčinsko mrežo) in širše območje OOK	996.668	1.066.206	998.430	1.065.758	999.716	1.066.179
Slovenija skupaj	2.062.874		2.064.188		2.065.895	

Kot razvidno iz preglednice (Preglednica 1) Mestna knjižnica Ljubljana ob koncu poročevalskega obdobja leta 2016 kot OOK na svojem območju pokriva največji delež prebivalstva Slovenije (571.738 prebivalcev), sledijo ji OOK Celje (302.419 prebivalcev), Maribor (237.324 prebivalcev), Novo mesto (212.662 prebivalcev), Kranj (203.800 prebivalcev), Koper (149.248 prebivalcev), Nova Gorica (117.747 prebivalcev), Murska Sobota (115.477 prebivalcev), Ptuj (84.719 prebivalcev) in Ravne z najmanj prebivalci (70.761). Na svojem širšem območju medobčinske mreže knjižnic pa Knjižnica Ivana Potrča (KIP) Ptuj izvaja javno službo za najmanjše število prebivalcev (16.238).

Slika 3: Število prebivalcev v Sloveniji primerjalno med OOK, OK in skupaj (območje) 2014 in 2016⁸

⁸ Vir podatkov: BibSiSt Online, 2015, 2017

3 IZVAJANJE POSEBNIH NALOG OOK TER NAČIN NJIHOVEGA KOORDINIRANJA

Septembra 2003 je bil na podlagi zakona o knjižničarstvu s pravilnikom določen okvir izvajanja posebnih nalog. OOK so dobile prva sredstva. Konkretnije se je izvajanje nalog začelo koordinirati v letu 2004 z zaposlitvijo koordinatorice v NUK.

OOK pripravijo programe, usklajene in skoordimirane z NUK (druga in tretja naloga) in Ministrstvu za kulturo posredujejo poročilo o izvajanju posebnih nalog OOK. Vsebinska in finančna poročila OOK in poročila koordinacije NUK za leta 2014, 2015 in 2016 so podlaga pričujočega, že četrtega poročila.

Na nacionalnem nivoju so se v vseh letih poročevalskega obdobja dva in večkrat letno sestajali direktorji OOK (usklajevanje programa in izvedba) in tri delovne skupine: koordinatorji, domoznanci in sistemski administratorji oz. informatiki. Organizacijo delovnih srečanj in delo delovnih skupin koordinira NUK. Temelj delovanja vseh delovnih skupin so sodelovanje, partnerstvo in timsko delo. Ob izraženih potrebah so se oblikovale še posebne delovne skupine (za pripravo strokovnih izhodišč, smernic, navodil, metodologij, vprašalnikov).

3.1 Zagotavljanje povečanega in zahtevnejšega izbora knjižničnega gradiva in informacij

3.1.1 Prirast gradiva iz naslova izvajanja prve posebne naloge (nakup, obvezni izvod)

11. člen Pravilnika o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe določa minimalni prirast gradiva v splošni knjižnici, in sicer dopolnjuje knjižnično zbirko z letnim prirastom 200 enot gradiva na 1.000 prebivalcev.

OOK imajo dodatni pogoj, in sicer da zagotavljajo povečan in zahtevnejši izbor knjižničnega gradiva tako, da poleg ostalega prirasta letno dopolnjujejo knjižnično zbirko z najmanj 14 enotami gradiva na 1000 prebivalcev, kar vključuje tudi obvezni izvod, ker so OOK po Zakonu o obveznem izvodu publikacij depozitarne knjižnice.

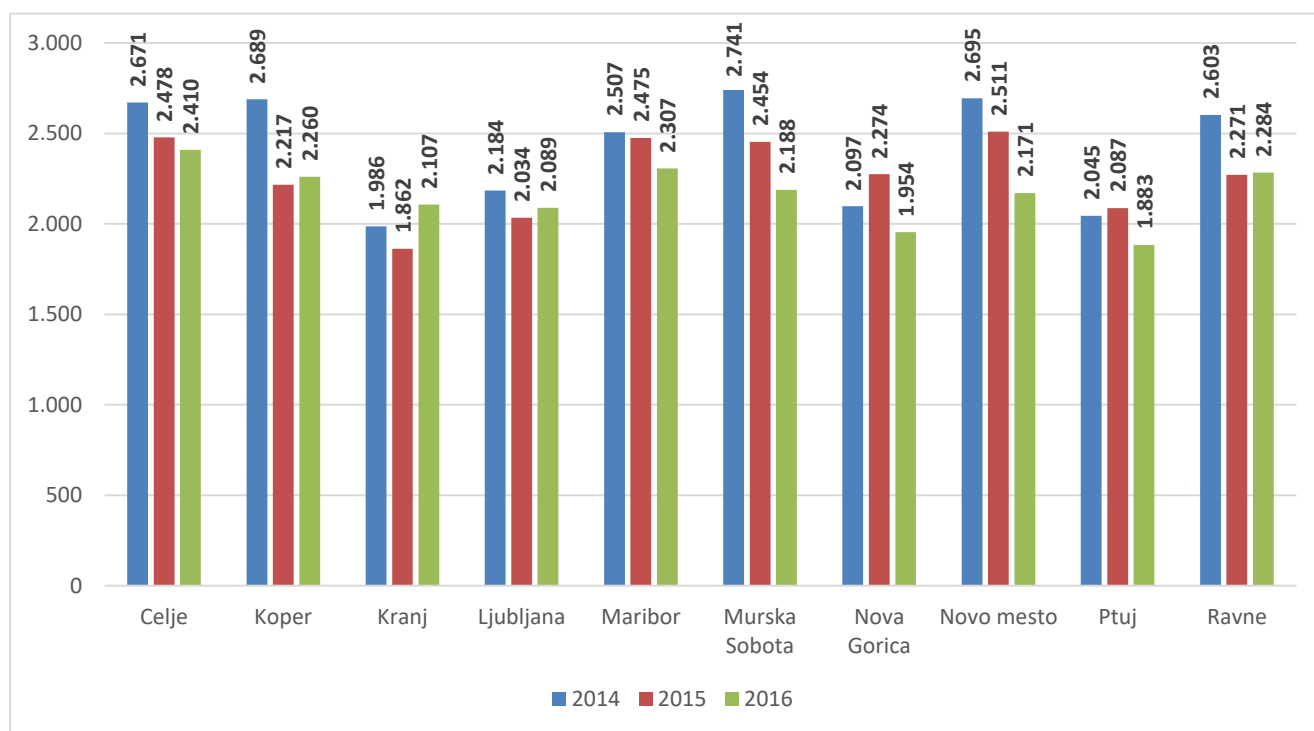
V skladu z določili 3. člena pravilnika OOK za območno zbirko pridobivajo, obdelujejo, hranijo in posredujejo pretežni del slovenske založniške produkcije. Pri izboru gradiva v največji možni meri upoštevajo kriterij kakovosti. Prioritete pri nabavi gradiva so znanstvena in strokovna literatura, leposlovje, pol publicirano in neknjižno gradivo, uradne publikacije, splošni in strokovni priročniki, drugo referenčno gradivo, tuja literatura, zlasti leposlovje in periodika ter časniki in splošni časopisi. Po *Zakonu o obveznem izvodu publikacij*⁹ (2006) so OOK depozitarne organizacije, ki sprejemajo, hranijo, obdelujejo in dajejo v uporabo obvezni izvod za študijske, raziskovalne in podobne namene.

NUK obdrži dva obvezna izvoda publikacij, dva pošlje Univerzitetni knjižnici Maribor, po enega pa desetim OOK. Po prejemu od založnikov NUK razporeja in posreduje obvezni izvod po naslednjem prioritetenem vrstnem redu: Osrednja knjižnica Celje, Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper, Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota, Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem, Goriška knjižnica Franceta Bevka Nova Gorica, Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto, Knjižnica Ivana Potrča Ptuj,

⁹ Namen obveznega izvoda je zagotoviti ohranjanje in dostopnost določenega števila izvodov vseh publikacij, ki so bile izdane, založene, objavljene, izdelane ali razmnožene v Republiki Sloveniji ali pa uvožene in prilagojene (npr. z uvodno besedo, podnapisi v slovenščini ipd.) za distribucijo v Republiki Sloveniji, kot nacionalne kulturne dediščine ter omogočiti izvajanje bibliografskega nadzora, izdelavo nacionalne bibliografije, pripravo podatkov o slovenski založniški produkciji in uporabo v skladu s strokovnimi navodili. Vsaka depozitarna organizacija je dolžna ustrezno bibliografsko obdelati publikacije iz obveznega izvoda in omogočiti javni dostop do podatkov o njih. (3. in 16. člen Zakona o obveznem izvodu publikacij (ZOIPub). Uradni list RS, št. 69/2006).

Mestna knjižnica Kranj, Narodna in študijska knjižnica Trst, Slovenska študijska knjižnica Celovec¹⁰, Mariborska knjižnica in Mestna knjižnica Ljubljana.

OOK z dotokom obveznega izvoda prejemajo različne vrste gradiva: monografske in serijske publikacije ter neknižno gradivo (muzikalije, atlase, zemljevide, plakate, razglednice, DVD, CD, USB, Blueray, plošče...).

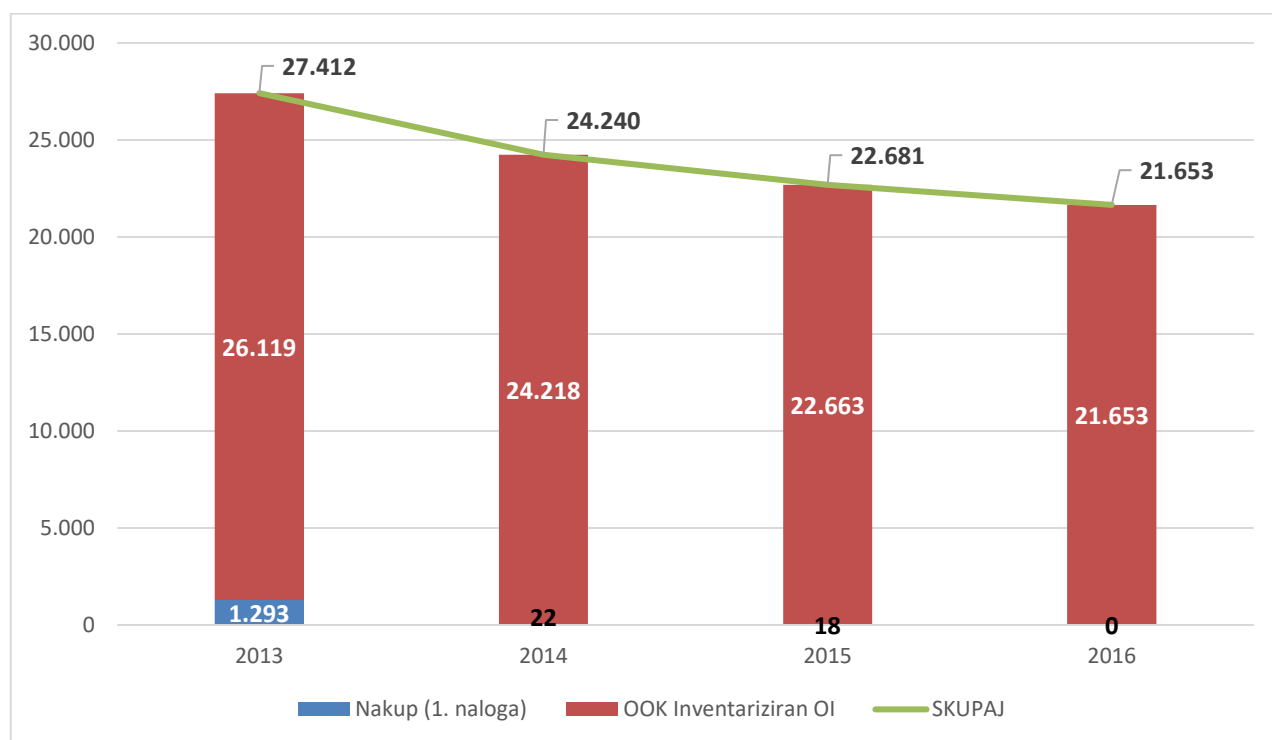
Slika 4: Prirast gradiva v OOK - obvezni izvod (inventarne enote) v obdobju 2014-2016¹¹

OOK poročajo o inventariziranih enotah gradiva iz naslova obveznega izvoda (OI). Podatki, zbrani iz poročil OOK, kažejo, da so OOK svoj fond knjižničnega gradiva (inventarizirane enote) v povprečju povečale z dobrimi 2200 inventarnimi enotami letno, in sicer v poročevalskem obdobju največ v letu 2014 v Murski Soboti (2741 inventariziranih enot) in najmanj leta 2015 v Kranju (1862 inventariziranih enot). Leta 2016 večina OOK poroča o zmanjševanju števila inventariziranega obveznega izvoda (Slika 4).

Poleg dotoka obveznega izvoda pa OOK prejemajo tudi sredstva pristojnega ministrstva za nakup gradiva za zagotavljanje povečanega in zahtevnejšega izbora knjižničnega gradiva in informacij za izvajanje prve posebne naloge glede na program. Iz naslova nakupa gradiva za zagotavljanje povečanega in zahtevnejšega izbora knjižničnega gradiva in informacij za izvajanje prve posebne naloge je v OOK opazen precejšen upad (Slika 5). Leta 2014 kar 8 OOK ni opravilo nakupa knjižničnega gradiva, razen prirasta 22 inventarnih enot knjižničnega gradiva na Ptuj (9 inventarnih enot) in Ravnah (13 inventarnih enot), in tako so znotraj OOK skupno kupili le 22 inventarnih enot knjižničnega gradiva. Trend upada se nadaljuje tudi leta 2015, in sicer so iz tega naslova kupili le še 18 inventarnih enot gradiva na Ravnah. V letu 2016 nakupa knjižničnega gradiva s sredstvi pristojnega ministrstva ni bilo več. Razlog: OOK so sredstva za prirast gradiva namenile nakupu podatkovnih zbirk in s tem omogočile članom širšega območja dostop na daljavo (24/7).

¹⁰ V prejemanje obveznega izvoda sta vključeni tudi obe zamejski knjižnici kot osrednji knjižnici Slovencev v zamejstvu. Za potrebe tega poročila upoštevamo v statističnih prikazih samo podatke o obveznem izvodu za OOK.

¹¹ Vir podatkov: Vsebinska in finančna poročila o izvajanju posebnih nalog osrednjih območnih knjižnic: poročevalska leta 2014, 2015, 2016

Slika 5: Prirast inventarnih enot gradiva iz naslova izvajanja prve posebne naloge OOK (nakup in obvezni izvod) v obdobju 2014-2016 glede na leto 2013¹²

Na sliki (Slika 5) prikazujemo gibanje vrednosti prirasta inventarnih enot gradiva iz naslova izvajanja prve posebne naloge OOK (nakup in obvezni izvod) v obdobju 2014-2016, v primerjavi z zadnjim letom prejšnjega poročevalskega obdobja, torej z letom 2013. Če primerjamo skupni prirast knjižničnega gradiva leta 2013 (skupno 27.412 inventarnih enot) z letom 2016 (skupno 21.653 inventarnih enot), je razviden upad kar za 21,01%.

Knjižnične zbirke so se v OOK iz naslova izvajanja prve posebne naloge leta 2014 povečale za 24.240 inventarnih enot gradiva (24.218 inventariziranih enot obveznega izvoda in 22 inventarnih enot nakupa), v letu 2015 se je zbirka povečala za 22.681 inventarnih enot gradiva (22.663 inventariziranih enot obveznega izvoda in 18 inventarnih enot nakupa), v letu 2016 pa je bil skupen prirast 21.635 inventarnih enot gradiva brez inventarnih enot nakupa iz tega naslova. V obdobju 2014-2016 je prirast gradiva v desetih OOK iz naslova prve naloge znašal 68.574 inventarnih enot gradiva, od tega kar 68.534 inventarnih enot iz dotoka obveznega izvoda in le 40 inventarnih enot nakupa s sredstvi pristojnega ministrstva za izvajanje prve posebne naloge OOK. Iz tega je razvidno, da je v poročevalskem obdobju 2014-2016, nakup s sredstvi pristojnega ministrstva predstavljal le 0,06 %, medtem ko so inventarne enote iz dotoka obveznega izvoda predstavljale kar 99,94 % celotnega prirasta. Če primerjamo razmerje znotraj poročevalskega obdobja z letom 2013, vidimo precejšnjo razliko v razmerju med nakupom inventarnih enot iz dotoka obveznega izvoda in nakupom s sredstvi pristojnega ministrstva. V letu 2013 je bila namreč razlika med razmerjem še precej manjša (nakup s sredstvi pristojnega ministrstva je predstavljal 4,72 %, medtem ko dotok obveznega izvoda predstavljala 95,28 % celotnega prirasta). V letu 2016 ves prirast predstavlja dotok gradiva iz obveznega izvoda po zakonu, prirasta iz naslova nakupa pa ni več.

¹² Vir podatkov: Vsebinska in finančna poročila o izvajanju posebnih nalog osrednjih območnih knjižnic: poročevalska leta 2014, 2015, 2016

Preglednica 2: Prikaz števila inventarnih enot glede na minimalni pogoj in razlika glede na prirast knjižničnega gradiva v OOK iz naslova izvajanja prve posebne naloge (nakup, obvezni izvod v inventarnih enotah - i. e.) v obdobju 2014-2016¹³

OOK	Minimalni pogoj 14 i. e./1.000 prebivalcev			Razlika glede na minimalni pogoj (i. e.)		
	2014	2015	2016	2014	2015	2016
Celje	4.232	4.232	4.234	-1.561	-1.754	-1.824
Koper	2.079	2.083	2.089	610	134	171
Kranj	2.854	2.854	2.853	-868	-992	-746
Ljubljana	7.929	7.965	8.004	-5.745	-5.931	-5.915
Maribor	3.339	3.332	3.323	-832	-857	-1.016
Murska Sobota	1.633	1.625	1.617	1.108	829	571
Nova Gorica	1.655	1.653	1.648	442	621	306
Novo mesto	2.973	2.977	2.977	-278	-466	-806
Ptuj	1.188	1.184	1.186	866	903	697
Ravne	998	995	991	1.618	1.294	1.293
SKUPAJ	28.880	28.900	28.922	-4.640	-6.219	-7.269

V preglednici (Preglednica 2) prikazujemo število potrebnega minimalnega prirasta gradiva glede na pravilnik (14 inventarnih enot na 1000 prebivalcev) in razliko v številu realiziranega prirasta inventarnih enot knjižničnega gradiva v OOK iz naslova izvajanja prve posebne naloge (nakup in obvezni izvod) v obdobju 2014-2016. OOK že od leta 2010 ne dosegajo minimalnega prirasta. V triletnem obdobju je prišlo do 6,4 % upada prirasta inventarnih enot knjižničnega gradiva, predstavlja pa ga gradivo iz obveznega izvoda.

Preglednica 3: Indeks¹⁴ doseganja minimalnega pogoja prirasta knjižničnega gradiva iz naslova 1. naloge OOK (14 inventarnih enot na 1.000 preb.) v obdobju 2014-2016¹⁵

OOK	2014	2015	2016
Celje	63	59	57
Koper	129	106	108
Kranj	70	65	74
Ljubljana	28	26	26
Maribor	75	74	69
Murska Sobota	168	151	135
Nova Gorica	127	138	119
Novo mesto	91	84	73
Ptuj	173	176	159
Ravne	262	230	231
SKUPAJ	84	78	75

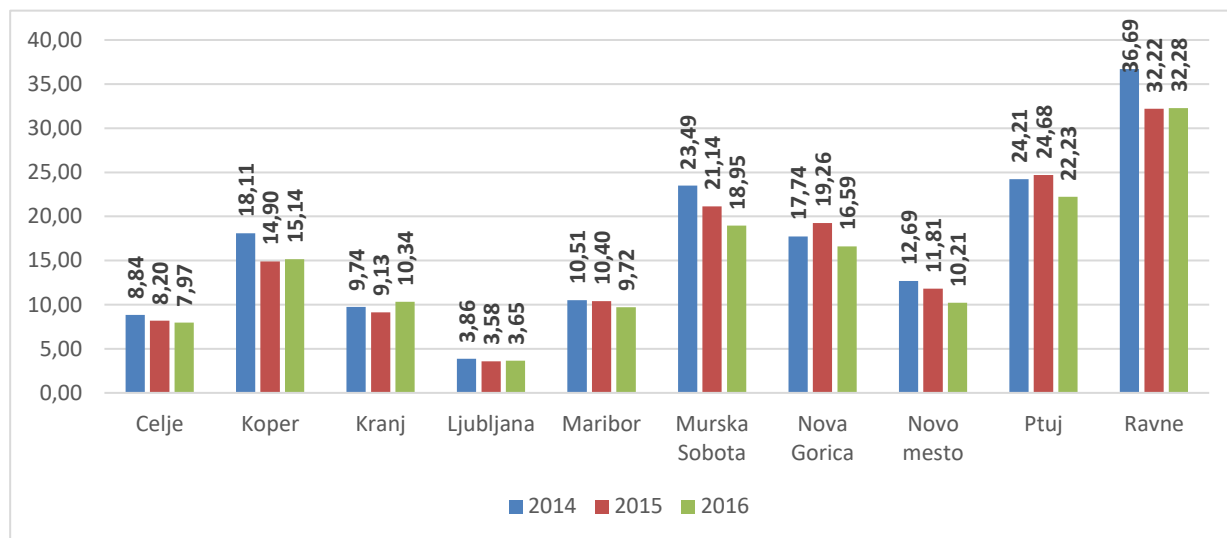
Na ravni države je v poročevalskem obdobju opazen upad doseganja minimalnega pogoja po pravilniku, in sicer je bil leta 2014 dosežen 84 % na račun dotoka obveznega izvoda, v letu 2016 še 75 % (Preglednica 3). V letu 2014 minimalnega pogoja prirasta po pravilniku ni doseglo 5 OOK, in sicer Celje (63 %), Kranj (70 %), Ljubljana (28 %), Maribor (75 %) in Novo mesto (91 %). V letu 2015 je zaznan še dodatni upad, predstavlja 78 % in to v istih petih OOK: Celje (59 %), Kranj (65 %), Ljubljana (26 %), Maribor (74 %) in Novo mesto (84 %). Trend upadanja pri doseganju minimalnega pogoja prirasta po pravilniku se nadaljuje v letu 2016: Celje (57 %), Kranj (74 %), Ljubljana (26 %), Maribor (69 %) in Novo mesto (73 %). V

¹³ Vir podatkov: Vsebinska in finančna poročila o izvajanju posebnih nalog osrednjih območnih knjižnic: poročevalska leta 2014, 2015, 2016

¹⁴ Izračun je narejen glede na prirast gradiva v OOK skupaj z obveznim izvodom in iz sredstev za izvajanje 1. naloge (inventarne enote). Rdeče številke so vrednosti, ki so pod nivojem zakonske obveze.

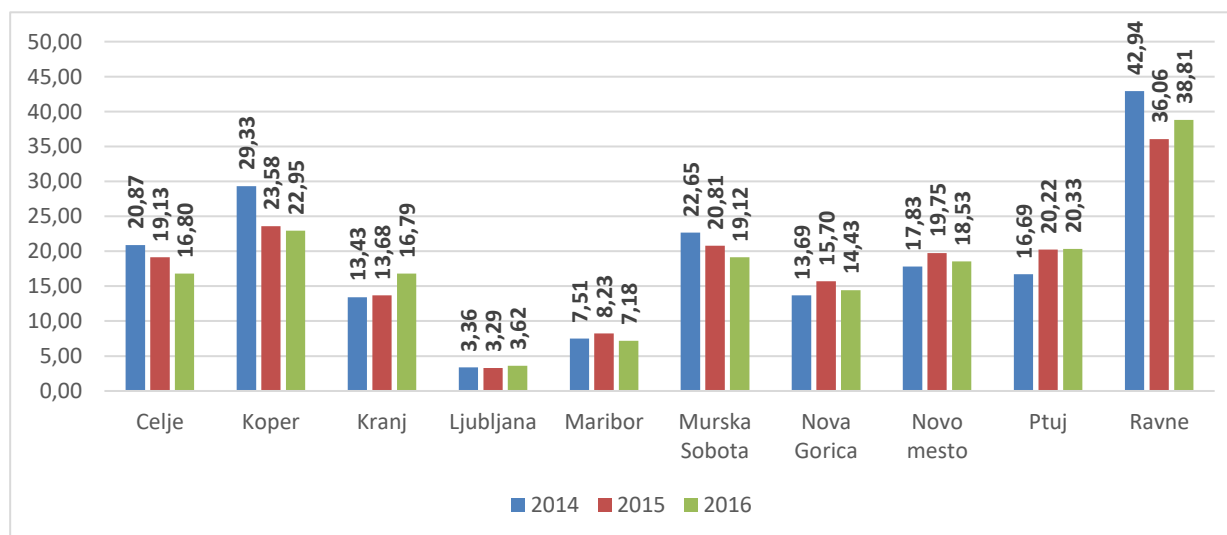
¹⁵ Vir podatkov: Vsebinska in finančna poročila o izvajanju posebnih nalog osrednjih območnih knjižnic: poročevalska leta 2014, 2015, 2016

celotnem obdobju minimalni prirast dosega polovica OOK: Koper, Murska Sobota, Nova Gorica, Ptuj in Ravne. Največji upad prirasta knjižničnega gradiva iz naslova prve posebne naloge se je zgodil leta 2015 in 2016 v OOK Ljubljana, ki je minimalni pogoj dosegala samo še 26 %. Na drugi strani so izjema Ravne, kjer so v letu 2014 minimalni pogoj prirasta gradiva presegali kar za 262 %, kar predstavlja najvišji prirast v OOK v poročevalskem obdobju.

Slika 6: Prirast števila inventarnih enot gradiva iz naslova 1. naloge OOK (obvezni izvod, nakup) na 1000 prebivalcev območja OOK v obdobju 2014-2016¹⁶

Na sliki (Slika 6) je prikaz izračuna prirasta števila inventarnih enot gradiva iz naslova prve naloge OOK (obvezni izvod, nakup) na 1.000 prebivalcev območja OOK v obdobju 2014-2016. Določilo pravilnika izpolnjuje večina knjižnic. Najvišji prirast iz tega naslova že od 2009 dosega OOK Ravne, ki beleži v povprečju 33,73 inventarne enote na 1000 prebivalcev. Najnižji prirast v poročevalskem obdobju dosega OOK Ljubljana (povprečno 3,7 inventarne enote na 1.000 prebivalcev območja OOK). Primerjava trenda v obdobju 2014-2016 kaže na upad števila inventarnih enot, pridobljenih iz naslova prve naloge, v večini OOK.

¹⁶ Vir podatkov: Vsebinska in finančna poročila o izvajanju posebnih nalog osrednjih območnih knjižnic: poročevalska leta 2014, 2015, 2016

Slika 7: Delež prirasta knjižničnega gradiva v OOK iz naslova 1. naloge glede na delež prirasta inventarnih enot v celoti (%) v obdobju 2014-2016¹⁷

Delež prirasta v poročevalskem obdobju v povprečju znaša 18,25 % prirasta v OOK iz naslova 1. naloge (obvezni izvod, nakup) glede na delež skupnega prirasta gradiva v knjižnični zbirki. Je pa med posameznimi OOK opazna izjemno velika razlika (Slika 7). Najvišje deleže so v celotnem poročevalskem obdobju zabeležili na Ravnah (med 36,06 do 42,94 %) in v Kopru (med 22,95 do 29,33 %), čeprav so med njima precejšnje razlike, najmanjši delež pa dosega Ljubljana (med 3,29 do 3,62 %).

V preglednici (Preglednica 4) prikazujemo prirast knjižničnega gradiva v OOK glede na jezik (nakup in obvezni izvod), ki v obdobju 2014-2016 šteje skupno 64.973 naslovov (57.781 v slovenskem in 7197 v tujih jezikih) in 76.212 inventarnih enot. Skozi celotno poročevalsko obdobje je razmerje v prirastu naslovov močno v korist prirasta gradiva v slovenskem jeziku (kar 88,93 % skupnega prirasta naslovov). Glede na to, da večino prirasta v OOK iz naslova izvajanja prve naloge predstavlja obvezni izvod, je to povsem razumljiv podatek.

Preglednica 4: Prirast števila naslovov knjižničnega gradiva iz prve naloge v OOK glede na jezik (skupaj nakup in OI) v obdobju 2014-2016

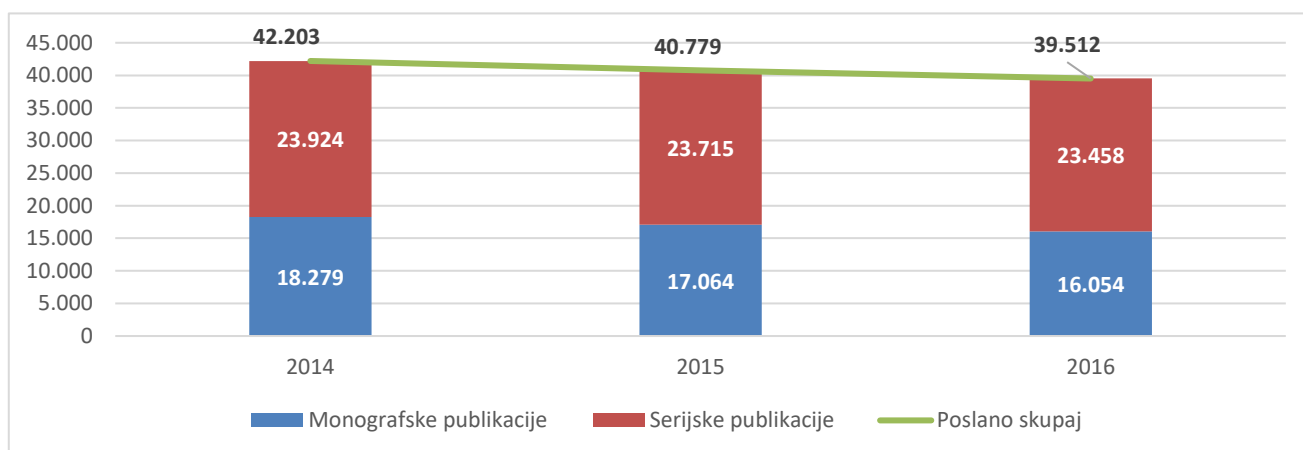
OOK	2014				2015				2016			
	SJ	TJ	Skupaj naslovi	i. e.	SJ	TJ	Skupaj naslovi	i. e.	SJ	TJ	Skupaj naslovi	i. e.
Celje	2.158	285	2.443	2.671	2.062	302	2.364	2.478	1.997	258	2.255	2.410
Koper	2.297	284	2.581	2.689	1.882	269	2.151	2.217	2.009	123	2.132	9.898
Kranj	1.725	155	1.880	1.986	1.621	182	1.803	1.862	1.817	160	1.977	2.107
Ljubljana	2.000	184	2.184	2.184	1.857	177	2.034	2.034	1.870	219	2.089	2.089
Maribor	2.034	258	2.292	2.507	2.036	281	2.317	2.475	1.877	241	2.118	2.307
Murska Sobota	2.194	345	2.539	2.741	2.026	290	2.316	2.454	1.813	217	2.030	2.188
Nova Gorica	1.821	212	2.033	2.097	1.912	282	2.194	2.274	1.671	194	1.865	1.954
Novo mesto	2.247	286	2.533	2.695	1.990	354	2.344	2.511	1.762	229	1.991	2.171
Ptuj	1.744	171	1.915	2.054	1.833	254	2.087	2.087	1.552	179	1.731	1.883
Ravne	2.219	289	2.508	2.616	1.840	283	2.123	2.289	1.915	229	2.144	2.284
SKUPAJ	20.439	2.469	22.908	24.240	19.059	2.674	21.733	22.681	18.283	2.049	20.332	29.291
Naslovi : Inventarne enote	5,6 % v korist i.e.				4,4 % v korist i.e.				44,1 % v korist i.e.			
SKUPAJ (2014-2016)	57.781 naslovov v slovenskem jeziku, 7.192 naslovov v tujem jeziku 64.973 naslovov in 76.212 inventarnih enot											

Legenda: SJ= slovenski jezik, TJ=tuji jeziki, skupaj – pomeni skupaj naslovi

Nakup v razmerju med inventarnimi enotami in naslovi od leta 2012 do vključno z letom 2015 upada, z letom 2016 pa v primerjavi s prejšnjimi leti precej naraste. V vseh treh letih poročanja je nakup večji v

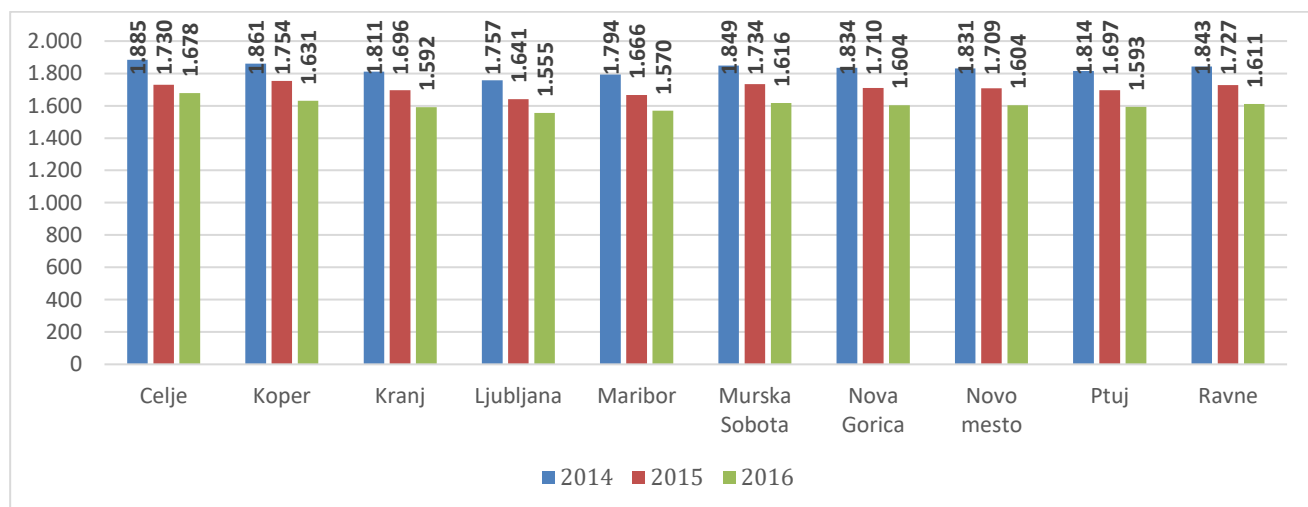
¹⁷Vir podatkov: Vsebinska in finančna poročila o izvajanju posebnih nalog osrednjih območnih knjižnic: poročevalska leta 2014, 2015, 2016

korist inventarnih enot, in sicer za slabih 6 % v letu 2014, za 4 % v letu 2015 in kar za 44 % v letu 2016 (Preglednica 4).

Slika 8: NUK - distribuirano knjižnično gradivo desetim OOK (obvezni izvod, kosi) v obdobju 2014-2016¹⁸

Na slikah (Slika 8 in Slika 9) prikazujemo obseg distribucije gradiva, ki ga NUK posreduje desetim OOK kot depozitarnim enotam – prejemnicam obveznega izvoda, in sicer je v obdobju 2014-2016 posredoval 122.494 enot gradiva, od tega 51.397 monografskih in 71.079 kosov serijskih publikacij. Leta 2014 je NUK posredoval skupaj 42.203 kosov obveznega izvoda, od tega 18.279 enot monografskih publikacij in 23.924 kosov serijskih publikacij. 40.779 kosov obveznega izvoda je NUK posredoval v letu 2015, od tega 17.064 enot monografskih in 23.715 kosov serijskih publikacij ter 39.512 kosov obveznega izvoda v letu 2016, od tega 16.054 enot monografskih in 23.458 kosov serijskih publikacij.

Slika 9: NUK - distribuirane monografske publikacije desetim OOK (obvezni izvod, enote) v obdobju 2014-2016¹⁹

Kot razvidno se založniška produkcija letno manjša in s tem tudi število distribuiranih kosov gradiva. OOK so leta 2016 prejele povprečno od največ 1678 do najmanj 1555 enot monografskega gradiva poleg neknjižnega gradiva in serijskih publikacij. NUK poslano obvezne izvode šteje kot kose (npr. vsako poslano številko serijske publikacije), knjižnice pa inventarizirajo serijske publikacije kot letnik. NUK ne vodi evidence posredovanih obveznih izvodov neknjižnega gradiva po posamezni OOK, zato teh podatkov ne moremo prikazati. Največ monografskih publikacij v poročevalskem obdobju so prejeli v OOK Celje (5293 monografskih enot), najmanj pa v OOK Ljubljana (4953 monografskih enot). Razlika med njima predstavlja

¹⁸ Vir podatkov: Ekspedit NUK - poročila za 2014, 2015, 2016

¹⁹ Vir podatkov: NUK/ekspedit - poročila za 2014, 2015, 2016

340 enot monografskega gradiva v treh letih. Letna distribucija monografskih publikacij po posamezni OOK je razvidna na sliki (Slika 9, Preglednica 5).

Preglednica 5: Število distribuiranih enot monografskih publikacij iz NUK/ekspedit iz dotoka obveznega izvoda po OOK v obdobju 2014-2016²⁰

OOK	2014	2015	2016	Skupaj 2014-2016
Celje	1.885	1.730	1.678	5.293
Koper	1.861	1.754	1.631	5.246
Kranj	1.811	1.696	1.592	5.099
Ljubljana	1.757	1.641	1.555	4.953
Maribor	1.794	1.666	1.570	5.030
Murska Sobota	1.849	1.734	1.616	5.199
Nova Gorica	1.834	1.710	1.604	5.148
Novo mesto	1.831	1.709	1.604	5.144
Ptuj	1.814	1.697	1.593	5.104
Ravne	1.843	1.727	1.611	5.181
SKUPAJ	18.279	17.064	16.054	51.379

V poročevalskem obdobju je NUK/ekspedit posredoval desetim OOK 51.397 enot monografskih publikacij. Iz preglednice (Preglednica 5) je razvidno, da se dotok vsako leto zmanjšuje, v treh letih za 12,2 %.

Preglednica 6: Število inventariziranih enot prirasta monografskih publikacij v OOK iz dotoka obveznega izvoda v obdobju 2014-2016²¹

OOK	2014	2015	2016	Skupaj 2014-2016
Celje	1.804	1.709	1.586	5.099
Koper	1.908	1.611	1.479	4.998
Kranj	1.475	1.412	1.664	4.551
Ljubljana	1.356	1.311	1.333	4.000
Maribor	1.616	1.692	1.504	4.812
Murska Sobota	1.843	1.652	1.402	4.897
Nova Gorica	1.540	1.721	1.447	4.708
Novo mesto	1.842	1.694	1.389	4.925
Ptuj	1.528	1.647	1.456	4.631
Ravne	1.754	1.596	1.521	4.871
SKUPAJ	16.666	16.045	14.781	47.492

V celotnem poročevalskem obdobju je skupno število inventariziranih enot prirasta monografskih publikacij v OOK iz dotoka obveznega izvoda v desetih OOK 47.492. Kot razvidno iz preglednice (Preglednica 6) število inventariziranih enot v obdobju 2014-2016, z vsakim letom upada, in sicer je leta 2016 vrednost kar za 11,31% manjša kot je bila v letu 2014.

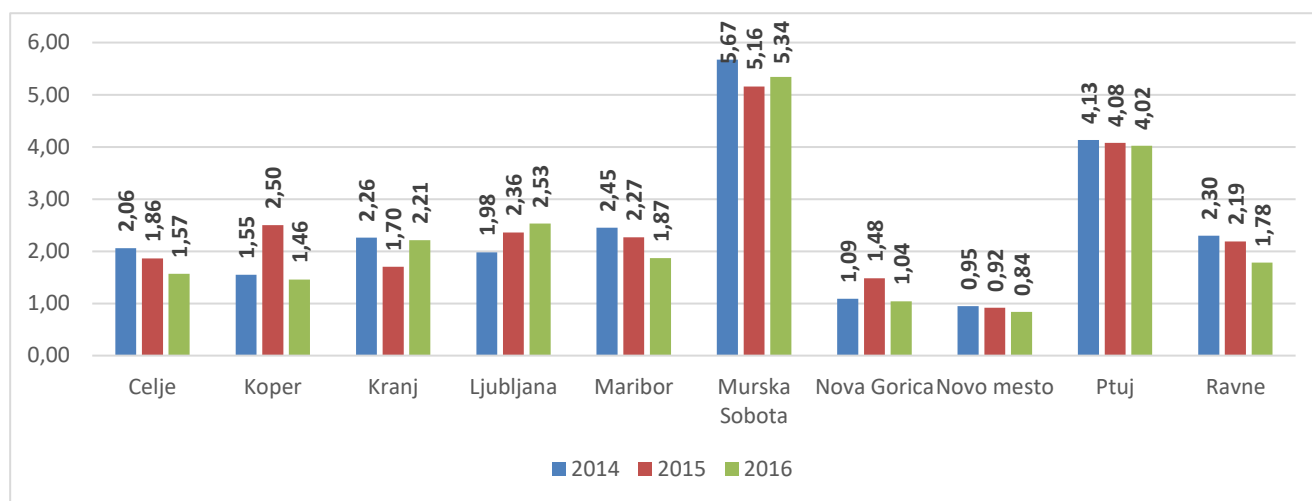
3.1.2 Uporabniki in posredovanje gradiva

»Območna knjižnica primerno zagotavlja povečan in zahtevnejši izbor knjižničnega gradiva in informacij, če ima najmanj 20 % uporabnikov s svojega širšega območja, to je območja izven svoje medobčinske mreže knjižnic, in če tem uporabnikom posreduje najmanj 20 % vsega izposojenega gradiva in informacij« je določeno v 4. členu Pravilnika, 2003.

²⁰ Vir podatkov NUK/ekspedit - poročila za 2014, 2015, 2016

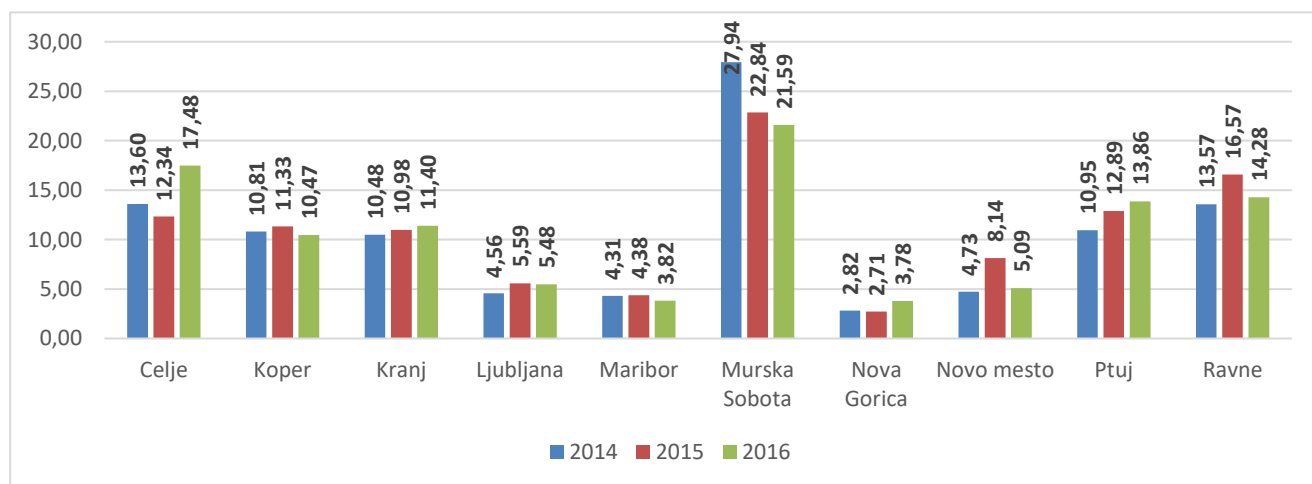
²¹ Vir podatkov: Vsebinska in finančna poročila o izvajanju posebnih nalog osrednjih območnih knjižnic: poročevalska leta 2014, 2015, 2016

Slika 10 kaže gibanje deleža prebivalcev, včlanjenih v OOK. Kvota 20 % uporabnikov (članov) s širšega območja, predpisana v pravilniku, ni bila v obdobju 2014-2016 dosežena na nobenem izmed območij. Delež včlanjenih prebivalcev širšega območja se giblje med najmanj 0,84 % (Novo mesto leta 2016) do največ 5,67 % (Ljubljana v letu 2014).

Slika 10: Delež včlanjenih prebivalcev s širšega območja v OOK (%) v obdobju 2014-2016²²

Kot razvidno iz slike (Slika 10) imajo tendenco rasti članstva v poročevalskem obdobju v deležu prebivalcev širšega območja OOK Koper, Celje in Nova Gorica do leta 2015 ter Ljubljana do vključno 2016, tendenco nižanja članstva s širšega območja v letu 2016 pa večina OOK, in sicer Celje, Koper, Maribor, Murska Sobota, Nova Gorica, Novo mesto, Ptuj in Ravne.

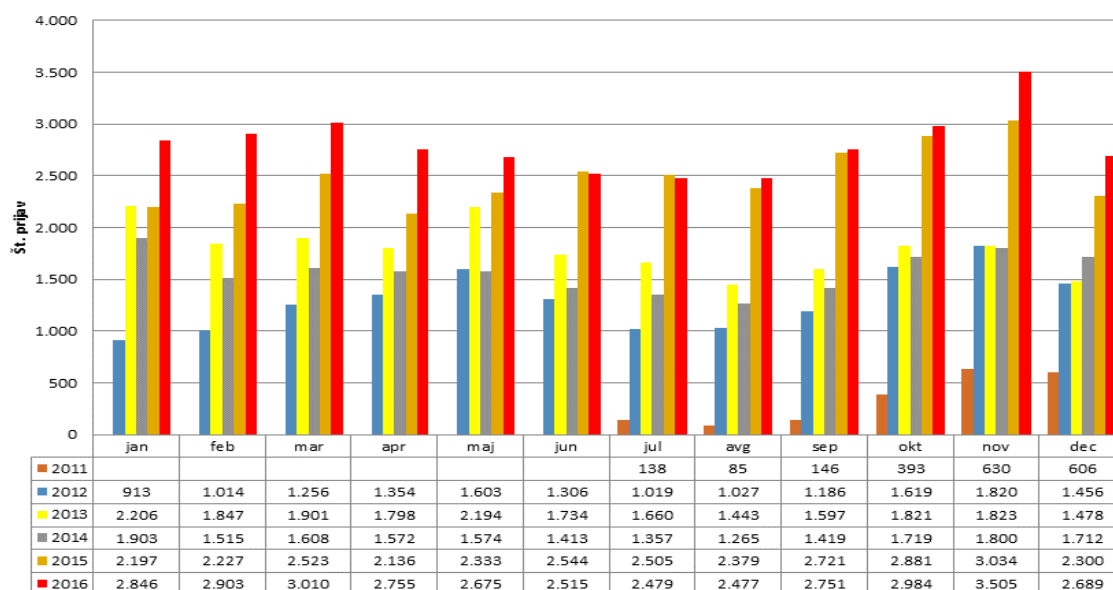
Slika 11: Izposojeno gradivo članom širšega območja OOK (%) v obdobju 2014-2016²³

Delež izposoje knjižničnega gradiva, ki so si ga izposodili člani s širšega območja OOK (Slika 11), se v proučevanem obdobju giblje med 2,71 % Nova Gorica (2015) do 27,94 % Murska Sobota (2014). Deleži izposojenega gradiva članom širšega območja zelo močno variirajo glede na posamezno leto in knjižnico. Največji delež izposoje beležijo v Murski Soboti, kjer je bil edini vsa tri leta nad 20 %. Meji 20 % izposojenega gradiva članom iz širšega območja se je še najbolj približala OOK Celje s 17,48 % v letu 2016.

²² Vir podatkov: Vsebinska in finančna poročila o izvajanju posebnih nalog osrednjih območnih knjižnic: poročevalska leta 2014, 2015, 2016

²³ Vir podatkov: Vsebinska in finančna poročila o izvajanju posebnih nalog osrednjih območnih knjižnic: poročevalska leta 2014, 2015, 2016 in BibSiSt Online, 2015, 2016, 2017

OOK z namenom, da je uporabnikom na celotnem območju omogočen čim lažji in časovno neomejen dostop do relevantnih informacij, zagotavljajo dostop na daljavo do podatkovnih zbirk,²⁴ v glavnem iz sredstev za izvajanje prve posebne naloge za celotno območje. Tako je za vse člane knjižnic na območjih omogočen dostop na daljavo od doma.

Slika 12: Število prijav preko NUK do podatkovnih zbirk po mesecih od 1. 7. 2011 do 31. 12. 2016²⁵

Statistika uporabe podatkovnih zbirk z dostopom na daljavo kaže, da je med leti 2011-2016 raslo število prijav do podatkovnih zbirk (Slika 12). Eden izmed razlogov je prav gotovo intenzivno usposabljanje tako knjižničarjev kot uporabnikov. Od vzpostavitve dostopa v NUK s 1. julijem 2011 je število prijav naraščalo do leta 2013 za 38 %, če zanemarimo podatke prvega pol leta uporabe v letu 2011. V obdobju od 2014-2016, je sprva opažen upad uporabe podatkovnih zbirk z dostopom na daljavo za 12 %, in sicer v primerjavi z letom 2013, ko je bilo 21.502 prijav, je število prijav v letu 2014 upadlo na 18.857. Že v decembru 2014 in nato v letu 2015 število prijav zopet narašča, in sicer je bilo leta 2015 skupaj 29.780 prijav, kar nakazuje na kar 58 % rast uporabe podatkovnih zbirk z dostopom na daljavo, v primerjavi z letom 2014 (18.857 prijav). Prav tako število prijav raste v letu 2016, ko je bilo 33.589 prijav, kar je 13 % več kot leta 2015 (29.780 prijav).

Če primerjamo število prijav v zadnjem letu prejšnjega poročevalskega obdobja, torej leta 2013 (21.502 prijav), s številom prijav v zadnjem letu sedanjega poročevalskega obdobja, torej 2016 (33.589 prijav), je opazna 56 % rast.

²⁴ Podatkovna zbirka je zbirka zapisov ali vsebinskih enot (podatkov, besedil, slik, zvočnih posnetkov itn.), shranjenih v elektronski obliki, skupaj s programsko opremo za poizvedovanje in uporabniško delo z zapisi oziroma vsebinskimi enotami. Podatkovne zbirke se delijo na tri vrste: podatkovne zbirke s celimi besedili, podatkovne zbirke z izvlečki in kazali ter na druge podatkovne zbirke. Podatki ali zapisi so navadno zbrani z določenim namenom in so povezani z določeno temo. Podatkovna zbirka je lahko izdana na fizičnem nosilcu ali pa je dostopna preko klicnih linij oziroma medmrežja (glej Prilogo). Vsako naročniško podatkovno zbirko štejemo ločeno, četudi so dostopne preko skupnega uporabniškega vmesnika ponudnika, npr. podatkovne zbirke na vmesniku EBSCOhost itn. Skupni uporabniški vmesnik, ki omogoča dostop do paketa serijskih publikacij ali digitalnih dokumentov in ga ponudi njegov založnik ali ponudnik, ravno tako štejemo kot podatkovno zbirko (npr. ScienceDirect)(vir: BibSiSt, <http://bibsist.nuk.uni-lj.si/definicije/index.php?c=16>).

²⁵ Podatke je pripravil NUK, Center za informacijske storitve.

Preglednica 7: Elektronski viri²⁶ ponudnikov, dostopni na daljavo in viri sredstev v obdobju 2014-2016²⁷

V slovenskem in hrvaškem jeziku										
Podatkovne zbirke pri ponudnikih	Celje	Koper	Kranj	Ljubljana	Maribor	Murska Sobota	Nova Gorica	Novo mesto	Ptuj	Ravne
Find-INFO (23)	Od 01. 04. 2015	Od 2013	Od 2013	Od 2011 do 15. 11. 2013; od 01. 11. 2014	Od 2012	/	2009; Od 2012	/	Od 2009	/
	/	Območje	Območje	Območje	območje		Območje		Območje	
	DD	DD	DD	DD	DD		DD		DD	
	OOK1	OOK2	OOK1	OOK1	OOK1		OOK2, OOK5		OOK1	
GVIN (7)	Od 2004 do vključno 2016	Od 2010	/	2009 do vključno avgust 2016	od 2001	/	Od 2005 do vključno 2009; od 2012	Od 2008 do vključno 2009	Od 2011 do vključno 2013	Od 2009 do vključno 2015
	Območje	Območje		/	/		/	/	Območje	Območje
	DD	DK; (2011), DD (od 2014)		DK	DK		DK; DD (od 2016)	DK	DD	DK
	OOK2	OOK2		OOK5	OOK5		OOK5	OOK4	OOK1	OOK1 (od 2009 do vključno 2014); OOK5 (od 2015)
IUS-INFO in EURO IUS-INFO (35 podatkovnih baz)	Od 1995 do vključno 2010; od 01. 04. 2015	Od 2012	od 2001 do vključno 2009; od 2011	Od 2011 do 15. 11. 2013; od 01. 11. 2014	Od 2006 do vključno 2011 za MK; od 2012 za območje	od 1993 do 2011	Od 1993 do vključno 2009; od 2012	/	Od 1995 do vključno 2009; od 2011	od 1995 do vključno 2013
	Območje	Območje	Območje	Območje	samo MK do 2011; območje od 2012	/	Območje		Območje	/
	DD	DD	DD	DD	DD	DK	DD		DD	DK
	OOK1	OOK2	OOK1	OOK1	OOK5 (do 2011); OOK1 (od 2012)	OOK1	OOK2, OOK5		OOK1	OOK5

²⁶ Izjemoma so vključene tudi podatkovne baze, ki niso financirane iz sredstev OOK (EBSCOHost), je pa preko OOK omogočen dostop do elektronskih knjig EBSCOHost

²⁷ Vir podatkov: Osebna komunikacija preko elektronske pošte.

V slovenskem in hrvaškem jeziku										
Podatkovne zbirke pri ponudnikih	Celje	Koper	Kranj	Ljubljana	Maribor	Murska Sobota	Nova Gorica	Novo mesto	Ptuj	Ravne
IUS-INFO Hrvaška	/	/	Od 2013	Od 2011 do 15. 11. 2013, od 01. 11. 2014 do 1. 11. 2015	Od 2012	/	/	/	Od 2012	/
			Območje	Območje	Območje				Območje	
			DD	DD	DD				DD	
			OOK1	OOK1	OOK1				OOK1	
Tax-Fin-Lex (22)	Od 2011 do 31. 03. 2015	Od 2009 do vključno 2010	od 2009 do vključno 2012	Od 01. 11. 2013 do 01. 11. 2014	Od 01. 05. 2010	Od 2011	2009; 2012	Od 2009	/	Od 2011
	Območje	Območje	Območje	Območje	Od 2010 do 2012 za območje; od 2013 samo za MK	Območje	/	Območje		Območje
	DD	DD	DD	DD	DD	DD	DK	DD		DD
	OOK1	OOK1	OOK1	OOK1	OOK1 (do 2012); OOK5 (2013)	OOK1	OOK5	OOK2		OOK1
Večer Online	od 2004	/	Od 2005 do 2016	/	od 2005	Od 2013 do vključno 2014	/	/	od 2006	od 2009
	Območje		Območje		/	Območje			Območje	
	DD		DD		DD	DK			DK	
	OOK1		OOK4		OOK5 / samo za MK	OOK1			OOK1	
SSKJ 2	od 2015	od 2016	od 2015	od 30. 3. 2015	od 2015	/	od 2015	od 2015	/	/
	Območje	Območje	Območje	Območje	Območje		Območje	/		
	DD	DD	DD	DD	DD		DD	DD		
	OOK7 in OK	OOK7 in OK	OOK3	OOK2	OOK3		OOK3, OOK in OK	OOK5		
eBonitete	testni dostop v novembru 2016	/	/	testni dostop v novembru 2016	/	/	/	/	/	/

V slovenskem in hrvaškem jeziku										
Podatkovne zbirke pri ponudnikih	Celje	Koper	Kranj	Ljubljana	Maribor	Murska Sobota	Nova Gorica	Novo mesto	Ptuj	Ravne
SeJa	/	/	/	/	/	/	od 19. 05. 2014	/	/	/
							Območje			
							DK			
							OOK2, OOK5			

V tujih jeziki										
Podatkovne zbirke pri ponudnikih	Celje	Koper	Kranj	Ljubljana	Maribor	Murska Sobota	Nova Gorica	Novo mesto	Ptuj	Ravne na Koroškem
EBSCO eBook Public Library Subscription Collection	Od 2013	Od 2013	Od 2013 do 01. 05. 2016	Od 2013 do 30. 04. 2015	Od 1. 5. 2013	Od 2013	Od 2013 do vključno 2015	Od 2013 do 2016	Od 2014 do 30. 04. 2015	Od 2013 do vključno 2015
	Območje	Območje	Območje	Območje	Območje	Območje	Območje	Območje	Območje	Območje
	DD	DD	DD	DD	DD	DD	DD	DD	DD	DD
	OOK1 v 2014, OOK3 od 2015	OOK2	OOK1	OOK4	OOK1	OOK1	OOK2, OOK5	OOK3	OOK1	OOK1
Encyclopedia Britannica PLE (=Public Library Edition) (Encyclopedia Britannica Online Library Edition)	testni dostop v letu 2014	Od 2013	od 2005 do vključno 2014	od 2008 do 12. 05. 2015	Od 13. 9. 2013	/	Od 2009	Od 2013	/	/
		Območje	Območje	Območje	Območje		Območje	Območje		
		DD	DD	DD	DD		DD	DD		
		OOK2	OOK1 in OOK4	OOK1	OOK1 in OOK4		OOK2, OOK5	OOK3		
MLOL - Media Library Online	/	Od 2012	/	/	/	/	/	/	/	/
		Območje (Koper, Izola, Piran)								
		DD								
		OOK6								
Naxos Music Library	Od 2011 do 30. 09. 2015	/	/	/	/	/	/	/	/	/
	Območje									

V tujih jezikih										
Podatkovne zbirke pri ponudnikih	Celje	Koper	Kranj	Ljubljana	Maribor	Murska Sobota	Nova Gorica	Novo mesto	Ptuj	Ravne na Koroškem
	DD									
	OOK1									
Naxos Music Library Jazz	Od 2011 do 30. 09. 2015									
	Območje	/	/	/	/	/	/	/	/	/
	DD									
	OOK1									
Oxford Art Online (Grove Dictionary of Art Online)	/	Od 2008 do vključno 2012	Od 2005 do vključno 2012	Od 2007 do vključno 2011	Od 2010 do 31. 08. 2015	/	Od 2006 do 31. 08. 2014	Od 2009 do sr. 2013	Od 2006 do avg. 2010	Od 2008 do vključno 2012
		območje	Območje	Območje	Območje	/	Območje	Območje	Območje	Območje
		DD	DD	DD	DD		DD	DD	DK	DD
		OOK1	OOK1	OOK1	OOK1		OOK1	OOK1	OOK1	OOK1
Oxford English Dictionary Online	Od 2005 do 31. 08. 2014		Od 2005 do avg. 2014		Od 2010 do 31. 8. 2012	/	Od 2005 do vključno 2014		Od 2006 do avg. 2010	
	Območje	/	Območje	/	Območje	/	Območje	/	Območje	/
	DD		DD		DD		DD		DK	
	OOK1		OOK1		OOK1		OOK1		OOK1	
Oxford Music Online (Grove Music Online?)	Od 2007 do vključno 2010	Od 2008 do vključno 2012	Od 2005 do avg. 2014	Od 2006 do vključno 2011	Od 2008 do 31. 08. 2015	/	Od 2006 do vključno 2011	Od 2009 do sr. 2013	Od 2006 do avg. 2010	Od 2008 do vključno 2012
	Območje	Območje	Območje	Območje	Območje	/	Območje	Območje	Območje	Območje
	DD	DD	DD	DD	DD		DD	DD	DK	DD
	OOK2	OOK1	OOK1	OOK1	OOK1		OOK1	OOK1	OOK1	OOK1
Oxford Reference Online Premium Collection	Od 2005 do 31. 08. 2014	Od 2008 do 2013	Od 2005 do vključno 2012	Od 2005 do vključno 2007	Od 2005 do 31. 8. 2012	/	Od 2005 do 31. 08. 2014	Od 2005 do sr. 2013	Od 2006 do avg. 2010	/
	Območje	Območje	Območje	Območje	Območje	/	Območje	Območje	Območje	/
	DD	DD	DD	DD	DD		DD	DD	DK	
	OOK1	OOK4	OOK1	OOK1	OOK1		OOK1	OOK1	OOK1	
Press Reader	Od 01. 05. 2015	Od 2016	Od 01. 05. 2016	Od 01. 05. 2015	/	/	Od 2016	Od 2016	Od 01. 05. 2015	Od 2016
	Območje	Območje	Območje	Območje			Območje	Območje	Območje	

V tujih jezikih										
Podatkovne zbirke pri ponudnikih	Celje	Koper	Kranj	Ljubljana	Maribor	Murska Sobota	Nova Gorica	Novo mesto	Ptuj	Ravne na Koroškem
	DD	DD	DD	DD			DD	DD	DD	
	OOK3	OOK2	OOK1	OOK1			OOK2, OOK5	OOK3	OOK1	OOK1
Naročene podatkovne zbirke 2016	4SL, 2T, 2TD	4SL, 4T	4SL, 1T	3SL, 1T, 1TD	7SL, 2T	1SL, 1T	5SL, 2T	2SL, 2T	4SL, 1T	2SL, 1T
EBSCOHost	Od 1993	Od 1993	Od 1993	Od 1993	Od 1993	Od 1993	Od 1993	Od 1993	Od 1993	Od 1993
	Območje	Območje	Območje	Območje	Območje	Območje	Območje	Območje	Območje	Območje
	DD	DD	DD	DD	DD	DD	DD	DD	DD	DD
	ZBDS	ZBDS	ZBDS	ZBDS	ZBDS	ZBDS	ZBDS	ZBDS	ZBDS	ZBDS

LEGENDA po vrsticah:

Letnica naročila vira. Navedba, da OOK zagotavlja podatkovno bazo članom na območju. DD - knjižnica omogoča dostop na daljavo ali DK – dostop iz prostorov knjižnice – z letom začetka naročila. Vir financiranja (OOK = iz sredstev za izvajanje posebnih nalog OOK, lastna...). OOK elektronske publikacije nima - oznaka /. Legenda kratic in način financiranja nakupa e-virov: OOK1 - OOK iz sredstev za izvajanje posebnih nalog OOK za celotno območje; OOK2 - OOK iz deleža sredstev za izvajanje posebnih nalog OOK in OK v deležu iz lastnih sredstev (sofinanciranje); OOK3 - OOK iz deleža lastnih sredstev in OK v deležu iz lastnih sredstev (sofinanciranje); OOK4 - OOK iz lastnih sredstev za celotno območje; OOK5 – OOK iz lastnih sredstev za območje OOK; OOK6 - OOK plačujejo delno iz lastnih sredstev, delno sofinancira MK, vendar iz naslova programa za narodno skupnost; OOK7 in OK - OOK omogočajo dostop na daljavo, viri sredstev različni; ZBDS - Zveza bibliotekarskih društev Slovenije; SL – v slovenskem jeziku, HR – v hrvaškem jeziku, T – v tujem jeziku, TD - testni dostop (ne glede na jezik); Siva barva - Zaključena naročnina do leta 2016.

Skupaj je bilo v tem obdobju v slovenskem prostoru dostopnih 7 podatkovnih zbirk ponudnikov v slovenskem in hrvaškem jeziku (brez vključenih podatkovnih baz s testnim dostopom) in 10 v tujih jezikih, največ v angleščini, brez vključene podatkovne baze EBSCOHost, do katere dostop financira Zveza bibliotekarskih društev Slovenije (ZBDS). V preglednici (Preglednica 7) je podatkovna baza EBSCOHost navedena, ker OOK-ji skrbijo za dostop na daljavo, vendar je zaradi drugih virov sredstev ne prištevamo v skupni seštevek, ki so bile v poročevalskem obdobju na voljo. Natančen pregled naročenih podatkovnih zbirk v posameznem časovnem obdobju po območjih OOK ter način dostopa in financiranja je razviden iz preglednice (Preglednica 7). Največ podatkovnih zbirk konec poročevalskega obdobja (leta 2016) naročajo: Maribor 9 (7 v slovenskem in 2 v tujem jeziku), Koper 8 (4 v slovenskem in 4 v tujem jeziku) in Nova Gorica 7 (5 v slovenskem in 2 v tujem jeziku). O najmanjšem številu konec poročevalskega obdobja poroča Murska Sobota, ki je imela naročeni le 2 podatkovni zbirki (1 v slovenskem in 1 v tujem jeziku). Nekatere OOK omogočajo uporabnikom območja dostop tudi do podatkovnih zbirk, ki jih OOK zagotavljajo iz lastnih sredstev ali jih sofinancirajo vse knjižnice na območju.

Kot je razvidno iz preglednice (Preglednica 7), se v letu 2015 prvič pojavi nakup podatkovne zbirke Press Reader, ki omogoča dostop do več kot 5.000 naslovov svetovnih časnikov in časopisov. V letih 2015 in 2016 je dostop zagotavljalo že 8 OOK (razen Maribora in Murske Sobote). V letih 2015 in 2016 je sedem OOK, razen Murske Sobote, Ptuja in Raven, zagotavljalo dostop do slovenske podatkovne baze SSKJ2 iz lastnih sredstev. OOK skoordiniira dostop na daljavo do podatkovne zbirke. Npr. Celje je to omogočilo knjižnicam na območju, ki so to želele, in sicer: Celje, Hrastnik, Laško, Mozirje, Rogaška Slatina, Slovenske Konjice, Šentjur, Velenje, Zagorje. V Kopru navajajo, da vsaka knjižnica kupi svoj izvod SSKJ2, v OOK pa poskrbijo za vzpostavitev dostopa na daljavo po vzoru Ljubljane. OOK Maribor opisuje, da je dostop do

slovarja omogočen za vse, ki kupijo tiskano verzijo in, ker sta tudi OK na območju kupili tiskani verziji imata obe možnost dostopa do elektronske verzije, medtem ko preko OOK izvedejo le registracijo za vse.

V poročevalskem obdobju NUK/COSEC omogoči testni dostop do dveh podatkovnih baz, in sicer leta 2014 do podatkovne baze Encyclopedia Britannica in v letu 2016 do podatkovne zbirke eBonitete.

3.1.3 Brezplačna medknjižnična izposoja (MKI) za končnega uporabnika

Medknjižnična izposoja, brezplačna za končnega uporabnika, je že nekaj let v programih izvajanja prve posebne naloge OOK za posredovanje del pretežno slovenske založniške produkcije in znanstvene ter strokovne literature, leposlovja, polpubliciranega in neknjižnega gradiva, uradnih publikacij, splošnih in strokovnih priročnikov, drugega referenčnega gradiva in podatkovnih zbirk, tuje literature, zlasti leposlovja in periodike s poudarkom na časnikih in splošnih časopisih. Ker je NUK pri pripravi prejšnjega poročila v zbirnih obrazcih ugotavljal, da se na vseh območjih to ne izvaja dosledno (brezplačno za končnega uporabnika), je v programu za leto 2015 predlagal, da se ta storitev vpelje projektno in da vodenje projekta prevzame OOK Ravne. Je pa projekt pomemben predvsem z vidika, da OOK zagotavljajo povečan in zahtevnejši izbor knjižničnega gradiva in informacij kljub zmanjševanju prirasta gradiva iz naslova prve naloge zaradi zmanjševanja sredstev MK in preusmeritev v nakup podatkovnih zbirk, dostopnih na daljavo (24/7). OOK tako članom knjižnic na širšem območju vseeno zagotavljajo dostop do gradiva kot do informacij. V preteklih letih je bilo v nekaterih OOK zaznati velik porast stroškov za brezplačno medknjižnično izposajo (MKI), ki so daleč presegle višino sredstev, ki jih je pristojno ministrstvo namenilo izvajanju projekta brezplačne medknjižnične izposoje za končnega uporabnika.

Nekatere OOK so morale stroške MKI pokrivati tudi z lastnimi sredstvi. V OOK Mirana Jarca Novo mesto so zaradi preseženih stroškov za MKI v letu 2015 prenehali z zagotavljanjem brezplačne MKI na območju že s 1. 9. in začeli s sofinanciranjem stroškov z OK na območju. Visoki stroški za MKI so predstavljali vedno večji problem tudi na Obalno-kraškem območju, v Osrednji knjižnici Srečka Vilharja Koper.

Narejena je bila analiza stanja, ki je pokazala, da so za ohranitev storitve nujni ukrepi za bolj preudarno in gospodarno izvajanje MKI na območjih. OOK, ki so se najbolj spopadale z visokimi stroški MKI, so se dvakrat sestale v NUK ter pripravile predloge in rešitve za ravnanje v prihodnje, pri čemer je bilo pomembno, da se brezplačna MKI za končnega uporabnika med knjižnicami območja ohrani v vseh smereh. OOK so za vodenje projekta s Konzorcijsko pogodbo o sodelovanju pri izbiri izvajalca poštnih in z njimi povezanih storitev v okviru projekta izvajanja brezplačne MKI za uporabnike splošnih knjižnic pooblastile Ravne.

Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika Ravne²⁸ (v nadaljevanju KOK) je priskrbela ponudbe poslovnih paketov različnih ponudnikov logističnih in dostavnih storitev ter se dogovorila za sestanek in pogajanja o storitvi z dosedanjim ponudnikom Pošto Slovenije. Pripravila je Dogovor o brezplačni medknjižnični izposoji za uporabnike, pri čemer je upoštevala pripombe, ki jih je prejela od drugih OOK. Direktorica KOK mag. Irena Oder je v zvezi s sklenitvijo pogodbe vodila razgovore s Pošto Slovenije in drugimi ponudniki. Meseca maja 2016 je bil izveden javni razpis in na osnovi izbora najugodnejšega ponudnika paketnih storitev v okviru brezplačne MKI na območjih OOK so OOK soglasno prešle na novega ponudnika storitve, in sicer na podjetje EKDIS. Vsaka OOK je z OK na območju sklenila dogovor, OOK med sabo pa konzorcijsko pogodbo. Vse knjižnice so z novim izvajalcem storitve zelo zadovoljne.

Hkrati smo spremljali in reševali težave, ki so se pri tem pojavile, prav tako porabo sredstev posamezne OOK. Ugotavljamo, da je bila menjava dobavitelja te storitve smiselna in analiza je pokazala, da v letu 2016 nobena od OOK ni prekoračila sredstev, namenjenih za brezplačno MKI za končnega uporabnika.

²⁸ Poročilo o MKI je pripravila Darja Molnar, Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika Ravne.

Cilj brezplačne storitve za končnega uporabnika na vsakem od območij je dosežen, ne glede na to, katero organizacijsko enoto uporabnik obiskuje kot član OK, kar pomeni enakopravnejšo dostopnost knjižničnega gradiva za uporabnike na območju.

KOK bo spremljala število in upravičenost MKI glede na velikost knjižnice, njene prihodke, knjižnične zbirke in prirasta gradiva ter stroške. Zato bodo OOK dvakrat letno KOK poročale, podatke bodo analizirali in po potrebi ustrezno ukrepali ter poročali. Spremljali bodo delovanje in učinkovitost novega izvajalca paketnih storitev ter sproti reševali morebitne težave.

V letu 2017 načrtujemo še proučitev možnosti nadgradnje storitve, in sicer najprej možnost MKI med OOK, v prihodnjih letih pa na nacionalnem nivoju.

Skupni nastop vseh slovenskih OOK je primer dobre prakse, s katero izvajanje posebnih nalog znova potrjuje svojo upravičenost.

Preglednica 8: Brezplačna medknjižnična izposoja za uporabnika v obdobju 2014-2016²⁹

Območje OOK	2014			2015			2016		
	OOK→ OK	OK→ OOK	OK→ OK	OOK→ OK	OK→ OOK	OK→ OK	OOK→ OK	OK→ OOK	OK→ OK
Celjsko	-	-	-	+	+	+	+	+	+
Dolenjsko	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Gorenjsko	-	-	-	+	+	+	+	+	+
Goriško	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Koroško	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Obalno-kraško	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Osrednjeslovensko	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Pomursko	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Spodnjepodravsko	-	+	-	-	+	-	+	+	+
Štajersko	+	+	+	+	+	+	+	+	+
SKUPAJ	7/10	8/10	7/10	9/10	10/10	9/10	10/10	10/10	10/10

Legenda: + označuje brezplačno MKI za uporabnika, - pa plačljivo storitev MKI. Podatki sozeti iz poročil OOK.

Medknjižnična izposoja je za uporabnika brezplačna na relaciji med OOK in OK ter obratno in med OK na območju OOK. Kot razvidno iz preglednice (Preglednica 8) so storitev brezplačne medknjižnične izposoje zagotavljali šele konec poročevalskega obdobja (2016) v vseh desetih OOK, potem ko so knjižnice podpisale konzorcijsko pogodbo in Dogovor o načinu izvajanja zagotavljanja za uporabnike brezplačne medknjižnične izposoje med knjižnicami na območju in sklenili pogodbo z izbranim izvajalcem (od maja 2016 dalje).

Preglednica 9: Obseg MKI po območjih 2014-2016

Območje OOK	2014	2015	2016
Celjsko	Ni podatka za celo območje	929	1.232
Dolenjsko	Ni podatka za celo območje	1.220	1.082
Gorenjsko	88	609	1.247
Goriško	641	770	941
Koroško	374	277	328
Obalno-kraško	704	714	815
Osrednjeslovensko	407	1.046	1.550

²⁹ Vir podatkov: Vsebinska in finančna poročila o izvajanju posebnih nalog osrednjih območnih knjižnic: poročevalsko leto 2014, 2015, 2016

Območje OOK	2014	2015	2016
Pomursko	328	408	618
Spodnjepodravsko	31	34	33
Štajersko	112	236	207
SKUPAJ	2.685	6.243	6.821

Obseg MKI na območjih je naknadno na poziv NUK zbrala OOK Ravne in je po območjih zelo različen (Preglednica 9). Skupaj je v triletnem obdobju obsegala 15.749 medknjižničnih izposoj dokumentov v fizični obliki ali dostava dokumenta ali dela dokumenta v kopirani obliki iz ene knjižnice v drugo knjižnico, ki ni pod isto upravo. Posredovan prenos dokumentov v elektronski obliki se ne šteje kot medknjižnična izposoja, ampak kot elektronska dostava dokumentov. Seveda na obseg MKI vpliva tudi število OK na posameznem območju. Eno OK na območjuima Spodnjepodravsko območje in posledično v vseh treh letih tudi najmanjši obseg MKI. Praviloma pa MKI na večini območij narašča. Iz poročil OOK po letih je zbrana tudi višina sredstev, ki so jih posamezne OOK prejele za izvajanje projekta. V letu 2014 so OOK od MK prejele 15.727,38 EUR, iz drugih virov pa so zagotovile še 5.584,93 EUR (Preglednica 27) Preglednica 28. V letu 2015 je višina sredstev narasla na 24.233,42 EUR s strani MK, OOK pa so iz drugih virov dodale še 1.796,37 EUR (Preglednica 29). Zadnje leto poročevalskega obdobja so OOK in OK uredile vsa medsebojna razmerja in kriterije, katero gradivo si lahko knjižnice izposojajo ter za izvedbo pridobile 21.689,88 EUR s strani MK, kar je zadostovalo za potrebe MKI na vseh območjih (Preglednica 31).

Predlagamo, da se v naslednjih poročilih za utemeljevanje izvajanja projekta s strani nosilne OOK Ravne zbira podatke o obsegu MKI po posameznih območjih.

3.1.4 Promocija povečanega izbora gradiva

Uporaba povečanega izbora gradiva na širšem območju je odvisna tudi od promocije in obveščanja uporabnikov o večji ponudbi. Vse OOK so v poročevalskem obdobju zagotovile objave seznamov nakupa gradiva iz sredstev za izvajanje prve posebne naloge na svojih spletnih straneh, nekatere OOK pa so preko elektronske pošte, predstavitev ali z izdajo zgibank obveščale OK. Uporabnike pa so nekatere OOK obveščale tudi prek sredstev javnega obveščanja v lokalnih medijih (časopis, radio).

Namen promocije knjižnic je tako še vedno privabljanje ljudi v prostore knjižnice in s tem ustvarjanje zanimivega fizičnega okolja knjižnic, kljub temu, da gre za porast uporabe digitalnih, torej podatkovnih zbirk, dostopnih na daljavo. Vse navedene aktivnosti so OOK izvajale v okviru projekta *Rastem z e-viri*.

3.2 Strokovna pomoč knjižnicam območja

Pravilnik, 2003 v poglavju III. opredeljuje nalogo »Strokovna pomoč knjižnicam območja.« Ta je izredno obsežna, saj sega na vse segmente strokovnega dela v knjižnicah. V 9. členu navedenega pravilnika je definirana strokovna pomoč knjižnicam območja in obsega:

- »svetovalno delo, ki temelji na uveljavljenih in dogovorjenih strokovnih izhodiščih,
- vsebinsko opredelitev in izbor projektov, ki se izvajajo na posameznem območju ali v vsej državi,
- vsebinsko opredelitev sodobnih informacijskih storitev za uporabnike, ki se izvajajo na posameznem območju ali v vsej državi,
- analizo stanja razvitosti in potreb knjižnične dejavnosti v okviru območja,
- opredelitev razvojnih potreb glede informacijske tehnologije za posamezno območje,
- sodelovanje s splošnimi knjižnicami na območju pri razvoju in načrtovanju občinskih in medobčinskih knjižničnih mrež,
- izvajanje mentorstva za knjižnične delavce začetnike in študente bibliotekarstva,
- sodelovanje s šolskimi knjižnicami na območju in skupen razvoj bibliopedagoških dejavnosti za učence in dijake,

- opredelitev ciljev, koordinacija ali izvedba knjižničnih storitev za posebne skupine uporabnikov,
- sodelovanje z drugimi območnimi knjižnicami,
- opredelitev ciljev, koordinacija ali izvedba mednarodnega sodelovanja na območju.«

3.2.1 Svetovalno delo, ki temelji na uveljavljenih in dogovorjenih strokovnih izhodiščih

OOK z NUK vsako leto uskladijo program dela, v okviru katerega so tudi izobraževanja oziroma usposabljanja za izvajanje strokovne pomoči. Strokovno pomoč nudijo OOK po telefonu, elektronski pošti, preko individualnega svetovanja in različnih strokovnih izobraževanj ter delavnic.

V obdobju 2014-2016 vse OOK izvajajo različne oblike strokovne pomoči in izobraževanj glede na usklajene programe dela, strokovne potrebe in problematiko na določenem območju. Skozi celotno poročevalsko obdobje OOK poročajo o tem, da so organizirale več različnih izobraževanj v obliki predavanj, predstavitev in delavnic, na katerih so med drugim nudile tudi svetovanje in izmenjavo izkušenj ter skrbele za medsebojno obveščanje. Kljub temu pa v Celju (2014 in 2015) ugotavljajo, da so dogodki, ki jih organizirajo za knjižnice na območju, slabše obiskani. OK pa kot razlog navajajo prezaposlenost oziroma pomanjkanje kadra.

Preglednica 10: Tematska svetovanja (število individualnih svetovanj in časovni obseg svetovanja) po območjih OOK v obdobju 2014-2016³⁰

Območje OOK	2014		2015		2016	
	št. svetovanj	obseg (ure)	št. svetovanj	obseg (ure)	št. svetovanj	obseg (ure)
Celjsko	26	368	11	365	24	438
Dolenjsko	26	400	21	450	17	400
Gorenjsko	5	120	8	150	8	150
Goriško	10	20	5	300	3	250
Koroško	11	340	13	322	10	250
Obalno-kraško	9	380	8	430	8	420
Osrednjeslovensko	205	720	209	812		610
Pomursko	6	544	30	400	20	300
Spodnjepodravsko	7	350	8	522	7	438
Štajersko	2	329	5	100	2	106
SKUPAJ	307	3.571 ur	318	3.851 ur	99	3.362 ur
	724 svetovanj v obsegu 10.784 ur = 6 EPZ³¹					

10 OOK je v triletnem poročevalskem obdobju izvedlo 724 tematskih svetovanj, za kar so porabili 10.784 ur, kar obsega delo 6 EPZ (Preglednica 10). Število tematskih svetovanj in časovni obseg svetovanja po območjih OOK ter število izvedenih tematskih svetovanj in za to porabljen časovni obseg v urah se po območjih zelo razlikuje in prikazujemo v preglednici (Preglednica 10). Podatki so povzeti iz Priloge 1 poročil OOK za obdobje 2014-2016.

OOK v obdobju 2014-2016 nudijo strokovno pomoč s področij: knjižničarske zakonodaje (Ravne); opreme IKT (Celje, Kranj, Novo mesto, Ravne, Koper, Murska Sobota, Ptuj); inventure knjižničnega gradiva (Celje, Ptuj) in odpisa knjižničnega gradiva (Novo mesto); arhiviranja podatkov (Novo mesto); obdelave zahtevnejših podatkov (Ptuj); nabave gradiva (Murska Sobota); računovodskih in kadrovskih zadev (Novo mesto); knjižnične statistike (Celje, Kranj, Nova Gorica, Novo mesto, Ptuj); kandidiranje na neposredni poziv in poročilo za sofinanciranje nakupa knjižničnega gradiva (Celje); digitalizacije gradiva (Nova Gorica,

³⁰ Vir podatkov: Vsebinska in finančna poročila o izvajanju posebnih nalog osrednjih območnih knjižnic: poročevalska leta 2014, 2015, 2016

³¹ Izračun: 10.784 ur deljeno s 1800 (višina letne obremenitve 1 osebe) je 6 EPZ.

Novo mesto, Koper); uporabe spleta (Koper) in izdelave spletnih strani (Nova Gorica); uporabe portala Biblos (Kranj); medknjižnične izposoje (Novo mesto, Ravne, Maribor); bibliografske obdelave knjižničnega gradiva (Novo mesto, Ravne); priprave bibliografij serijskih publikacij (Kranj, Novo mesto); načrtovanja skupnega razvoja bibliopedagoških dejavnosti (Ptuj, Ravne); uporabe, nakupa in promocije podatkovnih zbirk (Koper, Kranj, Ljubljana, Nova Gorica, Novo mesto, Ravne) ter statistik podatkovnih zbirk (Celje); vzpostavitev dostopa na daljavo do podatkovnih zbirk preko NUK-ovega strežnika (Kranj, Murska Sobota, Nova Gorica); priprave in vnosa domoznanskih vsebin na portal Kamra (Novo mesto); dela z uporabniki s posebnimi potrebami (Koper, Nova Gorica, Novo mesto, Ravne); izvajanja domoznanske dejavnosti (Nova Gorica, Novo mesto, Kranj, Ravne); prijave na različne razpise (Celje); uvedbe davčnih blagajn (Murska Sobota, Novo mesto, Ptuj); uvedbe nove programske opreme COBISS3: medknjižnična izposoja, izposoja, katalogizacija, nabava, elektronski viri (e-računi) (Maribor, Murska Sobota, Nova Gorica). V tem poročevalskem obdobju je pomembna tudi podpora OOK pri odpravljanju težav dostopa na daljavo do podatkovnih zbirk, ki so nastale z uvedbo COBISS3.

3.2.2 Projekti, ki se izvajajo na posameznem območju ali v vsej državi, sodobne informacijske storitve za uporabnike in sodelovanje

Projekt je zaključena celota med seboj povezanih aktivnosti, za katere je značilen skupen cilj in sodelovanje različnih sodelavcev. Zaključen mora biti v predpisanem času, v okviru načrtovanih stroškov in v skladu s projektno specifikacijo. Rezultati projekta so (glede na to ali je projekt temeljni ali razvojni) nova spoznanja, nove metode dela, novi postopki, nove storitve ali proizvodi in podobno³².

OOK različno tolmačijo pojem projekt, nekateri sem uvrščajo celo izobraževanja in organizacijo delavnic, zato v poročilih navajajo različno število izvedenih projektov, tako lastnih kot v sodelovanju z drugimi OOK ali OK.

Preglednica 11: Skupni projekti na območju in sodelovanje v obdobju 2014-2016³³

Območje OOK	1. Lastni projekti OOK za potrebe celotnega območja			2. Skupni projekti v sodelovanju z drugimi knjižnicami območja			3. Skupni projekti v sodelovanju z drugimi območnimi knjižnicami (nacionalni nivo)		
	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016
Celjsko	1	1	1	2	2	2	2	2	2
Dolenjsko	1	1	1	0	0	0	2	3	3
Gorenjsko	2	1	1	1	1	1	1	3	3
Goriško	1	2	2	2	2	2	5	7	6
Koroško	1	1	1	7	5	5	5	7	9
Obalno-kraško	0	1	/	0	4	4	6	5	5
Osrednje-slovensko	17	17	18	2	2	2	5	5	4
Pomursko	0	0	0	1	1	1	3	2	2
Spodnje-podravsko	2	3	3	1	1	1	9	6	6
Štajersko	0	0	1	0	0	0	2	3	4
SKUPAJ	25	27	28	16	18	18	40	43	44
SKUPAJ 2014-2016	80			52			127		

³² Vir: MK, <http://www.mk.gov.si/si/postopki/knjiznicarstvo/>; Projekt je enkratna in časovno omejena (začasno) dejavnost, ki je sestavljena iz vrste aktivnosti in s katero se skuša doseči določen namen. (Stover, 2003, str. 26).

³³ Vir podatkov: Vsebinska in finančna poročila o izvajanju posebnih nalog osrednjih območnih knjižnic: poročevalska leta 2014, 2015, 2016

OOK navajajo različne projekte s področja domoznanstva, razvijanja bralne kulture, za uporabo podatkovnih zbirk dostopa na daljavo, medknjižnične izposoje, opremljanja z opremo IKT ... kot projekte za potrebe celotnega območja in so OOK nosilci in izvajalci. Sledijo skupni projekti v sodelovanju z OK, kjer OOK vodijo vse aktivnosti in projekti na nacionalnem nivoju v sodelovanju z drugimi OOK in/ali NUK. Po pridobljenih podatkih iz letnih poročil (Preglednica 11) so OOK izvedle 80 projektov za potrebe celotnega območja, 52 v sodelovanju z OK na območju ter 127 projektov v sodelovanju z drugimi OOK na nacionalnem nivoju. Projekti sodijo na različna tematska področja. V nadaljevanju predstavljamo posamezne projekte glede na nivo sodelovanja in tematsko področje.

Na nacionalni ravni so OOK v obdobju 2014-2016 izvajali naslednje projekte:

1. Rastem z e-viri (nosilec NUK, izvajalke OOK), za razvoj informacijske pismenosti.
2. Kamra (ideja in začetni nosilec NUK, danes konzorcij s sedežem in upravljanjem v OOK Celje), domoznanska dejavnost in digitalizacija.
3. Spletni portal s priporočilno kakovostno literaturo dobreknjige.si (idejna zasnova in nosilki OOK Koper in Nova Gorica), za spodbujanje bralne kulture.
4. Brezplačna medknjižnična izposoja (OOK Ravne, izvajalke posamezne OOK, NUK), za dostop do gradiva in informacij (opisano v poglavju 3.1.3).

1. Rastem z e-viri

Projekt »Rastem z e-viri« spodbuja dostop in aktivno uporabo podatkovnih zbirk in elektronskih knjig. Iniciator in nosilec projekta je NUK, v sodelovanju s COSEC in OOK. Namen skupnega projekta je zagotavljanje dostopa do knjižničnega gradiva na daljavo v vseh 10 OOK, pri čemer je pomemben cenovno ugoden konzorcijski nakup podatkovnih zbirk, ki ga izvaja NUK/COSEC. V okviru projekta se izvajajo izobraževanja knjižničarjev na nacionalnem nivoju in uporabnikov na lokalnem nivoju za spremljanje in spodbujanje uporabe podatkovnih zbirk, pri čemer je pomembna predstavitev in izmenjava dobrih praks usposabljanj in uporabe zbirk med NUK, posameznimi OOK in ponudniki podatkovnih zbirk. Nova Gorica je na območni ravni v okviru tega projekta izvajala bibliopedagoške ure in pripravila promocijo izposoje e-knjig (zgibanke in promocijski film). Več o projektu v poglavju 6.3.1.

2. Kamra

Kamra je projekt s področja domoznanstva, ki ga je vzpostavil NUK. Od leta 2012 pa ga vodi Osrednja knjižnica Celje. Več o projektu v poglavju 3.3.5.1.

3. Dobre knjige³⁴ (www.dobreknjige.si)

V letu 2014, ko je portal dobreknjige.si zaživel, so pripravili *Priročnik za vnos vsebin* ter *Dogovor o vključitvi vsebin in pogojih objavljanja* na portalu dobreknjige.si. Na posvetovalnem sestanku z upravnim odborom Združenja splošnih knjižnic so dorekli organizacijsko strukturo, na sestanku na Ministrstvu za kulturo pa poslovni model portala dobreknjige.si. Pripravili so promocijski material ter ga razdelili vsem splošnim knjižnicam. Za namene promocije in ob uradni predstavitvi portala javnosti (20. november 2014) so pripravili tudi 5-minutni promocijski film.

Od vzpostavitve portala v uredništvu opravljajo redno (dnevno) delo na portalu, ki zajema: spremljanje e-pošte (dobreknjige.si@kp.sik.si) in zagotavljanje takojšnje odzivnosti, pregledovanje vsebin na portalu in opozarjanje vnašalcev, spremljanje novosti in objavo literarnih novic, promocijo portala, objavljanje na Facebook profilu portala. Potrebno je redno posodabljanje *Priročnika za vnos vsebin*, komunikacija in sodelovanje z izvajalcem Qualitas ter priprava statistik za spremljanje uporabe portala.

³⁴ Poročilo pripravili: Polonca Kavčič in Luana Malec

Preglednica 12: Statistično poročilo izgradnje in uporabe portala dobreknjige.si: 2014–2016: število sodelujočih knjižnic, vnašalcev, zapisov in ogledov po letih (prirast in kumulativa)

LETO	Prirast knjižnic po letih	Sodelujoče knjižnice (komulativa)	Prirast vnašalcev po letih	Vnašalci (komulativa)	Prirast zapisov po letih	Zapisi (komulativa)	Prirast ogledov po letih	Ogledi (komulativa)
2014	33	33	51	51	537	537	233.836	233.836
2015	9	42	48	99	693	1.230	785.281	1.019.117
2016	4	46	28	127	608	1.838	1.109.465	2.128.582

Predstavitve, promocije portala in sestanki

- 2014: Predstavitve portala strokovni javnosti, izobraževanja za vnašanje vsebin (10 izvedb);
- 2015: Sodelovanje na okrogli mizi na temo "Je leposlovje sploh lahko trivialno?", udeležba na konferenci "Usluga po meri 21. veka" v Gradski knjižnici Beograd s predstavitvijo projekta in portala Dobreknjige.si, dve predstavitvi portala in vnašanja na portal na Koroškem in Prekmurskem območju, 2 intervjuja na Radiu Koper in Radiu Trst, 11 organizacijskih sestankov;
- 2016: 2 predstavitvi portala na Hrvaškem (Pula, Zagreb), 3 v Sloveniji (Kranj, FF, Kulturni bazar), 8 organizacijskih sestankov

Nagrade in priznanja

- 2015: Nagrada Združenja splošnih knjižnic za najboljši projekt slovenskih splošnih knjižnic pri uvedbi inovativnih storitev za uporabnike (2015);
- 2016: Velika nagrada slovenskega knjižnega sejma v kategoriji eKnjige oziroma elektronski mediji, povezani z založništvom in knjigo (2016);
- 2016: Nagrada Združenja splošnih knjižnic (ZKS) za najboljši projekt v splošnih knjižnicah v kategoriji strokovnega dela in vodenja knjižnic za ciklus strokovnih izobraževanj za slovenske splošne knjižničarje »Vrednotenje književnosti v knjižničarstvu in razvoj bralne kulture«.

Vidnejše nadgradnje portala

- Implementacija menija za iskanje po 12 vsebinskih kriterijih;
- Implementacija algoritma, ki uporabniku ob izbrani knjigi priporoča njej podobne;
- Implementacije funkcije "knjižnih polic";
- Implementacija vmesnika za predstavitev knjižničarjev in literarnih kritikov-vnašalcev ter iskalnika;
- Implementacija posebnega polja za objavo recenzij, namenjenega literarnim kritikom;
- Prilagoditev vmesnika slepim, slabovidnim in drugim osebam z motnjami branja, v skladu s standardom WCAG 2.0, stopnjo AA;
- Nadgradnja rubrike BERITE Z NAMI: rubriki sta dodana dva podzavihka: »BRALNI PROJEKTI« – s povezavami do bralnih projektov splošnih knjižnic; in »KNJIGE POMAGAJO« – blog bralcev za bralce »o knjigah, ki imajo moč, da v nas nekaj premaknejo, pa naj bodo to meje našega spoznavnega sveta, pretresejo naša čustva, nas naučijo kaj o samem sebi.« Rubrika »knjige pomagajo« je uvod v prihodnje nove vsebine biblioterapevtskih razsežnosti;
- Neposredna povezava posameznega zapisa z e-knjigo na portalu Biblos (v kolikor je priporočeni naslov izšel tudi v e-obliki);
- Večji poudarek oziroma promocija sodelujočih knjižnic – klik na knjižnico vnašalca ponudi podstran z nazivom sodelujoče knjižnice, njenim logotipom, spletne povezave do domače strani ter vsemi vnašalci in prispevki sodelujoče knjižnice;
- Tesnejša povezava z družbenimi omrežji (Facebook, Twitter, LinkedIn, G+);
- Načrtovanje, razvoj, testiranje in objava aplikacij portala za prenosne naprave Ios in android;

- Razvoj dodatnega fasetnega filtriranja rezultatov iskanja (ožanje zadetkov);
- Razvoj virtualnih bralnih klubov – zlasti v funkciji podpore knjižnicam pri izvajanju bralnih klubov;
- Označevanje “očem prijaznih” knjig (večji tisk).

Sodelovanje s Filozofsko fakulteto Univerze v Ljubljani

Ob razvoju portala se na temo dobrih knjig in vrednotenja pod mentorstvom dr. Alenke Šauperl in dr. Andreja Blatnika (Oddelek za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo Filozofske fakultete v Ljubljani) pripravlja magistrsko delo.

V letu 2016 so nadaljevali zastavljeno sodelovanje s profesorji na Oddelku za primerjalno književnost in literarno teorijo, Oddelku za slovenistiko in Oddelku za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo Filozofske fakultete v Ljubljani, in sicer na dveh področjih: 8 priznanih in uveljavljenih strokovnjakov je s svojimi predavanji sodelovalo v okviru projekta ciklus strokovnih izobraževanj »Vrednotenje književnosti v knjižničarstvu in razvoj bralne kulture«; mentorstvo podiplomskim študentom primerjalne književnosti pri pripravi recenzij za objavo na portalu dobreknjige.si. S sodelovanjem uresničujejo naslednje cilje in obojestranske pozitivne učinke: prenos znanja iz univerzitetnega v realno knjižnično okolje; utrditev strokovnosti in objektivnosti portala dobreknjige.si; praksa študentov; prve objave na vseslovenskem knjižničnem portalu in pridobitev referenc za nadaljnje delo.

Izobraževanja

Spomladi 2016 so organizirali prvi ciklus izobraževalnih srečanj na temo »Vrednotenje književnosti v knjižničarstvu in razvoj bralne kulture« in jo uredili. Dvojno številko revije Knjižnica z vsebinami z izobraževanj pa je izdal NUK in ZBDS.

Namen delavnic in predavanj je bil, da se z različnih zornih kotov osvetli književnost, njeno predstavljanje, priporočanje in vrednotenje, končni cilj pa je dvig kakovosti knjižničnih storitev ter odličnosti portala dobreknjige.si. V uredništvu portala, kjer dnevno spremljajo vnose na portal in komunicirajo z vnašalci, se namreč že od njegove vzpostavitve občasno soočajo z dilemami knjižničarjev in širše strokovne javnosti, kaj na portal sodi in kaj ne. Poleg občasnih težav z neupoštevanjem dogovorjenih pravil za vnašanje vsebin so težave zaznavali še v nihanju kvalitete (zlasti prvih) objavljenih anotacij. K sodelovanju so povabili uveljavljene in priznane strokovnjake, večinoma iz Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, in sicer iz Oddelka za primerjalno književnost in literarno teorijo, Oddelka za slovenistiko ter Oddelka za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo. V okviru štirih izobraževalnih torkov (15. marec, 5. april, 19. april, 10. maj 2016) je temo v 11-ih predavanjih zaobjelo 9 predavateljev:

- Izr. prof. dr. Andrej Blatnik z dvema referatoma: Specifike slovenskega knjižnega trga in Založniški standardi;
- Dr. Uroš Grilc: Portali o knjigah, kakovostno vrednotenje založniške produkcije in kulturna politika. Primeri evropskih praks in slovenskih izziv;
- Dr. Nada Grošelj: Pomen prevodne književnosti;
- Aljoša Harlamov: Kako napisati anotacijo;
- Red. prof. dr. Miran Hladnik: Ko že vsak nekaj piše;
- Izr. prof. dr. Vanesa Mataj z dvema predavanjema: Trivialna / kvalitetna književnost in Povezava književnosti z drugimi vedami;
- Red. prof. dr. Urška Perenič: Zakaj bi verjeli literarnemu kritiku?;
- Red. prof. dr. Alenka Šauperl: Kratek opis leposlovja: vzemi ali pusti in
- Dr. Katarina Švab: Izbira leposlovja - še vedno izziv za knjižnice?.

Ciklus predavanj je obiskovalo 124 knjižničarjev, skupno so registrirali 257 udeležb. Po zadnjem, 4. izobraževalnem srečanju, je bila izvedena spletna evalvacijska anketa.

Pobudo, da bi prispevke predavateljev objavili v reviji Knjižnica, je podala dr. Alenka Šauperl, profesorica na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. S predlogom sta se strinjala Damjana Vovk, glavna urednica, in dr. Gorazd Vodeb, odgovorni urednik Knjižnice, ki sta predlagala pripravo tematske številke. Tematska številka je izšla (po dolgotrajnem uredniškem delu) decembra 2016, z delom so pričeli konec maja oziroma v juniju 2016. V omenjeni številki so prikrajšani za prispevek dr. Vanese Matajca, pridobili pa so tuj pogled, ki ga je za revijo prispevala dr. Briony Birdi. Urednici portala dobreknjige.si sta bili k reviji Knjižnica povabljeni kot gostujoči urednici. Na podlagi usmeritev in nasvetov ter ob pomoči uredništva revije Knjižnica sta opravljali naslednje delo:

- Pozivanje predavateljev za oddajo člankov in zbiranje prispevkov (redno e-korespondenčno delo);
- Komunikacija z avtorji glede vsebine;
- Identifikacija in kontaktiranje recenzentov;
- Vodenje recenzentskega postopka;
- Stalno sodelovanje in korespondenca z uredništvom Knjižnice;
- Večkratno prebiranje oddanih prispevkov (npr. avtorjevo upoštevanje recenzentovih ali uredniški pripomb, predloge za pripravo članka ...);
- Seznanitev z dokumentom "tipologija dokumentov/del za vodenje bibliografij v sistemu Cobiss", navodili za pripravo prispevka, navodili za recenzijo;
- Priprava uvodnika in prispevka "Dobreknjige.si – projekt slovenskih splošnih knjižnic".

Objave

- Malec, L. Predstavitev spletnega portala Dobreknjige.si. Knjižnica, srce mesta: vrednotenje književnosti za potrebe knjižnic: enodnevno strokovno posvetovanje z okroglo mizo, sredo, 21. maj 2014, Mestna knjižnica Ljubljana. Str. 13–15.
- Malec, L., Kavčič, P., Škvarč, I. Dobreknjige.si – projekt slovenskih splošnih knjižnic. V Knjižnica: revija za področje bibliotekarstva in informacijske znanosti, št. 2/3 (okt. 2016), str. 15–34.
- Malec, L., Kavčič, P. Kompetentni knjižničarji za kakovostno svetovanje na portalu Dobreknjige.si. V Knjižnica: revija za področje bibliotekarstva in informacijske znanosti, št. 2/3 (okt. 2016), str. 9–12.
- Kavčič, P., Klemen, A., Malec, L., Vidmar, S. Rastuči sa e-izvorima II. Slobodan pristup informacijama: 16. okrugli stol: zbornik radova. Str. 71–89.
- Malec, L. Intervju z Luano Malec o portalu Dobreknjige.si. [pogovarjal se je] Roman Rozina. V Knjižničarske novice. Letn. 26, št. 5/6 (2016), str. 16-19.

OOK navajajo tudi **projekt Rastem s knjigo**, kjer koordinatorji med Javno agencijo za knjigo (JAK) in OK koordinirajo dostavo knjig ter izvedbo bibliopedagoških ur. Osnovni namen projekta je spodbujanje bralne kulture, motivirati osnovnošolce in srednješolce za branje mladinskega leposlovja slovenskih avtorjev ter obiskovanja splošnih knjižnic. **Projekt ni sofinanciran s strani pristojnega ministrstva v okviru izvajanja posebnih nalog OOK, razen mogoče v deležu delovnega časa zaposlenih za koordinacijo razdelitve gradiva in dogovora o načinu izvedbe bibliopedagoških dejavnosti (izvedba bibliopedagoških ur se ne šteje).**

Za projekte, ki so jih OOK izvajale v sodelovanju z OK na posameznih območjih ali v sodelovanju z OK na posameznih območjih za potrebe celotnega območja, **niso prejele posebnih sredstev iz naslova izvajanja posebnih nalog OOK s strani pristojnega ministrstva za kulturo, razen v nekaterih primerih so bili iz teh sredstev kriti stroški dela zaposlenih.** OOK v poročevalskem obdobju poročajo še o različnih projektih, ki se izvajajo na območju in pri katerih sodelujejo OK na območju, nekateri projekti pa se širijo na druga območja. OOK navajajo, da navedeni projekti knjižnice na območju povezujejo in zato OOK krijejo stroške izvedb iz lastnih sredstev OOK ali v sofinanciranju z OK na širšem območju ter sklenejo

dogovor. Nosilci teh projektov so ali OOK ali pa v sodelovanju z OK. Projekti so z različnih vsebinskih področij, največ s področja digitalizacije in domoznanske dejavnosti ter za spodbujanja bralne kulture.

S področja digitalizacije in objavljanja na spletnem portalu Kamra navaja Gorenjsko območje projekt domoznanski september (Kranj 2014, 2015, 2016), Osrednjeslovensko območje pa Projekt Moja ulica (Ljubljana 2014, 2015, 2016).

Za spodbujanje bralne kulture izvajajo na Celjskem območju projekt Priporočamo!, na Goriškem in Obalno-kraškem območju Primorci beremo. Bralna značka za odrasle »Korošci pa bukve beremo« je skupen projekt koroških splošnih knjižnic, ki so ga v letu 2015 dopolnili z bralno značko z »lahkim branjem«. Z namenom pritegniti mlade in spodbuditi bralno kulturo med njimi pa na Koroškem območju izvajajo še Knjižne mišice, projekt za najstnike ter »Stripoteka« za mladostnike od 15. leta dalje. Nekatere knjižnice Osrednjeslovenskega območja so vključene v projekt Poletavci, poletna bralna značka, namenjene mladim od sedem do dvanajst let³⁵ in NajPoletavci, poletno branje za spodbujanje branja najstnikov od 13 let do 16 let³⁶ (2016). Sponjepodravsko območje poroča o projektu Bralna značka za odrasle za bralno motivacijo odraslih s tematsko zaokroženim izborom knjig. Na Štajerskem območju poročajo o projektu o umetnosti pripovedovanja Pravljčni večeri za odrasle. Štirje tematski kvizi je projekt za otroke, ki ga rešujejo mladi uporabniki do 12 let na Gorenjskem območju. V nadaljevanju navajamo še nekaj projektov OOK Ljubljana, za katere pa ali ni popolnoma razvidno, kakšen je njihov pomen za območje kot celoto ali vloga OK, kdo so sodelujoči in opredelitev virov sredstev, in sicer: Knjižnica za družine, Mesto bere, Bralni krog – spodbujanje branja med starejšimi, Dejavnosti za izboljšanje zdravstvene pismenosti uporabnikov knjižnice, Model beleženja posredovanih informacij, Aplikacija za izterjavo gradiva na dom, Knjižnica in socialna omrežja, Slovenski knjižnično-muzejski MEGAkviz, Spremljanje prireditev in izobraževanje, Koncept razvoja in dela z etničnimi skupinami, Informacijska točka e-gradiv javnih oblasti, Katalog znanja s področja IKT – Ljubljana, E-priročnik za pripravo strateškega načrta, Pametne finance – finančno opismenjevanje mladostnikov, Uvajanje videoiger v knjižnico in Strategija pridobivanja sponzorjev. **Priporočamo, da OOK povezovalne projekte samo navedejo in o njih ne poročajo obširno, v kolikor projekti niso (so)financirani s strani MK.**

3.2.1 Analiza stanja razvitosti in potreb knjižnične dejavnosti v okviru območj, razvoj in načrtovanje občinskih ter medobčinskih knjižničnih mrež

V okviru svetovalnega dela, ki temelji na uveljavljenih in dogovorjenih strokovnih izhodiščih, so zelo pomembne analize, saj so te podlaga za sprejemanje standardov in priporočil znotraj knjižnične dejavnosti. Pravilnik o osrednjih območnih knjižnicah določa sodelovanje s splošnimi knjižnicami na območju pri razvoju in načrtovanju občinskih in medobčinskih knjižničnih mrež ter analizo stanja razvitosti in potreb knjižnične dejavnosti v okviru območja. IFLA/UNESCO standardi za splošne knjižnice pa priporočajo, da če hoče splošna knjižnica v polni meri sodelovati v dejavnostih lokalne skupnosti, mora biti v njenem središču. Zato naj sodeluje z drugimi skupinami in organizacijami v lokalni skupnosti, kot so vlade in lokalne uprave, poslovni del skupnosti in nevladne organizacije. Z upoštevanjem vseh teh strokovnih določil in priporočil je NUK dal v program analize območij OOK, ki se je izvajala v obdobju 2014-2016. Analize naj bi pokazale stanje knjižnične dejavnosti na območju in pregled območja, s čimer bi lažje načrtovali dejavnost po območjih in pomen knjižnic, ki lahko vpliva na prihodnost oziroma nadaljnji razvoj knjižnične dejavnosti tako na lokalnem kot nacionalnem nivoju. Več o pomenu analiz v okviru svetovalnega dela v poglavju 6.1 Strokovna izhodišča, pod točko 6.

V preglednicah (Preglednica 13 in Preglednica 14) predstavljamo število izvedenih analiz in pripadajoč obseg ur dela na analizah.

³⁵ Vir: <http://www.mklj.si/branje/poletavci> (7.11.2017)

³⁶ Vir: <http://www.mklj.si/najpoletavci#.WgLh6tDiaUk> (8.11.2017)

Preglednica 13: Analize v obdobju 2014-2016³⁷

Območje OOK	2014		2015		2016	
	Število analiz	Obseg (ure)	Število analiz	Obseg (ure)	Število analiz	Obseg (ure)
Celjsko	1	625	1	690	1	720
Dolenjsko	2	500	1	600	1	500
Gorenjsko	1	50	1	450	1	200
Goriško	2	140	1	640	1	20
Koroško	1	60	2	88	12	162
Obalno-kraško	2	120	1	700	1	130
Osrednjeslovensko	3	125	3	125	4	225
Pomursko	1	378	1	522	1	526
Spodnjepodravsko	1	350	1	350	1	348
Štajersko	2	426	1	150	3	245
SKUPAJ	16	2.774 ur	13	4.315 ur	26	3.076 ur
55 analiz v obsegu 10.165 ur = 5,7 EPZ³⁸						

OOK so povprečno za analize porabili od 50 do 625 ur dela zaposlenega v letu 2014, od 88 do 700 ur dela zaposlenega v letu 2015 in od 20 do 720 ur dela zaposlenega v letu 2016 (Preglednica 13). Skupaj so v tem obdobju pripravile 55 analiz v obsegu 10.165 ur, kar predstavlja obseg dela v višini 5,7 EPZ. Glede na predhodno poročevalsko obdobje se je število ur dela zaposlenega na področju analiz v OOK zelo povečalo ravno zaradi kompleksne analize celotnega območja: stanje razvitosti knjižnične dejavnosti, stanja informacijsko komunikacijske tehnologije, potreb digitalizacije, razvoj in načrtovanje občinskih in medobčinskih knjižničnih mrež ... Za to so v obdobju 2014-2016 porabili 10.165 ur, kar nakazuje na več kot petkratno povečan obseg dela (521,55 %) na tem področju v primerjavi s prejšnjim poročevalskim obdobjem, ko so porabili 1949 ur dela. Največ analiz (26) so naredili zaposleni leta 2016, za kar so porabili 3076 ur, najmanj analiz (13) pa so zaposleni izvedli v letu 2015 in za to porabili največje število ur (4315). Analize žal v večini niso javno dostopne (omejen dostop v dropboxu, ni objav z vseh območij), niti niso vse priložene letnim poročilom OOK. V preglednici (Preglednica 14) predstavljamo število analiz in obseg ur dela zaposlenih v obdobju 2014-2016.

Preglednica 14: Razvoj in načrtovanje občinskih in medobčinskih knjižničnih mrež po območjih OOK v obdobju 2014-2016³⁹

Območje OOK	2014		2015		2016	
	število	obseg (ure)	število	obseg (ure)	število	obseg (ure)
Celjsko	1	3	1	5	1	3
Dolenjsko	0	0	0	0	0	0
Gorenjsko	0	0	0	0	0	0
Goriško	1	40	0	0	0	
Koroško	0	0	0	0	0	0
Obalno-kraško	0	0	0	0	1	160
Osrednjeslovensko	1	140	1	232	1	382
Pomursko	0	0	0	0	0	0
Spodnjepodravsko	2	260	3	350	1	174
Štajersko	1	120	1	10	1	24
SKUPAJ	6	563 ur	6	597 ur	5	743 ur

³⁷ Vir podatkov: Vsebinska in finančna poročila o izvajanju posebnih nalog osrednjih območnih knjižnic: poročevalska leta 2014, 2015, 2016

³⁸ Izračun: 10.165 ur deljeno s 1800 (višina letne obremenitve 1 osebe) je 5,7 EPZ.

³⁹ Vir podatkov: Vsebinska in finančna poročila o izvajanju posebnih nalog osrednjih območnih knjižnic: poročevalska leta 2014, 2015, 2016

Območje OOK	2014		2015		2016	
	število	obseg (ure)	število	obseg (ure)	število	obseg (ure)
	17 analiz v obsegu 1.903 ur = 1,1 EPZ ⁴⁰					

OOK poročajo o svetovanju glede načrtovanja in opreme prostorov ob odprtju novih krajevnih knjižnic (Celje, Nova Gorica, Koper, in Ptuj) in o izdelanih 17 analizah v obsegu 1903 ur za razvoj in načrtovanje občinskih in medobčinskih knjižničnih mrež. Največ ur so porabile v letu 2016 (732 ur), iz česar je v primerjavi z letom 2014 (563 ur) razvidna rast obsega ur za kar 30,02 % (Preglednica 14). V poročevalskem obdobju štiri območja (Dolenjsko, Gorenjsko, Koroško in Pomursko območje) ne poročajo o aktivnostih s področja razvoja in načrtovanja občinskih in medobčinskih knjižničnih mrež. Največ ur pa so temu namenili Spodnjepodravsko (784 ur) in Osrednjeslovensko (754 ur) območje, z veliko razliko v obsegu opravljenih ur za dejavnost pa jima sledijo Obalno-kraško (160 ur), Štajersko območje (154 ur), Goriško (40 ur), Celjsko (11 ur).

Osrednjeslovensko območje v poročevalskem obdobju poroča o pripravi osnov za prostorsko analizo stanja knjižnične mreže MKL v sodelovanju s Centrom za razvoj knjižnic pri NUK. Navajajo, da so zbrali podatke za potrebe analize stanja lokalnih skupnosti na nivoju občin, prav tako pa tudi demografske in socialno-ekonomske kazalce posameznih območji, ki jih pokrivajo knjižnične mreže posameznih regij, kar naj bi bila podlaga za objavljeno analizo območja OOK. Pri tem ocenjujejo, da je nadaljnje izvajanje projekta za potrebe območja v veliki meri odvisno od dinamike vodenja projekta s strani Centra za razvoj knjižnic pri NUK.

Štajersko območje poroča, da so v letu 2014 izdelali geografsko prostorsko analizo za vse občine z območja Knjižnice Lenart. Na osnovi analize so pripravili predlog organizacije knjižnične mreže na območju Knjižnice Lenart, ki je zajemalo tudi finančno stanje in predlog financiranja glede na knjižnične standarde in Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe. Predlog v obliki dokumenta »Načrt knjižnične mreže na območju Knjižnice Lenart« so predstavili direktorici Knjižnice Lenart in ji dokument tudi predali za nadaljnjo obravnavo na občinskih nivojih. V letu 2015 in 2016 poročajo o sodelovanju pri projektu Prostorska analiza mreže splošnih knjižnic (PAM), v okviru katerega so pripravili potrebne podatke z njihovega območja.

3.2.2 Razvojne potrebe na področju informacijske tehnologije

V III. poglavju 9. člena - peta alineja – *Pravilnik, 2003* določa, da mora OOK opredeliti razvojne potrebe glede informacijske tehnologije za posamezno območje, v 10. členu pa dodaja, da »območna knjižnica usklajuje in načrtuje vzdrževanje računalniških sistemov v splošnih knjižnicah na svojem območju.«

OOK lahko kvalitetno izvajajo določilo pravilnika, če imajo zaposlene ustrezno usposobljene kadre, natančen pregled stanja opreme IKT na območju (kar izvajajo s popisi) in izdelan načrt razvoja. Usposobljeni kadri lahko knjižnicam na območju svetujejo pri izbiri IKT opreme, pri nastavitvah brezžičnega dostopa za mobilne odjemalce in izbiri rešitev upravljanja z uporabniškimi računalniki, obenem pa v okviru delovne skupine zaposlenih, ki so v posamezni knjižnici na območju odgovorni za nadzor nad informacijskim sistemom nadaljuje z uveljavljanjem smernic e-poslovanja in predstavlja novosti s področja informacijske tehnologije v knjižnicah. Brez ustreznih kadrov oziroma systemskega administratorja so bili v poročevalskem obdobju v Kranju in Celju.

V poročevalskem obdobju 2014-2016 je bil izveden popis stanja IKT v vseh splošnih knjižnicah in narejena analiza stanja opreme IKT na območju ter na ravni Slovenije. Knjižnice (Kranj, Maribor, Nova Gorica, Ptuj, Ravne) ugotavljajo, da je računalniška oprema dotrajana in zastarela, kar kaže nujno potrebo po posodobitvi in zamenjavi.

⁴⁰ Izračun: 1903 ure deljeno s 1800 (višina letne obremenitve 1 osebe) je 1,1 EPZ.

Ideja, da nastane strategija oziroma strateški dokument za področje IKT v okolju OOK-jev je nastala že pred več leti in tudi z dokumentom *Strategija razvoja slovenskih splošnih knjižnic*. Področje IKT je prepoznano kot nujno potrebno strokovne pomoči OK na območju in tudi tisto, ki omogoča uporabnikom knjižnic enake možnosti, ne samo na področju dostopa do knjižničnega gradiva, ampak do informacijske družbe v širšem pomenu. Idejo o pripravi strateškega dokumenta, ki se ne bi vezal le na tehnološke rešitve, temveč naj bi zajemal širši vidik, so začeli voditi v delovni skupini sistemskih administratorjev oziroma informatikov. Mariborska knjižnica je v letu 2016 pripravila osnutek za dokument. Priprava strategije naj bi se zaključila v letu 2017.

3.2.3 Mentorstvo za knjižnične delavce začetnike in študente bibliotekarstva

V večini OOK (razen Kopra) so v obdobju od 2014 do 2016 izvajali mentorstva za svoje novo zaposlene strokovne delavce ali za študente bibliotekarstva. Kot je razbrati iz poročil, pa ga večinoma ne izvajajo sistematično po pripravljenem programu. OOK Ljubljana že od leta 2006 poroča o izvajanju programa »Mentorstvo v knjižnicah regije«, ki je namenjen mentorstvu na treh nivojih: za novo zaposlene v knjižnici, za študente bibliotekarstva in možnost krajšega usposabljanja novo zaposlenih knjižničarjev iz knjižnic območja. Podatka o številu pripravnikov v poročilih za to obdobje niso navedli.

Na podlagi 9. člena pravilnika »izvajanje mentorstva za knjižnične delavce začetnike in študente bibliotekarstva, so OOK mentorirali 31 pripravnikov, od tega leta 2016 pet knjižnic za 10 oseb: Murska Sobota (1), Novo mesto (1), Ravne na Koroškem (1), Ptuj (3), Nova Gorica (4); leta 2015 šest knjižnic za 11 oseb: Kranj (1), Maribor (1), Novo Mesto (1), Nova Gorica (2), Ravne na Koroškem (2), Ptuj (4); in leta 2014 pet knjižnic za 10 oseb: Celje (1), Novo mesto (2), Ptuj (2), Ravne na Koroškem (2), Nova Gorica (3).

V triletnem obdobju od 2014 do 2016 sta bili najbolj aktivni pri mentorstvu dve izmed desetih OOK, od katerih je vsaka izvedla mentorstvo kar devetim pripravnikom: Nova Gorica in Ptuj.

Poročilo Nove Gorice je vsebinsko zelo vzorno, saj navaja podrobnejše podatke o poteku mentorstva, kot sta program študijske prakse po dnevih in opis napredka v znanju pripravnika pod mentorstvom. V avgustu 2014 je OOK Nova Gorica v okviru prakse ERASMUS+ gostila dve študentki bibliotekarstva iz Zadra.

Tudi na Ptujju ugotavljajo napredek v znanju pod mentorstvom. Navajajo, da so dosegli naslednje: ena oseba je opravila izobraževanje za vzajemno katalogizacijo in pridobila licenco za kreiranje zapisov; ena oseba je opravila izobraževanje in pridobila licenco za kreiranje zapisov za neknjižno gradivo; dve osebi sta opravili izobraževanje in opravili diferencialni strokovni izpit in pridobili naziv bibliotekar.

V decembru 2015 je v okviru izvajanja programa izmenjave knjižničarjev med Mariborsko knjižnico in Mestno knjižnico Ljubljana, zaposleni v OOK Ljubljana spoznaval primere dobre prakse in dela v OOK Maribor.

OOK, ki ne poročajo o izvedbi mentorstva, pogosto navajajo za to dva razloga: 1. v knjižnicah ni bilo knjižničarjev začetnikov in študentov bibliotekarstva; 2. za izvajanje mentorstva za knjižnične delavce začetnike ni bilo interesa v OK na območju.

3.2.4 Sodelovanje s šolskimi knjižnicami na območju in skupen razvoj bibliopedagoških dejavnosti za učence in dijake

OOK so po *Pravilniku o osrednjih območnih knjižnicah* (9. člen, 8. alineja) dolžne sodelovati s šolskimi knjižnicami na območju in skupaj razvijati bibliopedagoške dejavnosti za učence in dijake. Iz poročil je razvidno, da OOK še vedno niso najbolj enotni glede pojmovanja predpisane naloge. Še vedno navajajo

nekatero projekte, ki izvorno ne sodijo pod določila pravilnika (na primer: strokovne srede - Ljubljana ali literarni in likovni natečaji - Nova Gorica). Še posebej pomembno je dolgoročno sodelovanje z ravnateljji, saj so ti končni odločevalci pri sodelovanju s knjižnicami in načrtovanju bibliopedagoških dejavnosti za učence in dijake.

Kot je razvidno iz preglednice (Preglednica 15) v poročevalskem obdobju devet OOK (z izjemo Štajerskega območja), poroča sodelovanju s šolskimi knjižnicami, in sicer navajajo 1515 izvedb v obsegu 3585 ur dela zaposlenih.

Preglednica 15: Sodelovanje s šolskimi knjižnicami v obdobju 2014-2016⁴¹

Območje OOK	2014		2015		2016	
	Število	Obseg (ure)	Število	Obseg (ure)	Število	Obseg (ure)
Celjsko	1	2	1	2	1	2
Dolenjsko	6	12	6	12	4	8
Gorenjsko	2	20	2	20	2	20
Goriško	4	94	3	159	6	320
Koroško	15	15	33	33	23	130
Obalno-kraško	2	20	2	8	2	12
Osrednjeslovensko	285	1.524	282	133	275	140
Pomursko	58	116	89	178	61	122
Spodnjepodravsko	139	139	78	78	133	266
Štajersko	0	0	0	0	0	0
SKUPAJ	512	1.942 ur	496	623 ur	507	1.020 ur
Število izvedb 1.515 v obsegu 3.585 ur = 2 EPZ⁴²						

V poročevalskem obdobju je bilo, glede na posamezno leto od 1 do 33 izvedenih sodelovanj. V celotnem poročevalskem obdobju preseneča veliko odstopanje na Osrednjeslovenskem območju, kjer navajajo skupno kar 842 izvedenih sodelovanj (55,58% od skupnega števila izvedb) v skupnem obsegu 1797 ur (50,13% od skupnega števila ur), na Spodnjepodravskem območju, kjer navajajo skupno kar 350 izvedenih sodelovanj v obsegu 483 ur ter podatek Pomurskega območja, kjer navajajo skupno kar 208 izvedenih sodelovanj v obsegu 416 ur, kar kaže, da OOK različno tolmačijo določila pravilnika in da Osrednjeslovensko, Spodnjepodravsko in Pomursko območje verjetno poročajo o izvedbah bibliopedagoških ur in ne številu izvedenih sodelovanj. Iz preglednice (Preglednica 15) je opazen porast sodelovanja v zadnjih dveh letih na Goriškem in Koroškem območju.

V nadaljevanju po posamezni OOK predstavljamo, kaj so izvajale v okviru sodelovanja s šolskimi knjižnicami na območju z namenom razvoja bibliopedagoške dejavnosti za učence in dijake.

V **Kranju** skupaj s pedagogi osnovnih šol pripravljajo vsebine za portal za otroke *Modri pes*, na katerem je mogoče reševati kviz, ki ga rešujejo otroci v vseh gorenjskih knjižnicah. V **Kopru** so v sodelovanju s šolskimi knjižničarji enajstih šol območja v letu 2016 pripravili bralno tekmovanje »Berimo z rovko črkolovko«, namenjeno učencem petih razredov. **Nova Gorica** se je v letu 2014 udeležila srečanj aktivna šolskih knjižničark iz Goriškega območja, kjer so se natančneje seznanili z njihovim delom, težavami, obenem pa so predstavili njihove dejavnosti in poskušali navezati stik ter vzpostaviti sodelovanje s tistimi knjižničarkami (šolami), s katerimi še ne sodelujejo. V želji da bi njihovo delo predstavili in k sodelovanju pri projektih pritegnili tudi druge osnovne šole na območju delovanja Goriške knjižnice, so organizirali srečanje z ravnateljji goriških osnovnih šol, ki se ga je udeležilo 9 ravnateljev. V ta namen so pripravili brošuro *Delimo znanje, da mladi lažje dosežajo sanje: Goriška knjižnica za mlade*, v kateri so podrobneje predstavili aktivnosti in projekte, ki jih izvajajo v njihovi knjižnici. Na Goriškem območja izvajajo projekt

⁴¹ Vir podatkov: Vsebinska in finančna poročila o izvajanju posebnih nalog osrednjih območnih knjižnic: poročevalska leta 2014, 2015, 2016

⁴² Izračun: 3585 ur deljeno s 1800 (višina letne obremenitve 1 osebe) je 2 EPZ.

Knjižne POPlastice, pri katerem se dogovarjajo in usklajujejo s šolskimi knjižničarkami, ki dijake in učence pripeljejo v okviru šolskega pouka. Projekt so povzeli od OOK Novo mesto. Kot je na **Spodnjepodravskem območju** že ustaljena praksa, so tudi v letu 2014 in 2015 organizirali *srečanje šolskih knjižničarjev*, na katerem so udeležence seznanili z novostmi na področju mladinske literature in različnimi bralno-motivacijskimi akcijami, ki potekajo v Sloveniji ali na njihovem območju. Posebno pozornost so na srečanju namenili predstavitvi domoznanske dejavnosti in v povezavi s tem predstavitvi projekta izdaje faksimila Gratae posteritati s prevodom in spremno študijo (2014), predstavitvi portala Spodnjepodravci.si ter zapuščini profesorja Iva Arharja (2015). Za udeležence je bilo v letu 2015 organizirano tudi predavanje *Ali knjižnice potrebujejo strategijo uporabe družbenih medijev?* Na **Ravnah** se za sodelovanje in razvoj bibliopedagoških ur dogovarjajo s šolskimi knjižničarji in učitelji šol.

3.2.5 Opredelitev ciljev, koordinacija ali izvedba knjižničnih storitev za posebne skupine uporabnikov

Pravilnik določa opredelitev ciljev, koordinacijo ali izvedbo knjižničnih storitev za posebne skupine uporabnikov. OOK ne poročajo o ciljih ali koordinaciji, temveč poročajo o številu izvedb knjižničnih storitev za posebne skupine uporabnikov in o številu za to porabljenih ur (Preglednica 16).

Preglednica 16: Storitve za posebne skupine uporabnikov v obdobju 2014-2016⁴³

Območje OOK	2014		2015		2016	
	Število	Obseg (ure)	Število	Obseg (ure)	Število	Obseg (ure)
Celjsko	2	18	2	20	2	60
Dolenjsko	2	300	2	400	2	150
Gorenjsko	0	0	0	0	1	10
Goriško	1	54	17	320	8	300
Koroško	30	312	40	40	31	465
Obalno-kraško	3	90	3	100	3	120
Osrednjeslovensko	3	25	2	20	2	20
Pomursko	3	150	3	150	3	150
Spodnjepodravsko	12	24	12	24	16	32
Štajersko	2	40	0	0	0	0
SKUPAJ	58	1.013	81	1.074	68	1.307
207 storitev v obsegu 3.394 ur = 1,9 EPZ⁴⁴						

Iz preglednice (Preglednica 16) je razvidno, da so na območjih OOK v obdobju od 2014 do 2016 izvedli skupno 207 različnih storitev v obsegu 3394 ur dela za posebne skupine uporabnikov, kar nakazuje na povečan obseg dela na tem področju za kar 47,86% v primerjavi s prejšnjim poročevalskim obdobjem, ko so jih izvedli 140. Največ storitev so v poročevalskem obdobju izvedli na Koroškem (101 storitev v obsegu 817 ur) in Spodnjepodravskem območju (40 storitev v obsegu 80 ur), najmanj na Gorenjskem (1 storitev v obsegu 10 ur) in Štajerskem območju (2 storitvi v obsegu 40 ur). Za izvedbo različnih storitev za posebne skupine uporabnikov so v poročevalskem obdobju skupno porabili 3394 ur, od tega sta največ ur opravila Dolenjsko (850) in Koroško (817) območje, skupaj kar 49,12% od celote opravljenih ur (1667 od 3394), najmanj opravljenih ur pa je bilo Gorenjskem (10) in Štajerskem (40) območju.

OOK navajajo različne dejavnosti, ki so jih izvajale za posebne skupine uporabnikov - nekatere navajajo storitve, ki jih izvajajo na svojem območju (za ali z OK-ji), druge pa storitve, ki so jih razširile tudi na druga območja.

⁴³ Vir podatkov: Vsebinska in finančna poročila o izvajanju posebnih nalog osrednjih območnih knjižnic: poročevalska leta 2014, 2015, 2016

⁴⁴ Izračun: 3394 ur deljeno s 1800 (višina letne obremenitve 1 osebe) je 1,9 EPZ.

Knjižnice navajajo, da so v sodelovanju z Narodno in univerzitetno knjižnico Ljubljana, Zvezo društev slepih in slabovidnih Slovenije ter Ministrstvom za kulturo v okviru operacije EU Vzpostavitev infrastrukture za zagotavljanje enakih možnosti dostopa do publikacij slepim in slabovidnim ter osebam z motnjami branja, v letu 2014 izvedli dve delavnici za slepe in slabovidne:

- Kako berejo ter uporabljajo splet slepi, slabovidni in osebe z motnjami branja?
- Kako se učijo ter berejo slepi, slabovidni in osebe z motnjami branja?

Večina OOK poroča o nakupu gradiva za uporabnike s posebnimi potrebami (zvočne knjige, povečan tisk, knjige v brajici, knjige za dislektike). Nekatere zagotavljajo dostop do gradiva za fizično ovirane uporabnike v mreži, s potujočo knjižnico (bibliobusi). Poročajo tudi o prilagoditvi spletnih strani – povečanje pisave za slabovidne uporabnike in prilagoditvi signalizacije za osebe z disleksijo v prostorih knjižnice ter o pričetku sistematičnega označevanja gradiva z oznako »Povečan tisk«.

V **Novem mestu** poročajo, da so za OK območja dopolnili priporočilne sezname primerne literature za uporabnike z disleksijo in uporabnike, ki potrebujejo lažje berljivo gradivo. Kar so povzeli še v nekaterih drugih OOK-jih.

Maribor navaja, da so v letu 2014 pripravili popis knjižničnih okolišev o ranljivih skupinah prebivalstva na širšem območju, v okviru katerega so popisali ustanove, zavode in društva, ki združujejo ranljive skupine prebivalstva. Rezultate so vključili v analizo območja OOK in v predlog načrta knjižnične dejavnosti na območju Knjižnice Lenart. Obenem pa so skupaj s Knjižnico Lenart proučili možnosti in rešitve za vzpostavitev premične zbirke v Zavodu Hrastovec. Skozi vsa leta v Mariboru poročajo, da so na področju vključevanja ranljivih skupin prebivalstva primere dobrih praks izmenjevali s Knjižnico Lenart, Knjižnico Josipa Vošnjaka Slovenska Bistrica in Univerzitetno knjižnico Maribor. Za koordinatorja OOK pri CeZaR v NUK in za Ministrstvo za kulturo so pripravljali poročila o delu knjižnice na področju vključevanja ranljivih skupin.

3.2.6 Sodelovanje z drugimi območnimi knjižnicami

Vse OOK poročajo o medsebojnem sodelovanju na različnih področjih in pri različnih projektih. Več o vsebini tega sodelovanja je zapisano pri posameznih tematskih področjih.

3.2.7 Mednarodno sodelovanje

Glede na *Pravilnik o osrednjih območnih knjižnicah* (9. člen, 11. alineja) so OOK dolžne opredeliti cilje, koordinacijo ali izvedbo mednarodnega sodelovanja na območju. OOK ne poročajo o ciljih ali koordinaciji, temveč le o dejavnostih mednarodnega sodelovanja, ki jih v nadaljevanju tudi navajamo.

V **Kopru** navajajo storitve in projekte, ki so financirani iz drugih sredstev MK, in sicer za Slovence v zamejstvu: v letu 2014 so začeli s projektom »E-viri za Slovence na Hrvaškem« z namenom, da bi omogočili brezplačno uporabo slovenskih e-knjig in drugih e-virov zamejcem v sosednjih državah. V letu 2013 so uporabo slovenskih e-knjig in drugih e-virov omogočili uporabnikom slovenske narodne skupnosti v Italiji, v letu 2014 pa so storitev razširili še na Hrvaško. Projekt prinaša članom Gradske knjižnice Umag, Slovenskega narodnega doma na Reki in Gradske knjižnice Poreč brezplačen dostop do vseh storitev Osrednje knjižnice Srečka Vilharja Koper.

Enako kot Koper poroča **Nova Gorica** o projektih iz drugega vira financiranja (za zamejske Slovence), da sodeluje z Narodno in študijsko knjižnico Trst in Slovensko knjižnico Damirja Feigla iz Gorice pri različnih projektih. V letu 2015 so se na povabilo dveh šol odpeljali v zamejstvo, v Gorico in Devin, kjer so predstavljali storitve bibliobusa. Srečanja s potujočo knjižnico so bili tako otroci kot učitelji in vzgojitelji zelo veseli, saj je bil to njihov prvi obisk »knjižnice na kolesih«.

Obenem v Gorici za leto 2014 poročajo o sodelovanju pri prijavi na EU razpisa »makerspace« in Mobilnost osebja za izobraževanje odraslih ter o sodelovanju pri projektu »EU-library« v okviru programa Erasmus Plus kot partner italijanske občine Čedad. V letu 2015 poročajo o sodelovanju na mednarodnem projektu mobilnosti »Mobilnost knjižničarjev za kvalitetnejše storitve« (Program Erasmus+ / Mobilnost osebja za izobraževanje odraslih). Projekt »Knjižničarji v svetu ali čez planke nad zaplankanost« je pripravila in prijavila Breda Karun (Zavod Jara), **kar ne sodi v poročilu OOK za izvajanje posebnih nalog OOK**, finančno pa ga je omogočil evropski program Erasmus+. Čez planke je za 2 tedna v 4 najboljše evropske knjižnice od severa (Helsinki-Finska, Tarnby-Danska) do juga (Barcelona, Zadar) v aprilu in maju 2015 »skočilo« 8 slovenskih knjižničarjev iz 8 splošnih knjižnic – od teh tudi udeleženka iz Goriške knjižnice, ki je odpotovala na Finsko, v Helsinke. Projekti učne mobilnosti omogočajo udeležencem izkušnjo v tujini, ki prinaša dolgoročne pozitivne učinke za njihov osebni in strokovni razvoj, dodano vrednost n njihovemu izobraževanju ali delu doma. Aktivnosti znotraj projektov mobilnosti naj bi prinesle pozitivne spremembe in razvojne premike znotraj institucij oz. organizacij, ki so v projekte vključene oziroma prenos dobrih praks v slovensko okolje.

Tudi Ravne navajajo storitve in projekte, ki so financirani iz drugih sredstev MK, in sicer za Slovence v zamejstvu, da tradicionalno sodeluje s Slovensko študijsko knjižnico v Celovcu, Krščansko kulturno zvezo, Inštitutom Urbana Jarnika, kulturnimi in drugimi zamejskimi društvi, s čimer skrbijo za pretok informacij in znanja med Slovenijo, Koroško in slovensko manjšino v Avstriji. V letu 2014 Ravne sodelovale pri projektu REG-KULT, ki se izvaja na podlagi Operativnega programa Slovenija-Avstrija 2007-2013, ki ga podpira tudi Evropska komisija. V letu 2014 so izvajali čezmejni projekt z nazivom Žive vezi/Vitaler kulturkontakt skupaj s partnerji na avstrijski strani (Krščanska kulturna zveza, Sodalitas-Katoliški dom prosvete, društvo Kulturni dom Pliberk, Mohorjeva družba iz Celovca) in partnerji na slovenski strani (Koroški pokrajinski muzej in Občina Prevalje, slednja je tudi vodilni partner projekta). Z literarnimi večeri in razstavami so v letu 2015 in 2016, sodelovali z Društvom slovenskih pesnikov in pisateljev v Avstriji ter s Slovensko študijsko knjižnico v Celovcu.

Knjižnica Mirana Jarca **Novo mesto** že tradicionalno sodeluje s Knjižnico Ivana Gorana Kovačiča iz Karlovca (Hrvaška), v letu 2014 pa so organizirali že 10. strokovno posvetovanje, ki je minilo v znamenju dela splošnih knjižnic z mladimi, in sicer s temo »Na mladih svet stoji.« Poročajo tudi, da se vsako leto srečujejo v večjem številu (90 referentov in udeležencev), kar po njihovem mnenju dokazuje, da so tovrstni dogodki postali za knjižničarje nepogrešljiv vir novega, še kako potrebnega znanja, kvalitetnih izkušenj in primerov dobrih praks. Mednarodno sodelovanje postaja vedno bolj pomembno, kar nakazuje tudi misel iz poročila 2014: »Strokovno izpopolnjevanje knjižničarjev in preostalih strokovnjakov se lahko uspešno razvija le z vzajemnim sodelovanjem, ki ne pozna državnih meja.«

Murska Sobota poroča, da so leta 2014 in 2015 v sodelovanju s knjižnicami na Madžarskem (županijski v Szombathelyu in Zalaegerszegu ter nacionalna v Budimpešti) skrbeli za zamenjavo gradiva za slovensko manjšino na Madžarskem in madžarsko v Prekmurju. V teh dveh letih so iz Szombathelya v dar dobili 269 enot gradiva, v dar pa so jim, za potrebe uporabnikov v Porabju, poslali 167 izvodov gradiva. Obenem je Murska Sobota 14. 11. 2016, v sodelovanju s Knjižnico Berzsényi Dániel Szombathely iz Madžarske pripravila v Slovenskem domu v Monoštru skupno mednarodno knjižničarsko konferenco pod krovnim naslovom Primeri dobrih praks slovensko-madžarskih knjižničarjev, česar namen je bil predstaviti delo, izmenjati izkušnje, primere dobre prakse in s tem okrepiti medsebojno sodelovanje. Na konferenci so (110 udeležencev) predstavili 6 referatov madžarskih in slovenskih knjižničarjev, ki so podali najnovejša spoznanja, smernice in rezultate na področju knjižničarstva v obeh državah.

Niso pa vse dejavnosti in storitve, o katerih OOK poročajo, skladne z določilom pravilnika, namreč OOK pod mednarodno sodelovanje prištevajo tudi storitve, ki jih je potrebno izvajati po 25. in 26. členu Zakona o knjižničarstvu. 25. člen opredeljuje, da splošne knjižnice na narodnostno mešanih območjih, zagotavljajo tudi knjižnično dejavnost, namenjeno pripadnikom italijanske in madžarske narodne skupnosti ter romske skupnosti. Te knjižnice zagotavljajo pripadnikom teh skupnosti komuniciranje v njihovem jeziku. Program dejavnosti splošnih knjižnic je pripravljen v soglasju s predstavniki narodnih skupnosti. V 26.

členu pa je opredeljeno, da splošne knjižnice, ki pokrivajo obmejna območja, zagotavljajo dostop do knjižničnega gradiva tudi Slovincem v zamejstvu, tako da jim omogočajo izposojajo, v sodelovanju z osrednjimi knjižnicami Slovencev v zamejstvu za njihove potrebe izvajajo nakup gradiv v Sloveniji ter pomagajo pri razvoju knjižnic slovenske manjšine v sosednjih državah. Splošne knjižnice pripravijo program dejavnosti v sodelovanju z nacionalno knjižnico. V okviru 26. člena v Sloveniji izvajajo dejavnost za Slovence v zamejstvu naslednje knjižnice: Koper, Murska Sobota, Nova Gorica, Novo mesto in Ravne. Nekatere storitve omenja tudi Ljubljana.

Ljubljana je leta 2014 in 2015 v okviru programa Erasmus+ gostila dve študentki bibliotekarstva iz Zadarske univerze in eno študentko Oddelka za informacijske znanosti Univerze Josipa Juraja Strossmayerja v Osijeku. Program obiska je vključeval podrobno seznanitev s knjižničnim sistemom slovenskih splošnih knjižnic, nalogami Oddelka za razvoj in območnost MKL, domoznansko dejavnostjo, ogled nekaterih knjižnic območja (Matična knjižnica Kamnik, Mestna knjižnica Grosuplje, Cankarjeva knjižnica Vrhnika, Knjižnica Medvode, Knjižnice Domžale, Matične knjižnice Kamnik) in gostovanje v drugih slovenskih OOK (Mariborska knjižnica, Knjižnica Ivana Potrča Ptuj, Goriška knjižnica Franceta Bevka Nova Gorica, Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper in Mestna knjižnica Kranj).

3.2.8 Promocija izvajanja posebnih nalog OOK

Predstavitev izvajanja posebnih nalog OOK na svoji spletni strani imajo vse OOK (Preglednica 17), po navadi pri opisu »O nas«, pod posebnim zavihkom »Območnost« ali »Osrednja območna knjižnica«. S tem izvajajo enega izmed strateških ciljev vizije (2008). Na svojih spletnih straneh OOK objavljajo informacije o izvajanju posebnih nalog OOK, seznime novega gradiva, ki so ga kupili iz sredstev za OOK in ki so ga dobili kot obvezni izvod, obenem pa posebne naloge promovirajo tudi preko objavljenih e-novic (Preglednica 17 in Preglednica 18).

Preglednica 17: Dostop do informacij o izvajanju posebnih nalog OOK na domačih straneh OOK (stanje 22. 11. 2017)⁴⁵

Število OOK	Osrednje območne knjižnice (naziv in sedež)	Spletni naslovi
		na domačih straneh OOK
1.	Osrednja knjižnica Celje CELJE	<ol style="list-style-type: none"> http://www.ce.sik.si/ https://www.knjiznica-celje.si/o-nas/obmocnost/osrednja-obmocna-knjiznica https://www.knjiznica-celje.si/o-nas/o-knjiznici/nabavna-politika http://www.cobiss.si/scripts/cobiss?command=SEARCH&base=50400&select=FI=(R-+%20(H)%20DA=2016*) https://www.knjiznica-celje.si/e-knjiznica/podatkovne-zbirke-z-dostopom-na-daljavo
2.	Osrednja knjižnica Srečka Viharja, Koper KOPER	<ol style="list-style-type: none"> http://www.kp.sik.si/ http://www.kp.sik.si/sluzba-za-obmocne-naloge http://www.kp.sik.si/novo-gradivo-171 http://www.cobiss.si/scripts/cobiss?command=SEARCH&base=50500&select=fi=obm+%20%28H%29%20da=2016* http://www.kp.sik.si/elektronski-viri-191
3.	Mestna knjižnica Kranj KRANJ	<ol style="list-style-type: none"> http://www.mkk.si/ http://www.mkk.si/spoznajte-knjiznico/o-knjiznici/osrednje-obmocne-knjiznice/ http://www.mkk.si/spoznajte-knjiznico/poslovanje/upravljanje-z-zbirko/ / http://www.mkk.si/category/e-viri/zbirke-z-oddaljenim-dostopom/
4.	Mestna knjižnica Ljubljana LJUBLJANA	<ol style="list-style-type: none"> http://www.mklj.si/ ,3. In 4. http://www.mklj.si/o-nas/obmocnost http://www.mklj.si/gradivo/elektronske-podatkovne-zbirke
5.	Mariborska knjižnica MARIBOR	<ol style="list-style-type: none"> http://www.mb.sik.si/ http://www.mb.sik.si/osrednja-obmocna-knjiznica-1.html

⁴⁵ Vir podatkov: spletne strani knjižnic (OOK)

Število OOK	Osrednje območne knjižnice (naziv in sedež)	Spletni naslovi
		na domačih straneh OOK
		3. http://www.mb.sik.si/pomembni-dokumenti.html 4. http://www.mb.sik.si/datoteke/Mariborska knjiznica/Informacije javnega znacaja/seznam_gradivo9_MZK2016.pdf 5. http://www.mb.sik.si/elektronski-viri-vsi.html
6.	Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota MURSKA SOBOTA	1. http://www.ms.sik.si/ 2. http://www.ms.sik.si/knjiznica/ook/ 3. http://394.ablak.arnes.si/knjiznica/nabavna-politika/ 4. http://www.cobiss.si/scripts/cobiss?command=SEARCH&base=50600&select=FI=(MZK*%20(H)%20DA=2016*) 5. http://194.249.1.54/digitalna-knjiznica/oddaljen-dostop-do-podatkovnih-zbirk/
7.	Goriška knjižnica Franeta Bevka Nova Gorica NOVA GORICA	1. http://www.ng.sik.si/ 2. http://www.ng.sik.si/o-knjiznici/obmocnost_(2.) 3. http://www.gkfb.si/o-knjiznici/informacije-javnega-znacaja 4. http://www.cobiss.si/scripts/cobiss?command=SEARCH&base=50550&select=FI=(MIN*%20(H)%20DA=2016*) 5. http://www.gkfb.si/e-viri/knjiznica-ponuja
8.	Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto NOVO MESTO	1. http://www.nm.sik.si/si/ 2. in 3. http://www.nm.sik.si/si/knjiznica/osrednja_knjiznica/ 4. http://www.nm.sik.si/media/pdf/knjiznica/2015/LETNI_NACRT_NAKUPA_za_2016.pdf 5. http://www.nm.sik.si/si/eknjiznica/viri/
9.	Knjižnica Ivana Potrča Ptuj PTUJ	1. http://www.knjiznica-ptuj.si/ 2. http://www.knjiznica-ptuj.si/?mdl=page&page_id=24 3. http://www.knjiznica-ptuj.si/uploads/File/Letni_nacrt_nakupa_2016.pdf 4. http://www.knjiznica-ptuj.si/uploads/File/Nakup%20MK%202016.pdf 5. http://www.knjiznica-ptuj.si/?mdl=page&page_id=30&subpage_id=48
10.	Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika RAVNE	1. http://www.rav.sik.si/ 2. http://www.rav.sik.si/sl/o-knjiznici/osrednje-obmocne-knjiznice 3. http://www.rav.sik.si/sl/informacije/katalog-informacij-javnega-znacaja/seznam-strateskih-in-programskih-dok/letni-nacrti-za-nakup-gradiva 4. http://www.rav.sik.si/sl/informacije/gradivo-iz-sredstev-mk 5. http://www.rav.sik.si/sl/e-knjiznica/elektronski-viri
SKUPAJ	10	

Legenda po vrsticah:

1. spletni naslov knjižnice (OOK)
2. informacije o izvajanju posebnih nalog OOK
3. letni načrt nakupa gradiva
4. seznam nakupa iz sredstev za izvajanje posebnih nalog OOK
5. elektronski viri

Preglednica 18: Izvajanje posebnih nalog OOK v ustanovitvenih aktih (stanje 22. 11. 2017)

Število OOK	Osrednje območne knjižnice (naziv in sedež)	UL RS
		ODLOK
1.	Osrednja knjižnica Celje CELJE	1. Uradni list RS, št. 44/2012 (Odlok o spremembah in dopolnitvah Odloka o ustanovitvi JZ Osrednja knjižnica Celje, Stran 4529) Uradni list RS, št. 108/2008 (Odlok o spremembah in dopolnitvah Odloka o ustanovitvi Javnega zavoda Osrednja knjižnica Celje, Stran 14294) Uradni list RS, št. 82/2004 (Odlok o ustanovitvi javnega zavoda Osrednja knjižnica Celje, Stran 9943) 2. 5. člen
2.	Osrednja knjižnica Srečka Viharja, Koper	1. Uradni list RS, št. 35/2009 (Odlok o spremembah in dopolnitvah Odloka o ustanovitvi Osrednje knjižnice Srečka Viharja Koper, Stran 4943)

Število OOK	Osrednje območne knjižnice (naziv in sedež)	UL RS
		ODLOK
	KOPER	Uradne objave občin Ilirska Bistrica, Koper, Piran, Sežana (2/2004) (<u>Odlok o ustanovitvi Osrednje knjižnice Srečka Vilharja Koper</u>) 2. 7. člen
3.	Mestna knjižnica Kranj KRANJ	1. Uradni list RS, št. 80/2013 (<u>Odlok o spremembah in dopolnitvah Odloka o ustanovitvi javnega zavoda Mestna knjižnica Kranj, Stran 8959</u>) Uradni list RS, št. 53/2011 (<u>Odlok o ustanovitvi javnega zavoda Mestna knjižnica Kranj (uradno prečiščeno besedilo), Stran 7377</u>) 2. 5. člen
4.	Mestna knjižnica Ljubljana LJUBLJANA	1. Uradni list RS, št. 105/2008 (<u>Sklep o spremembah in dopolnitvah Sklepa o ustanovitvi javnega zavoda Mestna knjižnica Ljubljana, Stran 13923</u>) Uradni list RS, št. 30/2008 (<u>Sklep o ustanovitvi javnega zavoda Mestna knjižnica Ljubljana, Stran 2803</u>) 2. 7., 8., 15. člen
5.	Mariborska knjižnica MARIBOR	1. MUV, št. 17/str. 619 (2009) (<u>Odlok o spremembi odloka javnega zavoda Mariborska Knjižnica</u>) 2. 5., 9. člen MUV, št. 16/str. 431 (2006) MUV, št. 8/str. 100 (2005)
6.	Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota MURSKA SOBOTA	1. Uradni list RS, št. 118/2008 (<u>Odlok o spremembah in dopolnitvah Odloka o ustanovitvi javnega zavoda osrednje splošne knjižnice Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota, Stran 15728</u>) Uradni list RS, št. 83/2003 (<u>Odlok o ustanovitvi javnega zavoda osrednje splošne knjižnice Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota, Stran 12261</u>) 2. 7., 28. člen
7.	Goriška knjižnica Franeta Bevka Nova Gorica NOVA GORICA	1. Uradni list RS, št. 99/2011 (<u>Odlok o spremembah in dopolnitvah Odloka o ustanovitvi javnega zavoda Goriška knjižnica Franceta Bevka Nova Gorica, Stran 13165</u>) Uradni list RS, št. 49/2005 (<u>Odlok o ustanovitvi javnega zavoda Goriška knjižnica Franceta Bevka Nova Gorica, Stran 4924</u>) 2. 9. člen
8.	Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto NOVO MESTO	1. Uradni list RS, št. 43/2013 (<u>Odlok o ustanovitvi javnega zavoda Knjižnice Mirana Jarca Novo mesto (uradno prečiščeno besedilo) (UPB1), Stran 5075</u>) 2. 6., 7., 32. člen
9.	Knjižnica Ivana Potrča Ptuj PTUJ	1. Uradni list RS, št. 102/2009 (<u>Odlok o spremembah in dopolnitvah Odloka o ustanovitvi javnega zavoda Knjižnica Ivana Potrča Ptuj, Stran 13916</u>) Uradni list RS, št. 9/2004 (<u>Odlok o ustanovitvi javnega zavoda Knjižnica Ivana Potrča Ptuj, Stran 1065</u>) 2. 6., 42. člen
10.	Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika RAVNE NA KOROŠKEM	1. Uradni list RS, št. 26/2014 (<u>Odlok o spremembah in dopolnitvah Odloka o ustanovitvi javnega zavoda Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem, Stran 3172</u>) Uradni list RS, št. 96/2002 (<u>Odlok o ustanovitvi javnega zavoda Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem, Stran 10599</u>) 2. 2. člen
SKUPAJ	10	

Legenda:

1. UL RS, št. in odlok (spletni naslov)

Poleg uradnih spletnih strani posameznih OOK, se promocija posebnih nalog izvaja tudi skozi razvoj in upravljanje spletnih portalov (Dobreknjige.si, Primorci.si, Spodnjepodravci.si, Kamra in Album Slovenija, dLib) ter projekte (Rastem z e-viri, Zbiranje spominov, Digitalizacija, Stripoteka), ki se osredotočajo na

različna specifična vsebinska področja, povezana s knjižnično dejavnostjo in so tako odlična priložnost za promocijo sodelovanja in povezanosti območja, delovanja in sodelovanja ter skupnega razvoja.

Promocijo izvajanja posebnih nalog je zaslediti skozi objave obvestil, vabil, letakov, plakatov, besedil, fotografij, videoposnetkov, osebno za uporabnike, na obiskih vodenih skupin knjižnice, skozi predstavitve študentom na praksi in novo zaposlenim, v okviru strokovnih obiskov kolegov iz tujine, na mednarodnih konferencah, strokovnih srečanjih, izobraževanjih, v objavah v lokalnih in nacionalnih medijih – časopisih, TV, radiu ter programih in koledarjih prireditve na posameznem območju. Pri tem dosledno uporabljajo logotip OOK.

Slika 13: Logotip osrednjih območnih knjižnic

Za spoznavanje in neformalno druženje pa organizirajo OOK medknjižnične izmenjave oziroma obiske v obliki strokovnih ekskurzij.

OOK Ljubljana poroča o predstavitev in posledično promociji na različnih dogodkih, kot so Parada učenja, Dnevi MKL, ob praznovanju 40-letnice Potujoče knjižnice, ob odprtju prenovljenih prostorov Knjižnice Savsko naselje, na Kulturnem bazarju, na festivalu za tretje življenjsko obdobje in na Dnevu za Poletavce. Ob dnevu slovenskih splošnih knjižnic so v Osrednji knjižnici Celje leta 2016 postavili posebno stojnico za promocijo e-virov in tako s promocijskim gradivom uporabnike nagovarjali k večji uporabi. Obenem tudi drugi OOK-ji poročajo o učinkovitosti promocije preko različnih dogodkov, kot so kulturne prireditve, razstave, debatne kavarne ...

3.3 Koordinacija zbiranja, obdelave in hranjenja domoznanskega gradiva

Pravilnik o OOK v 11. členu določa, da »Območna knjižnica načrtuje in koordinira pridobivanje domoznanskega gradiva za knjižnice na svojem območju, zlasti gradiva, ki se zbira v skladu z zakonodajo o obveznem izvodu. Izvaja informiranje zavezancev za obvezni izvod in posreduje nacionalni knjižnici informacije o zavezancih s svojega območja.« Nadalje v 12. členu govori: »Območna knjižnica seznanja uporabnike z drugimi domoznanskimi zbirkami (tudi v sorodnih kulturnih zavodih, zlasti muzejih in arhivih) na območju.« In še v 13. členu določa, da je »Območna knjižnica dolžna organizirati bibliografsko obdelavo vseh vrst domoznanskega gradiva s svojega območja v sistemu COBISS, tudi pol publiciranega gradiva, serijskih publikacij in člankov, po kriterijih, določenih za potrebe Slovenske bibliografije. Bibliografska obdelava tega gradiva se zagotavlja v knjižnicah, ki to gradivo zbirajo.« S 14. členom pa določi, da »Območna knjižnica določi vrste domoznanskega gradiva, katerih bibliografska obdelava ima prednost in roke za njihovo obdelavo v sistemu COBISS. Izvaja normativno kontrolo in nudi pomoč drugim knjižnicam pri razreševanju identitete lokalnih avtorjev in gesel. Posebno pozornost posveča pol publiciranemu gradivu in elektronskemu gradivu.«

3.3.1 Načrtovanje in koordinirano pridobivanje domoznanskega gradiva za knjižnice na svojem območju, informiranje zavezancev za obvezni izvod (OI) in posredovanje informacije o zavezancih s svojega območja nacionalni knjižnici

OOK za obdobje 2014-2016 poročajo o koordinaciji zbiranja, obdelave in hranjenja domoznanskega gradiva.

OOK svetujejo OK pri organizaciji domoznanskih zbirk, nabavi domoznanskega gradiva, bibliografski obdelavi in hranjenju domoznanskega gradiva, poleg tega pa izvajajo normativno kontrolo ter nudijo pomoč pri razreševanju identitete lokalnih avtorjev in gesel. Posamezne OOK poročajo tudi o svetovanju glede ureditve domoznanskega oddelka (npr. Celje za Osrednjo knjižnico Mozirje).

Ena od nedorečenih tem na področju domoznanske dejavnosti so kriteriji za izbor publikacij in člankov za potrebe Slovenske bibliografije, zato je bila za pripravo rešitve tega problema imenovana delovna skupina. Z namenom priprave strokovne podlage za razdelitev popisa člankov v domoznanskih publikacijah so v letu 2013 v koordinaciji z NUK vse OOK pričele z izdelavo bibliografije domoznanskih serijskih publikacij za obdobje 1991-2013, in s tem nadaljevale tudi v letu 2014, ko je bila publikacija »*Bibliografija serijskih publikacij po območjih osrednjih območnih knjižnic od 1991 do 2013*« izdana in predstavljena na 3. domfestu v Novi Gorici, 26. septembra 2014.

Delo na tem področju se nadaljuje in OOK v sodelovanju z OK na območju permanentno spremljajo izhajanje lokalnih glasil na območju ter dopolnjevanje za potrebe nove, e-verzije bibliografije, ki naj bi bila objavljena konec leta 2017.

Zakon o obveznem izvodu publikacij in dva pravilnika (*Pravilnik o vrstah in izboru elektronskih publikacij za obvezni izvod* ter *Pravilnik o hranjenju, uporabi in izločanju obveznih izvodov publikacij*) določajo način zbiranja obveznega izvoda publikacij, zavezance in ostala pravila zbiranja ter pravila o ravnanju z obveznim izvodom. Namen obveznega izvoda je zagotoviti ohranjanje in dostopnost določenega števila izvodov vseh publikacij, ki so bile izdane, založene, objavljene, izdelane ali razmnožene v Republiki Sloveniji ali pa uvožene in prilagojene (npr. z uvodno besedo, podnapisi v slovenščini ipd.) za distribucijo v Republiki Sloveniji, kot nacionalne kulturne dediščine ter omogočiti izvajanje bibliografskega nadzora, izdelavo nacionalne bibliografije, pripravo podatkov o slovenski založniški produkciji in uporabo v skladu s strokovnimi navodili. Obvezni izvod zajema publikacije, ki so bile objavljene v Republiki Sloveniji ali so bile proizvedene zunaj nje, če imajo njihovi založniki sedež ali podružnico v Republiki Sloveniji in so namenjene za distribucijo ali dostopnost v Republiki Sloveniji ter vsebujejo besedilne, zvočne, slikovne ali notne zapise ali njihove kombinacije. Obvezni izvod zajema tudi publikacije, ki so izšle v tujini in so namenjene za dostopnost ali distribucijo v Republiki Sloveniji ter so v slovenščini ali so prilagojene slovenskemu trgu ter publikacije, ki so izdane na fizičnih nosilcih, če so v enem natisu izdane v nakladi najmanj 50 izvodov. Faksimile je predmet obveznega izvoda ne glede na število izdanih izvodov.

Zavezanci za oddajo obveznega izvoda so založniki, izdajatelji, distributerji, ki izdajajo, razširjajo ali objavljajo publikacije, tako da so dostopne javnosti, ki so pravne ali fizične osebe s sedežem, podružnico ali prebivališčem v Sloveniji, če publikacijo izda več založnikov, je zavezanec tisti, ki je v kolofonu naveden prvi. Publikacije, financirane iz javnih sredstev, morajo zavezanci oddati praviloma v 16 obveznih izvodih, drobn tisk – vedno 4 izvodi, enako publikacije z naklado med 50 in 150 izvodov.

Zavezanci so dolžni najkasneje v 15 dneh po izdaji/objavi/začetku prodaje/začetku distribucije brezplačno in na svoje stroške oddati publikacije v brezhibnem stanju in v taki obliki, kot so namenjene razširjanju v javnosti. Poškodovane izvode je potrebno zamenjati v 14 dneh od prejetja zahteve. Obvezni izvod zavezanci oddajo za prvo in vse naslednje izdaje, ponatise, različice in za vse priloge oziroma

dotatke, s katerimi se publikacija razširja v javnosti. Inšpekcijski nadzor nad izvajanjem tega zakona opravlja inšpektorat, pristojen za kulturo⁴⁶.

NUK sodeluje z OOK, ki so z novo nalogo iz *Pravilnika, 2003* postale neke vrste partner na terenu, ki informira zavezance (založnike) o zakonski dolžnosti - oddaji obveznega izvoda (v poročevalskem obdobju za 6000 do 7500 zavezancev, potencialno vsaka fizična in pravna oseba).

OOK ocenjujejo, da so s tovrstnimi nalogami pripomogli k boljši informiranosti javnosti na določenem območju ter spodbudili posameznike in ustanove k sodelovanju.

OOK v poročilih navajajo, da obveznost izpolnjujejo. Iz poročil vseh OOK ni razvidno, kakšen obseg dela zahteva izvajanje navedene naloge, opis dejavnosti, ki jih izvajajo po posamezni OOK, pa sledi v nadaljevanju.

OOK so informiranje zavezancev za obvezni izvod največkrat izvajali ob stikih z ustvarjalci gradiva (ob srečanjih, sestankih, po telefonu oziroma elektronski pošti), preko oglasov v lokalnih medijih in na predstavitev domoznanskega gradiva v knjižnici. Potencialnim zavezancem za obvezni izvod na območju (šole, društva, različne organizacije in ustanove, podjetja ipd.) so pošiljali tudi dopise z ustreznimi informacijami. Prav tako navajajo, da strokovne službe knjižnice po potrebi obveščajo pristojne službe nacionalne knjižnice o morebitnih zavezancih za obvezni izvod, ki še niso seznanjeni z ustreznimi postopki in zakonskimi določili z namenom, da bi pridobili ISSN številko za publikacijo. **Nova Gorica** navaja, da sprotno obveščajo zavezance za obvezni izvod, saj veliko gradiva dobijo v knjižnico za katalogizacijo (predvsem publikacije, izdane v šolah, kjer knjižničarji nimajo licence za delo v vzajemnem katalogu COBISS). Poleg tega izpostavljajo, da domoznansko gradivo pridobivajo tudi na neformalen način, s samoiniciativnim naslavljanjem potencialnih producentov gradiv na svojem območju, ki ne nastopajo vedno na formalnem knjižnem trgu – trenutno to izvajajo še posebej intenzivno zaradi popisa serijskih publikacij. **Maribor** poroča, da je v poročevalskem obdobju informiral o obveznostih glede oddaje izvodov glasil za obvezni izvod, dve uredništvi lokalnih glasil občine Šentilj (Magdalenčan in Informator). **Ravne** so v poročevalskem obdobju skupno 27 zavezancev s posebnim dopisom obvestili o oddaji obveznega izvoda. Pri neformalnem pridobivanju raznovrstnih domoznanskih gradiv pri posameznikih, društvih, zavodih ipd. **Murska Sobota** navaja, da so zavezance glede obveznosti pošiljanja obveznega izvoda v NUK obveščali po elektronski pošti oz. telefonu, ob tem pa so jih seznanili tudi z zgibanko »Želite izdati publikacijo«, v kateri so opredeljeni postopki pri oddajanju obveznega izvoda in dolžnosti izdajateljev pri tem. Tudi **Ptuj** navaja, da informacije pošiljajo nacionalni knjižnici po e-pošti in telefonu, velikokrat pa v NUK tudi dostavijo obvezne izvode z območja. **Ljubljana** je preko kontaktov pri neformalnem pridobivanju raznovrstnih domoznanskih gradiv pri posameznikih, društvih, zavodih, ipd. v obdobju od 2014 do 2016 skupno obvestila 368 zavezancev za obvezni izvod glede obveznosti pošiljanja OI v NUK. Povratnih informacij o zavezancih za OI, ki bi jih posredovali v NUK, v večini ni bilo, o tem tudi ne poročajo, če niso zaznali novih založnikov.

V nadaljevanju navajamo katere informacije so bile posredovane Narodni in univerzitetni knjižnici. Iz **Celja** poročajo, da so posredovali informacije skupno za 41 založnikov in 163 publikacij. V **Kranju** so v letu 2014 posredovali informacije o pošiljanju obveznega izvoda 10 kranjskim šolam, osrednje knjižnice območja pa so to storile za javne zavode na svojih območjih. Na **Ravnah** so posredovali skupno 39 informacij o zavezancih za obvezni izvod.

⁴⁶ Povzeto po Damijana Kisovec (NUK, Služba za pridobivanje knjižničnega gradiva): Reklamiranje obveznega izvoda, gradivo z izobraževalne delavnice za OOK, 2011.

3.3.2 Seznanjanje uporabnikov z domoznanskimi zbirkami (v sorodnih kulturnih zavodih, zlasti muzejih in arhivih) na območju OOK

OOK so po pravilniku zavezane seznanjati uporabnike z domoznanskimi zbirkami v sorodnih kulturnih zavodih, zlasti muzejih in arhivih. Nekateri poročajo, da obveščajo uporabnike o digitaliziranih zbirkah na spletnem portalu Kamra (svojih ali nastale v sodelovanju z drugimi kulturnimi ustanovami na svojem območju) ali pa o zbirkah v muzejih in arhivih na njihovem območju.

V nadaljevanju navajamo primere izvajanja te naloge.

V obdobju od 2014 do 2016 so vse OOK uporabnike redno seznanjale z domoznanskimi zbirkami drugih kulturnih zavodov: **Celje** (Zgodovinski arhiv Celje, Pokrajinski muzej Celje in Muzej novejšje zgodovine Celje) v letih 2015 in 2016 v program gostujočih razstav uvrsti tudi razstave Muzeja novejšje zgodovine Celje, Muzeja Laško, I. OŠ Celje in Knjižnice Ivana Potrča Ptuj, koordinirajo pripravo podlistka Zgodbe iz domoznanske Kamre v časopisih Novi tednik (52 objav v letu 2015 in 47 objav v letu 2016) in Laški bilten (6 objav tako v letu 2015 kot v 2016). **Novo mesto** (druge sorodne institucije) je izvedlo skupno 7 predstavitev v letih 2015 in 2016. **Kranj** na svoji spletni strani (<http://www.mkk.si/kranj-cerklje-jezersko-naklo-preddvor-sencur/>) in v prostorih knjižnice predstavlja zbirke različnih muzejev, arhivov, društev, zasebnih zbiralcev in drugih sorodnih zavodov, kot so Tolminski muzej, Zgodovinski arhiv Ljubljana, Enota za Gorenjsko, Gorenjski muzej, Narodni muzej Ljubljana, Zavod RS za varstvo narave, Enota Piran, Mednarodni grafični likovni center, KUD Simon Jenko Mavčiče, Inštitut za zgodovino medicine, Foto društvo Janez Puhar, Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Območna enota Kranj. **Nova Gorica** (OK in drugi sorodni kulturni zavodi na območju, zlasti muzeji in arhivi, med njimi tudi Pokrajinski arhiv v Novi Gorici, Goriški muzej, Tolminski muzej, Mestni muzej Idrija, Raziskovalna postaja ZRC SAZU Nova Gorica, občasno tudi knjižnica v italijanski Gorici, Kulturni dom, Društvo humanistov Goriške, itd.) izvaja predstavitve dLib in projektov na portalu Kamra (»Zgradili smo mesto« 2015 in 2016 v sodelovanju s Pokrajinskim arhivom in Goriškim muzejem). Na **Ravnah** izvajajo predstavitve posebnih zbirk ter portalov dLib in Kamra v knjižnicah Dravograd in Slovenj Gradec. **Koper** izdaja revijo za otroke in mladino – Svetilnik (6 izdaj letno, dostopno tudi na spletni strani: <http://www.kp.sik.si/index.php?page=static&item=299>) v sodelovanju z Gledališčem Koper, Obalno galerijo Piran, Osrednjo knjižnico Srečka Vilharja Koper, Pokrajinskim muzejem Koper, Pokrajinskim arhivom Koper, Comunità degli Italiani "Giuseppe Tartini" Pirano, Pomorskim muzejem "Sergej Mašera" Piran in Knjigarno Libris ter v letu 2014 in 2015 tudi z Obalnimi galerijami Piran, sodelujejo na natečajih in to promovirajo v procesih rednega referenčnega dela. **Ljubljana** izvaja predstavitve Kamre skupinam učencev in dijakov v okviru projekta Rastem s knjigo in preko objav na družbenih omrežjih Kamre in posameznih knjižnic območja (2016), predstavitev na Festivalu za 3. življenjsko obdobje (2015, 2016), Paradi učenja (2014), Kulturnem bazarju (2015), ob praznovanju 40-letnice Potujoče knjižnice - Bibliobusno postajališče Senožeti (2014), v okviru Dneva zbiranja spominov na prvo svetovno vojno (2014), na Dnevu MKL (2014, 2015, 2016) in Dnevu za Poletavce (2015, 2016) ter ob odprtju prenovljenih prostorov Knjižnice Savsko naselje (2014). **Murska Sobota** pomurske muzeje in galerije seznanja z domoznanskim gradivom in zbirkami v knjižnici skozi neformalne pogovore, preko telefonskih pogovorov, elektronske pošte, na prireditvah, na domoznanskih razstavah in večerih (2016), v okviru Dneva zbiranja spominov (2016), preko strokovnih objav zaposlenih v strokovnih revijah (npr. v Knjižničarskih novicah) in preko objav na spletni strani knjižnice, na Facebook-u in na portalu Kamra (2016). **Ptuj** - druge sorodne kulturne institucije, v obdobju 2014-2016 so domoznanske in muzejske zbirke predstavljali na portalu Kamra, prek razstav, katalogov, na organiziranih skupinskih predstavitev ter preko objav v tiskanih in drugih medijih. **Maribor** - predstavitev Kamre in dLib v Knjižnici Josipa Vošnjaka v Slovenski Bistrici, v Knjižnici Lenart (2014), šolskim knjižničarkam študijske skupine za področje knjižnične dejavnosti pri Zavodu Republike Slovenije za šolstvo v Selnici ob Dravi (2015), Knjižnici Hoče (2015, 2016), v okviru dejavnosti Tretjega življenjskega obdobja (2015), na Glazerjevih dnevih v Rušah: <http://www.cezam.org/festival-g-l-a-z-e-r-j-e-v-i-d-n-e-v-i-2-0-1-6/> (2015, 2016), na domoznanskem predavanju Podobe starega Šentilja do leta 1948 v Šentilju (2015), v knjižnici Pekre (2016) in predstavitev

projekta »Spomini na TAM« na Kamri, na spremljevalnem dogodku in preko objavljenih prispevkov v glasilu Contact (Letn. 9, št. 2, poletje 2014) in Tezenčan (maj 2014).

3.3.3 Bibliografska obdelava domoznanskega gradiva z območja OOK

Vse OOK v obdobju 2014-2016 poročajo o organizaciji bibliografske obdelave domoznanskega gradiva na svojem območju, ki zajema svetovanje in pomoč pri obdelavi domoznanskega knjižničnega gradiva, predvsem domoznanskih člankov iz serijskih publikacij in drugega neknjižnega gradiva, ter pri pripravi kriterijev za obdelavo domoznanskega gradiva in pripravi popisov gradiva. Nekatere OOK pomagajo OK na območju gradivo tudi obdelati, predvsem tistim, ki so kadrovske podhranjene, kljub temu, da jih zakon in pravilnik zavezuje samo h koordinaciji zbiranja, obdelave in hranjenja domoznanskega gradiva.

Leta 2013 so v okviru skupnega projekta vseh OOK potekale priprave priprave na izdajo Bibliografije domoznanskih serijskih publikacij za obdobje 1991 do 2013, ki je bila izdana v letu 2014, a se še dopolnjuje v elektronski verziji. Za pripravo publikacije v letu 2014, OOK-ji navajajo, da so koordinirali zbiranje seznamov na območju in redno sodelovali v ekspertni skupini za domoznanstvo pri koordinaciji OOK NUK, v okviru česar so se v knjižnicah opravljali popisi domoznanskih serijskih publikacij (Koper, Nova Gorica) in lokalnih glasil po območjih OOK (Ljubljana, Kranj). Tudi **Maribor** poroča, da so v letu 2014 vse knjižnice na območju intenzivno pripravljale bibliografijo serijskih publikacij domoznanskega značaja za štajersko območje, v popis pa so zajeli 494 naslovov serijskih publikacij. **Ravne** opisujejo vzajemno sodelovanje, saj so za vse tri knjižnice na območju (Radlje, Dravograd, Slovenj Gradec) strokovno obdelali (katalogizirali) njihove serijske publikacije, ki jih zaradi kadrovskega primanjkljaja niso zmogle, z namenom prispevanja k sestavljanju bibliografije serijskih publikacij v okviru območnosti (koordinacija NUK-a) v letu 2014.

OOK-ji poleg osrednjega projekta »Bibliografija serijskih publikacij po območjih osrednjih območnih knjižnic od 1991 do 2013«, poročajo tudi o temah in načinih svetovanja. **Celje** poroča, da so v poročevalskem obdobju skupaj z zaposlenimi v knjižnici Zgodovinskega arhiva Celje telefonsko svetovali glede obdelave domoznanskega gradiva, pri čemer so bile teme svetovanja predvsem obdelava člankov, objavljenih v spletnih publikacijah, obdelava gradiva v maski za zbirne zapise ter obdelava slikovnega gradiva. **Nova Gorica** navaja, da obdelujejo tudi retrospektivno domoznansko gradivo, kot so knjige, serijske publikacije, članki, razglednice, plakati, zbirni zapisi, drobni tiski, zbirka Teuffenbachov, poleg tega pa se trudijo dopolnjevati zbirko plakatov in drobni tisk z novejšim gradivom. V **Murski Soboti** poročajo, da neformalna posvetovanja glede bibliografske obdelave domoznanskega gradiva na območju potekajo s katalogizatorji preko telefona ali elektronske pošte, o nejasnostih pa se posvetujejo tudi s katalogizatorji in uredniki v IZUM-u in NUK-u. Opisujejo, da je bil v letu 2016, na Pomurskem območju dosežen dogovor o analitični obdelavi domoznanskih člankov v lokalnih serijskih publikacijah, pri čemer Murska Sobota obdeluje članke iz 26 publikacij (vštete tudi 1 publikacija za Splošno knjižnico Ljutomer in 2 za Javni zavod Knjižnico Gornja Radgona, ki nimata potrebni licenc za vzajemno katalogizacijo), Knjižnica Lendava pa obdeluje 12 publikacij. Tudi v **Mariboru** so v letu 2015 revidirali dogovor o razdelitvi obdelave domoznanskih serijskih publikacij med OK in UKM, pri čemer so upoštevali omejitve, ki jih imajo v OK na območju zaradi pomanjkanja usposobljenih kadrov. Kljub temu so nadaljevali z dopolnjevanjem bibliografije serijskih publikacij domoznanskega značaja in dodajanjem oznak o analitični obdelavi. Navajajo, da so v letu 2015 in 2016 skupno kreirali 362 bibliografskih zapisov za primarno domoznansko gradivo in 317 zapisov za članke z domoznansko tematiko. Domoznanska zbirka UKM se je v letu 2015 povečala za 106 monografij in 4887 inventariziranih enot neknjižnega gradiva, v letu 2016 pa za 156 monografij in 4019 inventariziranih enot neknjižnega gradiva. V letih 2015 in 2016 so bile v Mariboru bibliografsko obdelane vse monografije in skupno 854 drobnih tiskov, 2177 enot v glasbeni in filmski zbirki, 144 enot v kartografski zbirki in 1.705 enot v rokopisni zbirki, obenem pa je bilo skupno kreiranih še 6092 zapisov za članke z domoznansko tematiko. **Nova Gorica** navaja, da za potrebe bibliografij raziskovalcev obdelujejo tudi tovrstno gradivo, in sicer imajo pripravljena navodila in pogodbo, na osnovi katerih se dogovorijo o vnosu gradiva raziskovalca in določijo tipologije dokumenta. To dejavnost opravljajo po ceniku in sicer glede na kreirane zapise (člani, nečlani knjižnice, pravne osebe). V drugi

polovici leta 2015 so za Fakulteto za uporabne družbene študije v Novi Gorici obdelovali gradivo za bibliografije raziskovalcev in tako vnesli tudi nekaj domoznanskega gradiva, v letu 2016 pa so imeli s podjetjem Arctur sklenjeno pogodbo o vnosu bibliografije raziskovalcev, za katere so vnesli dva zapisa. Na **Ptiju** poročajo, da so v obdobju 2014-2016 redno organizirali in izvajali bibliografsko obdelavo domoznanskega gradiva v sistemu COBISS na primarnem in na sekundarnem nivoju (članki). Na **Ravnah** pa navajajo, da so v letu 2016 organizirali sestanek na temo Koncept domoznanske bibliografije serijskih publikacij in izbor člankov za domoznanstvo na primeru Koroškega območja z zamejstvom ter si s soglasjem vseh OK razdelili serijske publikacije za obdelavo člankov. Sodelovali so tudi v ožji delovni skupini za domoznanstvo pri koordinaciji OOK NUK.

3.3.4 Izvajanje normativne kontrole

Normativna kontrola -e -e ž obvezni postopki, s katerimi se v katalogu, bibliografiji zagotovi nedvoumna identifikacija avtorjev, naslovov (1) in vsebinskih oznak ter njihovo povezovanje s pripadajočimi bibliografskimi vpisi⁴⁷. OOK so zavezani na svojem območju izvajati normativni nadzor domoznanskih avtorjev ter pomagati pri razreševanju avtorstva. To izvajajo s pomočjo relevantnih virov, neposredno preko telefonskih in osebnih stikov. Nekatere OOK tudi številčno poročajo o številu redigiranih normativnih zapisov, nekatere pa tudi o kreiranih zapisih domoznanskih avtorjev (v nadaljevanju po OOK).

V **Celju** permanentno izvajajo normativni nadzor domoznanskih avtorjev ter pomagajo pri razreševanju avtorstva. Redigirali so 151 (2014), 369 (2015) in 381 (2016) normativnih zapisov. Tudi v **Novem mestu**, **Novi Gorici** in **Kopru**, kjer temeljne podatke o avtorjih jemljejo iz enciklopedij in drugih referenčnih virov, neposredno preko telefonskih ali osebnih stikov, redno izvajajo normativno kontrolo imen domoznanskih avtorjev. Obenem samostojnim raziskovalcem pripravljajo osebne bibliografije, vnašajo in redaktirajo bibliografske zapise ter urejajo normativne zapise v sistemu COBISS za njihovo območje. V **Ljubljani** so v sklopu Slovanske knjižnice, Centra za domoznanstvo in specialne humanistične zbirke MKL kreirali in popravili 258 domoznanskih normativnih zapisov (2014), potrebe po redigiranih zapisih pa v letih 2015 in 2016 ni bilo, saj so za potrebe območja dokončno redigirali vse stare zapise že v letu 2014. Tako navajajo, da novih oziroma tekočih domoznanskih zapisov ni potrebno redigirati, odkar imajo domoznanski šifrant. V **Mariboru** so redigirali 8 (2014), 75 (2015) in 16 (2016) zapisov za avtorje z območja Mariborske knjižnice kot OOK, obenem pa so v UKM kreirali 37 (2015) in 46 (2016) novih normativnih zapisov za domoznanske avtorje. **Murska Sobota** je kreirala v CONOR bazo 28 (2014), 70 (2015) in 100 (2016) domoznanskih zapisov oz. avtorjev. Večinoma gre za mlade avtorje osnovnošolskih in srednješolskih raziskovalnih nalog. Splošna knjižnica Ljutomer je vnesla 4 (2015) domoznanske avtorje in KKC Lendava – Lendvai KKK je vnesla 3 avtorje (2016). Na **Ptiju** so kreirali 200 (2014), 103 (2015) in 67 (2016) normativnih zapisov, redigirali pa 29 (2014), 21 (2015) in 10 (2016) zapisov, tako imajo v bazi 1947 (2014), 2075 (2015) oziroma 2157 (2016) zapisov za domoznanske avtorje. V OOK Ravne je bilo število redigiranih zapisov po letih: 169 (2014), 48 (2015) in 137 (2016).

Kranj o dejavnosti na tem področju v tem poročevalskem obdobju ne poroča.

3.3.5 Digitalizacija

Pomembna naloga domoznanske dejavnosti OOK je bila tudi koordinacija digitalizacije domoznanskega gradiva na območju OOK. OOK so s knjižnicami na svojem širšem območju pripravile prioritete potrebe za digitalizacijo gradiv, pomembnih za celotno območje in s programom izvajanja posebnih nalog kandidirale za sredstva, ki jih pristojno ministrstvo letno določi za izvajanje naloge digitalizacije. Pogoji za pridobitev sredstev je bila zaveza OOK, da digitalizirano gradivo objavijo na Digitalni knjižnici Slovenije (dLib.si) in spletnem portalu Kamra (www.kamra.si). Pri pripravi gradiva za digitalizacijo OOK navajajo tudi sodelovanje s partnerji v okolju (muzeji, arhivi ...). OOK so poskrbeli za razreševanje avtorsko-pravnih

⁴⁷ <http://www.termania.net/slovarji/bibliotekarski-terminoloski-slovar/4178675/normativna-kontrola>

dilem in pridobivanja soglasij za objavo na spletnih portalih ter pomoč pri razreševanju identitete lokalnih avtorjev in gesel. Digitalizirane vsebine so objavljene na spletnem portalu Kamra (<https://www.kamra.si/>) in v Digitalni knjižnici Slovenije (<https://www.dlib.si/>).

»Namen portala Kamra ni arhiviranje velikih količin digitaliziranega gradiva, kot je na primer sistematično digitalizirana zbirka več letnikov periodike. Tovrstni rezultati digitalizacije so objavljeni na portalu dLib.si«⁴⁸, na portalu Kamra pa so objavljene manjše, ciljno izbrane lokalne digitalne zbirke, vsebine pa so primarno predstavljene kot zgodbe, s spremnimi besedili, pripadajočimi digitaliziranimi objekti (ilustracijami) in metapodatki (multimedijskimi elementi, v obliki dokumentov, slik, videov, avdio zapisov).

V celotnem poročevalskem obdobju je bilo leto 2014 najmanj uspešno na področju digitalizacije, ker je ministrstvo ugotovilo, da stroškov digitalizacije z razpoložljivimi sredstvi ni bilo moč podpreti, OOK pa poročajo o različnih aktivnostih na področju izvajanja digitalizacije s sredstvi iz drugih virov.

V **Celju** so v okviru projekta Mladi za Celje nadaljevali objavljane raziskovalnih nalog z domoznansko tematiko v vzajemnem katalogu. V format .pdf so konvertirali in pripeli raziskovalne naloge za območje Mestne občine Celje v vzajemni katalog, in sicer 134 (74 osnovnošolskih in 60 srednješolskih) (2014), 112 (64 osnovnošolskih in 48 srednješolskih) (2015) oziroma 138 (68 osnovnošolskih in 70 srednješolskih) (2016). Od OŠ Vojnik so v letu 2014 prejeli 11 raziskovalnih nalog, za leti 2015 in 2016 pa so v skupno število raziskovalnih nalog vključene tudi naloge iz priključenih šol iz Vojnika, Frankolovega, Šentjurja in Rimskih Toplic. Koordinirali so pripravo gradiv za digitalizacijo in objavo v dLib serijskih publikacij Naše delo (v sodelovanju s Knjižnico Laško) in Savinjske novice (v sodelovanju z Osrednjo knjižnico Mozirje) (2015) ter Savinjski občan, Savinjčan in Utrip Savinjske doline (v sodelovanju z Medobčinsko splošno knjižnico Žalec), List občine Šoštanj (v sodelovanju s Knjižnico Velenje), Utrip: glasilo Socialistične zveze delovnega ljudstva Šentjur pri Celju (v sodelovanju z Knjižnico Šentjur), Emajlirec, Slovenski hmeljar in Bohor žari (v sodelovanju s knjižnico Šmarje pri Jelšah) (2016). V letih 2015 in 2016 je tekom leta potekala promocija ob podpori časopisov Novi Tednik in Laški bilten, ki vsebine s portala objavljata v rubriki Album s Celjskega (40 objav v letu 2015 in 47 objav v letu 2016) oz. Laškega (6 objav v letu 2015 in 6 objav v letu 2016).

V letu 2014 so v **Novem mestu** v sodelovanju s Knjižnico Pavla Golie Trebnje in Knjižnico Sevnica pripravili in na portal Kamra objavili 12 novih digitalnih zbirk. Na portal dLib so leta 2015 objavili digitaliziran Dolenjski list ter priloge Uradni vestnik Dolenjske, Skupščinski Dolenjski list in Dolenjski razgledi, ki so izhajali med leti 1981 in 1988, in tako skupno digitalizirali 643 dokumentov oziroma 11.448 skenogramov. V letu 2015 so v sodelovanju s Knjižnico Pavla Golie Trebnje, Valvasorjevo knjižnico Krško, Ljudsko knjižnico Metlika in Knjižnico Črnomelj pripravili in na portal Kamra objavili 8 novih digitalnih zbirk, ki vsebujejo 200 MME. Tudi v letu 2016 so nadaljevali in dokončali digitalizacijo regijskega časnika Dolenjski list in priloge, letnikov, ki so izhajali med leti 1989 in 2000. Poleg tega so digitalizirali tudi časopis Šentrupert in 5 naslovov redkega, dragocenega, domoznanskega knjižnega gradiva, digitalizirali in restavrirali pa so tudi Miklošičev slovar 6 slovanskih jezikov. V letu 2016 so v sodelovanju s Knjižnico Pavla Golie Trebnje, Valvasorjevo knjižnico Krško, Knjižnico Sevnica in Knjižnico Miklova hiša Ribnica pripravili in na portal Kamra objavili 15 novih digitalnih zbirk, ki vsebujejo 328 MME.

V **Kranju** za leto 2014 ne poročajo o digitalizaciji, leta 2015 pa so digitalizirali skupno 17.486 strani, in sicer so digitalizirali starejše gorenjske časnike in tovarniška glasila (8200 strani - Tržiški razgledi, Vigenjc Kropa, Tržiški tekstilec, Glasilo LIP Bled, Čevljar, Triglavski les, Muzejski časopis, Vestnik gorenjske sokolske župe), knjige iz domoznanskih zbirk splošnih knjižnic (9286 strani) ter 151 razglednic. V letu 2016 so skupno digitalizirali 10.720 strani, in sicer so nadaljevali z digitalizacijo starejših gorenjskih časnikov in tovarniških glasil (6100 strani - Veriga, Preseki, Almira, Elmont. GLG, Naša vez, Tekstile) ter

⁴⁸ Vir: <https://www.kamra.si/o-kamri.html>

28 knjig iz domoznanskih zbirk splošnih knjižnic (4620 strani). Digitalizirano gradivo je javno dostopno na portalih dLib in Kamra.

V **Novi Gorici** so leta 2014 v sodelovanju z NUK na dLib objavili Koledar Goriške Mohorjeve, 1925-, Izvir: glasilo Srednje šole Veno Pilon Ajdovščina, 1968- in dela Damirja Feigla. V letu 2015 so digitalizirali, uredili avtorske pravice in objavili na portal dLib enajst letnikov Primorskega dnevnika, in sicer med leti 1945-1955 ter tri letnike Tedenske priloge Primorskega dnevnika. Sredstva za digitalizacijo so v pozivu 2015 predvideli na podlagi predračuna izvajalca, ker pa je bil račun za opravljeno storitev digitalizacije nižji od predvidenih sredstev, so del razlike porabili za plačilo obračuna vzdrževanja portala Dobreknjige.si za 2015 (564,32 €), del pa za plačilo celoletnega najema strežnika Primorci.si (162,05 €). V letu 2016 so v sodelovanju s knjižnicami Goriškega območja (Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin, Lavričeva knjižnica Ajdovščina, Mestna knjižnica in čitalnica Idrija) izpeljali projekt digitalizacije (Prioriteta 1 in Prioriteta 2), v skupni vrednosti 9057,64 eur. V okviru Prioritete 1 so digitalizirali časopis Vipavski glas, glasilo Učiteljski list in posamezne številke dveh zelo redkih goriških glasil iz konca 19. stoletja – Sloga in Glas, Cvetje z vrto sv. Frančiška, v okviru Prioritete 2 pa so digitalizirali Primorski dnevnik od l. 1956 do l. 1958.

Na **Ravnah** so v letu 2014 skupaj s knjižnicami na območju, digitalizirali 1 rokopis v lasti Knjižnice Ksaverja Meška Slovenj Gradec (30. november 1934) in 489 enot slikovnega gradiva iz posebne zbirke Fototeka Koroške osrednje knjižnice, sestavljen iz dveh sklopov: Meško Franc Ksaver (osebni portreti, prijatelji, dela, kraji, poti, skupinski portreti) in Špicar Jakob (razstave, gledališče, družina, prijatelji, koroški Slovenci, sokolstvo, osebne fotografije). Skupaj so v letu 2014 na dLib objavili 490 digitaliziranih dokumentov (vseh 2734) in 580 strani (vseh 7061). Leta 2014 so na dLib imeli 12.685 skupnih vpogledov v vsebino in 18.573 vpogledov v metapodatke. Na portal Kamra so v letu 2014 dodali 4 nove digitalne zbirke (Jakob Špricar »živ, neugnan vrelec ljudske dramatike«; Poti Franca Ksaverja Meška; Ekslibrisi in knjižna oprema med secesijo in slovensko moderno; in Jakob Soklič in Sokličeva zbirka), ki skupno vključujejo 24 podzbirk, 2 novici in 405 multimedijskih elementov (MME). V letu 2014 je bilo na portalu Kamra skupno število ogledov 16.788: zbirke (9574 ogledov), novice (451 ogledov), MME (6694 ogledov) in organizacije (69 ogledov). V letu 2015 so se v OOK Ravne skupaj s knjižnicami na območju, odločili za digitalizacijo treh koroških časopisov, ki so že prenehali izhajati: Koroški fužinar, Informativni fužinar in Metal. Digitalizirane vsebine so dodane na dLib, dostopne pa so tudi v študijski čitalnici Koroške osrednje knjižnice. Skupno so na spletnem portalu dLib v letu 2015 objavili 109 letnikov digitaliziranih dokumentov (vseh 2843) in 21.345 digitaliziranih strani (vseh 28.406). Leta 2015 so na portalu dLib zabeležili 30.006 skupnih vpogledov v vsebino in 56.933 vpogledov v metapodatke. Na portal Kamra so v letu 2015 prispevali 4 digitalne zbirke (Blaž Mavrel, koroški bukóvnik sredi gozdnih samot; Janko Gačnik in album njegovih fotografij iz prve svetovane vojne, Domoznanstvo na Koroškem v luči filatelističnih izdaj arhitekta Boruta Bončine; Iz zaKotnih Dobrij v svet), ki vključujejo 53 podzbirk, 2 novici, 363 MME in 1 organizacijo. V letu 2015 je bilo na portalu Kamra skupno število vpogledov 9874: zbirke (5425), novice (550), MME (3722), organizacije (28) in Album Slovenije (149), pri čemer poudarjajo, da se obisk portala meri z Google analytics, kjer za sejo šteje obisk portala, ki traja več kot 30 minut. V letu **2016** so skupaj s knjižnicami na območju nadaljevali z digitalizacijo koroških časopisov Viharnik in Slovenski vestnik (1. del oziroma 24 letnikov), skupaj 76 letnikov in 21.470 digitaliziranih strani časopisov. Časopisi so dosegljivi na portalu dLib, v obliki zaključenih zgodb pa tudi na portalu Kamra. Koroška osrednja knjižnica je v letu 2016 na portal Kamra prispevala 5 novih digitalnih zbirk (Štirje rodovi rodbine Pahernik iz Vuhreda; Forma viva Ravne: 1964-2014; Dr. Jurij Felaher (1895-1969); Pohorje skozi čas; Franjo Golob, neizpeti koroški umetnik (1913-1941), ki skupno vključujejo 73 podzbirk, 3 novice, 428 MME in 2 prispevka v Album Slovenije. V letu 2016 poročajo, da so na spletni strani knjižnice zabeležili 6396 ogledov digitalnih podatkovnih zbirk dostopnih na daljavo, ki jih knjižnica gradi sama.

Leta 2014 so v **Kopru** v sodelovanju s Knjižnico Bena Zupančiča Postojna in knjižnico Makse Samsa Ilirska Bistrica digitalizirali 184 razglednic iz Postojne in Ilirske Bistrice. Z digitalizacijo razglednic so nadaljevali tudi v naslednjih letih in tako v sodelovanju s knjižnico Makse Samsa Ilirska Bistrica digitalizirali 16 (2015) in 13 (2016) razglednic. Digitalizirane razglednice so objavili tudi na portalu Kamra. Poleg tega so v letu 2015 digitalizirali in na dLib objavili večji del Uradnih listov, ki so izhajali na območju Svobodnega

tržaškega ozemlja od 1947 do 1974 in s tem nadaljevali tudi v letu 2016, ko so digitalizirali še preostanek Uradnih listov ter dodali še Uradne objave od leta 1955 do leta 2009, ki so izhajale v Primorskih novicah.

Leta 2014 v **Ljubljani** projektov digitalizacije v okviru izvajanja posebnih nalog OOK niso izvajali, saj je ministrstvo ugotovilo, da stroškov digitalizacije z razpoložljivimi sredstvi za naloge območnosti ni bilo moč podpreti. V letu 2015 in 2016 so ponovno pričeli z izvajanjem projektov digitalizacije, v letu 2015 so digitalizirali zbornike in zborniško gradivo iz domžalskega, logaškega, cerkniškega, medvoškega in litijskega območja, v letu 2016 pa so zaključili sklop digitalizacije občinskih zbornikov občin osrednjeslovenskega območja, digitalizacijo monografskih publikacij Petra von Radicsa, plemenitega (1836-1912), izbor publikacij v slovenskem jeziku ter neslovenskih publikacij do leta 1800 (dragocenosti nacionalnega, kulturnega in raziskovalnega pomena).

Leta 2014 je **Murska Sobota** na dLib.si objavila delo dr. Franca Ivanocyija z naslovom Podatki k zgodovini tišinske župnije (Tišina, 2007), poleg tega so s pomočjo delavca iz javnih del skoraj v celoti digitalizirali časnik »Novine«, ki je izhajal v Prekmurju v letih od 1913 do 1941, v okviru česar je bilo narejenih skoraj 6000 posnetkov, po obdelavi skenov pa nameravajo pdf. formate omenjenega časnika objaviti na dLib. Knjižnica Lendava-Könyvtár Lendva je na spletu objavila tri domoznanska dela dr. Alberta Halásza, obenem pa so pridobili iz Državne knjižnice v Budimpešti v formatu .jpeg Časnik Also-Lendvai hirado, ki je dostopen za branje znotraj knjižnice. V Knjižnici Ljutomer in v Knjižnici Gornja Radgona v letu 2014 niso digitalizirali nobenega dokumenta. Leta 2015 so v PIŠK digitalizirali številke časnika Novine iz drugih knjižnic in Škofijskega arhiva v Szombathelyju, v sodelovanju z NUK so digitalizirali prvi prekmurski časopis Prijátel, za knjižnico Lendava so digitalizirali Listino cehovskih pravic krojaškega ceha iz leta 1770, za knjižnico Ljutomer so digitalizirali tri domoznanska dela (Jože Curk, Ljutomer in njegova okolica, 1990; Juš Makovec, Od Mure do goric: o sebi in drugih Cvrleki, Zatučenci, Štuci, Bizeki, Kajeri in ostali, 1995; Prlekija v boju za svobodo, 1995), prav tako pa v objavo na dLib poslali novejša gradiva (Glasilo Örseg, Mali Rijtar, Občina Beltinci), glede katerih se še dogovarjajo o avtorskih pravicah. V območnih knjižnicah Ljutomer, Gornja Radgona in Lendava-Lendva v letu 2015 za dLib niso digitalizirali nobenega dokumenta. V letu 2016 so digitalizirali in posredovali za objavo na dLib.si naslednja gradiva: Franc Temlin. Mali Katechismus, 1715; Novine: glasilo Slovenske Krajine, 1914-1929; Ljudski glas: glasilo Osvobodilne fronte obmurskih krajev (predhodnik Vestnika), 1949-1952; Porabje: časopis Zveze Slovencev na Madžarskem, 1991-2016 in Slovenski koledar: letopis za slovensko narodnost na Madžarskem (predhodnik Porabskega koledarja), 1986-1990. V KKC Lendava – Lendvai KKK so digitalizirali časopise Lendavske novice (2004-2015), Lindua (17/2015) in Muratáj (14 1-2, 15 1-2) in 20 domoznanskih monografij, kar je dostopno na spletni strani knjižnice. V knjižnici Ljutomer in Gornja Radgona v letu 2016 niso digitalizirali nobenega novega domoznanskega dokumenta.

Na **Ptuju** so leta 2014 na dLib vključili dragoceno gradivo Gratae posteritati (1560), poleg tega pa še gradivi Grad Borl, gradbenozgodovinski oris in prispevek k zgodovini rodbine Sauer in Vojni luzerji, 1914-1918. Na portal Kamra so v letu 2014 vključili 18 novic, 3 nove in 1 dopolnjeno digitalno zbirko, 199 multimedijskih elementov (MME), poleg tega pa so dopolnili digitalno zbirko Štefke Cobelj (1923-1989 s filmom Zapuščina Štefke Cobelj), in na portal dodali še naslednja gradiva: Pustni liki Ptuja in okolice, Mali grad na Ptuj in Spomeniki prve svetovne vojne na Ptujskem in Ormoškem. Leta 2015 so digitalizirali in na dLib vključili 48 enot oziroma preko 24.300 strani domoznanskih gradiv, in sicer naslednje sklope del: Geschichte des Herzogthums Steiermark (1844-1874, 8. zv.), Izbrana dela Petra Dajnka (13 monografij), Topographisch-statistisches Lexikon von Steiermark (1878-1885, 3 zv.), Provinzial-Gesetzsammlung für das Herzogthum Steiermark (1819-1848, 25 zv.), Haupt-Repertorium zur Provinzial-Gesetzsammlung für Steiermark von den Jahren 1819 bis inclusive 1838 (2 zv.). Navajajo, da so projekti digitalizacije in njihova promocija učinkoviti, kar se kaže tudi skozi statične podatke, in sicer so v letu 2015 zabeležili 105.948 ogledov metapodatkov (174% več kot v letu 2014) in 265.935 vpogledov v vsebino (65% več kot v letu 2014). V letu 2015 so na portal Kamra vključili 58 novic, 3 digitalne zbirke, 164 MME, dodali 5 fotografij v Album Slovenije ter dodali še gradiva: 60 let ptujskega mladinskega knjižničarstva, Ivo Arhar in njegova zapuščina v ptujski knjižnici in Grad Borl. Tudi obisk zbirk na Kamri narašča, skupaj so v letu 2015 zabeležili 36.663 ogledov (27% več kot v letu 2014), od tega 4624 ogledov novic, 12.787 ogledov MME,

428 ogledov organizacij in 531 ogledov v Albumu Slovenije. V letu 2016 so na Ptuju na portal dLib vključili 170 enot gradiva oziroma 18.439 strani domoznanskih gradiv, in sicer Objave znanih avtorjev Spodnjega Podravja, Zbirka ptujskih tiskov (1793-1918), dva dragocena rokopisa (Potopisni dnevnik ptujskega krajevnega zgodovinarja Ferdinanda Raispa iz leta 1840 in rokopisni molitvenik patra Edvarda Gebronška iz leta 1783) in dragoceni tisk iz 16. stoletja - Kreuterbuch oziroma knjiga zelišč, delo Adama Lonicerja (1528-1586), nemškega zdravnika in botanika, iz leta 1582. Poleg tega so v letu 2016 v digitalno knjižnico vključili dve monografski publikaciji lastne izdaje: Alojzij Remec in Primož Trubar. Ob koncu leta 2016 so imeli v dLib objavljenih 17.524 enot oziroma 135.258 strani domoznanskih gradiv, in tako se knjižnica Ivana Potrča Ptuj po količini vključenega gradiva v slovenskem merilu že leta uvršča na zavidljivo drugo mesto. Da je gradivo aktualno in promocija učinkovita, kažejo tudi statistični podatki, in sicer je bilo v letu 2016 zabeleženih 247.658 ogledov metapodatkov (133,75% več kot v letu 2015) in 455.399 vpogledov v vsebino (71,24% več kot v letu 2015). Cilj v letu 2016 je bil tudi nadaljevati z vnašanjem vsebin in promocijo portala Spodnjepodravci.si, ki od leta 2015 deluje kot spletni biografski leksikon v katerem so predstavljene osebnosti, ki so zaznamovale razvoj pokrajine Spodnje Podravje. V letu 2016 so pripravili zapise za 150 oseb, skupno število biografij ob koncu leta je bilo 428. Na portal Kamra so v OOK Ptuj v letu 2016 vključili 84 novic, 3 digitalne zbirke, 338 MME, dodali 9 fotografij v Album Slovenije in 5 organizacij ter dodali še gradiva: Pomembnejše zgradbe srednjeveškega Ptuja, Mladika – lepota ob Dravi in Spomeniki NOB na Ptujskem. Tudi v letu 2016 poročajo o vztrajnem naraščanju obiska zbirk na Kamri, in sicer so zabeležili skupno 54.316 ogledov, kar za 48,15% več kot v letu 2015 (36.663 ogledov).

V **Mariboru** so leta 2014 na dLib.si objavili digitalizirano vsebino 6 številke publikacije *Otrok in knjiga* (št. 85 do 90). Na portalu Kamra so v zbirko Po sledih Tovarne avtomobilov in motorjev Maribor (TAM) objavili dodatno poglavje Spomini na TAM, poleg tega pa je Univerzitetna knjižnica Maribor objavila tudi digitalno zbirko Mariborski Stari most med 1913-2013, ki je nastala ob razstavah ob 100-letnici mostu. V okviru praznovanja 65 let Mariborske knjižnice so v sodelovanju z Univerzitetno knjižnico Maribor, Pokrajinskim arhivom Maribor, Pokrajinskim muzejem Maribor, Muzejem narodne osvoboditve Maribor, Nadškofijskim arhivom Maribor in s ČZP Večer, na pozabljenem trgu pripravili domoznansko razstavo Pod arkadami modrosti, zbrana gradiva pa nameravajo objaviti na Kamri v okviru zbirke Zgodbe mariborskih stavb. V letu 2015 so povečali aktivnosti na portalu dLib, in sicer so objavili 81 digitaliziranih številke revije *Otrok in knjiga*, digitalizirali so 7 od 39 zvezkov *Gradiva* za zgodovino Maribora, Univerzitetna knjižnica Maribor je digitalizirala časopis *Straža*, letnike od 1909 do 1927, pri čemer je bilo skupaj digitaliziranih 11.116 strani časopisa. Poleg tega so knjižnici Lenart pomagali pri organizaciji digitalizacije knjige *Črni križ* pri Hrastovcu (izdaja iz l. 1928), brošure *Mitološki ciklus Agata* in publikacije *Kontrolor Škrobar*. Knjižnica Josipa Vošnjaka Slovenska Bistrica je digitalizirala 130 razglednic z domoznansko vsebino, ker se je strošek digitalizacije gradiv zmanjšal pa so imeli v načrtu digitalizirati še publikacijo *Zlati krompir* in seminarske naloge, kar naj bi objavili na portal v letu 2016. Navajajo, da so do leta 2015 na dLib skupno objavili 123 gradiv, od tega 1 knjigo, 35 zvezkov časopisja in 87 zvezkov znanstvenega časopisja. V letu 2015 je bilo skupno število vpogledov v gradivo 11.813, kar kaže na precejšnjo rast v primerjavi z letom 2014, ko je bilo vpogledov 2.846. Na portal Kamra so v letu 2015 objavili digitalno zbirko *Knjiga za vsakega delavca* ali *Zgodovina Vzajemne knjižnice* in 12 novic o domoznanskih prireditvah ter knjižnici Josipa Vošnjaka Slovenska Bistrica nudili pomoč pri objavi digitalne zbirke *Začetki knjižničarstva na Slovenjebistriškem* (2. pol. 19. stol.), prav tako so Univerzitetni knjižnici Maribor in Pokrajinskemu arhivu Maribor pomagali pri objavi naslednjih digitalnih zbirk: *Spomin na 100. obletnico začetka prve svetovne vojne*, Rudolf Maister in Maistrova knjižnica, *Okupirani Maribor 1941-1945* v gradivu nemške civilne uprave. Leta 2016 so nadaljevali z aktivno digitalizacijo gradiva, saj predpostavljajo korelacijo med številom objav in številom vpogledov, in sicer menijo, da je večje število objav vzrok za večje število vpogledov v vsebino. Tako so na portal dLib objavili 2 nova zvezka revije *Otrok in knjiga*, 7 digitaliziranih zvezkov publikacije *Gradivo* za zgodovino Maribora in 11 digitaliziranih starejših vodnikov po Mariboru in okolici oz. krajepisov Maribora in okolice. Univerzitetna knjižnica Maribor je digitalizirala kar 15.588 strani gradiva, in sicer: časnik *Katedra*, letniki 1961-1994 (6732 strani), revija *Deutscher Botte für Steiermark und Kärnten* (4315 strani), zapuščino *Emerika Berana* (glasbeni rokopisi in koncertni listi (4391 strani) in 15 zemljevidov Maribora (150 strani). Knjižnica Josipa Vošnjaka Slovenska Bistrica je v letu 2016 na dLib objavila štiri nova gradiva, Knjižnica Lenart pa nobenega. Na dLib so v letu 2016 skupno

dodali 1102 gradiv, tako da je vseh objavljenih gradiv skupaj 1.228, od tega 19 knjig, 37 zvezkov časopisja in 1172 enot znanstvenega časopisja. Skupno število vpogledov v letu 2016 je bilo 45.844, kar štirikrat več kot v letu prej (v letu 2015 le 11.868). Na portal Kamra so v letu 2016 v Mariborski knjižnici objavili digitalno zbirko Dvorec Slivnica, knjižnici na območju in drugi partnerji pa so objavili šest novih digitalnih zbirk, in sicer: Knjižnica Lenart: Mitološki ciklus Agata; Knjižnica Josipa Vošnjaka Slovenska Bistrica: Dr. Josip Vošnjak, zdravnik, pisatelj, politik in narodni buditelj; Pokrajinski arhiv Maribor: Maribor v letu 1965; Univerzitetna knjižnica Maribor: Ruše na razglednicah, Leta 1846 je v Maribor pripeljal prvi vlak in Največja gospoščina v Dravski dolini in rodbina Zabeo. Poleg tega so objavili 40 novic o domoznanskih prireditvah, v Albumu Slovenije pa je bilo objavljenih 9 fotografij, ki se tematsko vežejo na Štajersko pokrajino. Obiskovalci portala so si vsebine, ki so jih prispevale organizacije iz Štajerske pokrajine, ogledali 41.015-krat, kar v primerjavi z letom 2015 nakazuje na kar 499,6 % rast v primerjavi z letom 2015, ko je bilo ogledov 6842.

V nadaljevanju na podlagi poročil OOK predstavljamo pregled nekaterih aktivnosti pri izvajanju tretje posebne naloge. Predstavljamo tudi domoznanske projekte po območjih: spletni biografski leksikoni, dnevi zbiranja spominov, Domfest ter druge aktivnosti.

Koper poroča, da so v sodelovanju z OOK in s Sekcijo za domoznanstvo in kulturno dediščino pri ZBDS v letu 2016 sodelovali pri pripravi oziroma organizaciji strokovnega posveta in izdaji četrte številke publikacije v zbirki Domfest na temo »Učinek sodobne informacijske tehnologije na domoznansko dejavnost v knjižnicah na Slovenskem«. V letu 2015 so sodelovali pri natečaju **LoCloud – moja lokalna kulturna dediščina**, pri čemer se je prispevek, ki je bil objavljen na Kamri in Europeani, uvrstil v finale.

Novo mesto poroča, da so se v letu 2016 strokovni delavci KMJ udeležili Domfesta, ki je potekal na Ptuj, pri praktičnem delu pa je sodelovala tudi strokovna delavka KMJ s prispevkom z naslovom *Delo in naloge domoznanca v sodobni informacijski družbi: pogled iz prakse*.

Celje je leta 2014 pripravila navodila s pogoji za objavlanje serijskih publikacij na portal Digitalne knjižnice Slovenije. V letu 2015 so organizirali koordinacijski sestanek z OK na območju, medtem ko so v letu 2016 organizirali dva tovrstna sestanka. Za leto 2016 navajajo, da so načrtovani program izpeljali kvalitetno in uspešno. Poleg svetovanja glede obdelave domoznanskih gradiv, informiranja zavezancev za obvezni izvod in obveščanja NUK o zavezancih, so v letu 2016 največ aktivnosti usmerili v projekt zagotavljanja vsebin za regijski domoznanski portal Kamra in izvedbo aktivnosti za pripravo popisa serijskih publikacij (predviden za leto 2017).

Urednica portala Kamra (**Novo mesto**) je vsa leta, poleg redakcijskega in uredniškega dela ter promocije portala na območju, izvajala tudi individualno svetovanje zaposlenih iz OK območja za pripravo in vnos vsebin na portal Kamra. Vsako leto v poročevalskem obdobju so izvedli izobraževanje za pripravo in vnos digitalnih zbirk, in sicer so v letu 2014 izobraževanje izvedli za zaposlene v Knjižnici Sevnica, leta 2015 za zaposlene v Knjižnici Črnomelj in Ljudski knjižnici Metlika, leta 2016 pa so izobraževanje izvedli za OK v sodelovanju z Osrednjo knjižnico Celje.

Kranj je v letu 2014 organizirala srečanje domoznancev gorenjskih osrednjih knjižnic na temo pridobivanja domoznanskega gradiva za bibliografijo serijskih publikacij na območju, koordinacije analitične obdelave domoznanskih člankov. Vsebinsko pa so zasnovali tudi skupni projekt o zbiranju spominov o 1. svetovni vojni. V letu 2015 so organizirali dve srečanja domoznancev z gorenjskega območja, na katerih so se ponovno dogovarjali o koordinaciji vnašanja podatkov za domoznanske članke v računalniški katalog in pridobivanju domoznanskega gradiva, dodatno pa so zasnovali nov skupni domoznanski projekt o praznovanjih, pripravili seznam gradiva za digitalizacijo in urejali avtorske pravice. Obenem poročajo, da so o domoznanskih zbirkah na Gorenjskem obveščali skozi dopolnjevanje vsebine na domači spletni strani, organizacijo razstav in skrb za objave v medijih. V letu 2016 so na srečanju gorenjskih domoznancev zasnovali skupni domoznanski projekt o priseljencih, s katerim so želeli spodbuditi razmišljanje o različnosti v našem vsakdanjem življenju in spodbuditi njeno sprejemanje.

Nova Gorica je vsa leta nudila OK na območju pomoč pri organizaciji zbirke in pridobivanju domoznanskega gradiva. V letu 2014 so poleg sprotnega obveščanja in medsebojnega informiranja o izdajanju gradiva lokalnega pomena, poenotili način informiranja šol, turistično informacijskih centrov in drugih ustanov o zbiranju domoznanskega gradiva v knjižnicah. V letu 2015 so pripravili tri sezname, v letu 2016 pa 1 seznam naslovov domoznanskega gradiva, ki ga je Goriška knjižnica pridobila in, ki ga OK nimajo. Tudi v letu 2016 so si prizadevali pridobiti večje število domoznanskega gradiva, zato so v okviru tega iskali samozaložnike, kontakte in informacije o novo izdanih publikacijah oziroma gradivu, poleg tega pa so pregledovali prodajne kataloge starejšega gradiva, ki sta jih objavila dva slovenska antikvariata. V letu 2016 poročajo, da so pridobili pomembno število novih domoznanskih razglednic, ob obiskih prirediteljev, ustanov in dogodkov so pridobili nove drobne tiske, obenem pa redno pregledujejo in urejajo knjižne darove ter sezname ponujenega gradiva.

V **Ljubljani** so v obdobju 2014-2016 nadaljevali s prejemanjem, obdelavo, hranjenjem in posredovanjem informacij iz obveznega izvoda na podlagi določil *Zakona o obveznem izvodu publikacij* ter se aktivno vključevali v pripravo in izvajanje morebitnih normativnih rešitev problematike ravnanja s knjižnično kulturno dediščino. Območju so ponudili okvirne smernice, ki se nanašajo na projekt Moja ulica – raziskovanje ulic, trgov in mestnih predelov, delovanja društev, zgodovine industrije in obrti, življenja lokalnih znamenitih osebnosti in s svetovanjem pomagali pri izboru teme.

Murska Sobota za obdobje 2014-2016 navaja, da domoznansko gradivo večinoma pridobivajo preko obveznega izvoda, nakupa in darov, OK pa tudi podarjajo dvojnice domoznanskega gradiva. Poročajo, da se je v letih 2015 in 2016 povečal vnos domoznanskih avtorjev v bazo CONOR. Zaposlitev osebe za področje domoznanske dejavnosti pa je povečalo aktivnosti na področju domoznanske dejavnosti (število vnesenih zbirk na portal Kamra, razstavna in založniška dejavnost knjižnice, domoznanskimi večeri), s čemer se domoznanska dejavnost na Pomurskem območju razvija in postaja vse bolj prepoznavna, tako v lokalnem kot širšem okolju.

Na **Ptuj** so koordinacijo pridobivanja in hranjenja domoznanskega gradiva opravljali za eno knjižnico na območju, s katero so v stalnih stikih. Poleg običajnih načinov pridobivanja gradiva (nakup, obvezni izvod), so pri zbiranju gradiva sodelovali z društvi, institucijami in posamezniki z njihovega področja ter na tak način skušali zbrati domoznansko gradivo, ki dostikrat ni dostopno po konvencionalnih poteh. Skozi celotno poročevalsko obdobje navajajo, da jim je z načrtnim zbiranjem uspelo v domoznanske zbirke uvrstiti pomembnejšo letno produkcijo, pri čemer so bile zastopane vse vrste gradiva. Redno obdelujejo domoznanske članke in sestavne dele iz pomembnejših slovenskih in lokalnih serijskih publikacij, zbornikov, ipd. Vse prihajajoče domoznansko gradivo (monografije, članke, idr.) po dogovoru, ki so ga sprejeli v delovni skupini domoznancev OOK, v procesu obdelave v sistemu COBISS opremijo z oznako dom v podpolju 992b.

V **Mariboru** redno izvajajo srečanja z UKM. V letu 2014 so organizirali dve delovni srečanja, kjer so dogovorili in uskladili glede popisovanja domoznanskih serijskih publikacij ter obravnavali probleme pri vnašanju vsebin na portal Kamra. V letu 2015 so prav tako organizirali srečanje s predstavniki knjižnic na območju. Mariborska knjižnica s široko mrežo enot in s tem ustvarjenimi dobrimi stiki z lokalnim okoljem pomaga pri pridobivanju lokalnih glasil s svojega območja za zbirko serijskih publikacij UKM.

Na **Ravnah** so organizirali izobraževanja na tematiko domoznanske dejavnosti, o informacijah in novostih pa redno seznanjajo OK. V letu 2015 so z OK pripravili strokovno srečanje, na katerem so se dogovorili o večji aktivnosti posameznih knjižnic v njihovem okolju, dogovor pa se je izvajal tudi v letu 2016. Gre namreč za to, da se določena literatura in gradivo najlažje pridobivajo na lokalnem območju, kjer lahko posamezna OK sledi produkciji. Tu gre predvsem za gradivo, ki se izdaja v manjši nakladi, siva literatura, brez zapisa CIP, brez velike promocije ter ga je zato težje izslediti, kot so brošure društev, organizacij, siva literatura, itd. V letu 2016 so se udeležili strokovnega srečanja predstavnikov splošnih knjižnic območja (direktorica, koordinatorica, domoznanci), koordinatorice (NUK) in vodja delovne skupine Borisa Rifla (oddelke Slovenska bibliografija – NUK) na temo koncepta domoznanske bibliografije serijskih publikacij

(e-oblika), ki jo je domoznanska skupina pripravila v okviru območnosti, po srečanju pa so OK seznanili z nalogo razdelitve analitične obdelave člankov in serijskih publikacij. Vsako leto poskušajo dosegati skupni cilj: usklajeno koordinacijo zbiranja, obdelave in hranjenja domoznanskega gradiva, v nadgradnji pa kvalitetnejše zahtevnejše analitične informacije, digitalizacijo pomembnega in dragocenega gradiva ter objavo digitalnih dokumentov na portalu dLib.si in objavo zgodb na portalu Kamra. Ravne zasledujejo pozitiven timski dih na področju razdelitve serijskih publikacij in analitične obdelave člankov, saj so zaznali pozitiven učinek povezovanja z OK in s sorodnimi ustanovami na območju. Pomembno se jim zdi, da vse organizacije na območju koordinirano dokumentirajo in predstavljajo spomin (preteklost) in utrip (sedanjost) širši skupnosti ter tako ohranjajo kulturno dediščino in krepijo identiteto lokalnega prostora.

- SLOVENSKI SPLETNI BIOGRAFSKI LEKSIKONI

V nadaljevanju podrobneje poročamo o slovenskih spletnih biografskih leksikonih, ki jih knjižnice navajajo, **vendar ne sodijo v posebne naloge OOK in jih MK tudi ne financira** ter o dnevih zbiranja spominov za objavo na spletnem portalu Kamra po posameznih območjih, ki so jih OOK navajale v svojih poročilih.

»Kot veda se domoznanstvo loči od vseh drugih ved po tem, da se omejuje le na določen izsek zemeljske površine, na njegove prirodne danosti, na ljudi, ki bivajo na njem, in na zgodovino, ki se na njem odigrava.« (Goropevšek, B. v Zeni Bešter, 2016, 91).⁴⁹ S prehodom na digitalno okolje so knjižnice pridobile nove vsebine, bralce in uporabnike izven svojih tradicionalnih fizičnih meja, in tako so lokalne vsebine z digitalizacijo postale globalne in dostopne vsem uporabnikom spleta. Zaradi vedno večjega zanimanja širše javnosti za lokalno zgodovino, se v knjižnicah trudijo slediti sodobnim trendom ter ponujati lokalno gradivo in informacije, prevsem v obliki digitalnih zbirk, pomembni pa postajajo tudi spletni biografski leksikoni, ki so od konca devetdesetih let 20. stoletja nastajali v številnih slovenskih splošnih knjižnicah, pa tudi v drugih knjižnicah (UKM) in ustanovah (SAZU, Zavod Neviodunum, Krško).⁵⁰ V spletnih biografskih leksikonih so predstavljene pomembne osebnosti, ki bivajo na določenem geografskem območju in s tem soustvarjajo njegovo podobo. Osebnosti so predstavljene skozi digitalne zbirke, ki se na spletu povezujejo še z drugimi zbirkami in vsebinami. Spletni biografski leksikoni tako osvetljujejo zgodovino in sedanost določenega območja in s tem napovedujejo njegov prihodnji razvoj ter obenem promovirajo lokalno skupnost in dosežke njenih posameznikov, in tako dvigujejo nivo lokalne (samo)zavesti. Biografski leksikoni so pomemben del domoznanske dejavnosti v slovenskih, predvsem splošnih knjižnicah. Število biografskih leksikonov se je v zadnjih letih precej povišalo, Jana Zeni Bešter pa jih je v svojem prispevku za zbornik E-domoznanstvo v okviru splošnih knjižnic, navedla 13: Koroški biografski leksikon (KBL), Celjski biografski leksikon (CBL), Dolenjski spletni biografski leksikon ali Bioleks, Gorenjci.si, Notranjci.si, Obrazi srca Slovenije, Pomurci.si, Šaleški biografski leksikon, Primorci.si, Kamniško-Komendski biografski leksikon, Spodnjepodravci.si, Štajerci.si in ZnaniSlovenci.si.

Gorenjci.si (<http://www.gorenjci.si/>) – biografski leksikon, ki je bil edini vzpostavljen s sredstvi MK za izvajanje posebnih nalog OOK v OOK Kranj. Mestna knjižnica Kranj je v letu 2008 razvila orodje, ki so ga v naslednjih letih prevzele nekatere OOK in OK ter pričele z objavljanim regionalnih biografskih leksikonov. Na podlagi tega obstaja danes 9 leksikonov: gorenjski, celjskozasavski, notranjski, pomurski, posavski, primorski, spodnjepodravski, štajerski in zasavski. V spletnem biografskem leksikonu Gorenjci.si, je bilo do leta 2014 predstavljenih 1095 osebnosti, v letu 2014 so dodali 99 biografij, v letu 2015 so zbirko dopolnili z 68 novimi biografijami, v letu 2016 s 106 novimi biografijami. Konec poročevalskega obdobja je spletni leksikon Gorenjci.si obsegal predstavitev 1368 osebnosti. Poleg Mestne knjižnice Kranj in drugih⁵¹.

⁴⁹ Zeni Bešter, J. (2016). Slovenski spletni biografski leksikoni. V E-domoznanstvo: učinek sodobne informacijske tehnologije na domoznansko dejavnost v knjižnicah na Slovenskem. Festival domoznanstva (4 ; 2016 ; Ptuj). Ljubljana: Zveza bibliotekarskih društev Slovenije, 2016. Str. 91.

⁵⁰ ibid

⁵¹ Vir podatkov: Letna vsebinska poročila OOK Kranj, 2014, 2015, 2016.

Celjskozasavski.si (<http://www.celjskozasavski.si/>) – biografski leksikon Celjskega območja in Zasavja je v koordinaciji Osrednje knjižnice Celje, vanj pa prispeva biografska gesla 10 (od 11) knjižnic na območju. Nosilec idejne zasnove je OOK Celje, ki je dosegla dogovor o sodelovanju in financiranju vseh OK na območju. Predstavlja osebnosti, ki so s svojim delom pomembno zaznamovale različna področja življenja v svojem okolju. Zbirka imen in podatkov raste ter se dopolnjuje.

Primorci.si (www.primorci.si) – Spletni vzajemni biografski leksikon znanih Primork in Primorcev je bil objavljen leta 2013. Zbirka imen raste in se dopolnjuje, tako da nikoli ni dokončna. Nosilki sta OOK Nova Gorica in Koper v sodelovanju z vsemi osmimi OK in 15-imi kulturno-izobraževalnimi ustanovami (muzeji, šole) na Goriškem in Obalno-kraškem območju. V letu 2014 sta nosilki projekta poskrbeli tako za finančno kot vsebinsko nadgradnjo portala. Poročajo, da se je obisk leksikona v letu 2015 povečal. Tudi v letu 2016 so nadaljevali z vnašanjem vsebin, pri čemer so sodelovali s študenti iz Oddelka za slovenistiko na Filozofski Fakulteti UL, v okviru enega od predmetov, kjer se učijo strokovnega pisanja.

Pomurci.si (www.pomurci.si) – Pomurski spletni biografski leksikon, objavljen leta 2012, omogoča pregled podatkov o osebnostih, rojenih v Pomurju, živčih v Pomurju ali v tujini, predvsem tistih, ki so s svojim delom zaznamovali razvoj pomurske regije v zgodovini in ki mu dajejo pečat v sedanosti. V letu 2014 so v OOK Murska Sobota koordinirali vnašanje 31 bibliografij, v letu 2015 kar 25 bibliografij in leta 2016 še 18 bibliografij s širšega območja. Nosilec projekta je OOK Murska Sobota.

Bioleks oziroma Dolenjski internetni biografski leksikon (<http://bio.nm.sik.si/>) - Vsebuje več kot 3000 biografskih gesel o ljudeh, ki so pomembni za Dolenjsko: ali so se tu rodili, šolali, delovali (delujejo) ali pa so svoja dela posvetili oz. posvečajo problemom Dolenjske, Bele krajine in Posavja, in to njenega širšega območja (po Meliku – pokrajina med Iško, Ljubljano, Savo, Gorjanci, Kolpo in črto od Prezida do izvira Iške) (2011-). Leksikografska dejavnost za internetni Dolenjski biografski leksikon (Bioleks) je v obdobju 2014-2016, vključevala naslednje aktivnosti: pošiljanje anketnega vprašalnika izbranim pomembnim javnim delavcem Dolenjske z raznih področij delovanja (kultura, šolstvo, gospodarstvo, šport, glasba ...), sestavljanje in vnos biografskih gesel v Bioleks, ažuriranje podatkov v že obstoječih geslih in lektoriranje gesel. Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto poroča, da je bilo poročevalskem obdobju skupno obdelanih 93 biografskih gesel od tega 25 novih.

Koroški biografski leksikon (<http://www.rav.sik.si/sl/e-knjiznica/koroski-biografski-leksikon>) – od leta 1999, objavljen je na spletni strani Koroške osrednje knjižnice. Vsebuje 161 gesel o ljudeh, ki so prispevale tehten delež k razvoju Koroške s celotnega območja. V poročevalskem obdobju 2014-2016 so v knjižnici dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem, nadaljevali z dograjevanjem zbirke bio-bibliografskih podatkov o osebnostih, in v tem obdobju dodali kar 24 novih gesel.

Kot že omenjeno je v zadnjih letih prišlo do porasta spletnih biografskih leksikonov, ki zaradi regionalnih specifik kažejo na razdrobljenost, podvajanje ali neenotne kriterije. S tem namenom je vzpostavljen spletni portal **Znani Slovenci** (<http://www.znanslovenci.si/>), ki bi deloval kot vstopna točka za vse biografske leksikone, in s tem zagotavljal enoten in celovit vpogled v zbrane vsebine. V enotni iskalni vmesnik so bili sicer že povezani vsi obstoječi regionalni bioleksi in tako je portal »Znanslovenci.si« že zastavljen, vendar še ni v funkciji. Tudi želja večine sodelujočih OOK in OK pri oblikovanju posameznih biografskih leksikonov je, da bi se združili na nacionalni ravni. NUK je leta 2015 Kranj predlagal za nosilko tega projekta, vendar v času poročanja o izvedenem programu do realizacije še ni prišlo. Dodaja pa dimenzijo vseslovenstva in služi kot vstopna točka v regionalne portale. Predstavnica iz Goriške knjižnice je bila imenovana v uredniški odbor portala. Za leto 2015 je bil predviden sestanek direktorjev knjižnic, ki izdelujejo biografske leksikone ter pričetek dela uredniškega odbora, ki naj bi določil enotna pravila za vnos podatkov, postopke pri dvojnica, itd. Ker sestanka direktorjev ni bilo, se tudi uredniški odbor v letu 2015 ni sestel, zato med knjižnicami še ni prišlo do dogovora

Smiselno bi bilo, da do dogovora pride čimprej, saj je namen spletnih biografskih leksikonov predstavitev biografskih gesel na način, ki ohranja regionalno povezanost oseb, a obenem zagotavlja širši javnosti

oziroma uporabnikom enotno vstopno točko in tako celovit pregled nad celotnim slovenskim ozemljem in pomembnimi osebnostmi, tako na lokalni kot nacionalni ravni.

- DNEVI ZBIRANJA SPOMINOV

Kot ocenjuje Novo mesto, je enodnevna akcija zbiranja spominov, dobra priložnost za pridobivanje novega domoznanskega gradiva in za kvalitetno druženje z uporabniki. Pridobljena vsebina je širši javnosti dostopna na spletnem portalu Kamra.

Z namenom pridobivanja gradiv za portal Album Slovenije **Celje** poroča, da so v letu 2014 organizirali akcijo Zbiramo spomine in dan zbiranja v mesecu maju ter z akcijo pridobili več kot 150 fotografij, ki so jih objavili tudi v okviru 37 objav v Novem tedniku. Tudi **Koper** poroča, da so v letu 2015 izvedli projekt dnevi zbiranja spominov, pridobljene vsebine pa so objavili na spletnem portalu Kamra v Albumu Kopra, poleg tega pa so v okviru promocije projekta in portala pripravili razstavo. Ocenjujejo, da je tovrstni projekt idealna priložnost za medgeneracijsko sodelovanje, saj mladi obvladajo tehnologijo, starejši pa imajo gradivo in vedo, kaj predstavlja. Poleg tega so v letu 2015 digitalizirali večji del Uradnih listov, ki so izhajali na območju *Svobodnega tržaškega ozemlja od 1947 do 1954* in jih objavili na dLib-u, v letu 2016 pa jim je uspelo v celoti digitalizirati omenjene Uradne liste območja, vse do leta 1954. V okviru medinstitucionalnega sodelovanja so z muzejem, arhivom ter drugimi javnimi ustanovami njihovega območja in iz tujine (Italija, Hrvaška) izvedli projekt zbiranja spominov na čas po koncu 2. svetovne vojne na njihovem območju s poudarkom na obdobje Svobodnega tržaškega ozemlja (1947-1954). V letu 2016 so v Osrednji knjižnici Srečka Vilharja Koper in Pokrajinskem muzeju Koper organizirali in izvedli jubilejno slovesnost ob 25. letnici slovenske osamosvojitve: *Kako smo šivali zastavo*, v okviru katere so pripravili razstavo, spominski dan in dneve zbiranja spominov. **Kranj** poroča, da so se leta 2014 tematsko osredotočali na obeležje *100. obletnice začetka prve svetovne vojne*. V letu 2015 je po vseh gorenjskih osrednjih knjižnicah potekal tudi projekt zbiranja spominov *Praznični spomini na 20. stoletje*, ki se je zaključil z razstavami zbranega gradiva. Tudi v letu 2016 so nadaljevali s projektom zbiranja spominov na temo *Različnost nas bogati*, ki je potekal od maja dalje po vseh gorenjskih osrednjih knjižnicah, zaključil pa se je konec septembra z razstavami zbranega gradiva. **Nova Gorica** poroča, da so v letu 2015 uspešno izvedli prvo zbiranje spominov na gradnjo Nove Gorice, na temo *Zgradili smo mesto*. Projekt vodi Goriška knjižnica, sodelujeta še Goriški muzej in Pokrajinski arhiv v Novi Gorici (o sodelovanju OK tu ne poročajo). V letu 2016 so nadaljevali s projektom *Zgradili smo mesto*, dneve zbiranja spominov pa so podnaslovili *Moja mladost v mestu* ter tako zbirali fotografije in spomine na Novo Gorico med leti 1970 in 1991. Navajajo, da so samo zapisovanje zgodb zastavili malo drugače, in sicer so tisti, ki so želeli spomine deliti lahko obiskali Goriško knjižnico, Goriški muzej ali Pokrajinski arhiv, od 29. 11. 2016 do 31. 1. 2017, po vnaprej določenem sporedu. Spomine pa so sprejemali tudi po e-pošti. V letu 2016 še poročajo, da je šlo za intenzivno sodelovanje domoznanskega oddelka Goriške knjižnice z Lavričevo knjižnico, kjer so se odločili zbirati spomine na industrializacijo mesta Ajdovščina po modelu *Zgradili smo mesto* in organizirali dva dneva zbiranja spominov na temo *»Kam so šle vse fabrke?«*. V **Novo Mesto** so leta 2014 dvakrat organizirali Dneve zbiranja spominov, v prvi polovici leta so v sodelovanju z Valvazorjevo knjižnico Krško, Ljudsko knjižnica Metlika, Dolenjskim muzejem in Zgodovinskim arhivom Ljubljana zbirali gradivo na temo *1. svetovne vojne* (2014), v drugi polovici pa na temo *vinogradništva*. Tudi v letu 2015 so s projektom nadaljevali in v sodelovanju z vsemi OK območja zbirali spomine na temo *Zgodbe našega mesta*, v letu 2016 pa navajajo, da so v sodelovanju z vsemi OK območja (razen Valvasorjeva knjižnica Krško) zbirali spomine na temo *Tovarne in industrija*. **Murska Sobota** poroča, da so v letu 2015 začeli z akcijo Zbiramo spomine, ki se je nadaljevala tudi v letu 2016, s katero so od uporabnikov knjižnice pridobili nekaj digitaliziranega domoznanskega gradiva za objavo na portalu Kamra.

- DOMFEST (3 – 2014 Nova Gorica, 4 – 2016 Ptuj)

Vse OOK so sodelovale na dveh izvedbah domfesta v poročevalskem obdobju. Organizacijo in izvedbo sta vodili Nova Gorica in Ptuj v sodelovanju z ZBDS, Sekcijo za domoznanstvo in kulturno dediščino in NUK.

Nova Gorica poroča, da so v letu 2014 organizirali Domfest, 3. festival domoznanstva. Program 3. Domfesta se je tematsko osredotočal na izdano *Bibliografijo serijskih publikacij po območjih osrednjih območnih knjižnic od 1991 do 2013*, obenem pa so dogajanje popestrila različna predavanja in sprehod po stari Gorici pod vodstvom zgodovinarja Renata Podbersiča: *Po sledeh slovenske prisotnosti v Gorici in prva svetovna vojna v Gorici*.

Ptuj poroča, da so se v letu 2016 aktivno vključili v priprave na 4. festival domoznanstva – Domfest.

Slika 14: Zbornika Domfesta - 4. in 5. festival domoznanstva

3.3.5.1 Spletni portal KAMRA (www.kamra.si)

Največji skupni projekt OOK je vzpostavitev domoznanskega portala Kamra, katerega pobudo je dal NUK, od leta 2011 pa ima domicil v Osrednji knjižnici Celje. Skupni portal krepi vlogo OOK v regijah⁵² in pomen knjižnic kot ponudnikov e-vsebin s področja kulturne dediščine, spodbuja digitalizacijo lokalnih domoznanskih vsebin ter razširja znanje in vedenje o digitalizaciji.

Z namenom ohranitve slovenske lokalne kulturne dediščine so cilji vzpostavljenega regijskega spletnega portala Kamra zagotovitev vzdrževanja in razvoja portala, omogočanje poenotenega dostopa do digitaliziranih vsebin - vse z enega mesta, za doseg čim več novih uporabnikov objavljane vsebin na družbenih omrežjih in za krepitev povezanosti v regiji vzpostavitev različnih partnerstev na regionalnem nivoju (kultura, druge javne službe, gospodarstvo, posebej turizem, nevladne organizacije).

Do konca leta 2010 je portal upravljal Konzorcij Kamra, z začetkom leta 2011 je upravljanje in glavno uredništvo nad portalom prevzela Osrednja knjižnica Celje, s podpisom pogodbe med Osrednjo knjižnico Celje, ostalimi devetimi OOK in Zdrženjem splošnih knjižnic. Nadzorno funkcijo opravlja nadzorni odbor sestavljen iz direktorjev štirih OOK, katerih območja so na portal v zadnjih dveh letih prispevale največ vsebin, in predsednica Zdrženja splošnih knjižnic, ki zastopa ostale partnerje. Nadzorni svet sprejema letni načrt dela, letno poročilo in strateški načrt razvoja portala.

Operativno delo na portalu Kamra opravlja delovna skupina v Osrednji knjižnici Celje, v vseh 10 pokrajinah (pri nastajanju portala so ustvarjalci Slovenijo razdelili na deset pokrajin/regij, urednike pa poimenovali regijski uredniki - op. av.) pa regijski uredniki koordinirajo prispevanje vsebin na portal.

Glavno uredništvo vodi Osrednja knjižnica Celje. Z dnevним spremljanjem portala in opozarjanjem na morebitne nepravilnosti, s svetovanjem in pomočjo pri vnašanju vsebin, s komunikacijo z vnašalci o morebitnih težavah in sodelovanjem s Truecad d. o. o. pri odpravljanju nepravilnosti v delovanju

⁵² Spletni portal Kamra uporablja za območje OOK termin regija.

programske opreme ter testiranjem dodelav, Osrednja knjižnica Celje zagotavlja pravilno delovanje portala.

Nadgradnja spletnega portala

Že v letu 2014, je Nadzorni svet izrazil skrb zaradi visokih stroškov vzdrževanja portala, ki ga upravljavka plačuje podjetju HGI in sklenil, da v letu 2015 dosežejo ugodnejši strošek vzdrževanja ter celotno nadgradnjo v odobrenih stroškovnih okvirjih. Direktorji osrednjih območnih knjižnic so se po nekaj zapletih odločili, da se pripravi funkcionalna specifikacija portala ter izpelje postopek izbire novega izvajalca portala. V okviru zbiranja ponudb so prejeli 4 ponudbe, ki so jih pregledali člani NS Kamra in odločili, da za novega ponudnika izberejo podjetje Truecad, d.o.o., s katerim je bila v začetku septembra tudi podpisana pogodba o izvedbi nadgradnje portala.

Od izvajalca prenove portala se je zahtevalo naslednje: možnost uporabe in administracija CMS, prilagojena vsem operacijskim sistemom, internetnim brskalnikom in najbolj pogostim platformam; pravilno lokacijsko prikazovanje strani; možnost uporabe več predpripravljenih grafičnih predlog brez tehničnih posegov, poleg urejevalnega ogrodja mora obstajati možnost uporabe enostavnega HTML; multiuporabniško okolje, kjer skrbnik poljubno določa uporabnikom (ali skupinam) pravice urejanja; modul za večjezično okolje, torej preklapljanje med prikazanimi jeziki; modul za indeksiranje informacij in iskanje po portalu, ki podpira lematizacijo besed, samodejno zaključevanje, oziroma sugestije besed v vnosnem polju iskalnika ter hranjenje in analizo iskalnih nizov; uporabniški vmesnik mora omogočati integracijo in povezovanje s COBISS in Europeano ter prenos metapodatkov iz zbirke COBIB v Kamro ter iz Kamre v Europeano; modul za novice; modul za oddajo mnenj, komentarjev, predlogov; modul za galerije slik, videoposnetkov ipd. slikovni efekti; modul za nadzor velikosti prenesenega materiala za objavo in avtomatsko popravljanje velikosti, parametrov, tipa za pravilno objavo; moduli za nadzorne menije; modul za povezave s socialnimi omrežji; modul za zajem vsebin za evropsko digitalno knjižnico Europeano; modul za prispevke uporabnikov, kjer je uporabnikom ob predhodni prijavi omogočeno objavljane digitalnih vsebin; responsive design; možnost vmesnika za geolociranje digitalnih vsebin (multimedijskih elementov in zgodb) z določitvijo geografskih koordinat vsebin, kar omogoča prikaz geografsko določenih vsebin na portalu; spletna statistika po posameznih knjižničnih območjih in organizacijah ter nadzor piškotkov; enotno in pregledno centralno skladiščenje grafičnega in tekstovnega materiala v bazah podatkov iz katerega črpajo podatke vsi moduli, brez podvajanja materiala (Single-sourcing) ter zajem metapodatkov in izdelava indeksov; možnost enostavne izdelave poročil, pregledov in na različne načine urejenih zapisov v bazah podatkov, omenjenih v prejšnji točki v standardnih oblikah (PDF, Word, Excel); enostavno povezovanje notranjih strani; varnost, zaščita pred vdori s posodabljanjem in odpravljanjem odkritih varnostnih lukenj v programski kodi, nadzor nad uporabniki, beleženje napak v dnevniške datoteke; možnost avtomatskega iskanja praznih povezav in nedelujočih segmentov portala; in spremna dokumentacija in uvajanje v delo s CMS.

Nadgradnja po pogodbi obsega omenjene funkcionalnosti, poleg tega tudi nadaljnji razvoj Albuma Slovenije, za kar so bila odobrena tudi sredstva Ministrstva za kulturo.

Od septembra 2015 naprej je intenzivno potekala izdelava novega portala, v decembru se je pričelo tudi aktivno testiranje portala, ki je bilo v januarju 2016 razširjeno na urednike osrednjih območnih knjižnic, ki na portal prispevajo največ vsebin. Delovna skupina v Osrednji knjižnici Celje je v začetku leta 2016 delala še posebej intenzivno. V mesecu januarju in februarju so potekale zadnje aktivnosti glede izgleda novega portala, prenosa metapodatkov in pravilnosti prikaza vsebin na prenovljenem portalu. Prenovljen portal, ki je bil opremljen tudi z manjkajočimi prevodi v italijanski, madžarski in angleški jezik je luč sveta ugledal 26. februarja 2016. Zoper je sledilo aktivno testiranje in podroben pregled portala, opažene napake so se odpravljale ažurno sproti, hkrati je potekal tudi prenos statističnega modula in nadgradnja statističnih preglednic, ki jih potrebujemo za vsakoletno statistično poročanje.

Album Slovenije

V letu 2014 je bil projekt Album Slovenije prijavljen za nagrado Združenja splošnih knjižnic za najboljše projekte splošnih knjižnic 2014. Album Slovenije je uporabniški vmesnik, ki omogoča zajem vseh vsebin, ki jih prispevajo uporabniki. Namenjen je zbiranju digitalnih kopij fotografij, shranjenih v družinskih albumih, in drugih dokumentov iz osebnih arhivov prebivalcev v Sloveniji, zamejstvu in izseljenstvu. Vsak digitalizirani element je opremljen s kratko in preprosto zgodbo, ki želi predstaviti tako dokumentarni pomen kot tudi osebni spomin. S prenovo portala Kamra, je bilo v letu 2016 na portal dodano tudi geopozicioniranje vsebin Albuma Slovenije, možnost prijave v Album z računi Facebook, Google ali Twitter računom, dodana so bila nova vnosna polja pri vnašanju novic ter dodan števec posameznih vsebin po tipu (novice, digitalne zbirke, organizacije, Album Slovenije).

Partnersko sodelovanje

Stalnica pri ustvarjanju in razvoju portala Kamra je partnersko sodelovanje, tako pri upravljalškem modelu portala, organizaciji usposabljanj za vnos, pridobivanju novih partnerjev in novih vsebin.

V poročevalskem obdobju od 2014 do 2016 OOK Celje navaja, da so skupaj pridobili kar 87 novih partnerjev, z namenom povezovanja in usklajevanja z regijskimi uredniki pa so v triletnem obdobju organizirali 6 sestankov.

Sodelovanje z Evropsko digitalno knjižnico Europeana v obliki zajemanja podatkov vsebin Kamre na Europeano, se nadaljuje tudi v obdobju 2014-2016. Prenos podatkov vsebin KAMRE na Europeano zahteva redno sodelovanje s timom Europeane ter sprotno pripravo in preverjanje prenosov ter občasne popravke. Europeana je v letu 2014 poostrila pogoje objavljanja, predvsem pravilnost in popolnost metapodatkov. To je zahtevalo več popravkov v celotni bazi Kamre. Zaradi prenove portala in sprememb v podatkovnem modelu na strani Europeane je bilo potrebno na novo ustvariti podatkovno shemo za zajem ter na novo vzpostaviti Kamro kot agregator vsebin. Zadnje zajemanje za Europeano je bilo izvedeno decembra 2016. Obenem je še bolj pomembna postala skrb za pravilnost in popolnost metapodatkov na Kamri objavljenih vsebin.

Zavod Jara je po dogovoru z Osrednjo knjižnico Celje v imenu KAMRE partner v Europeaninem projektu LoCloud. Namen projekta je razviti metapodatkovni model in servis, ki bo omogočal manjšim evropskim kulturnim organizacijam, da svoje digitalizirane objekte predstavijo na spletu. V projektu je bil razvit agregator MORE preko katerega je novembra 2014 tudi Kamra začela objavljati svoje podatke za zajem Europeane.

Sodelovanje z Europeano poteka tudi preko mednarodnih srečanj, tako so se predstavniki Kamre leta 2014 udeležili mednarodnega letnega srečanja vseh članov mreže Europeana v Madridu.

Prav tako se v letu 2014 še nadaljuje sodelovanje z Imperial War Museum, ki skrbi za pregled aktivnosti, povezanih z obletnicami prve svetovne vojne v globalnem merilu.

Promocija portala

Za prepoznavnost portala ali posamezne vsebine na portalu (Album Slovenije) je potrebno vsebine promovirati na različne načine. V ta namen je Osrednja knjižnica Celje v poročevalskem obdobju med 2014 in 2016 organizirala Festival Kamra v letu 2015; zbiranje spominov v okviru Tedna ljubiteljske kulture in uvrstitev najizvirnejših na Kamro; pripravila nove promocijske zloženke, postavila razstavo o v City Centru Celje v okviru Tedna vseživljenjskega učenja in predstavitev; predstavitev v katalogu in na delavnici v okviru Kulturnega bazarja; predstavitev na 3. in 4. Domfestu (Gorica, Ptuj); predavanja za dijake na srednjih šolah in predstavitev v Katalogu programov zunanjih izvajalcev obveznih izbirnih vsebin in interesnih dejavnosti za šolsko leto 2014/15 za srednješolce; posredovanje informacije Društvu učiteljev zgodovine o Kamri in možnostih za njeno uporabo pri pouku; predstavitev Kamre direktorjem OOK in strokovno usposabljanje knjižničarjev na območju OOK; pogovor s svetovalko na Ministrstvu za kulturo

Marijo Brulc o tem, kako približati Kamro muzejem; objavljala novice iz Kamre na skupnem portalu slovenske kulture Kulturnik.si; objavila 300 vsebin na družabnih omrežjih (Facebook); tedenske objavljala Zgodbe iz Kamre v časniku Novi tednik; predstavila Kamro in Album Slovenije v Večer; objavila prispevek v oddaji na TV Celje v povezavi z dogodkom Dan zbiranja spominov na prvo svetovno vojno; posredovala vabila k obisku portala in sodelovanju pri Albumu Slovenije 65-im izseljeniškim organizacijam. Udeležili so se tudi tekmovanja Websi – Spletni prvaki 2016, kjer je portal Kamra v kategoriji Javne in nevladne organizacije zasedel 7. mesto.

Po dogovoru z regijskimi uredniki se promocija portala dogaja predvsem v lokalnih okoljih. Tako so posamezne OOK organizirale vrsto odmevnih predstavitev v okviru bibliopedagoške dejavnosti, ob zbiranjih spominov, v okviru nalog OOK, ob različnih dogodkih in festivalih ter z razstavami. Portal se je pojavljal tudi v drugih regijskih in lokalnih tiskanih medijih, priložnostno ali kot redne tedenske rubrike.

V letu 2014 in 2016 je Osrednja knjižnica Celje organizirala še Vseslovensko srečanje sodelavcev portala Kamra, v obliki enodnevnega izobraževanja, ki se ga je v letu 2014 udeležilo kar 50 vnašalcev vsebin. V poročevalskem obdobju so organizirali 11 tečajev za vnašalce v posameznih regijah (2x Goriška, 5x Celjska, 1x Dolenjska, 1x Gorenjska, 2x Osrednjeslovenska).

Namen tovrstnih dogodkov ni le promocija portala v javnosti, temveč medsebojno povezovanje partnerjev Kamre v skupnost in s tem omogočanje kreativnega sodelovanja pri razvojnih usmeritvah portala.

Vzdrževanje portala

Stroške vzdrževanja portala od leta 2012 načrtuje Osrednja knjižnica Celje v okviru svojega programa OOK. Vzdrževanje portala je bilo do objave novega portala v februarju 2016, urejeno na osnovi pogodbe s podjetjem HGI, ki je zagotavljalo administracijo in vzdrževanje podatkovnih baz portala KAMRA z vključenimi manjšimi programskimi nadgradnjami ter odpravljanjem okvar in programskih napak. V letu 2013 je bil v okviru vzdrževalne pogodbe razvit tudi modul Album Slovenije. V obdobju marec-december 2016 stroškov vzdrževanja ni bilo, saj je tekla garancijska doba pri novem izvajalcu prenovljenega portala.

Gostovanje portala

Maja 2008 je gostovanje portala prevzela Osrednja knjižnica Celje. V okviru gostovanja knjižnica zagotavlja potrebno strežniško infrastrukturo (spletni, podatkovni, datotečni strežnik) ter druge storitve (zagotavljanje internetne povezave, pokrivanje operativnih stroškov, varnostno kopiranje podatkov portala), ki omogočajo neprekinjeno dostopnost portala na svetovnem spletu po časovnem režimu 24 ur 7 dni v tednu.

Pridobivanje vsebin portal

Preglednica 19 kaže prirast digitalnih zbirk na portalu Kamra v obdobju 2014-2016 po pokrajinah⁵³. Največ zbirk je prispevala Osrednja Slovenija, sledijo Celjska, Dolenjska in Obalno-kraška pokrajina. Opaziti je velike razlike v prirastu med posameznimi pokrajinami, na primer Osrednjeslovenska je prispevala 49 digitalnih zbirk, Spodnje Podravska pokrajina pa le devet. Digitalna zbirka v tem primeru ne predstavlja podatkovne zbirke, kot je definirana za potrebe statističnih meritev⁵⁴, pač pa je definirana kot zgodba sestavljena iz besedila, digitaliziranih objektov (slikovno gradivo, videoposnetki) in metapodatkov. V poročevalskem obdobju je Kamra pridobila 225 digitalnih zbirk, ki jih sestavlja 10.102 multimedijjskih elementov (MME), in sicer je bila v letu 2014 bogatejša za 75 zbirk, ki jih sestavlja 3174 MME, v letu 2015 za 63 zbirk z 3369 MME in v letu 2016 za 87 digitalnih zbirk z 3559 MME.

⁵³ Pri portalu Kamra so za območja navedene pokrajine, teritorialno pa pokrivajo isto območje.

⁵⁴ Podatkovna zbirka je zbirka zapisov ali vsebinskih enot (podatkov, besedil, slik, zvočnih posnetkov itn.), shranjenih v elektronski obliki, skupaj s programsko opremo za poizvedovanje in uporabniško delo z zapisi oziroma vsebinskimi enotami.

Preglednica 19: Kamra - prirast in stanje števila digitalnih zbirke in multimedijskih vsebin v obdobju 2014-2016⁵⁵

Leto	2014				2015				2016			
	Digitalne zbirke	MME	Digitalne zbirke	MME	Digitalne zbirke	MME	Digitalne zbirke	MME	Digitalne zbirke	MME	Digitalne zbirke	MME
	Prirast		Stanje		Prirast		Stanje		Prirast		Stanje	
Celjsko	17	614	69	4.374	9	343	78	4.856	23	575	101	5.431
Dolenjsko	11	584	54	3.462	13	593	67	4.129	12	551	79	4.680
Gorenjsko	12	350	45	1.982	8	286	53	2.281	15	328	68	2.610
Goriško	1	43	16	1.445	5	368	21	1.861	7	115	28	1.976
Koroško	9	266	30	1.637	6	183	36	1.834	12	659	48	2.493
Obalno-kraško	7	507	31	2.278	6	674	37	2.976	3	122	40	3.098
Osrednje-slovensko	3	195	16	800	3	162	19	964	3	338	22	1.302
Pomursko	4	331	14	1.143	4	363	18	1.521	5	428	23	1.949
Spodnje-podravsko	5	162	13	613	1	112	14	725	4	329	18	1.054
Štajersko	6	122	8	204	8	285	16	492	3	114	19	606
SKUPAJ	75	3.174	296	17.938	63	3.369	359	21.639	87	3.559	446	25.199

Legenda: MME - multimedijski elementi

Uporaba portala

Obisk portala Kamra so začeli meriti aprila 2009. Podatek, ki ga na ta način pridobivajo, predstavlja obisk (odpiranje) različnih dokumentov na Kamri, ne pa dejansko število različnih ali ponavljajočih se obiskovalcev. Z marcem 2011 so začeli spremljati uporabo spletnega mesta z orodjem Google Analytics. Preglednica 20 prikazuje obisk portala, merjeno z orodjem za izdelavo statistik na portalu Kamra in Google Analytics.

Preglednica 20: Obisk portala Kamra (število dostopov primerjalno portal Kamra in Google Analytics) v obdobju 2014-2016⁵⁶

Obisk	2014		2015		2016	
	Kamra	Google	Kamra	Google	Kamra	Google
januar	42.319	47.119	33.608	52.114	81.121	55.593
februar	34.417	36.826	49.189	50.408	152.437	37.256
marec	36.623	37.116	44.372	46.592	100.005	18.520
april	36.873	34.614	53.882	35.326	57.444	19.363
maj	53.991	36.480	43.592	40.783	73.796	26.178
junij	39.382	28.533	40.032	30.294	59.727	21.644
julij	38.655	29.552	49.733	28.423	50.326	13.986
avgust	31.728	29.733	41.402	27.883	70.909	21.376
september	36.979	36.673	33.027	32.082	85.207	31.090
oktober	47.412	42.655	35.984	39.957	114.538	36.772
november	54.993	52.047	52.926	53.167	126.901	37.042
december	52.702	49.411	49.939	45.004	123.108	36.641
SKUPAJ	506.074	460.759	527.686	482.033	1.095.519	355.461

⁵⁵ Vir podatkov: Kamra domoznanski regijski portal: Vsebinsko in finančno poročilo Osrednje knjižnice Celje za leto 2014, 2015, 2016

⁵⁶ Vir podatkov: Kamra - domoznanski regijski portal: Vsebinsko in finančno poročilo Osrednje knjižnice Celje za leto 2014, 2015, 2016

3.4 Usmerjanje izločenega knjižničnega gradiva s svojega območja

Usmerjanje izločenega knjižničnega gradiva s svojega območja je določeno v V. poglavju v 16. členu Pravilnika, 2003: »Območna knjižnica stalno hrani uradne publikacije s svojega območja« in v 17. členu: »Območna knjižnica usmerja izločeno gradivo s svojega območja v skladu s strokovnimi navodili, ki jih sprejme nacionalna knjižnica. Hrani za območje pomembno knjižnično gradivo, ki je bilo izločeno iz splošnih knjižnic na njenem območju.«

V 18. členu: »Območna knjižnica je dolžna hraniti gradivo, ki ima status kulturnega spomenika regionalnega pomena in ravnati z njim v skladu z določili ustreznega pravilnika. Dolžna je tudi hraniti gradivo, ki ima status kulturnega spomenika lokalnega pomena, če jo za to pooblasti lokalna skupnost, ki hranjenja takega gradiva ne more zagotoviti v svoji splošni knjižnici.«

Knjižnica zagotavlja ustrezen izbor knjižničnega gradiva v zbirki v skladu s svojim poslanstvom, ki je določeno v ustanovitvenem aktu. Za aktualnost knjižnične zbirke mora skrbeti z rednim dopolnjevanjem in rednim izločanjem knjižničnega gradiva v skladu s Pravilnikom o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe in navodili nacionalne knjižnice o izločanju in odpisu gradiva. Glede na standarde naj bi knjižnice gradivo izločale najmanj enkrat letno, in sicer, ko knjižnica z zbirko doseže standarde, izloči 5 % zbirke, drugače pa izločijo 10 % letnega prirasta gradiva⁵⁷. Kvalitetna evalvacija knjižnične zbirke je pogojena z dokumentom o nabavni politiki, ocenjevanjem kakovosti zbirke, starostjo zbirke, frekvenco izposoje ter sprejetim internim Pravilnikom o izločanju in odpisovanju. Upoštevati morajo tudi količino oziroma število inventarnih enot za izločanje, npr. večje število dvojnic publikacij, ki niso več aktualne in seveda razmerje med prirastom in izločanjem. Knjižnice pa naj ne bi izločale domoznanskega gradiva, raritet in publikacij po Zakonu o obveznem izvodu publikacij (monografije hranijo tri leta, periodiko eno leto in časnike šest mesecev).

Knjižnice morajo izločati knjižnično gradivo v skladu z Navodilom za izločanje in odpis knjižničnega gradiva in ga ponuditi nacionalni knjižnici na podlagi določil 12. člena Zakona o knjižničarstvu. Pri tem upoštevajo naslednja navodila:

- ponudba odpisanega gradiva mora vsebovati samo tiste publikacije, ki jih NUK lahko uvrsti v svojo zbirko. Zato iz ponudbe izločijo poškodovano gradivo, ki je izšlo po letu 1960. Prav tako s seznama izločijo vse izglubljene in založene publikacije;
- postopek priprave in pošiljanja seznama za knjižnice, ki obdelujejo gradivo v vzajemni bazi COBIB, je opisan v 17. poglavju e-priročnika COBISS/Zaloga Preverjanje in izbor izločanega knjižničnega gradiva. Seznam pripravijo na podlagi izpisa Z-SEZ-12: Seznam odpisanega gradiva (ponudba) v NUK in ga pošljejo kot prilogo v besedilni datoteki;
- seznam odpisanega monografskega gradiva in seznam odpisanega serijskega gradiva morata biti pripravljena ločeno;
- knjižnice, ki gradiva nimajo v bazi COBIB, pripravijo abecedni seznam odpisanega monografskega gradiva, ki mora praviloma vsebovati naslednje podatke: zaporedno številko, avtorja, naslov, izdajo, kraj, založbo, leto izdaje in knjižno zbirko;
- abecedni seznam odpisanega serijskega gradiva mora praviloma vsebovati naslednje podatke: zaporedno številko, številko ISSN, naslov, leto, letnik in številčenje. Če publikacija nima številke ISSN, so obvezni podatki še: kraj, založba in leto izida.

Za OOK pa je pomembno še navodilo, ki določa, da splošne knjižnice ponudijo odpisano gradivo najprej svoji OOK, pri šolskih knjižnicah pa to velja za domoznansko gradivo. Knjižnice torej izločajo knjižnično gradivo po sprejetem internem pravilniku skladno z Navodilom za izločanje in odpis knjižničnega gradiva (NUK, 2013)⁵⁸.

⁵⁷ Povzeto po Tereza Poličnik-Čermelj: Izločanje in odpis gradiva, gradivo z izobraževalne delavnice za OOK, 2011.

⁵⁸ Dostopno na spletnem naslovu <http://www.nuk.uni-lj.si/informacije/izlocanje-in-odpis>.

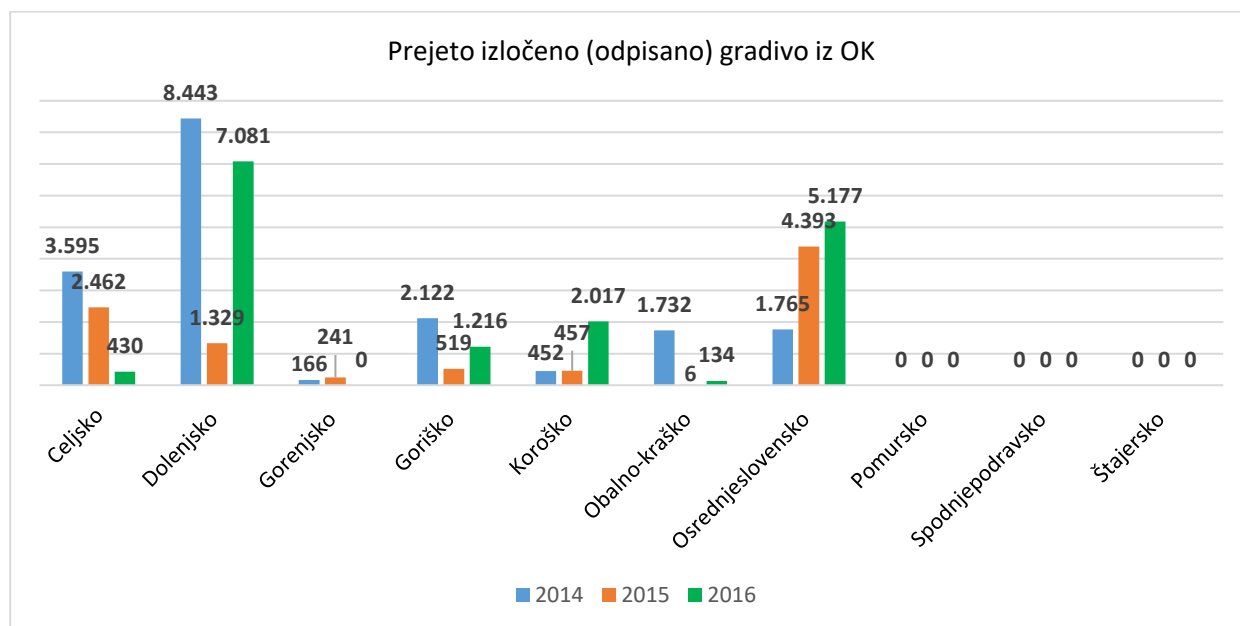
OOK so dolžne tudi stalno hraniti uradne publikacije s svojega območja, knjižnično gradivo s statusom kulturnega spomenika regionalnega pomena in knjižnično gradivo s statusom kulturnega spomenika lokalnega pomena.

Preglednica 21: Število odpisanega gradiva na prejetih seznamih iz OK po območjih OOK v obdobju 2014-2016⁵⁹

Območje	Število odpisanega gradiva iz seznamov OK na območju					
	2014		2015		2016	
Leto	Število seznamov	Število inventarnih enot	Število seznamov	Število inventarnih enot	Število seznamov	Število inventarnih enot
Celjsko	3	3.595	2	2.462	1	430
Dolenjsko	19	8.443	7	1.329	11	7.081
Gorenjsko	1	166	1	241	1	0
Goriško	13	2.122	6	519	7	1.216
Koroško	2	452	2	457	2	2.017
Obalno-kraško	2	1.732	1	6	1	134
Osrednjeslovensko	4	1.765	6	4.393	7	5.177
Pomursko	2	0	0	0	0	0
Spodnjepodravsko	0	0	0	0	0	0
Štajersko	0	0	0	0	0	0
SKUPAJ	46	18.275	25	9.407	30	16.055
101 seznam - 43.737 inventarnih enot odpisanega gradiva						

Zmanjševanje sredstev za nakup gradiva je tudi eden izmed razlogov, da so OOK na nekaterih območjih spodbujale knjižnice k sistematičnemu pregledu svojih knjižničnih zbirk in v treh letih so skupaj odpisali 43.737 inventarnih enot knjižničnega gradiva. V triletnem obdobju so OOK prejele 101 seznam s 43.737 inventarnimi enotami odpisanega gradiva. Seznime odpisov so splošne knjižnice posredovale v NUK in svojim OOK. Podatki o številu odpisanega gradiva po območjih OOK po letih so prikazani v preglednici (Preglednica 21) in na sliki (Slika 15). Največ odpisa so naredili v devetih splošnih knjižnicah na Dolenjskem območju leta 2014 (8443 inventarnih enot) in leta 2016 (7081 inventarnih enot). V triletnem obdobju pa iz poročil razvidno se z odpisom niso ukvarjali na Pomurskem, Spodnjepodravskem in Štajerskem območju, leta 2016 pa tudi ne na Gorenjskem območju in to kljub strokovnim priporočilom NUK (Navodilo, 5. člen, 2012), da se gradivo izloča in odpisuje redno, najmanj enkrat letno. Izločanje in odpis gradiva sta nepogrešljiv element za gradnjo kakovostne knjižnične zbirke posamezne splošne knjižnice in izgradnjo območne zbirke v OOK. Aktualnost zbirke je najbolj odvisna prav od izločanja in odpisovanja gradiva.

⁵⁹ Vir podatkov: Vsebinska in finančna poročila o izvajanju posebnih nalog osrednjih območnih knjižnic: poročevalska leta 2014, 2015, 2016

Slika 15: Število prejetega odpisanega gradiva na 101 seznamu iz OK po območjih OOK v obdobju 2014-2016⁶⁰

O številu uradnih publikacij s svojega območja, ki jih stalno hranijo, ne poročajo vse OOK. Pri pregledu poročil o posredovanih seznamih odpisanega gradiva, ki ga OOK dobijo od OK na območju, smo ugotovili, da se le-ti močno razlikujejo. OOK vsebinsko ne poročajo, kako koordinacijo odpisa izvajajo⁶¹.

Kot je razvidno iz preglednice (Preglednica 22), skozi vsa poročevalska leta vseh 10 OOK (Celje, Koper, Kranj, Ljubljana, Maribor, Murska Sobota, Nova Gorica, Novo mesto, Ptuj, Ravne) poroča o izvajanju usmerjanja izločenega gradiva. Večina OOK (Celje, Koper, Kranj, Ljubljana, Murska Sobota, Nova Gorica, Novo mesto, Ptuj, Ravne), razen OOK Maribor, poroča, da so v obdobju 2014-2016 zagotavljali stalno hrambo uradnih publikacij s svojega področja. Zadolžitev OOK je tudi hranjenje za območje OOK pomembnega gradiva, ki je bilo izločeno iz splošnih knjižnic na območju OOK, in sicer o izvajanju te naloge v vseh treh letih poročevalskega obdobja poroča 9 OOK (Celje, Koper, Kranj, Ljubljana, Murska Sobota, Nova Gorica, Novo mesto, Ptuj, Ravne), te naloge pa niso le izvajali v OOK Maribor. Ena izmed nalog je tudi hranjenje gradiva, ki ima status kulturnega spomenika regionalnega pomena, in sicer o tem za vsa tri leta v poročevalskem obdobju poročajo v 7 OOK (Celje, Koper, Kranj, Murska Sobota, Nova Gorica, Ptuj, Ravne), o tem pa ne poročata v 2 OOK Ljubljana in Maribor, v OOK Novo mesto pa o izvajanju te zadolžitve poročajo samo v letu 2016, v letih 2014 in 2015 pa o tem ne poročajo. O hranjenju gradiva, ki ima status kulturnega spomenika lokalnega pomena, pa za poročevalsko obdobje poročajo v 8 OOK (Celje, Koper, Kranj, Murska Sobota, Nova Gorica, Novo mesto, Ptuj, Ravne) o tem pa ne poročajo v 2 OOK Ljubljana in Maribor.

⁶⁰ Vir podatkov: Vsebinska in finančna poročila o izvajanju posebnih nalog osrednjih območnih knjižnic: poročevalska leta 2014, 2015, 2016.

⁶¹ Za primerjavo o odpisu in prejetih seznamih odpisanega gradiva v NUK priporočamo članek Poličnik-Čermelj, Tereza. (2017). Seznami odpisanega gradiva za Narodno in univerzitetno knjižnico v obdobju 2011-2016 : odzivnost knjižnic na dopolnjevanje nacionalne zbirke z odpisanim gradivom. Vir Knjižnica: revija za področje bibliotekarstva in informacijske znanosti. 61, 1/2, str. 207-234.

Preglednica 22: Pregled 4. naloge po zadolžitvah v obdobju 2014-2016⁶²

OOK	Celje			Koper			Kranj			Ljubljana			Maribor			Murska Sobota			Nova Gorica			Novo mesto			Ptuj			Ravne		
	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016
1 Ali zagotavljate stalno hrambo uradnih publikacij s svojega območja?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✗	✗	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2 Ali izvajate usmerjanje izločenega gradiva	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
3 Ali hranite za območje OOK pomembno gradivo, izločeno iz slošnih knjižnic na območju OOK?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✗	✗	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
4 Ali hranite gradivo, ki ima status kulturnega spomenika regionalnega pomena?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✗	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
5 Ali hranite gradivo, ki ima status kulturnega spomenika lokalnega pomena?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

⁶²Vir podatkov: Vsebinska in finančna poročila o izvajanju posebnih nalog osrednjih območnih knjižnic: poročevalska leta 2014, 2015, 2016

V nadaljevanju opisujemo o opravljenih dejavnostih OOK v povezavi s 4. nalogo.

V **Celju** v letu 2014 navajajo, da so iz OK na območju (Knjižnica Laško, Knjižnica Toneta Seliškarja Trbovlje, Knjižnica Velenje) prejeli tri sezname odpisanega gradiva s 3595 inventarnimi enotami gradiva, od katerih so izbrali 23 inventarnih enot gradiva. Aktivnejše odpisovanje so skušali zagotoviti z individualnim svetovanjem in navodili za odpis gradiva. V letu 2015 so iz knjižnic na območju (Knjižnica Toneta Seliškarja Trbovlje, Knjižnica Rogaška Slatina) prejeli dva seznama odpisanega gradiva, ki sta obsegala skupaj 2462 inventarnih enot gradiva, od katerih so izbrali 8 inventarnih enot gradiva. V letu 2016 pa so iz knjižnic na območju (Knjižnica Velenje) prejeli en seznam odpisanega gradiva, ki je obsegal 430 inventarnih enot gradiva, od katerih niso izbrali nobene inventarne enote. Redno tudi ponujajo odpisano gradivo iz svoje knjižnice ostalim OOK-jem. V letu 2016 Celje navaja, da so bili cilji:

- Spodbujati knjižnice k permanentni skrbi za aktualnost in relevantnost njihovih knjižničnih zbirk.
- Pomagati knjižnicam pri uporabi orodij za učinkovito upravljanje z zbirkami.
- Svetovati pri odprtih vprašanjih, povezanih z odpisom gradiva.
- Zagotavljati, da bo gradivo, ki še lahko prispeva k širjenju znanja in informacij, prišlo na ustrezno mesto.

Koper za celotno poročevalsko obdobje poroča, da so v oddelku za nabavo in obdelavo gradiva usmerjali izločeno gradivo iz Obalno-kraškega območja v skladu s strokovnimi navodili NUK-a. Pregledovali in preverjali so sezname izločenega/odpisanega gradiva osrednjih knjižnic območja in naslove, pomembne za območje, ohranili v knjižnici. V letu 2014 so iz knjižnic na območju (Mestna knjižnica Piran, Mestna knjižnica Izola) prejeli 2 pregledana seznama odpisanega gradiva z 1732 naslovi, od katerih so zadržali v območni zbirki 4 naslove. Leta 2015 so iz Knjižnice Bena Zupančiča Postojna prejeli 6 naslovov, od katerih so izbrali 1 naslov. Tudi v letu 2016 so iz Knjižnice Bena Zupančiča Postojna prejeli 134 naslovov, od katerih niso nobenega zadržali v območni zbirki. Poročajo, da so lastno odpisano gradivo najprej ponudili NUK-u, nato knjižnicam in drugim zainteresiranim zavodom in v končni fazi posameznikom preko bukvarne in ob dnevnih knjige.

V **Kranju** poročajo v glavnem dejavnosti odpisa za svojo knjižnico in pošiljanje seznamov NUK, manj o seznamih gradiva, ki so ga prejeli iz knjižnic na območju. V letu 2014 so od Osnovne šole Helene Puhar Kranj prejeli 166 inventarnih enot odpisanega gradiva. V letu 2014 so izločeno gradivo Mestne knjižnice Kranj v srbskem, hrvaškem in makedonskem jeziku, ki ga NUK ni izbral, darovali društvom etničnih skupnosti, ki delujejo v Kranju, starejše gradivo Gorenjskemu muzeju, knjige za otroke Centru za usposabljanje, delo in varstvo Dolfke Boštjančič, Draga, drugo gradivo pa še skupnosti Slovencev v BIH, šoli Janče, Zavodu za turizem in kulturo Žirovnica, Uradu za Slovence v zamejstvu in po svetu. V letu 2015 so od Knjižnice dr. Toneta Pretnarja Tržič prejeli seznam gradiva (o številu ne poročajo), izločeno gradivo Mestne knjižnice Kranj v srbskem, hrvaškem in makedonskem jeziku, ki ga NUK ni izbral, pa so darovali društvom, ki delujejo v Kranju, knjige za otroke Centru za usposabljanje, delo in varstvo Dolfke Boštjančič, Draga, drugo gradivo pa knjižnicama na drugo območje (Ormož in Ivanjковci). Tudi v letu **2016** so seznam izločenega gradiva z 1273 inventarnimi enotami prejeli iz knjižnice dr. Toneta Pretnarja Tržič, na katerem pa ni bilo domoznanskega gradiva. Izločeno gradivo Mestne knjižnice Kranj v srbskem, hrvaškem in makedonskem jeziku, ki ga NUK ni izbral, so tudi v letu 2016 darovali društvu, ki deluje v Kranju, in sicer knjige za otroke Centru za usposabljanje, delo in varstvo Dolfke Boštjančič, Draga.

Ljubljana poroča, da imajo OK interne Pravilnike o izločanju in odpisu knjižničnega gradiva, ki so usklajeni z Navodili za izločanje in odpis knjižničnega gradiva NUK. Knjižnice regije so se dogovorile o internem postopku obveščanja o izločenem gradivu med knjižnicami na Osrednjeslovenskem območju glede na 13., 14. in 15. člen Navodil NUK. Za bolj usklajeno izvajanje naloge so pripravili navodila za postopke usmerjanja izločenega knjižničnega gradiva iz OK Osrednjeslovenskega območja. V letu **2014** so iz OK (Matična Knjižnica Kamnik, Knjižnica Medvode, Knjižnica Jožeta Udoviča Cerknica) prejeli 4 sezname, ki so vsebovali skupaj 1765 inventarnih enot gradiva. Leta **2015** so iz OK (Knjižnica Medvode, Knjižnica Franceta Balantiča Kamnik, Knjižnica Jožeta Udoviča Cerknica) prejeli 6 seznamov, ki so vsebovali 4393

inventarnih enot gradiva. V letu **2016** pa poročajo, da so iz OK (Knjižnica Medvode, Knjižnica Franceta Balantiča Kamnik, Knjižnica Logatec, Mestna knjižnica Grosuplje) prejeli 7 seznamov s 5177 enotami gradiva. Splošne knjižnice pogosto prejemajo darove bralcev. Le-ti gradiva ne ponudijo nacionalni knjižnici, ki je zavezanec za hrambo t. i. slovenike. S tem namenom so OK pozvali, da v kolikor knjižnice tovrstnih izvodov knjižničnih darov ne uvrstijo v svoje zbirke, da jih lahko v koordinaciji z MKL posredujejo v NUK-ov repozitorij obveznih izvodov, če jih tam še ni.

V **Mariboru** opisujejo, da se pri koordinaciji izločanja knjižničnega gradiva ravna v skladu z določili Navodil za izločanje in odpis knjižničnega gradiva, ki ga je sprejela Narodna in univerzitetna knjižnica, in v skladu z internim Navodilom za izvedbo odpisa knjižničnega gradiva v Mariborski knjižnici (MK 3/Navodilo št. 33). Iz Mariborske knjižnice redno pošiljajo v pregled NUK, Univerzitetni knjižnici Maribor, Knjižnici Josipa Vošnjaka Slovenska Bistrica in Knjižnici Lenart, sezname izločenega gradiva, v skladu s prejetimi zahtevki pa v NUK pošljejo odpisano gradivo. V letu **2014** so omenjenim knjižnicam v pregled poslali 4 sezname izločenega gradiva, v NUK pa poslali 11 inventarnih enot odpisanega gradiva, v letu **2015** so v pregled poslali 7 seznamov, v NUK poslali 24 izvodov in v UKM 22 izvodov gradiva, v letu **2016** so v pregled poslali 9 seznamov knjižničnega gradiva, v NUK pa so poslali 45 izvodov gradiva. Za vsa tri leta poročevalskega obdobja poročajo, da od OK niso prejeli nobenega seznama in izločenega gradiva.

V **Murski Soboti** so nadaljevali s hranjenjem uradnih publikacij s svojega območja OOK in s hranjenjem za območje OOK pomembnega knjižničnega gradiva, ki je bilo izločeno iz splošnih knjižnic na našem območju. Izločeno gradivo s svojega območja OOK so skozi celotno obdobje 2014-2016 usmerjali v skladu s strokovnimi navodili, ki jih je sprejela nacionalna knjižnica. V letu 2014 so iz Splošne knjižnice Ljutomer poslali dva seznama odpisanega gradiva, v letih 2015 in 2016 pa od OK niso prejeli ničesar.

Nova Gorica poroča, da so v letu **2014** OK vključno s svojimi organizacijskimi enotami (Knjižnica Kobarid, Knjižnica Bovec, Potujoča knjižnica Tolmin, Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin, Mestna knjižnica in čitalnica Idrija) ponudile skupno 12 seznamov z 2122 inventarnimi enotami odpisanega gradiva, iz česar so v njihovo zbirko uvrstili 106 inventarnih enot gradiva. V letu **2015** so iz dveh krajevnih knjižnic Knjižnice Cirila Kosmača Tolmin prejeli skupno 6 seznamov z 519 inventarnimi enotami odpisanega gradiva, od katerih so v njihovo zbirko uvrstili 3 inventarne enote gradiva. V letu **2016** pa so iz vseh treh osrednjih knjižnic Goriškega območja (Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin, Lavričeva knjižnica Ajdovščina, Mestna knjižnica in čitalnica Litija) prejeli skupno 1216 inventarnih enot odpisanega gradiva, poleg tega pa so prejeli tudi 31 naslovov periodike iz Knjižnice Mirana Jarca Novo mesto. Po pregledu na različnih oddelkih so od prejetega izločenega gradiva izbrali 47 inventarnih enot, v knjižno zbirko pa uvrstili 31 inventarnih enot gradiva.

Novo mesto v skladu s strokovnimi priporočili pregleduje sezname odpisanega gradiva OK območja, v letu 2016 pa so na temo odpisa za knjižničarje območja organizirali tudi izobraževalno srečanje. V letu **2014** so iz osmih OK (Valvasorjeva knjižnica Krško, Knjižnica Pavla Golie Trebnje, Knjižnica Sevnica, Splošna knjižnica Brežice, Ljudska knjižnica Metlika, Knjižnica Miklova hiša Ribnica, Splošna knjižnica Ljutomer, knjižnica Sodišča v novem mestu) prejeli 19 seznamov odpisanega gradiva, ki so vsebovali 8443 inventarne enote gradiva, v njihovo zbirko pa so iz teh seznamov uvrstili 8 inventarnih enot gradiva. V letu **2015** so iz štirih OK (Ljudska knjižnica Metlika, Knjižnica Črnomelj, Knjižnica Pavla Golie Trebnje, Valvasorjeva knjižnica Krško) prejeli 7 seznamov z 1329 inventarnimi enotami odpisanega gradiva, od katerih so v njihovo zbirko iz teh seznamov uvrstili 1 inventarno enoto gradiva. V letu **2016** poročajo, da je komisija za odpis prejela 13 seznamov izločenega gradiva, 11 iz OK (Valvasorjeva knjižnica Krško (1x), Knjižnica Pavla Golie Trebnje (5x), Ljudska knjižnica Metlika (1x), Knjižnica Črnomelj (3x), Knjižnica Sevnica (1x) in 2 iz osnovnošolskih knjižnic (OŠ Šmihel in OŠ Stopiče), skupno pa je bilo na seznamih navedenih 7697 inventarnih enot gradiva. Sezname so pregledali in sporočili podatke o izbranem gradivu, žal pa je bilo izbrano gradivo poškodovano in zato neustrezno za uvrstitev v zbirko.

Na **Ptaju** usmerjajo izločeno knjižnično gradivo z območja, obenem pa gradivo, ki ga izločajo knjižnice na njihovem območju, sprti usmerjajo poleg v NUK še drugim knjižnicam, ki bi gradivo morda uvrstile v svoje

zbirke. V poročevalskem obdobju niso prejeli seznamov odpisanega gradiva od OK. Gradivo, ki so ga izločili v njihovi knjižnici, so najprej ponudili NUK. V letu **2014** so iz fonda izločili 6463 inventarnih enot, v letu **2015** 4574 inventarnih enot, v letu **2016** pa so izločili 7149 inventarnih enot knjižničnega gradiva. Navajajo, da so nekatero poškodovano gradivo, predvsem neknjižno, ki je bilo neprimerno za nadaljnjo uporabo, uničili, preostalo izločeno gradivo pa so ponudili NUK-u, kjer niso izbrali ničesar. Mladinsko literaturo redno ponujajo šolskim in drugim knjižnicam na območju, ki gradivo z veseljem sprejemajo in ga uvrščajo v svoj knjižni fond. V letu 2014 so izbrane zbirke odpisanega, a še uporabnega gradiva (dvojnice), podarili knjižnici OŠ Vitomarci (423 inventarnih enot) ter za potrebe nove krajevne knjižnice Ormož v Svetem Tomažu, v letu 2015 so podarili za to enoto 1277 inventarnih enot, v letu 2016 pa so 626 inventarnih enot podarili knjižnici OŠ Juršinci, 472 inventarnih enot pa društveni knjižnici v Vitomarcih, za katero skrbi KUD Vitomarci. Preostalo izločeno gradivo so ponudili različnim humanitarnim organizacijam ali ga za simbolično ceno ponudili njihovim članom. Ne poročajo o prejetih seznamih odpisanega gradiva z območja.

Na **Ravnah** se zavedajo, da dobro zasnovana knjižnična zbirka temelji na strokovnem načrtovanju gradnje zbirke, katere del je tudi izločanje in odpis, zato redno opravljajo kontinuirani in načrtovani odpis knjižničnega gradiva in v skladu s strokovnimi navodili NUK usmerjajo gradivo, ki je bilo izločeno iz OK. Skozi vsa leta poročevalskega obdobja so prejeli izločeno gradivo iz Knjižnice Dravograd in Knjižnice Radlje ob Dravi, in sicer so v letu **2014** skupno prejeli 452 inventarnih enot izločenega gradiva, v letu **2015** so skupno prejeli 2 seznama z 457 inventarnimi enotami gradiva in v letu **2016** so prejeli skupno 2 seznama z 2017 inventarnimi enotami izločenega gradiva. Sezname izločenega gradiva so po Pravilniku za izločanje in odpis knjižničnega gradiva najprej ponudili NUK, neizbrano uporabno gradivo pa so ponudili uporabnikom v lastnih bukvarnah, jih podarili ob raznih priložnostih (ob slovenskem kulturnem prazniku, slovenskih dnevih knjige in drugih priložnostih ...), ali ponudili drugim knjižnicam, domovom starejših, varni hiši in drugim. Ocenjujejo, da je cilj knjižnic na območju ustrezna knjižnična zbirka v vsaki knjižnici in, da le z aktualno zbirko lahko zadovoljujejo potrebe svojega okolja in uporabnikov.

4 KADRI

V skladu s poglavjem VI. v 14. členu *Pravilnika, 2003* »ima območna knjižnica za opravljanje nalog iz 27. člena Zakona o knjižničarstvu zaposlene ustrezne strokovne delavce, in sicer vsaj tri strokovne delavce z najmanj univerzitetno izobrazbo in ustreznimi izkušnjami. Ti delavci izvajajo dejavnosti s področij bibliografske obdelave gradiva in posredovanja informacij, svetovanja pri organizaciji knjižnične mreže, organizacije in vzdrževanja računalniškega sistema ter koordinacije domoznanske dejavnosti in izločanju gradiva.«

V obdobju od 2014 do 2016 so imele knjižnice možnost pridobiti sredstva za strokovne delavce v višini do 2 EPZ⁶³, izjemi sta Nova Gorica in Koper, ki sta dodatno pridobili še vsaka po 0,5 EPZ za portal Dobreknjige.si. Število strokovnih delavcev za posamezno posebno nalogo mora vsaka OOK opredeliti v svojem aktu, ki določa notranjo organizacijo in sistemizacijo delovnih mest (19. člen *Pravilnika, 2003*).

Zaposlitev strokovnih delavcev za izvajanje posebnih nalog so OOK reševale na različne načine, od namenske zaposlitve do razpršitve nalog med več strokovnih delavcev. Te so v vsakem primeru razpršene med različne strokovnjake v knjižnici, vendar je kakovost strokovne pomoči pri izvajanju vsake izmed štirih nalog lahko zagotovljena samo ob zaposlitvi ustreznega strokovno usposobljenega kadra. Število oseb, ki delajo na izvajanju posebnih nalog v obsegu 2 EPZ, se po OOK razlikuje. O treh ali več strokovnih

⁶³ Ekvivalent polne zaposlitve (EPZ) (ang. FTE - full-time equivalent) je prikaz števila polno zaposlenih delavcev v primeru, ko so v knjižnici zaposleni delavci s skrajšanim delovnim časom. (BibSiSt online, 2010)

Primer: V knjižnici delajo trije delavci. Dva od njih delata četrtno delovnega časa, eden pa polovični delovni čas. Ekvivalent polne zaposlitve je torej en delavec ($0,25 + 0,25 + 0,50 = 1$).

delavci poročajo v letu 2014 v petih OOK Celje (5), Kranj (9), Ljubljana (4), Maribor (3) in Murska Sobota, v letu 2015 o tem poročajo šest OOK, in sicer Celje (3), Koper (3), Kranj (9), Ljubljana (4), Maribor (3) in Novo mesto (9), v letu 2016 o treh ali več zaposlenih poročajo v sedmih OOK, in sicer Celje (3), Koper (4), Kranj (9), Ljubljana (4), Maribor (3), Novo mesto (9) in Ravne (4).

Višina sredstev, ki so jih OOK prejele za stroške dela po posameznih letih glede na pripravljen in z MK usklajen program, je prikazana v preglednici (Preglednica 26, Preglednica 27, Preglednica 28, Preglednica 29, Preglednica 30, Preglednica 31) poleg ostalih sredstev po posameznih nalogah. Stroški dela so največji strošek izvajanja programa in v poročevalskem obdobju 2014-2016 predstavljajo kar dobrih 67 % celotnega proračuna. Sredstva, namenjena za stroške dela, so se v poročevalskem obdobju gibala od največ 596.759,15 EUR leta 2016 do najmanj 533.336,27 EUR leta 2014 (povečanje za slabih 12 %).

5 FINANCIRANJE IZVAJANJA POSEBNIH NALOG OOK

Sredstva za izvajanje posebnih nalog prispeva Ministrstvo za kulturo v skladu s 55. členom *Zakona o knjižničarstvu* in 20. členom *Pravilnika, 2003* na osnovi vsakoletnega neposrednega poziva k predložitvi programov. Glede na obseg sredstev, ki so na voljo, je vsako leto posebej določen dejanski obseg programa.

Strokovna komisija v neposrednem pozivu na letni ravni predlaga prioritete, ki naj bi jih OOK izvajale v posameznih letih, glede na razpoložljiva sredstva.

Strokovna komisija na MK vsako leto pregleda gradivo, ki ga v okviru postopka neposrednega poziva pripravi strokovna služba ministrstva, in obravnava predloge programov in finančnih načrtov izvajanja posebnih nalog OOK. Skupna vrednost zaprosenih sredstev ponavadi presega razpoložljiva sredstva in zato jih glede na omejena finančna sredstva ustrezno zmanjša. Najprej opredeli upravičene stroške, ki nastanejo kot posledica dela zaposlenih pri izvajanju posebnih nalog OOK v okviru knjižnične dejavnosti, ki je javna služba in vključuje programske sklope ter število zaposlenih za izvajanje ter ostale prioritete programa, ki so dogovorjeni in usklajeni med NUK in OOK.

Za potrebe poročila smo izdelali zbirne preglednice (Preglednice 23 do 31) po območjih s prikazom porabe sredstev po posameznih posebnih nalogah in za izvedbo programa v obdobju od 2014 do 2016.

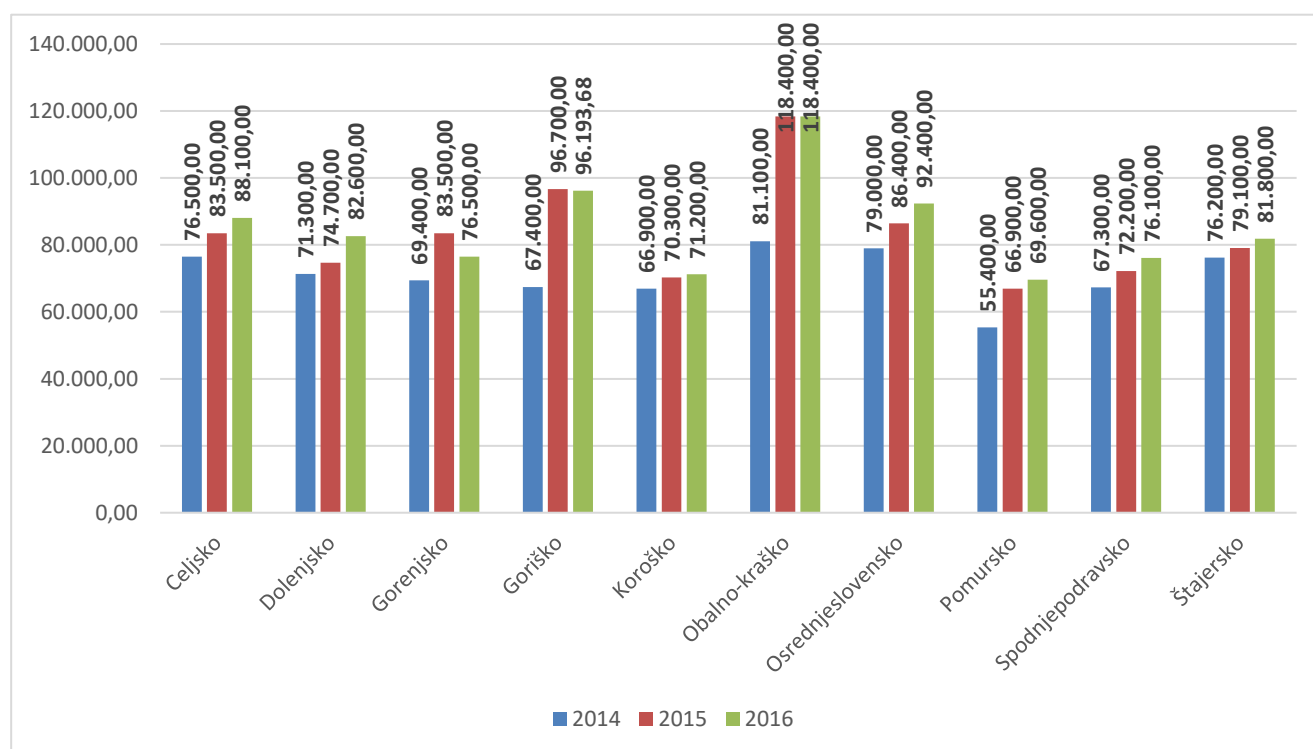
V preglednicah (Preglednica 23, Preglednica 24 in Preglednica 25) prikazujemo podatke o sredstvih za financiranje posamezne naloge, in sicer pri tem primerjamo sredstva, o katerih poročajo skozi vsako poročevalsko leto posamezni OOK in sredstva, ki jih navaja MK. Kot je razvidno iz preglednic (označene številke so izpisane z rdečo), prihaja do manjših odstopanj v višini sredstev med poročili OOK in objavljene višine sredstev MK za financiranje izvajanja 27. člena zakona na spletni strani MK, in sicer v letu 2014 (Preglednica 23) OOK-ji navajajo, da so od MK dobili sredstva v višini 710.500 EUR, medtem ko je MK objavil podatek o podeljenih 710.200 EUR sredstev, in tu se kaže razlika v 300 EUR. V letu 2015 OOK-ji navajajo podatek o pridobljenih sredstvih v vsoti 831.700 EUR, medtem ko MK navaja podatek o podeljenih 901.900 EUR. Kot razvidno je v letu 2015 razlika v podatkih o sredstvih kar 70.200 EUR – temu številu pa se najbolj približa vsota namenjena za portal Kamra (70.000 EUR), ki očitno ni vključena v ta seštevek, pa vendar kljub temu ostane razlika 200 EUR, ki jo je opaziti pri podatkih, ki jih navaja Koper. Za portal Kamra OOK Celje dobi dodatna sredstva s strani MK. V letu 2016 (Preglednica 25) OOK navajajo, da so od MK pridobili 852.893,68 EUR, medtem ko MK navaja podatek o podeljenih 891.400 EUR. V letu 2016 je tako razlika v vsoti 38.706,32 EUR, pri čemer bi zopet lahko sklepali, da ni bil vključen strošek Kamre (38.500 EUR), pa vendar kljub temu ostaja razlika v 206,32 EUR za katera lahko samo predvidevamo, da je šlo za sredstva, ki niso bila porabljena v tekočem letu, in so jih tako zabeležili šele v naslednjem letu.

Če se osredotočimo na objavljene podatke na spletni MK, je to namenilo izvajanju posebnih nalog OOK sredstva v višini: 750.200 EUR v letu 2014 (Preglednica 23), 901.900 EUR v letu 2015 (Preglednica 24), v

letu 2016 pa 891.400 EUR (Preglednica 25). Za delovanje in upravljanje spletnega portala Kamra je bilo v letu 2014 zagotovljenih 40.400 EUR, v letu 2015: 70.000 EUR, v letu 2016 pa 38.500 EUR.

V letu 2014 podatkov o posebnih sredstvih za portal Dobreknjige.si Koper in Nova Gorica ne poročajo, v letu 2015 pa sta Koper in Nova Gorica prvič pridobili ločena sredstva za razvoj in upravljanje portala v višini 51.388 EUR (26.769 EUR Koper in 24.619 EUR Nova Gorica) (Preglednica 24), v letu 2016 pa 54.583,05 EUR (29.476,03 EUR OOK Koper in 25.107,02 EUR OOK Nova Gorica) (Preglednica 25).

OOK so glede na posredovan program izvajanja posebnih nalog v poročevalskem obdobju prejele različno višino sredstev za izvajanje posebnih nalog na območju, od najmanj 55.400 EUR Murska Sobota v letu 2014 do 88.924 EUR OOK Koper v letu 2015 in 2016 (brez sredstev za portal Dobre knjige) (Preglednica 24, Preglednica 25 ter Slika 16). Za izvedbo prve naloge so v poročevalskem obdobju vse OOK prejele od najmanj 224.368,67 EUR v letu 2015 do največ 238.902,40 EUR v letu 2014, od tega v vseh treh letih najmanj Murska Sobota 18.499,92 EUR v letu 2015 in največ 31.374,12 EUR Koper v letu 2014. Poleg pridobljenih sredstev s strani MK, OOK poročajo tudi o drugih virih sredstev za izvedbo 1. naloge, in sicer iz lastnih sredstev ali s sofinanciranjem OK. Največ drugih virov sredstev navajajo za leto 2015 v višini 40.946,70 EUR.

Slika 16: Sredstva (v EUR) za izvajanje posebnih nalog OOK po območjih v obdobju 2014-2016 (brez sredstev za spletna portala Kamra in Dobre knjige)⁶⁴

Skozi celotno poročevalsko obdobje so za izvedbo na večini območij največ sredstev porabili za realizacijo druge naloge. Za drugo posebno nalogo so OOK najmanj sredstev prejele v letu 2014, in sicer 249.447,93, največ sredstev pa v letu 2015, v višini 301.918,20 EUR. Od tega je v vseh treh letih najmanj sredstev za izvajanje druge naloge prejela Murska Sobota v letu 2016, in sicer 1.418,81 EUR, največ pa v letu 2015 Nova Gorica, v višini 52.145,37 EUR. So pa OOK tudi dodatno zagotavljale sredstva iz lastnih virov ali s sofinanciranjem z OK. Največ lastnih sredstev je bilo v letu 2014 v višini 25.665,42 EUR. V letu 2014 je

⁶⁴ Vir podatkov: Vsebinska in finančna poročila o izvajanju posebnih nalog osrednjih območnih knjižnic: poročevalska leta 2014, 2015, 2016

Maribor namenil za izvedbo druge naloge 35.946 EUR, v letu 2015 je Nova Gorica za izvedbo naloge namenila 52.145,37 EUR, v letu 2016 pa 49.894,70 EUR.

Preglednica 23: Poraba sredstev (v EUR) za izvajanje posamezne naloge v obdobju 2014⁶⁵

2014	1.naloga			2.naloga			3.naloga			4. naloga	Skupaj MK	Skupaj Drugi	Skupaj	Kamra / Dobre knjige MK	Sredstva MK*	EUR/na preb.**
	OOK	MK	Drugi	SKUPAJ	MK	Drugi	SKUPAJ	MK	Drugi	SKUPAJ						
Celje	18.572,44	7.891,17	26.463,61	28.262,86	0,00	28.262,86	28.733,10	0,00	28.733,10	931,60	76.500,00	7.891,17	84.391,17	40.400,00	116.900,00	0,25
Koper	31.374,12	7.538,09	38.912,21	19.937,88	2.786,00	22.723,88	28.180,00	256,20	28.436,20	1.608,00	81.100,00	19.605,29	100.705,29		81.100,00	0,55
Kranj	25.711,30	6.321,89	32.033,19	27.322,00	947,50	28.269,50	15.405,00	0,00	15.405,00	961,70	69.400,00	7.269,39	76.669,39		69.400,00	0,34
Ljubljana	19.253,90	370,83	19.624,73	32.203,33	0,00	32.203,33	27.542,77	405,00	27.947,77	0,00	79.000,00	775,83	79.775,83		79.000,00	0,14
Maribor	23.657,00	2.928,93	26.585,93	35.946,00	3.458,98	39.404,98	15.907,00	2.993,08	18.900,08	690,00	76.200,00	9.380,99	85.580,99		76.200,00	0,32
Murska Sobota	22.111,19	1.562,80	23.673,99	13.860,69	13.240,65	27.101,34	19.428,12	6.215,97	25.644,09	0,00	55.400,00	21.019,42	76.419,42		55.400,00	0,47
Nova Gorica	22.538,75	2.000,00	24.538,75	28.798,24	4.465,61	33.263,85	13.460,83	0,00	13.460,83	2.602,18	67.400,00	6.465,61	73.865,61		67.400,00	0,57
Novo mesto	25.854,78	3.603,46	29.458,24	26.340,01	766,68	27.106,69	18.468,37	1.492,78	19.961,15	636,84	71.300,00	5.862,92	77.162,92		71.300,00	0,34
Ptuj	22.165,92	0,00	22.165,92	12.856,92	0,00	12.856,92	32.277,16	0,00	32.277,16	0,00	67.300,00	0,00	67.300,00		67.300,00	0,79
Ravne	27.663,00	609,00	28.272,00	23.920,00	0,00	23.920,00	15.037,00	3.279,00	18.316,00	280,00	66.900,00	3.279,00	70.179,00		66.200,00	0,93
Skupaj OOK	238.902,40	32.826,17	271.728,57	249.447,93	25.665,42	275.113,35	214.439,35	14.642,03	229.081,38	7.710,32	710.500,00	81.549,62	792.049,62	40.400,00	750.200,00	0,34

⁶⁵ Vir podatkov: Vsebinska in finančna poročila o izvajanju posebnih nalog osrednjih območnih knjižnic: poročevalsko leto 2014

* Vir spletna stran MK: http://www.mk.gov.si/si/javne_objave/neposredni_pozivi/

** Pri izračunu EUR/preb. niso upoštevana sredstva za Kamro.

Poročilo o dejavnosti OOK: IZVAJANJE POSEBNIH NALOG

Preglednica 24: Poraba sredstev (v EUR) za izvajanje posamezne naloge v obdobju 2015⁶⁶

2015	1.naloga			2.naloga			3.naloga			4. naloga	Skupaj MK	Skupaj druga	Skupaj	Kamra/ Dobre knjige MK	Sredstva MK*	EUR/na preb.**
	OOK	MK	Drugi	SKUPAJ	MK	Drugi	SKUPAJ	MK	Drugi	SKUPAJ						
Celje	19.996,29	12.857,70	32.853,99	29.022,86	0,00	29.022,86	33.256,17	0,00	33.256,17	1.224,68	83.500,00	12.857,70	96.357,70	70.000,00	153.500,00	0,28
Koper	30.439,54	9.784,18	40.223,72	42.402,54	2.641,01	45.043,55	43.967,97	0,00	43.967,97	1.589,95	118.400,00	12.425,19	130.825,19	26.769,00	118.600,00	0,80
Kranj	31.006,90	1.634,05	32.640,95	24.312,37	0,00	24.312,37	26.589,90	9,36	26.599,26	1.590,83	83.500,00	1.643,41	85.143,41		83.500,00	0,41
Ljubljana	19.540,00	0,00	19.540,00	29.572,27	0,00	29.572,27	37.287,73	0,00	37.287,73	0,00	86.400,00	0,00	86.400,00		86.400,00	0,15
Maribor	18.812,79	4.096,64	22.909,43	30.376,97	426,41	30.803,38	29.314,45	0,00	29.314,45	595,79	79.100,00	4.523,05	83.623,05		79.100,00	0,33
Murska Sobota	18.499,92	916,30	19.416,22	27.766,90	0,00	27.766,90	18.155,70	8.779,75	26.935,45	2.477,48	66.900,00	9.696,05	76.596,05		66.900,00	0,58
Nova Gorica	24.831,00	8.654,00	33.485,00	52.145,37	89,45	52.234,82	17.173,63	0,00	17.173,63	2.550,00	96.700,00	8.743,45	105.443,45	24.619,00	96.700,00	0,82
Novo mesto	23.888,24	904,82	24.793,06	25.306,04	870,47	26.176,51	24.883,25	0,00	24.883,25	622,47	74.700,00	1.775,29	76.475,29		74.700,00	0,35
Ptuj	18.563,99	0,00	18.563,99	15.397,88	0,00	15.397,88	38.238,13	0,00	38.238,13	0,00	72.200,00	0,00	72.200,00		72.200,00	0,85
Ravne	18.790,00	2.099,01	20.889,01	25.615,00	0,00	25.615,00	25.573,00	436,00	26.009,00	322,00	70.300,00	2.535,01	72.835,01		70.300,00	0,99
Skupaj OOK	224.368,67	40.946,70	265.315,37	301.918,20	4.027,34	305.945,54	294.439,93	9.225,11	303.665,04	10.973,20	831.700,00	54.199,15	885.899,15	121.388,00	901.900,00	0,40

⁶⁶ Vir podatkov: Vsebinska in finančna poročila o izvajanju posebnih nalog osrednjih območnih knjižnic: poročevalsko leto 2015

* Vir spletna stran MK: http://www.mk.gov.si/si/javne_objave/neposredni_pozivi/

** Pri izračunu EUR/preb. niso upoštevana sredstva za Kamro in Dobre knjige.

Poročilo o dejavnosti OOK: IZVAJANJE POSEBNIH NALOG

Preglednica 25: Poraba sredstev (v EUR) za izvajanje posamezne naloge v obdobju 2016⁶⁷

2016	1.naloga			2.naloga			3.naloga			4. naloga	Skupaj MK	Skupaj druga	Skupaj	Kamra/ Dobre knjige MK	Sredstva MK*	EUR/na preb.**
	OOK	MK	Drugi	SKUPAJ	MK	Drugi	SKUPAJ	MK	Drugi	SKUPAJ						
Celje	19.521,11	13.101,01	32.622,12	31.244,62	0,00	31.244,62	36.866,83	638,79	37.505,62	467,44	88.100,00	13.739,80	105.869,46	38.500	126.600,00	0,29
Koper	28.221,19	7.451,52	35.672,71	45.104,71	4.170,00	49.274,71	43.876,48	0,00	43.876,48	1.197,62	118.400,00	11.621,52	130.021,52	29.476,03	118.400,00	0,79
Kranj	28.909,54	0,00	28.909,54	23.490,46	0,00	23.490,46	22.600,00	0,00	22.600,00	1.500,00	76.500,00	0,00	76.500,00		76.500,00	0,38
Ljubljana	18.830,00	0,00	18.830,00	31.368,36	0,00	31.368,36	42.201,64	0,00	42.201,64	0,00	92.400,00	0,00	92.400,00		92.400,00	0,16
Maribor	19.861,56	727,45	20.589,01	30.789,38	0,00	30.789,38	30.553,27	0,00	30.553,27	595,79	81.800,00	727,45	82.527,45		81.800,00	0,34
Murska Sobota	18.913,10	496,64	19.409,74	1.418,81	2.255,18	3.673,99	22.717,41	13.279,58	35.996,99	2.526,18	69.600,00	16.031,40	85.631,40		69.600,00	0,60
Nova Gorica	24.491,34	0,00	24.491,34	49.894,70	9.160,15	59.054,85	19.257,64	0,00	19.257,64	2.550,00	96.193,68	10.726,21	106.919,89	25.107,02	96.200,00	0,82
Novo mesto	20.633,43	2.096,33	22.729,76	27.490,64	742,40	28.233,04	33.804,91	0,00	33.804,91	671,02	82.600,00	2.838,73	85.438,73		82.600,00	0,39
Ptuj	23.802,51	0,00	23.802,51	14.926,15	0,00	14.926,15	37.371,34	0,00	37.371,34	0,00	76.100,00	0,00	76.100,00		76.100,00	0,90
Ravne	21.960,00	500,00	22.460,00	25.115,00	108,00	25.223,00	23.803,00	319,00	24.122,00	322,00	71.200,00	927,00	72.127,00		71.200,00	1,01
Skupaj OOK	225.143,78	24.372,95	249.516,73	280.842,83	16.435,73	297.278,56	313.052,52	14.237,37	327.289,89	9.830,05	852.893,68	56.612,11	913.535,45	93.083,05	891.400,00	0,41

⁶⁷ Vir podatkov: Vsebinska in finančna poročila o izvajanju posebnih nalog osrednjih območnih knjižnic: poročevalsko leto 2016

* Vir spletna stran MK: http://www.mk.gov.si/si/javne_objave/neposredni_pozivi/

** Pri izračunu EUR/preb. niso upoštevana sredstva za Kamro in Dobre knjige.

V letu 2014 in 2016 je pristojno ministrstvo za izvajanje posebnih nalog OOK ponovno zagotovilo sredstva za digitalizacijo in zato predstavlja izvedba tretje posebne naloge OOK v višini 313.052,52 EUR leta 2016 tudi najvišjo vrednost v triletnem poročevalskem obdobju.

Sredstva, namenjena izločanju (odpisu) gradiva, pa vsa leta predstavljajo najnižje vrednosti izvedbe programa. V letu 2014 so prejeli najmanj sredstev in sicer skupno 7.710,32 EUR, medtem ko so jih v letu 2015 prejeli največ, in sicer 10.973,20 EUR. Skupno so OOK za četrto nalogo v obdobju 2014-2016 prejeli 28.513,57 EUR, kar predstavlja 1,12 % od vseh prejetih sredstev s strani MK. Četrta posebna naloga v poročevalskem obdobju ni bila v neposrednih pozivih pristojnega ministrstva med prioriteta izvajanja programa, čeprav je odpis gradiva za oblikovanje kvalitetne območne zbirke izrednega pomena. (več v poglavju 3.4).OOK

V treh poročevalskih letih je bilo za izvajanje posebnih nalog OOK iz proračuna zagotovljenih 2.543.500,00 EUR, od tega posebej za Kamro. 148.900 EUR in v letih 2015 in 2016 za Dobreknjige.si 105.971,05 EUR.

Preračunano na prebivalca na nivoju Slovenije predstavlja višina prejetih sredstev za izvajanje posebnih nalog OOK (vključno s Kamro in Dobrimi knjigami) od 0,36 EUR v letu 2014 do največ, 0,43 EUR v letu 2016, brez obeh portalov pa 0,34 v letu 2015 do največ 0,41 v letu 2016. Vsa tri leta so prejeli najmanj sredstev na prebivalca na Osrednjeslovenskem območju (najmanj 0,14 EUR v letu 2014) in največ na Koroškem območju (največ 1,01 EUR v letu 2016).

Sredstva za upravljanje in razvoj spletnega portala Kamra prejema Osrednja knjižnica Celje s posebno odločbo, predstavljajo pa 0,02 EUR na prebivalca na nivoju Slovenije v letu 2014 in 2016 ter malo višjo vrednost 0,034 EUR na prebivalca v letu 2015. Sredstva za upravljanje in razvoj portala dobre knjige prejemata od vključno leta 2015 Koper in Nova Gorica. To predstavlja 0,03 EUR na prebivalca Slovenije v letih 2015 in 2016.

Preglednice v nadaljevanju (Preglednica 26, Preglednica 27, Preglednica 28, Preglednica 29, Preglednica 30, Preglednica 31) prikazujejo porabo sredstev, ki so jih OOK (glede na odobren program) pridobile od MK. V nekaterih primerih so OOK poleg sredstev MK namenile za izvajanje programa lastna sredstva ali so participirale sredstva tudi OK (največkrat pri nakupu podatkovnih baz).

Za stroške dela so v letu 2014 namenile druge vire sredstev v višini 22.634,13 EUR in v letu 2016 v višini 18.837,29 EUR.

Za nakup podatkovnih zbirk (24.579,87 EUR leta 2014, 39.140,33 EUR leta 2015, 24.880,76 EUR leta 2016), za izvedbo izobraževanj (2.151,68 EUR leta 2014, 850,00 EUR leta 2015, 4.760,01 EUR leta 2016), za programske stroške so OOK od MK v triletnem obdobju prejele 128.734,29 EUR, in sicer 34.440,70 EUR v letu 2014, 40.868,18 leta 2015 in 53.425,41 EUR leta 2016. Od leta 2014 so od MK posamezne OOK prejele sredstva za izvedbo brezplačne MKI za končnega uporabnika v triletnem obdobju v višini 61.650,68 EUR, kar smo že predstavili v poglavju 3.1.3.

OOK so letno skupaj za izvedbo posameznih posebnih nalog namenile lastna sredstva v višini od 54.199,15 (2015) do 81.549,62 EUR v letu 2014. Lastna sredstva v letu 2015 predstavljajo 6,01 % delež primerjalno s sredstvi MK, v letu 2014 pa je bil delež višji, in sicer so lastna sredstva predstavljala 10,86 % primerjalno z višino sredstev, prejetih od MK.

Preglednica 26: Viri in višina sredstev (v EUR) za izvedbo programa v obdobju 2014 (1/2)⁶⁸

2014	Stroški dela*		EPZ**		Št. oseb***		Nakup gradiva brez podatkovnih zbirk		Podatkovne zbirke		Gradivo + Podatkovne zbirke	
	M K	Drugi	M K	Drugi	M K	Drugi	M K	Drugi	M K	Drugi	M K	Drugi
Celje	57.459,60	0,00	2	0	5	0	0	0	17.943,64	6.741,17	17.943,64	6.741,17
Koper	60.000,00	9.025,00	2	0	2	0	0	0	13.000,00	6.167,05	13.000,00	6.167,05
Kranj	60.000,00	0	100,00	0	9	0	0	0	8.400,00	6.321,89	8.400,00	6.321,89
Ljubljana	59.268,74	0	2	0	4	0	0	0	16.912,54	370,83	16.912,54	370,83
Maribor	59.629,00	0	2	0	3	0	0	0	14.000,00	2.868,93	14.000,00	2.868,93
Murska Sobota	42.110,12	13.609,13	4.175,00	0	5	0	0	0	8.500,00	110,00	8.500,00	110,00
Nova Gorica	51.041,88	0	100	0	2	0	0	0	10.000,00	2.000,00	10.000,00	2.000,00
Novo mesto	50.947,24	0	2	0	2	0	0	0	12.946,47	0	12.946,47	0
Ptuj	45.379,69	0	100	0	2	0	2.306,35	0	7.834,65	0	10.141,00	0
Ravne	47.500,00	0	100	0	0	0	1.322,00	0	13.200,00	0	14.522,00	0
SKUPAJ	533.336,27	22.634,13		0	34	0	3.628,35	0	122.737,30	24.579,87	126.365,65	24.579,87

Preglednica 27: Viri in višina sredstev (v EUR) za izvedbo programa v obdobju 2014 (2/2)

2014	Stroški digitalizacije		Izobraževanje		MKI		Programski stroški		SKUPAJ MK	Drugi viri	Skupaj vse	Kamra	Dobre knjige
	M K	Drugi	M K	Drugi	M K	Drugi	M K	Drugi				M K	M K
Celje	0	0	100,00	0	0,00	1.150,00	996,76	0	76.500,00	7.891,17	84.391,17	40.400,00	
Koper	0	0	50,00	490,00	3.451,12	1.191,04	4.598,88	2.732,20	81.100,00	19.605,29	100.705,29		
Kranj	0	0	0	0	0,00	0	1.000,00	947,50	69.400,00	7.269,39	76.669,39		
Ljubljana	0	0	180,00	405,00	1.891,36	0	747,36	0,00	79.000,00	775,83	79.775,83		
Maribor	0	2.993,08	0	0	500,00	60,00	2.071,00	3.458,98	76.200,00	9.380,99	85.580,99		
Murska Sobota	0	0	0	0	1.615,00	0	3.174,88	7.300,29	55.400,00	21.019,42	76.419,42		
Nova Gorica	0	0	50,00	490,00	1.500,00	0	4.808,12	3.975,61	67.400,00	6.465,61	73.865,61		
Novo mesto	0	592,42	100,00	766,68	6.089,90	3.183,89	1.216,39	1.319,93	71.300,00	5.862,92	77.162,92		
Ptuj	0	0	50,00	0	80,00	0	11.649,31	0	67.300,00	0	67.300,00		

⁶⁸Vir podatkov: Vsebinska in finančna poročila o izvajanju posebnih nalog osrednjih območnih knjižnic: poročevalsko leto 2014

* Stroški dela vključujejo: plačni razred, prispevke in davke, ki se nanašajo na delo zaposlenih, regres, dodatke, stroške prevoza na delo in malice.

** Ekvivalent polne zaposlitve (EPZ) je mera števila zaposlenih delavcev v razmerju glede na enega zaposlenega s polnim delovnim časom v enem letu.

Primer: V knjižnici so zaposleni trije delavci: dva od njih za četrtino delovnega časa, eden pa za polovični delovni čas. Ekvivalent polne zaposlitve je torej en delavec (0,25 + 0,25 + 0,50 = 1).

*** Štejemo osebe (izraženo v celih številih, brez decimalk).

Poročilo o dejavnosti OOK: IZVAJANJE POSEBNIH NALOG

2014	Stroški digitalizacije		Izobraževanje		MKI		Programski stroški		SKUPAJ MK	Drugi viri	Skupaj vse	Kamra MK	Dobre knjige MK
	M K	Drugi	M K	Drugi	M K	Drugi	M K	Drugi					
Ravne	0	3.279,00	100,00	0	600,00	0	4.178,00	0	66.900,00	3.279,00	70.179,00		
SKUPAJ	0	6.864,50	630,00	2.151,68	15.727,38	5.584,93	34.440,70	19.734,51	710.500,00	81.549,62	792.049,62	40.400,00	
M K									750.200,00			750.900,00	

Preglednica 28: Viri in višina sredstev (v EUR) za izvedbo programa v obdobju 2015(1/2)

2015	Stroški dela*		EPZ**		Št. oseb***		Nakup gradiva brez podatkovnih zbirk		Podatkovne zbirke		Gradivo + Podatkovne zbirke	
	M K	Drugi	M K	Drugi	M K	Drugi	M K	Drugi	M K	Drugi	M K	Drugi
Celje	56.462,20	0	2	0	3	0	0	0	14.000,00	12.857,70	14.000,00	12.857,70
Koper	83.082,14	0	100,00	0	3	0	0	0	12.000,00	8.936,76	12.000,00	8.936,76
Kranj	63.633,00	0	100,00	0	9	0	0	0	8.000,00	1.634,05	8.000,00	1.634,05
Ljubljana	57.885,32	0	2	0	4	0	0	0	14.500,00	0	14.500,00	0
Maribor	59.578,77	0	2	0	3	0	0	0	11.000,00	3.374,43	11.000,00	3.374,43
Murska Sobota	56.304,29	0	3.176,00	0	2	0	0	0	6.100,00	916,30	6.100,00	916,30
Nova Gorica	65.250,00	0	1,00	0	2,50	0	0	0	10.000,00	8.427,26	10.000,00	8.427,26
Novo mesto	49.767,47	0	2	0	9	0	0	0	12.464,29	894,82	12.464,29	894,82
Ptuj	45.152,92	0	100,00	0	2	0	0	0	8.533,41	0	8.533,41	0
Ravne	47.839,01	0	2	0	2	0	301,64	0	10.548,36	2.099,01	10.850,00	2.099,01
SKUPAJ	584.955,12	0		0	39,50	0	301,64	0	107.146,06	39.140,33	107.447,70	39.140,33

Preglednica 29: Viri in višina sredstev (v EUR) za izvedbo programa v obdobju 2015 (2/2)

2015	Stroški digitalizacije		Izobraževanje		MKI		Programski stroški		SKUPAJ MK	Drugi viri	Skupaj vse	Kamra MK	Dobre knjige MK
	M K	Drugi	M K	Drugi	M K	Drugi	M K	Drugi					
Celje	7.234,45	0	0	0	4.951,96	0	851,39	0	83.500,00	12.857,70	96.357,70	70.000,00	
Koper	8.306,52	0	0	0	3.500,00	847,42	11.511,34	2.641,01	118.400,00	12.425,19	130.825,19		26.769,00
Kranj	7.500,00	9,36	1.774,60	0	2.142,40	0	450,00	0	83.500,00	1.643,41	85.143,41		
Ljubljana	8.618,45	0	0	0	4.500,00	0	896,23	0	86.400,00	0	86.400,00		
Maribor	6.868,41	0	0	0	511,23	722,21	1.141,59	426,41	79.100,00	4.523,05	83.623,05		
Murska Sobota	472,73	8.779,75	0	0	2.040,00	0	1.982,98	0	66.900,00	9.696,05	76.596,05		
Nova Gorica	6.773,63	0	0	0	1.541,00	226,74	13.135,37	89,45	96.700,00	8.743,45	105.443,45		24.619,00
Novo mesto	6.842,25	0	0	850,00	4.172,84	0	1.453,15	30,47	74.700,00	1.775,29	76.475,29		
Ptuj	10.804,54	0	500,00	0	250,00	0	6.959,13	0	72.200,00	0	72.200,00		
Ravne	7.500,00	436,00	1.000,00	0	623,99	0	2.487,00	0	70.300,00	2.535,01	72.835,01		
SKUPAJ	70.920,98	9.225,11	3.274,60	850,00	24.233,42	1.796,37	40.868,18	3.187,34	831.700,00	54.199,15	885.899,15	70.000,00	51.388,00
M K									901.900,00			901.700,00	

Preglednica 30: Viri in višina sredstev (v EUR) za izvedbo programa v obdobju 2016 (1/2)

2016	Stroški dela*		EPZ**		Št. oseb***		Nakup gradiva brez podatkovnih zbirk		Podatkovne zbirke		Gradivo + Podatkovne zbirke	
	M K	Drugi	M K	Drugi	M K	Drugi	M K	Drugi	M K	Drugi	M K	Drugi
Celje	58.437,42	4.029,66	2	0	3	0	0	0	14.000,00	13.101,01	14.000,00	13.101,01
Koper	81.564,95	0	2,50	0	4	0	0	0	14.542,83	7.451,52	14.542,83	7.451,52
Kranj	60.000,00	0	100,00	0	9	0	839,54	0	7.570,00	0	8.409,54	0,00
Ljubljana	60.867,38	0	2	0	4	0	0	0	14.497,92	0	14.497,92	0,00
Maribor	59.578,77	0	2	0	3	0	0	0	11.791,41	727,45	11.791,41	727,45
Murska Sobota	54.718,51	14.807,63	3.176,00	3.141,00	2	1	0	0	6.100,00	496,64	6.100,00	496,64
Nova Gorica	66.250,00	0	100,00	0	2,50	0	0	0	10.000,00	1.056,05	10.000,00	1.056,05
Novo mesto	53.681,28	0	2	0	9	0	0	0	10.000,00	1.548,09	10.000,00	1.548,09
Ptuj	47.413,84	0	2	0	2	0	8.749,74	0	0	0	8.749,74	0,00
Ravne	54.247,00	0	2	0	4	0	0	0	7.897,00	500,00	7.897,00	500,00
SKUPAJ	596.759,15	18.837,29			42,50	1	9.589,28	0	96.399,16	24.880,76	105.988,44	24.880,76

Preglednica 31: Viri in višina sredstev (v EUR) za izvedbo programa v obdobju 2016 (2/2)

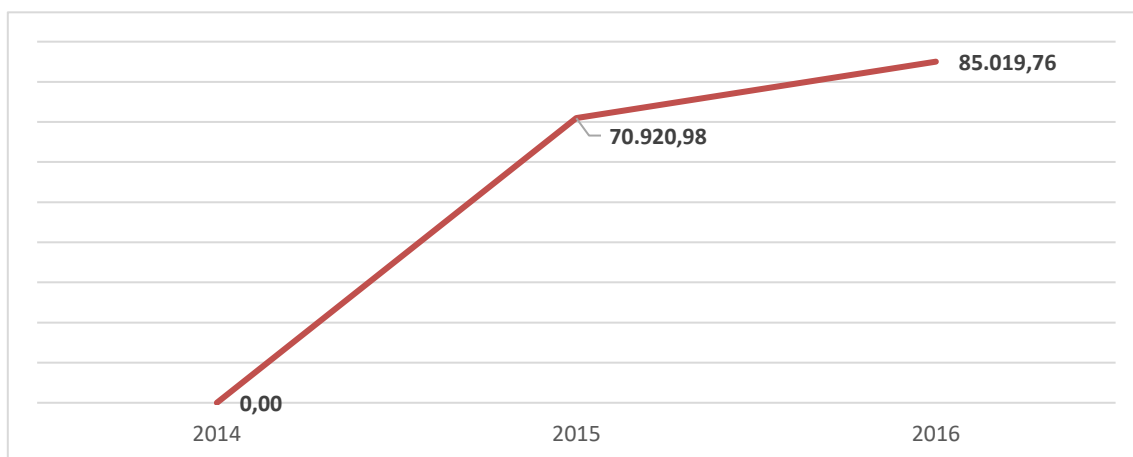
2016	Stroški digitalizacije		Izobraževanje		MKI		Programski stroški		SKUPAJ MK	Drugi viri	Skupaj vse	Kamra MK	Dobre knjige MK
	M K	Drugi	M K	Drugi	M K	Drugi	M K	Drugi					
Celje	9.939,46	0	360,00	0	4.447,65	0,00	915,47	638,79	88.100,00	13.739,80	105.869,46	38.500,00	
Koper	7.198,25	0	0	4.170,00	2.899,74	0,00	12.194,23	0,00	118.400,00	11.621,52	130.021,52		29.476,03
Kranj	4.500,00	0	640,46	0	2.500,00	0,00	450,00	0,00	76.500,00	0	76.500,00		
Ljubljana	12.169,35	0	58,19	0	3.882,08	0,00	925,08	0,00	92.400,00	0	92.400,00		
Maribor	8.078,31	0	50,00	0	708,59	0,00	1.592,92	0,00	81.800,00	727,45	82.527,45		
Murska Sobota	4.654,30	0	520,50	0	2.000,00	0,00	13.274,80	496,64	69.600,00	16.031,40	85.631,40		
Nova Gorica	9.057,64	0	0	510,01	1.291,34	0,00	9.594,70	9.160,15	96.193,68	10.726,21	106.919,89		25.107,02
Novo mesto	14.345,45	0	50,00	80,00	3.087,48	0,00	1.435,79	1.210,64	82.600,00	2.838,73	85.438,73		
Ptuj	8.077,00	0	0	0	270,00	0,00	11.589,42	0,00	76.100,00	0	76.100,00		
Ravne	7.000,00	319,00	0	0	603,00	0,00	1.453,00	108,00	71.200,00	927,00	72.127,00		
SKUPAJ	85.019,76	319,00	1.679,15	4.760,01	21.689,88	0,00	53.425,41	11.614,22	852.893,68	56.612,11	913.535,45	38.500,00	54.583,05
M K									852.900,00				

V nadaljevanju komentiramo preglednice (Preglednica 26 do Preglednica 31), v katerih prikazujemo vire in porabo sredstev za stroške dela, nakup gradiva in podatkovnih zbirk, za stroške digitalizacije, za izvedbo izobraževanj, brezplačno MKI za končnega uporabnika in programske stroške v obdobju 2014-2016:

Največji strošek izvajanja programa predstavljajo **stroški dela**. Vpliv na višino prejetih sredstev za izvajanje posebnih nalog, predvsem pri stroških dela, ima delovna doba in strokovna usposobljenost zaposlenih oseb za izvajanje nalog v posamezni OOK, vezani na število ekvivalentov polne zaposlitve (EPZ) oziroma s številom zaposlenih oseb (več v poglavju 4). Ekvivalent polne zaposlitve (EPZ) je mera števila zaposlenih delavcev v razmerju glede na enega zaposlenega s polnim delovnim časom v enem letu. Primer: V knjižnici so zaposleni trije delavci: dva od njih za četrtno delovnega časa, eden pa za polovični delovni čas. Ekvivalent polne zaposlitve je torej en delavec ($0,25 + 0,25 + 0,50 = 1$). Zato bi morala vsaka OOK navajati 2 EPZ, Koper in Nova Gorica pa 2,5 za projekt dobre knjige. Vrednosti, ki so v preglednicah (Preglednica 26, Preglednica 28 in Preglednica 30) obarvane zeleno, kažejo na odstopanje pri poročanju (navajanje višine sredstev, namenjenih za EPZ ali odstotke, kar smo poročevalci razumeli, da so mišljeni EPZ ali osebe, 2016 Nova Gorica napačno prikazuje 1 EPZ) (več v poglavju 4).

Za gradivo so v poročevalskem obdobju OOK prejele največ 126.365,65 EUR v letu 2014, najmanj 105.988,44 EUR v letu 2016, kar predstavlja skoraj 16,13 % upada sredstev za nakup gradiva v tem obdobju. Od tega je namenjeno za podatkovne zbirke največ 122.737,30 EUR v letu 2014 in najmanj 96.399,16 EUR v letu 2016. V letu 2014 predstavlja nakup podatkovnih zbirk 97,13 % od vseh sredstev, namenjenih za nakup gradiva. V letu 2015 je delež sredstev, namenjenih za podatkovne zbirke, v celotnem poročevalskem obdobju najvišji in sicer kar 99,72 %, v letu 2016 pa najmanjši 90,95 %. Za nakup tradicionalnega gradiva brez podatkovnih zbirk so najmanj sredstev namenili v letu 2015, le 301,64 EUR (Ravne). Leta 2016 pa ne moremo komentirati, ker so podatki v poročilih po mnenju poročevalcev napačno navedeni, in sicer smo v dilemi pri Kranju (839,54 EUR) in Ptuju (8749,74 EUR), ki na drugem mestu v poročilu navajajo, da v omenjenem letu tradicionalnega gradiva niso več nabavljali.

Sredstev za digitalizacijo bilo že v letu 2013 precej manj, kot leta 2010 (znesek v letu 2013 je predstavljal samo še 8 % sredstev iz leta 2010). Trend se je nadaljeval tudi v letu 2014, ko OOK niso prejele nobenih sredstev za digitalizacijo od MK. Izboljšanje pa se pojavi v letih 2015 in 2016, in sicer so OOK v letu 2015 prejele 70.920,98 EUR, v letu 2016 pa 85.019,76 EUR. Slednje predstavlja 19,9 % povečanje v primerjavi z letom 2015 (Slika 17).

Slika 17: Sredstva (v EUR), porabljena za digitalizacijo v obdobju 2014-2016⁶⁹

⁶⁹ Vir podatkov: Vsebinska in finančna poročila o izvajanju posebnih nalog osrednjih območnih knjižnic: poročevalska leta 2014, 2015, 2016

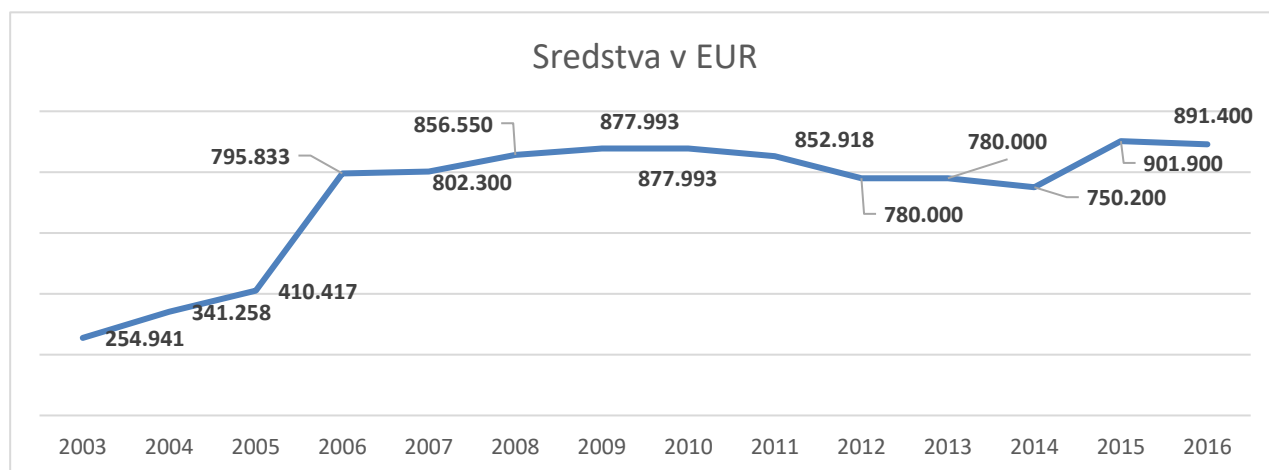
Za **izvedbo izobraževanj** z zunanjimi izvajalci so OOK dobile največ sredstev (3274,60 EUR) v letu 2015, najmanj (630 EUR) v letu 2014.

Medknjižnično izposajo na območju (MKI) so OOK za širše območje začele izvajati v letu 2011. Zaradi ugotovljenih nedoslednosti pri izvedbi (ni bila brezplačna za končnega uporabnika na vseh območjih) v predhodnem poročilu NUK, je prišlo do novih dogovorov in na pobudo NUK so Ravne postale nosilke projekta z letom 2016. Sredstva za projekt MKI na območjih v poročevalskem obdobju v primerjavi s prejšnjim obdobjem naraščajo. V letu 2014 so za izvedbo MKI namenili 15.727,38 EUR, v letu 2015 največ, kar 24.233,42 EUR, v letu 2016 pa nekaj manj v primerjavi s prejšnjim letom, in sicer 21.689,88 EUR. Razlog za zmanjšanje sredstev so natančnejši dogovori in določeni kriteriji za MKI, dogovorjeni in podpisani v letu 2016 ter izvedba javnega naročila in s tem pridobitev najcenejšega izvajalca za dostavo poslovnih paketov (EKDIS).

Za **programske stroške** so OOK prejele največ sredstev v letu 2016, in sicer 53.425,41 EUR, v letu 2014 pa najmanj, 34.440,70 EUR.

Nakup **informacijsko komunikacijske tehnologije** (IKT) tudi v tem obdobju ni bil več podprt v okviru sredstev za izvajanje posebnih nalog OOK.

OOK so prva sredstva za izvajanje posebnih nalog prejele v letu 2003, in sicer po objavi pravilnika. Datum začetka veljavnosti pravilnika je 12. september 2003 in OOK so za izvajanje nalog tako prejele prva sredstva v višini 254.941 EUR v zadnji četrtini leta 2003. Slika 18 prikazuje višino sredstev v EUR po posameznih letih v trinajstletnem obdobju izvajanja štirih posebnih nalog. Visok dvig sredstev za izvajanje posebnih nalog OOK je bil v obdobju med leti 2003 in 2008. Prvi dve leti so sredstva naraščala počasneje in ni bilo tako izrazitega trenda rasti, kar kaže absolutni indeks – 34 % povečanja sredstev v letu 2004 in 61 % v letu 2005. Izrazit skok sredstev (za 212 %) se je zgodil v letu 2006. Naraščanje sredstev beležimo do let 2009 in 2010, nato pa sledi upad za 9 % v času gospodarske krize, naslednje leto še za 29 %. Z letom 2012 se je višina sredstev zmanjšala pod nivo sredstev v letu 2006, kar se je nadaljevalo še v letih 2013 in 2014. V letu 2014 so se sredstva še znižala, v primerjavi z letom 2013 pa je viden upad za 3,82 %. V letu 2015 je zopet sledil dvig sredstev za izvajanje posebnih nalog OOK, ki je v tem letu dosegel tudi najvišjo vrednost financiranja od leta 2003, in sicer kar 901.900 EUR, v primerjavi z letom prej pa financiranje naraste za kar 22,22 %. Tudi v letu 2016 je višina sredstev višja, kot v vseh prejšnjih letih, a za 1,16 % nižja, kot leta 2015.

Slika 18: Sredstva (v EUR) za izvajanje posebnih nalog OOK od 2003 do 2016⁷⁰

⁷⁰ Vir podatkov: Osebna komunikacija s pristojnim ministrstvom

6 NARODNA IN UNIVERZITETNA KNJIŽNICA, KOORDINACIJA IZVAJANJA POSEBNIH NALOG ZA OSREDNJE OBMOČNE KNJIŽNICE⁷¹

Narodni in univerzitetni knjižnici (NUK) je v skladu s *Pravilnikom, 2003* poverjena skrb za koordinacijo izvajanja dejavnosti posebnih nalog OOK, usmerjanje strokovnega dela svetovalnih služb v OOK in strokovno koordiniranje izvajanja domoznanske dejavnosti.

Nacionalna knjižnica usmerja strokovno delo svetovalnih služb v območnih knjižnicah (8. člen *Pravilnika, 2003*) tako da:

- pripravlja strokovna izhodišča;
- koordinira dejavnost svetovalnih služb v območnih knjižnicah,
- predlaga skupne projekte ter analizira izpeljane projekte ter predloge projektov in novih storitev, ki se bodo izvajali na posameznih območjih ali s sodelovanjem več območij,
- vodi statistične preglede dejavnosti za celotno državo in po območjih analizira statistične podatke za potrebe razvoja dejavnosti,
- poroča o izvajanju dejavnosti po območjih in za celotno državo,
- organizira in vodi strokovno usposabljanje za svetovalno delo.

Nadalje strokovno koordinira izvajanje domoznanske dejavnosti (15. člen *Pravilnika, 2003*), tako da:

- evidentira zbirke domoznanskega gradiva v državi in jih statistično predstavlja;
- izvaja normativno kontrolo avtorjev in gesel;
- določa kriterije za izbor publikacij in člankov za potrebe Slovenske bibliografije;
- določa kriterije za bibliografsko obdelavo člankov na nacionalnem in območnem nivoju
- določa kriterije za hranjenje gradiva;
- v sodelovanju z OOK izobražuje zaposlene za potrebe izvajanja domoznanske dejavnosti.

6.1 Strokovna izhodišča

Skladno z 8. členom *Pravilnika, 2003* je CeZaR pri NUK organiziral, koordiniral in vodil delovne skupine, sestavljene iz strokovnjakov NUK in OOK, ki so pripravljali in oblikovali različna **strokovna izhodišča**. S predlogi sprememb in strokovnimi izhodišči je seznanjal strokovno javnost v splošnih knjižnicah v okviru delovnih skupin, delavnic, seminarjev ter drugih izobraževalnih oblik, s publiciranjem strokovnih tekstov ter pripravljaj strokovne podlage, izhajajoč iz *Zakona o knjižničarstvu*, za zakonske in podzakonske akte.

Pri pripravi razvojnih usmeritev, smernic in navodil za izvajanje posebnih nalog je NUK v obdobju 2014-2016 deloval na več področjih, in sicer:

1. Strokovna izhodišča in metodologija za popis (bibliografijo) serijskih publikacij ter razdelitev bibliografskega opisa člankov po območjih

Za uresničitev 15. člena pravilnika je nacionalni knjižnici določena strokovna koordinacija izvajanja domoznanske dejavnosti, v katero spada tudi priprava kriterijev za izbor publikacij in člankov za potrebe Slovenske bibliografije. To naj bi pripomoglo k učinkovitejšemu in sistematičnemu delu bibliotekarjev, odgovornih za kakovost strokovnega knjižničarskega dela na področju domoznanstva, povečalo pa naj bi se tudi partnerstvo med knjižnicami in drugimi deležniki na lokalni ravni. Cilj celotnega dela delovne skupine je večja kakovost informacij lokalnega značaja za uporabnike knjižnic. Naloga delovne skupine je bila razdeljena v dve fazi: oblikovanje dokumenta o strokovnih izhodiščih in priprava metodologije za popis (bibliografijo) serijskih publikacij po območjih OOK. V letu 2014 je sledil popis po območjih OOK, objava publikacije z naslovom »*Bibliografija serijskih publikacij po območjih osrednjih območnih knjižnic od 1991 do 2013*« in predstavitev le-te na Domfestu – 3. festivalu domoznanstva v 2014 v Novi Gorici. Temu naj bi kasneje sledila še koordinacija razdelitve obdelave člankov med Narodno in univerzitetno knjižnico

⁷¹ Vir podatkov: Arhiv koordinacije OOK, NUK/CeZaR

in splošnimi knjižnicami, vendar tega tudi v letih 2015 in 2016 niso realizirali ter tako delovne skupine podaljšali v leto 2017. Oblikovani so sicer kriteriji, ki pa jih je potrebno še dopolnit. Vse OOK na svojih območjih niso uspele dokončno skoordimirati razdelitve obdelave člankov.

2. Metodologija za popis (in nadaljnji razvoj) opreme IKT

V letu 2014 smo pripravili metodologijo za popis opreme IKT, po kateri so sistemski administratorji in koordinatorji v OOK izvedli popis območij in pripravili analizo. V načrtu je bila tudi priprava dokumenta in vizije skupnega razvoja IKT po območjih, vendar pa v letu 2014 zaradi kadrovskega zamenjav tega niso uspeli pripraviti, zato so to nalogo prenesli v leto 2015. Tudi v letu 2015 smo pripravo predloga načrta dopolnjevanja opreme IKT po slovenskih knjižnicah, ki bo podpiral uporabo novih tehnologij in novih e-storitev, predstavili v načrt za naslednje leto 2016. V letu 2016 smo nato na rednem sestanku informatikov glede na trende razvoja in nove zahteve glede na EU direktive in dokumente, začeli z dopolnjevanjem opreme IKT po slovenskih knjižnicah (uporaba novih tehnologij in novih e-storitev). Predlog za strategijo IKT (OOK) je dostopen skupini na Google docs, v katerega lahko dodajajo svoje predloge, v letu 2017 pa je predvidena priprava osnutka dokumenta.

3. Specializirani knjižnični centri

(novo poimenovanje, prej kompetenčni centri; v nadaljevanju uporabljamo skrajšano obliko **SKC**). Za povečanje učinkovitosti sistema knjižnične javne službe je potrebno organizirati centre, ki bodo skrbeli za koordinacijo teoretičnega, razvojnega in praktičnega dela za posamezna strokovna vprašanja. Kompetenčni centri bi nastali kot rezultat partnerstva med knjižnicami in drugimi organizacijami, odgovornimi za kakovost in raznolikost strokovnega knjižničarskega dela in knjižničnih storitev v celotni knjižnični mreži (za ranljive skupine, narodnostne skupnosti, etične skupine ...), in bi prispevali k boljši usposobljenosti strokovnih delavcev knjižnic in večji kakovosti storitev za uporabnike knjižnic. **Prva delovna skupina** je bila oblikovana junija 2009 in je delo zaključila 2011. Definirala je področje dela ter ga razdelila v dve večji skupini: uporabniki s posebnimi potrebami (invalidi, gluhi, slepi...) in uporabniki, katerim je iz različnih razlogov otežen obisk knjižnice. Skupina se je v 1. fazi omejila na uporabnike, ki potrebujejo posebno gradivo. Razdeljeni so bili v tri skupine in med knjižnice: uporabniki, ki potrebujejo lažje berljivo gradivo (dislektiki, gluhi/naglušni, itd.) – Novo mesto, slepi in slabovidni – Ptuj in Maribor ter etnične in narodnostne manjšine - Domžale. Začeli so s pripravami smernic, strokovnih priporočil in priporočilnih seznamov. **Druga delovna skupina**, ki je bila imenovana leta 2012 je imela nalogo, da *oblikuje dokument strokovnih izhodišč za vzpostavitev t.i. kompetenčnih centrov*, ki temeljijo na Strategiji slovenskih splošnih knjižnic do 2020 in Nacionalnega programa za kulturo do leta 2017. Druga delovna skupina je poimenovanje iz kompetenčnih spremenila v specializirane knjižnične centre, saj naj bi spremenjeno poimenovanje po mnenju delovne skupine ustrežneje opredeljevalo namen in cilje knjižnic, ki bodo tovrstne naloge opravljale. Obenem je delovna skupina sprejela sklep, da v vprašalnikom ugotovijo ali knjižnice zaznavajo potrebo po vzpostavitvi in uporabi storitev SKC, ali imajo za vzpostavitev SKC zagotovljene ustrezne pogoje (prostor, strokovne kadre z referencami, strokovne objave, gradivo, finance, opremo IKT, partnerstva...) ter kakšen SKC bi rade vzpostavile. Zato je NUK v letu 2014 pripravil anketo v 1ka in naredil analizo. Delo na tem področju so načrtovali tudi v letu 2015 in 2016, vendar dokument še ni dokončan, ni šel v obravnavo strokovni javnosti, ni bil sprejet ter se še ni začel uresničevati v praksi.

4. Enotna metodološka izhodišča za popis domoznanstva in izhodišča za vrednotenje po območjih OOK.

Metodološka izhodišča za popis domoznanstva in izhodišča za vrednotenje (za pripravo ankete o domoznanstvu) smo v letu 2014 glede na sklep sestanka direktorjev OOK predstavili na naslednje leto, v letu 2015 pa je bilo delo zopet predstavljeno v načrt za leto 2016. V letu 2016 je delovna skupina na skupaj 7 sestankih pripravila dokument - strokovna izhodišča na podlagi zakonskih in podzakonskih aktov ter oblikovala vprašalnik v spletni anketi 1k in ga stestirala na 6 knjižnicah (2 OOK in 4 OK). Dokument in anketni vprašalnik v 1k sta bila deležna popravkov po pilotnem testiranju. V letu 2017 je predvideno, da dokument objavimo kot spletno publikacijo, obenem pa izvedeno tudi anketa in analizo.

5. Strateške usmeritve izvajanja posebnih nalog OOK.

V letu 2014 je bila na to temo izvedena delavnica, na kateri je bil sprejet sklep, da ravnateljica NUK imenuje delovno skupino, ki bo oblikovala smernice za izvajanje posebnih nalog OOK. V letu 2015 je delovna skupina pričela z delom in nadaljevala v letu 2016. Pripravila je novo vizijo in poslanstvo izvajanja posebnih nalog. Naredili smo pregled lokalne samouprave in organizacije knjižničnega sistema v devetih državah Evrope. Okvirno pripravili obseg izvajanja štirih posebnih nalog. Pri tem je ugotovila tudi, da je za boljše izvajanje posebnih nalog potrebno urediti tudi zakonske in podzakonske podlage. Naredila je preizkuse variant mreže, razmišljala o organiziranosti sistema ter posledično naredila preizkuse o prerazporeditvah koordinatorjev glede pripravljene nove variante mreže. Razmišljala je o nalogah in vlogah deležnikov v KSS. Z narejeno analizo SWOT je ugotavljala prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti predlaganih sprememb. Da bi svoja strokovna izhodišča podkrepili, je izvedli tri intervjuje fokusnih skupin z zunanjim moderatorjem in analizo. Delo in zaključek priprave strokovnih izhodišč izvajanja posebnih nalog je predviden za leto 2017.

6. Vodnik za analizo območnosti

Kot že omenjeno (poglavje 3.2.1 Svetovalno delo) je NUK vsem OOK na podlagi priporočil Pravidnika o osrednjih območnih knjižnicah in IFLA/UNESCO standardih za splošne knjižnice, v letu 2015 pa predlagal v uskaljen program izvajanja posebnih nalog z OOK izdelavo analiz območja OOK in pripravil vodnik oz. navodila/smernice.

Splošne knjižnice morajo poznati širše lokalno okolje in s tem svoje uporabnike oziroma posamezno ciljno skupino, njene kulturne specifičnosti in potrebe ter jim ponuditi storitve, ki jih bodo zadovoljile in odražale njihove interese⁷². IFLA/UNESCO standardi za splošne knjižnice navajajo, da skozi analizo območnosti skrbimo za zagotavljanje storitev, ki bodo zadovoljevale potrebe celotne skupnosti, ravno zaradi tega mora splošna knjižnica ugotoviti obseg le-teh. Pri tem je pomembno upoštevati tudi to, da se potrebe in pričakovanja spreminjajo, zato je potrebno proces analiz ponavljati v rednih presledkih, mogoče na vsakih pet let. »Ocenitev potreb lokalne skupnosti je proces, v katerem knjižnica zbira podrobne informacije o lokalni skupnosti in njenih knjižničnih in informacijskih potrebah. Načrtovanje in oblikovanje politike temeljita na rezultatih tega procesa in na ta način knjižnica doseže, da se storitve in potrebe ujemajo. V nekaterih državah je celo s predpisi lokalnih oblasti določeno ocenjevanje potreb lokalnih skupnosti«. IFLA/UNESCO standardi za splošne knjižnice navajajo podatke, ki jih je potrebno zbirati:

- družbeno – demografske podatke o lokalni skupnosti, na primer prerez prebivalstva glede na spol in starost, etnično raznolikost, izobrazbeno raven
- podatke o ustanovah v lokalni skupnosti, na primer izobraževalne organizacije, zdravstveni domovi, bolnišnice, kazenske ustanove, nevladne organizacije
- informacije o poslovnih in trgovskih dejavnostih v okolju
- velikost območja, ki mu je knjižnica namenjena (kje živijo uporabniki knjižnice, glede na njeno lego)
- prometna ureditev v lokalni skupnosti
- informacijske storitve, ki jih posredujejo drugi centri v skupnosti⁷³

NUK je na podlagi IFLA/UNESCO standardov za splošne knjižnice, Standardov za splošne knjižnice, 2005 in pravilnikov pripravil vodnik za analizo območja, ki bi vsebovala vse potrebne podatke in informacije o posameznem lokalnem okolju. Vodnik za analizo območja je usmerjal k opredelitvi knjižnic na območju OOK, pregledu razvojne problematike, analizi lokalne skupnosti po OK, pregledu informacijsko komunikacijske opreme (IKT), analizi stanja knjižnične dejavnosti in predstavitvi knjižnične mreže.

Spoznavanje značilnosti in potreb ožjega in širšega okolja vodi v iskanje in pripravo predlogov učinkovite akcije skupaj s posamezno OK, sistematično in strukturirano delovanje in ne zgolj stihijsko izboljšanje poslovnih in storitvenih procesov, umestitev knjižnice in njenih storitev v lokalne strateške načrte ter priprava argumentiranih podlag za strateške načrte razvoja knjižnic na območju. Vse to vodi v lažjo

⁷² Vir: Splošne knjižnice: IFLA/UNESCO standardi za splošne knjižnice. 2002. NUK: Ljubljana, str. 22

⁷³ Vir: Splošne knjižnice: IFLA/UNESCO standardi za splošne knjižnice. 2002. NUK: Ljubljana, str. 63

vklučitev v lokalni ali nacionalni program za kulturo. Obenem pa rezultati analiz omogočajo primerjavo z doseganjem pravilnika o knjižnični dejavnosti in standardov ter so podlaga za razmislek o novih standardih, predvsem pa podlaga strateških načrtov in letnih programov dela na področju izvajanja posebnih nalog znotraj posameznih območij.

Glede na to, da OOK opravljajo funkcijo svetovanja drugim OK, je pomembno, da poznajo celovit sistem, na podlagi katerega lahko svetujejo in načrtujejo knjižnične dejavnosti, ki so odvisne od specifik ožjega in širšega okolja.

Za potrebe »Analize območja OOK« smo v letu 2015 dopolnili navodila in metodologijo ter dokument na Dropboxu za pripravo čim bolj enotne analize po območjih. Nekateri koordinatorji so delne analize predstavili na sprotnih sestankih in na izobraževanju 26. novembra.

Sistemske administratorji in informatiki ter koordinatorji so že predhodnem poročevalskem obdobju naredili popise opreme IKT in poročilo za območje po pripravljeni metodologiji. Analiza je sestavni del celotne analize območja OOK.

6.2 Koordinacija dejavnosti svetovalnih služb v OOK

V obdobju 2014-2016 smo v sodelovanju z Ministrstvom za kulturo na letni ravni sooblikovali program izvajanja posebnih nalog na nacionalni ravni med NUK in OOK, in sicer za neposredni poziv izvajanja posebnih nalog. Program koordinacije izvajanja posebnih nalog NUK je bil letno usklajen z OOK. Na ravni območja pa OOK usklajuje program s svojimi OK na svojem območju. Skozi celotno poročevalsko obdobje smo v NUK skupno izvedli 56 sestankov, od tega smo v okviru rednih delovnih skupin (direktorji, koordinatorji, domoznanci) organizirali in koordinirali 27 sestankov, v okviru sedmih posebnih delovnih skupin pa je bilo izvedenih 29 sestankov (Preglednica 32).

Preglednica 32: Število koordiniranih, organiziranih in izvedenih sestankov rednih in osebnih delovnih skupin v okviru koordinacije OOK v obdobju 2014-2016

Sestanki	2014	2015	2016	Skupaj
				2014-2016
REDNE DELOVNE SKUPINE OOK				
Direktorji	2	1	2	5
Koordinatorji	3	4	4	11
Domoznanci	2	2	2	6
Sistemske administratorji oziroma informatiki OOK	2	1	2	5
Skupaj	9	8	10	27
POSEBNE DELOVNE SKUPINE OOK				
Strateške usmeritve izvajanja posebnih nalog OOK	1	5	8	14
Specializirani knjižnični centri	1	0	0	1
Strokovna izhodišča in metodologija za popis (bibliografijo) serijskih publikacij ter razdelitev bibliografskega opisa člankov po območjih OOK	1	0	1	2
Enotna metodološka izhodišča za popis domoznanstva in izhodišča za vrednotenje po območjih OOK (anketa o domoznanstvu)	0	0	7	7
Metodologija za popis opreme IKT – akcijski načrt opremljanja	1	0	1	2
Cosec – nakup podatkovnih zbirk	0	0	2	2
Domfest – priprava	1	0	0	1
Skupaj	5	5	19	29
Skupaj koordiniranje in izvedba vseh sestankov	14	13	29	56

Pripravili smo še posvetovalni sestanek za pripravo novih standardov za splošne knjižnice in sodelovali pri pripravi predlogov sprememb zakona o knjižničarstvu.

V letu 2014 smo za izvedbo načrtovanega programa dela vodili in koordinirali delo delovnih skupin na 11 sestankih in sicer z direktorji knjižnic (2), koordinatorji (3), sistemskimi administratorji (2) in specialisti za domoznanstvo (2). Načrtovali smo tudi vodenje in koordinacijo dela delovnih skupin. Izvedli smo sestanek delovne skupine za metodologijo popisa serijskih publikacij (1) in za specializirane knjižnične centre (1).

Za izvedbo načrtovanega programa smo v letu 2015 izvedli 8 rednih sestankov vključno s predavanji in predstavitvami dobrih praks, in sicer z direktorji knjižnic (1), koordinatorji (4), informatiki (1) in domoznanci - specialisti za domoznanstvo (2) v OOK. Poleg tega smo izvedli 5 sestankov posebne delovne skupine za pripravo strateških usmeritev izvajanja posebnih nalog OOK. Realizacija ostalih sestankov ni bila izvedena zaradi dvomesečne bolniške odsotnosti koordinatorice, predvidoma 5 posebnih delovnih skupin ter drugih sestankov.

V letu 2016 smo za izvedbo načrtovanega programa organizirali in izvedli 10 sestankov, in sicer z direktorji (2), koordinatorji (4) (vključno s predstavitvijo dobrih praks po vsebinskih sklopih), informatiki (do 2) in specialisti za domoznanstvo (2) v OOK. Vodili in koordinirali smo delo 7 delovnih skupin na 19 sestankih: strateške usmeritve OOK, anketa-domoznanci, članki-domoznanci) ter drugih sestankov. Skupaj smo v letu 2016 koordinirali, organizirali in izvedli 29 sestankov.

Koordinatorica je bila povabljena v programski in organizacijski odbor Komisije za prosti dostop do informacij in svobodo izražanja hrvaškega knjižničarskega društva ter Oddelka za bibliotekarstvo in informacijske znanosti Filozofske fakultete v Zagrebu za pripravo programa okroglih miz o prostem dostopu do informacij na dan človekovih pravic. Aktivno sodeluje pri pripravi programov in tudi z referati.

6.3 Skupni projekti

Na posameznih območjih ali s sodelovanjem več območij so se izvajali že vpeljani projekti, ki so v poročevalskem obdobju nadgrajeni:

- **Kamra** je spletni portal, ki združuje vsebine s področja domoznanstva v knjižnicah in drugih lokalnih kulturnih ustanovah. Osrednja knjižnica Celje koordinira, upravlja, ureja, razvija in vodi, vse OOK in OK objavljajo vsebine (začel NUK, od 2011 OKC Celje).
- **Rastem z e-viri** - dostop na daljavo za člane knjižnic do nakupa podatkovnih zbirk, konzorcijski nakup podatkovnih zbirk (NUK/COSEC od 2011).
- **dobreknjige.si** - spletni portal s priporočilno kakovostno literature (leta 2013 Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper in Goriška knjižnica Franceta Bevka Nova Gorica).
- **Brezplačna medknjižnična izposoja** (MKI) za končnega uporabnika po območjih (KOK).
- **Prostorska analiza mreža** (PAM) je leta 2013 začel izvajati CeZaR/NUK, OOK letno sodelujejo pri dopolnjevanju podatkov.
- **Popis domoznanske dejavnosti, stanje 31. 12. 2016** – priprava strokovnih izhodišč, metodologije in vprašalnika ter testiranje.

6.3.1 »Rastem z e-viri«: dostop na daljavo in nakup podatkovnih zbirk (COSEC⁷⁴)

Namen skupnega projekta Rastem z e-viri je zagotavljanje dostopa na daljavo do podatkovnih baz, ugoden konzorcijski nakup (COSEC), izobraževanje knjižničarjev in uporabnikov za uporabo podatkovnih baz ter s tem spodbujanje dostopa do podatkovnih baz v sodelovanju NUK in OOK.

Koordinacija NUK/CeZaR je potekala pri izvajanju projekta med Centrom za informacijske storitve NUK/CIS, NUK/COSEC in OOK.

Storitev dostopa na daljavo je bila dogovorjena in vzpostavljena s 1. 7. 2011 s podpisom dogovora: »Dogovor o obveznostih OOK in NUK pri zagotavljanju dostopa na daljavo« med NUK in najprej osmimi, postopno pa z vsemi OOK. Storitev omogoča avtorizacijo in avtentikacijo članov omenjenih knjižnic preko modula COBISS/Izposoja in SIP2 protokola. Za potrebe varne, kriptirane, izmenjave podatkov med uporabnikom storitve dostopa na daljavo in EzProxy strežnikom je vzpostavljena varna povezavo preko SSL protokola.

V okviru konzorcijske dejavnosti NUK/COSEC je, posebej za slovenske splošne knjižnice, izvajala licenciranje e-virov. Podatkovne zbirke so izbrale OOK, po posvetovanju z OK, in zanje pridobile sredstva pristojnega ministrstva za izvajanje prve izmed štirih posebnih nalog. Za dostop do zbirk EBSCOhost je letno najemnino zagotovil ZBDS s sredstvi Ministrstva za kulturo.

Zbirke EBSCOhost predstavljajo glede na izjemno statistiko uporabe, dostopnost na ravni celotne mreže splošnih knjižnic Slovenije in dolgo kontinuiteto naročila, najpomembnejši e-vir v slovenskih splošnih knjižnicah. Ostale e-vire, ki jih posebej za splošne knjižnice licencira COSEC, pa OOK izberejo samostojno.

V obdobju 2014-2015 je COSEC za člane splošnih knjižnic zagotavljal naslednje e-publikacije in globalne digitalne platforme:

Sofinanciranje – ZBDS (MK):

- EBSCOhost Research/Public library License

Sofinanciranje – konzorcijski člani:

- eBook Public Library Collection
- Britannica Online Public Library Edition
- Oxford English Dictionary Online
- Oxford Art Online
- Oxford Music Online
- Library Press Display
- Tax-Fin-Lex

V letu 2016 je COSEC za člane splošnih knjižnic zagotavljal naslednje e-publikacije in globalne digitalne platforme:

Sofinanciranje – ZBDS (MK):

- EBSCOhost Research/Public library License

Sofinanciranje – konzorcijski člani:

- eBook Public Library Collection
- Britannica Online Public Library Edition
- Library Press Display

⁷⁴ Poročilo za dejavnosti COSEC je posredovala Karmen Štular Sotošek.

- Tax-Fin-Lex

V obdobju 2014-2016 so preko konzorcija COSEC tako imeli člani splošnih knjižnic na voljo širok nabor e-publikacij, in sicer: dostop do 4700 e-revij, 30.000 e-knjig in več besedilnih zbirk.

Financiranje je potekalo različno, nekatere OOK so stroške dostopa krile same (iz sredstev za izvedbo posebnih nalog OOK ali lastnih), druge so dosegle dogovore o sofinanciranju z OOK na svojem območju.

Med servisi velja posebej omeniti PressReader. Na podlagi ugodne ponudbe, ki je bila pridobljena v okviru konzorcijske dejavnosti NUK/COSEC za OOK, so 3 OOK (Celje, Ljubljana in Ptuj) že maja 2015 pristopile k servisu. Na podlagi ugodne ponudbe, ki je bila pridobljena v okviru konzorcijske dejavnosti za OOK, je dodatno v letu 2016 še pet OOK (Koper, Kranj, Nova Gorica, Novo mesto in Ravne) pristopilo k servisu Press Reader. Servis prinaša tekoče izdaje več kot 3000 nacionalnih, regionalnih in lokalnih časnikov ter revij iz Evrope, Azije, Avstralije, Afrike, Latinske in Severne Amerike. Za slovenske bralce je privlačen zlasti zaradi dostopa do slovenskih časnikov.

Priprava gradiv za preglednejše delovanje konzorcija in racionalno porabo javnih sredstev:

- Konzorcij COSEC je v letu 2015 izdal nov strateški dokument – Načela licenciranja COSEC, ki predstavlja enkratno orodje za razumevanje in vsakdanje delo z elektronskimi publikacijami in pridobivanjem licence tudi v slovenskih splošnih knjižnicah. O uporabnosti in pomenu tega dokumenta so bile knjižnice seznanjene na posebnem izobraževalnem dogodku.
- Splošne knjižnice so bile opozorjene na davčne novosti, ki so pri naročilu elektronskih storitev iz držav EU ali tretjih držav stopile v veljavo 1. 1. 2015. Davčni zavezanec iz EU po principu solidarne davčne odgovornosti zaračunava DDV za elektronsko opravljene storitve knjižnicam, malim davčnim zavezankam, ki niso identificirane za namene DDV. S tem v zvezi je bila v okviru konzorcija COSEC pripravljena okrožnica z naslovom Sprememba kraja obdavčljivih transakcij in zagotovljena pomoč knjižnicam pri lociranju ustreznega kraja obdavčitve.

6.3.2 Prostorska analiza mreže – PAM

V Centru za razvoj knjižnic od leta 2012 poteka projekt »Prostorska analiza knjižnične mreže Slovenije - PAM«. Projekt je vzpostavil geoinformacijski sistem (GIS), ki omogoča predstavitev in analizo knjižnične mreže v Sloveniji ter podpira tudi vrednotenje delovanja in strateško načrtovanje v splošnih knjižnicah. S programskim orodjem je omogočeno prezentiranje statističnih podatkov zbranih ob vsakoletnih statističnih merjenjih. V OOK so koordinatorji sodelovali s kontroliranjem pravilnosti vnesenih podatkov. V letu 2015 je projekt zaključen, koordinatorji OOK še naprej sodelujejo pri dopolnjevanju podatkov o stanju mreže. Žal pa koordinatorji niso izkoristili možnosti izdelave analize podatkov na delovni postaji v NUK/CeZaR. Vzpostavitev spletne aplikacije za podporo analizam na daljavo je bila OOK-jem predstavljena na izobraževanju novembra 2015. Dobili so tudi dostop do spletne aplikacije za analizo pripravo razvoja knjižnične mreže na svojem območju. V letu 2016 je v OOK na tem področju potekalo preverjanje in analiza dostopnosti knjižnične mreže ter preverjanje dopoljenih podatkov.

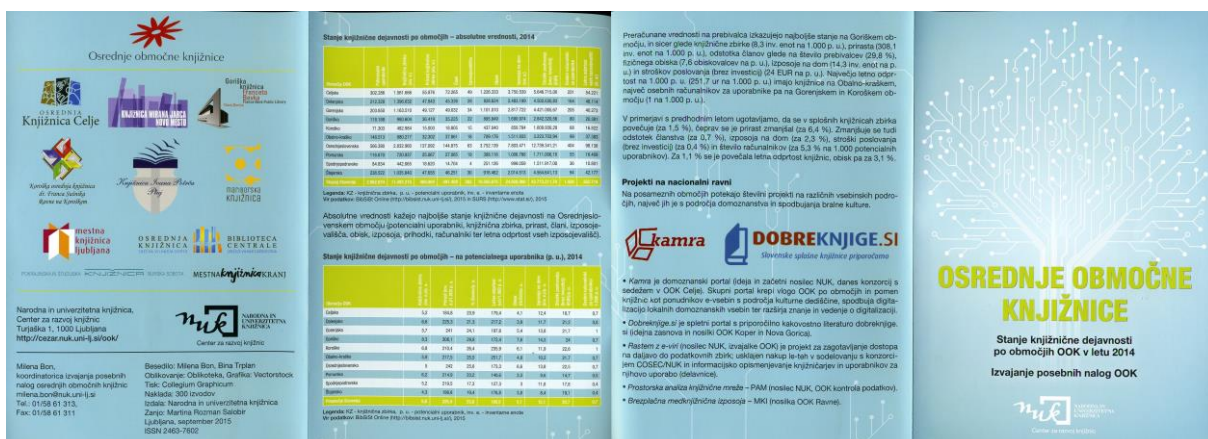
6.4 Vodenje statističnih pregledov dejavnosti

V okviru zbiranja **statističnih podatkov** o splošnih knjižnicah v okviru BibSiSt-a (<http://bibsist.nuk.uni-lj.si/statistika/index.php>) vodi NUK statistične preglede dejavnosti za celotno državo in analizira statistične podatke za potrebe razvoja dejavnosti po območjih OOK.

Koordinatorica je po potrebi pripravljala poročila, izvlečke ter statistične podatke o delu knjižnic po območjih OOK za potrebe pristojnega ministrstva in za medije.

V letu 2014 smo pripravili pregled dejavnosti knjižnic po območjih OOK za leto 2013, rezultate pa smo objavili v zbiranki *Osrednje območne knjižnice: Stanje knjižnične dejavnosti po območjih OOK v letu 2014*,

izvajanje posebnih nalog OOK ter na spletnih straneh BibSiSt, s poudarkom na elektronskih virih. Dodano je bilo poglavje o domoznanstvu.

Slika 19: OOK in stanje knjižnične dejavnosti po območjih

V letu 2015 smo pripravili vse za izvedbo meritev razvitosti splošnih knjižnic, vendar se knjižnice meritvam niso odzvale. S tem se je pojavila težava pri pripravi analize stanja knjižnične dejavnosti po območjih, ker smo načrtovali zajem najnovejših podatkov, ki bi jih NUK/Cezar pripravil do konca leta, koordinatorji pa bi iz tega zajema naredili ažurno analizo, na podlagi katere bi svetovali knjižnicam na območju, med drugim tudi glede razvojne naravnosti lokalnih programov kulture. Ta del analize po območjih zato v glavnem ni bil izveden. Pregled dejavnosti knjižnic po območjih smo pripravili in objavili v zbirki: *Slovenske knjižnice v letu 2015* (Slika 20), v kateri so predstavljena območja z izbranimi kazalci.

Slika 20: Zgibanka Slovenske knjižnice v letu 2015

Pregled dejavnosti knjižnic po območjih OOK za leto 2016 smo pripravili tudi leta 2017 in objavili v zbirki: *Slovenske knjižnice v letu 2016* (Slika 21).

Območje	Knjižnična zbirka (inv. enote)	Prirast knjižničnega gradiva (inv. enote)	Prirast knjižničnega gradiva (naslovi)	Odpis knjižničnega gradiva (inv. enote)	Prirast obveznega izvoda (inv. enote)	Elektronski viri dostopni na daljavo: e-knjige (naslovi)	Sredstva, porabljena za nakup knjižničnega gradiva (EUR)
Celjsko	1.619.780	56.597	42.743	25.069	2.410	278.681	861.348,16
Dolenjsko	1.448.342	38.306	26.056	17.435	2.167	44.126	695.259,83
Gorenjsko	1.199.981	47.531	27.883	26.697	2.107	2.776	759.948,74
Goriško	1.007.508	33.211	15.211	21.057	1.954	43.537	524.567,38
Koroško	492.250	14.309	9.364	11.225	2.284	2.714	240.994,69
Obalno-kraško	907.150	32.949	20.680	25.357	3.041	540.130	523.914,53
Osrednjeslovensko	2.918.718	117.085	38.779	72.387	2.085	16.071	1.876.698,71
Pomursko	751.251	22.333	14.837	3.076	2.188	961	312.104,39
Spodnjepodravsko	460.047	14.441	7.890	8.096	1.883	508	236.501,84
Štajersko	1.094.203	44.924	13.268	18.233	2.307	42.024	739.412,32

Slika 21: Zgibanka Slovenske knjižnice v letu 2016

6.5 Poročanje o izvajanju dejavnosti po območjih in za celo državo

Na nivoju Slovenije je NUK v poročevalskem obdobju pripravil poročilo »Informacijsko komunikacijska oprema (IKT) po območjih osrednjih območnih knjižnic: poročilo o popisu za leto 2013« (dostopno na https://cezar.nuk.uni-lj.si/common/files/studije/IKT_Slovenija_porocilo_2013.pdf), ki je tudi del analize območja OOK. Analize po območjih pa so na skupnih mapah v dropboxu <https://www.dropbox.com/home>.

V drugem delu leta 2014 smo pripravili štiriletno poročilo »Posebne naloge osrednjih območnih knjižnic: o izvajanju dejavnosti za obdobje 2010-2013«. Publikacija je dostopna v elektronski obliki na naslovu: http://cezar.nuk.uni-lj.si/common/files/studije/posebne_naloge_OOK_porocilo_o_izvajanju_dejavnosti_2010-2013.pdf. V letu 2015 smo ga dopolnili še s kazalci stanja knjižnične dejavnosti po območjih, OOK in OK za leto 2013. Pridobili smo številke ISBN in ISSN (Center za razvoj knjižnic, Študije, ISSN 2386-0332) in določili pogoje licenciranja (Creative Commons Attribution). Dokument smo posredovali na upravo ter na pristojno ministrstvo in z objavo novice obvestili strokovno javnost. Izvedli smo tudi predstavitev za direktorje in koordinatorje. MK je na poročilo odreagiralo s pozitivnim mnenjem.

Vsako leto poročevalskega obdobja je NUK na poziv MK zbral in pripravil poročilo o izvajanju dejavnosti za uporabnike s posebnimi potrebami po območjih OOK (za leto 2014, 2015 in 2016).

Na prošnjo Službe za kulturne raznolikosti in človekove pravice na Ministrstvu za kulturo je NUK pripravil tudi poročilo o manjšinskih etničnih skupnostih (v letu 2015 in 2016), v okviru česar smo zbrali podatke z območij in pripravili zbirno poročilo po posameznih območjih OOK ter ga posredovali Ministrstvu za kulturo.

Na prošnjo MK smo zbrali podatke o kulturnih programih in kulturnih projektih knjižnic, ki jih izvajajo za manjšinske etnične skupnosti po območjih OOK za leto 2016.

Z MK smo sodelovali kot koordinatorji izvedbe programa ob obletnici Konvencije o otrokovih pravicah. 25. letnica Konvencije o otrokovih pravicah ter pripravili poročilo o dejavnosti knjižnic za MK po območjih OOK.

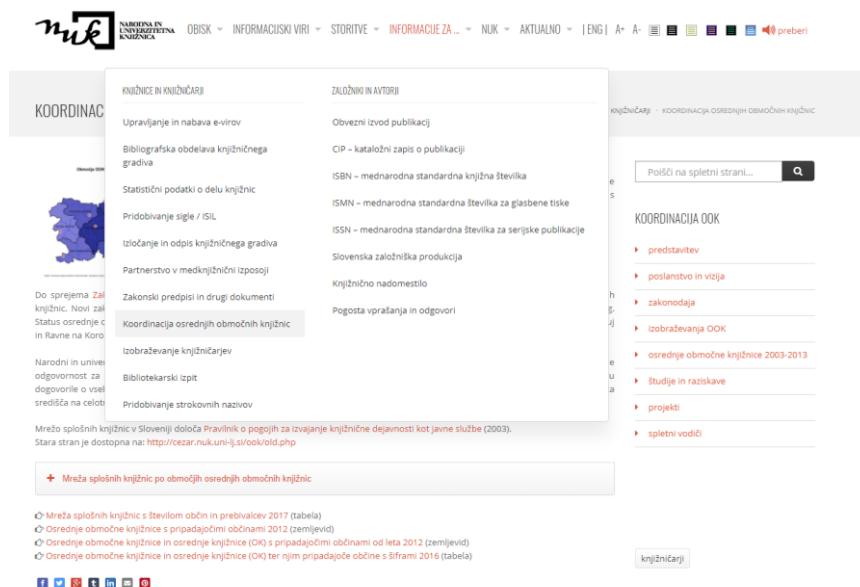
Pripravili smo poudarke na programih o izvajanju posebnih nalog OOK za leto 2015 in ga predstavili strokovni komisiji za knjižnično dejavnost na MK. Ministrstvo je naše predloge pri ocenjevanju programov tudi upoštevalo.

V sodelovanju s pristojnim ministrstvom smo pregledali in dopolnili tudi obrazec za pripravo poročila in programa za leto 2015.

Pripravili smo tudi različne izvlečke in statistične podatke za OOK Ravne potrebe projekta brezplačne MKI, ki so dogovor in konzorcijsko pogodbo o brezplačni MKI podpisali šele maja 2016 in s tem prevzeli vodenje projekta

Za MK smo pripravljali statistična poročila o delu knjižnic po območjih za različne potrebe (tudi obiske Vlade na posameznih območjih).

Za izboljšanje obveščanja, sodelovanja in izmenjavo gradiv ter promocije izvajanja posebnih nalog smo na spletni strani NUK objavljali gradiva (<http://www.nuk.uni-lj.si/nuk/ook>). Narejena je povezava na obe spletni strani.

Slika 22: NUK spletna podstran, namenjena informiranju javnosti o koordinaciji OOK

Dejavnost izvajanja posebnih nalog OOK in objava različnih strokovnih informacij se izvaja tudi na Facebook strani v skupini osrednjih območnih knjižnic in v obliki novic na Cezarju.

6.6 Organizacija in vodenje usposabljanja za svetovalno delo

Organizacija in vodenje izobraževanj, usposabljanj, predavanj in delavnic je potekala v NUK-u. Teme so letno usklajene z OOK-ji. V poročevalskem obdobju od 2014 do 2016 je NUK organiziral skupaj 28 izobraževanj, katerih se je udeležilo 853 udeležencev.

V letu 2014 smo izvedli še delavnice za OOK (2) in predavanja (3), ki jih v programu nismo načrtovali, je pa bila vsebina aktualna. Vse novice in gradiva z izobraževanj smo objavljali na spletni strani: <http://cezar.nuk.uni-lj.si/ook/pages/page.php?id=168&psid=12>.

Preglednica 33: Izobraževanja, predavanja in delavnice za OOK v letu 2014

2014	Naslov	Vsebine in izvajalec	Število udeležencev
21. 1. in 28. 1. 2014 NUK (x 12)	Kako se učijo in berejo slepi, slabovidni in druge osebe z motnjami branja?	• Seznanjanje udeležencev s knjižničnimi storitvami za slepe in slabovidne v Sloveniji ter	34

2014	Naslov	Vsebine in izvajalec	Število udeležencev
ponovitev v OOK po Sloveniji)		predstavitvi didaktičnega dela s slepimi, slabovidnimi in drugimi osebami z motnjami branja <ul style="list-style-type: none"> • dr. Aksinja Kermauner, Nina Schmidt 	
21. 1.	PISA 2012 - Predavanje o rezultatih/dosežkih raziskave o bralni pismenosti	<ul style="list-style-type: none"> • Dr. Mojca Štraus s Pedagoškega inštituta 	40
30. 1. in 6. 2. 2014 NUK (x 12 ponovitev v OOK po Sloveniji)	Kako berejo in uporabljajo splet slepi, slabovidni in druge osebe z motnjami branja?	<ul style="list-style-type: none"> • Predstavitev orodij in programske opreme, ki slepim in slabovidnim omogoča dostop do informacij ter predstavitvi težav in rešitev pri dostopanju do svetovnega spleta • Kristina Janc, Dušan Jankovič, Robert Merič 	29
4. 2.	Predavanje o rezultatih raziskave potencialnih uporabnikov knjižnice za slepe, slabovidne in ljudi z oviro na področju branja in predavanje o zasnovi prostorske analize dostopnosti dejavnosti splošnih knjižnic za prebivalstvo (GIS)	<ul style="list-style-type: none"> • Dr. Darja Zaviršek, Fakulteta za socialno delo • Dr. Vlasta Vodeb, Urbanistični inštitut 	17
6. 3. (2. sestanek koordinatorjev)	Zasnova prostorske analize dostopnosti dejavnosti splošnih knjižnic za prebivalstvo (GIS) »Zasnova prostorske analize dostopnosti dejavnosti splošnih knjižnic za prebivalstvo« je dostopna na spletni strani http://cezar.nuk.uni-lj.si/studije/index.php , prototip spletne aplikacije pa na spletnem naslovu http://odk.civitat.com/odk/map.html	<ul style="list-style-type: none"> • Dr. Vlasta Vodeb, Urbanistični inštitut 	18
17. 4.	Strategija OOK do leta 2020	<ul style="list-style-type: none"> • Delavnica »Odprti prostor« v sodelovanju z BIC • izvedba Milena Bon 	23
10. 6.	Protokol svetovalnega dela, Delavnica: Analiza zbranih podatkov	<ul style="list-style-type: none"> • izvedba Raduška Žepič 	19
4. 11. Kranj, 5. 11. Maribor	Uporaba EBSCOHost Predstavitev elektronskih knjig in ostalih EBSCO baz podatkov; Iskanje in prenos v povezavi z drugimi viri; Prenos elektronskih knjig; Kako pripraviti vaš računalnik za prenos elektronskih knjig?	<ul style="list-style-type: none"> • Pavel Synek & Renata Miklavčič – EBSCO Information Services 	47 (Kranj 22, Maribor 25)
Skupaj organizacija, koordiniranje, izvedba, udeleženci	11		227 udeležencev

V letu 2014 je NUK v sodelovanju z BIC: bibliotekarskim raziskovalnim, izobraževalnim in informacijskim centrom NUK ter OOK-ji izvedel vse predvidene izobraževalne oblike za leto 2014, pri čemer so se aktivnosti osredotočale na izvedbo 2 delavnic s področja uporabnikov s posebnimi potrebami. Namen

usposabljanja knjižničarjev, pedagogov in družinskih članov ter drugih zainteresiranih je bil seznaniti vse zainteresirane s problemi, s katerimi se srečujejo slepi, slabovidni in osebe z motnjami branja, ko dostopajo do informacij in publikacij ter s postopki, tehnologijo in dobrimi praksami, ki jim dostop omogočajo. Koordinatorica izvajanja posebnih nalog OOK je načrt delavnic 24. 9. 2013 predstavila direktorjem 10 OOK, ki so pokazali zanimanje za tovrstno izobraževanje. Delavnice pa so bile nato vključene v program 10 OOK za leto 2014 in izvedene po posameznih OOK in v NUK.

Kot je razvidno iz preglednice (Preglednica 33) je NUK izvedel vse načrtovane oblike izobraževanja za leto 2014, in sicer 11 izobraževanj, predavanj in delavnic v NUK, katerih se je udeležilo 227 udeležencev.

Poleg načrtovanih izobraževanj smo v letu 2014 dodatno izvedli tudi predavanja o Knjižnični mreži na Šoli za direktorje.

Preglednica 34: Izobraževanja, predavanja in delavnice za OOK v letu 2015⁷⁵

2015	Naslov	Vsebine in izvajalec	Število udeležencev
3. 9.	Knjižnični sistemi in primeri dobrih praks v tujini	<ul style="list-style-type: none"> • LILAC Informacijska pismenost: Maja Vunšek (Mestna knjižnica Kranj), Ksenija Medved, (Mestna knjižnica Grosuplje) • IFLA spremljevalna konferenca splošnih knjižnic: Prihodnosti splošnih knjižnic v globaliziranem digitalnem svetu: mag. Matjaž Eržen (Knjižnica Ivana Tavčarja Škofja Loka) • Predstavitev sistema hrvaških splošnih knjižnic s poudarkom na izvajanju matične dejavnosti ter pomen partnerskega sodelovanja med splošnimi knjižnicami: Andreja Videc (Osrednja knjižnica Celje) • Program Erasmus+ Uvod: Breda Karun (Zavod Jara) • Zadar, Hrvaška: Tanja Mikolič (Knjižnica Sevnica), Ksenija Orel (Mestna knjižnica Izola) • Helsinki, Finska: Polonca Kavčič (Goriška knjižnica Franceta Bevka) in Sabina Šolar (Knjižnica dr. Toneta Pretnarja Tržič) • Tårnby, Danska: Urška Bonin (Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper), Matjaž Stibilj (Lavričeva knjižnica Ajdovščina) • Barcelona, Španija: Katja Bevk (Knjižnica Antona Tomaža Linhart) • Radovljica: Klemen Brvar (Mariborska Knjižnica) 	28
26. 11.	Knjižnična mreža in analiza območij OOK	<ul style="list-style-type: none"> • Knjižnična mreža in analiza območij OOK: Milena Bon • Načela izgradnje knjižnične mreže: dr. Gorazd Vodeb • Planiranje lokacij knjižnic: dr. Vlasta Vodeb • Predstavitev spletne aplikacije prostorske analize knjižnične mreže – konkretni primer načrtovanja: dr. Vlasta Vodeb • Analiza območij OOK in problematika knjižnične dejavnosti na posameznih območjih: Koordinatorji 10 OOK 	16

⁷⁵Vir podatkov: Arhiv koordinacije OOK, NUK/CeZaR

2015	Naslov	Vsebine in izvajalec	Število udeležencev
		<ul style="list-style-type: none"> Izhodišča za strokovno pomoč knjižnicam na svojem območju OOK 	
14. 1. in 17. 2. (1. in 2. sestanek koordinatorjev)	SURS, Knjižnična statistika	<ul style="list-style-type: none"> SURS: Kako do statističnih podatkov in informacij? : mag. Renata Rejec SURS Stage: Igor Kuzma Sodelavci CeZaR 	29
23. 3. (3. sestanek koordinatorjev)	Načela licenciranja digitalnih vsebin in Lyonska deklaracija	<ul style="list-style-type: none"> Načela licenciranja: Karmen Štular Sotošek Lyonska deklaracija: Irena Sešek 	13
4. 2. (1. sestanek sistemskih administratorjev)	Arnes, Moodle, VOX	<ul style="list-style-type: none"> Predstavitve Arnesa in storitev, orodje Planer: Tomi Dolenc Arnes splet – enostavna in najbolj priljubljena rešitev za postavitev spletnih strani: Mitja Mihelič Arnes shramba – shranjevanje podatkov v diskovnem prostoru na Arnesu: Peter Kacin Strežnik po meri – popolna prilagoditev in nadzor strežnika v Arnesovem oblaku: Jure Kranjc Moodle: Martin Božič Spletne konference VOX: Nejc Čampa 	20
28. 5. (1. sestanek domoznancev)	Izobraževanje oziroma prenos dobre prakse domoznanstva v osrednjih knjižnicah	<ul style="list-style-type: none"> Odprta skrinja lokalne skupnosti, Valvasorjeva knjižnica Krško: Polona Brenčič Domoznanski oddelek, Medobčinska splošna knjižnica Žalec: Karmen Kreže Domoznanska zbirka, Mestna knjižnica Piran: Ksenija Petaros Kmetec Domoznanski oddelek, Kosovelova knjižnica Sežana: Magdalena Svetina Terčon SKRITO NAJ POSTANE ODKRITO - primeri dobrih praks promocije domoznanskih e-vsebin na Celjskem: Srečko Maček 	18
Skupaj organizacija, koordiniranje, izvedba, udeleženci	7		124 udeležencev

Kot je razvidno iz preglednice (Preglednica 34), smo v letu 2015 večino izobraževanj izvedli kot del sestanka delovnih skupin. Poleg tega smo organizirali še 2 samostojni izobraževanja. Skupaj je bilo izvedenih je bilo 7 izobraževanj za 124 udeležencev.

Preglednica 35: Izobraževanja, predavanja in delavnice za OOK v letu 2016

2016	Naslov	Vsebine in izvajalec	Število udeležencev
19. 1.	»E-storitve javnih nosilcev oblasti« Moja e-uprava	<ul style="list-style-type: none"> Ministrstvo za javno upravo - Direktorat za informatiko mag. Tatjana Mizori Zupan Andraž Pernar 	26
24. 3.	Rastem z e-viri	<ul style="list-style-type: none"> Promocija e-virov na Goriškem območju Polonca Kavčič, Saša Vidmar (Goriška knjižnica) - povezava s partnerji (knjižnicami, šolami); 	18

2016	Naslov	Vsebine in izvajalec	Število udeležencev
		<ul style="list-style-type: none"> • Informacijsko opismenjevanje v Mariborski knjižnici (Sandra Jesenek), informacijska pismenost pri specifični skupini uporabnikov – dijakov; • Rastem s knjigo (Maja Ivanež, Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto), dijake seznaniti z uporabo knjižnice in njenimi viri 	
30. 3. Zagreb	OOK (Slovenija) in Županijske knjižnice (Hrvaška)	Izobraževalni sestanek v Zagrebu: <ul style="list-style-type: none"> • Hrvaški knjižničarski sistem • OOK (Slovenija) • Dobreknjige.si • Kamra in Album Slovenije • Čitaj mi • Spletne strani splošnih knjižnic – Hrvaška • Tragači – dječji čitateljski blog 	30
14. 6.	Spletna konferenca VOX	<ul style="list-style-type: none"> • (Arnes) za potrebe medsebojnega komuniciranja, priprave krajših sestankov 	12
12. 9.	Članstvo v omrežju ARNES in uporaba storitev	NUK je organiziral: <ul style="list-style-type: none"> • Kratko pregledno predstavitev storitev, ki jih Arnes ponuja knjižnicam • Kako jih knjižnice in njihovi zaposleni lahko uporabljajo • Kaj pomeni članstvo v omrežju ARNES oz. federaciji ArnesAAI, kaj je digitalna identiteta v njej • Možnost takojšnje včlanitve v omrežje ARNES in brezplačno koriščenje storitev za vse splošne knjižnice 	22
7. 12.	Cosec: Rastem z e viri (konzorcijski nakup), e-bonitete; Ribja lestvica	<ul style="list-style-type: none"> • Konzorcij COSEC/NUK • Vizualna učna metoda za iskanje pravih virov, ki uči študente ocenjevanja relevantnosti virov pri raziskavah: nekaj osnovnih informacij in spletnih povezav za vse, ki metodo želijo uporabljati ter predstavljen primer iz prakse, Ksenija Medved 	8
Skupaj organizacija, koordiniranje, izvedba, udeleženci	6		116 udeležencev

Kot je razvidno iz preglednice (Preglednica 35), smo v letu 2016 izvedli 5 izobraževanj oziroma delavnic za skupno 116 udeležencev, nekatera izobraževanja pa so bila tako, kot že v letu 2015, sestavni del sestankov (Moja eUprava, Rastem z e-viri – predstavitev dobrih praks, Spletna konferenca VOX, Ribja lestvica).

Poleg rednih oblik izobraževanj so potekala še nekatera druga, kar navajamo v spodnji preglednici (Preglednica 26), in sicer 4 različne oblike v NUK ali izven, na katerih je bilo 386 udeležencev.

Preglednica 36: Druga izobraževanja 2014-2016

Poročevalsko obdobje	Naslov	Vsebine in izvajalec	Število udeležencev
15. 3., 5. 4., 19. 4., 10. 5. 2016	Dobreknjige.si	<ul style="list-style-type: none"> • OOK KP, NG (v NUK) - 4 izvedbe 	250

Poročevalsko obdobje	Naslov	Vsebine in izvajalec	Število udeležencev
20. 5. 2016 Ptuj	Domfest - 4. festival domoznanstva	<ul style="list-style-type: none"> • Domoznanci splošnih knjižnic in UKM v soorganizaciji OOK Ptuj, ZBDS, NUK 	70
12. 9. 2016	Članstvo v omrežju ARNES in uporaba storitev	<ul style="list-style-type: none"> • Kratka pregledna predstavitev storitev, ki jih Arnes ponuja knjižnicam • Kako jih knjižnice in njihovi zaposleni lahko uporabljajo • Kaj je članstvo v omrežju ARNES oz. federaciji ArnesAAI, kaj je digitalna identiteta v njej • Možnost takojšnje včlanitve v omrežje ARNES (za OK in OOK) 	22
10. 11. 2016	Novosti v KSS/Cezar	<ul style="list-style-type: none"> • Sodelovanje s 3 predstavitevami na izobraževanju, • Sodelavci CeZaR/NUK 	42
Skupaj organizacija, koordiniranje, izvedba, udeleženci	4 oblike		386 udeležencev

6.6.1 Koordinacija dela skupine sistemskih administratorjev

Na delovnih srečanjih so se sistemski administratorji posvetovali o strokovnih vprašanjih, se medsebojno obveščali o strokovnih novostih ter predstavljali primere dobrih praks, rešitev in izkušenj. Obenem so na sestankih redno izvajali predstavitve dejavnosti in novo vpeljanih produktov ter iskali praktične rešitve glede razvoja informacijskih sistemov posameznih knjižnic (tehnične rešitve, e-gradiva, novi mediji, kot so bralniki, tablični računalniki, mobilni telefoni; pregled različnih formatov e-gradiv in izposoja e-gradiv v knjižnicah, sodelovanje z IZUM ipd.). Na delovne sestanke smo v letu 2016 povabili tudi zunanje predavatelje, strokovnjake z ARNES-a, ki so predstavili novosti. Ostale dileme, svetovanja in rešitve smo reševali preko elektronske pošte ali telefona.

V poročevalskem obdobju je teklo iskanje rešitev za prehod bibliobusov na on-line povezavo, pri čemer jim je v letu 2014 v sodelovanju z IZUM uspelo realizirati eno praktično rešitev v Murski Soboti. Predstavniki IZUM-a so na posvetovanju potujočih knjižnic in festivalu bibliobusov v Ajdovščini predstavili delovanje on-line izposoje v COBISS-u, katerega se je udeležilo tudi nekaj sistemskih administratorjev. Informatiki so si ogledali delovanje izposoje na bibliobusu v Motvarjevcih, torej na bibliobusu knjižnice Murska Sobota in ocenili, da je rešitev zanimiva za vse knjižnice, ki imajo bibliobuse na svojem območju.

Z namenom usklajevanja in načrtovanja vzdrževanja računalniških sistemov v splošnih knjižnicah na svojih območjih je skupina informatikov v letu 2014 dopolnila in pripravila razširjeno metodologijo za popis opreme IKT, obrazce vprašalnika za vseh 58 splošnih knjižnicah vključno z vsemi organizacijskimi enotami in s pomočjo sistemskih administratorjev ter koordinatorjev izvedla popise (stanje na dan 31. 12. 2013). Posamezne OOK so pripravile analize stanja opreme IKT po svojih območjih. Ko je maja 2015 zadnji OOK oddal analizo popisa IKT za leto 2013 za svoje območje, so informatiki lahko pričeli z analizo podatkov, na podlagi katerega je NUK (Milena Bon in Blaž Lesjak) pripravil poročilo o popisu ter stanju opreme IKT po območjih OOK na nivoju Slovenije (stanje na dan 31. 12. 2013) z naslovom »*Informacijsko komunikacijska oprema (IKT) po območjih osrednjih območnih knjižnic: poročilo o popisu za leto 2013*«. Poročilo je bilo posredovano NUK upravi in pristojnemu ministrstvu, objavljeno pa je tudi na spletni strani (https://cezar.nuk.uni-lj.si/common/files/studije/IKT_Slovenija_porocilo_2013.pdf). Rezultati analize so bili predstavljeni strokovni javnosti na sestanku direktorjev in koordinatorjev septembra 2015 in na tečaju Novosti v KSS. Izsledke smo predstavili še 10. decembra 2015 v Zagrebu (15. okrugli stol Komisije za slobodan pristup informacijama i slobodu izražavanja „Knjižnice i održivi razvoj“) in 11. decembra 2015

v Beogradu (konferenca Usluga po meri korisnika 21. veka). Vse analize opreme IKT po posameznih območjih OOK so bile tudi posredovane urednici Knjižničarskih novic v objavo. Usklajena priporočila glede opreme IKT za zaposlene so v NUK-u posredovali tudi pristojnemu ministrstvu, ki jih je pri pripravi neposrednega poziva tudi upoštevalo. Analize popisa opreme IKT za leto 2013 so v NUK-u v letu 2016 predstavili sistemskim administratorjem in informatikom, obenem pa so anketo dopolnili in posodobili ter se z OOK dogovorili, da bodo ažurirano anketo posredovali OK na območju za spremljanje stanja opreme IKT letno (dogovor o spremljanju podatkov na ravni države).

V letu 2016 je imela posebna skupina za načrtovanje razvoja opremljanja splošnih knjižnic z opremo IKT sestanek na Arnesu (predstavitev storitev in možnosti, da splošne knjižnice brezplačno gostujejo na vzdrževani platformi na Arnesu (AAI federacijo, VOX konferenco, povezljivost s Shrambo, E-učilnica Moodle, Arnes Analitiko in Spletne strani). Na podlagi tega sta, NUK in Arnes v sodelovanju, pripravila tabelo s stanjem dostopa in povezav 58 splošnih knjižnic. Od 58 knjižnic (OK) ima 27 IR optiko (46,55 %), 8 OK lastno optiko (13,79 %), kar je skupaj 60,34 % (35 OK) (vključno z Laškim v letu 2017). Opremiti je potrebno še 40 %, to je 23 splošnih knjižnic. Za vse organizacijske enote splošnih knjižnic pa nameravajo pripraviti dokončno tabelo v letu 2017.

6.7 Koordiniranje izvajanja domoznanske dejavnosti

Koordinacija domoznanske dejavnosti je v letu 2014 potekala na področju priprave strokovnih izhodišč in popisa serijskih publikacij po območjih OOK (vključno z zamejskimi glasili), izvedli smo uredniški pregled publikacije in uspeli pridobiti sredstva ter natisniti publikacijo z naslovom *Bibliografija serijskih publikacij po območjih osrednjih območnih knjižnic od 1991 do 2013* v 150 izvodih.

V letu 2014 smo sodelovali pri pripravi programa in organizaciji strokovnega srečanja – Domfest, 3. festival domoznanstva, ki je potekal 26. 9. 2014 v Goriški knjižnici Franceta Bevka. Na posvetovanju smo v referatu predstavili stanje domoznanstva po podatkih, zbranih iz meritev za leto 2011 in statističnih meritvah za leto 2013 ter opozorili na nekatera neskladja in pomanjkljivosti, ki se pojavljajo pri poročanju knjižnic.

V letu 2014 smo v Kranju sodelovali na sestanku za vzpostavitev portala Znani Slovenci (www.znani-slovenci.si), vodenje projekta naj bi po predstavitvi v letu 2014 prevzela Mestna knjižnica Kranj, kar pa še ni realizirano.

Zaradi količine dela pri pripravi bibliografije v letu 2014 smo predstavili določanje kriterijev za izbor publikacij in člankov v sistemu vzajemne katalogizacije v sodelovanju s Slovensko bibliografijo in za potrebe Slovenske bibliografije ter določitev kriterijev za bibliografsko obdelavo člankov na nacionalnem in območnem nivoju v letu 2015, ko je bil na sestanku sprejet dogovor, da OOK po območjih naredijo pregled, razdelitev. Ostala navodila in reševanje problemov se je izvajalo v letu 2016 in s podaljšanjem dela delovne skupine poteka še v letu 2017.

V letu 2015 smo koordinirali pripravo predloga OOK za domoznanski regionalni obvezni izvod, ki se je izoblikoval pri pripravi bibliografije serijskih publikacij po območjih OOK. Predstavniki OOK so namreč predlagali dodatni domoznanski regionalni obvezni izvod z obrazložitvijo, da bi to pripomoglo k večji popolnosti domoznanskih zbirk. Zavezanec ostaja založnik na območju, peti izvod pa bi bil namenjen OOK na območju, kjer je publikacija izšla. Mnenje NUK smo posredovali domoznancev, Je pa naslednje: višanje števila obveznih izvodov ni v skladu s smernicami UNESCO (zadnja posodobitev iz leta 2000). Smernice ponovno poudarjajo, da je namen obveznega izvoda ohranjanje pisne kulturne dediščine posameznega naroda in ne razvoja posameznih zbirk. Tudi IFLA je sprejela dokument o obveznem izvodu: IFLA Statement on Legal Deposit (2011), ki je dostopen na: http://www.ifla.org/files/assets/clm/publications/ifla_statement_on_legal_deposit.pdf.

V letu 2016 smo pripravili strokovna izhodišča za popis domoznanstva in vprašalnik v 1KA. Izvedeno je bilo testiranje med 6 splošnimi knjižnicami (2 OOK in 4 OK), pri čemer smo upoštevali vse pripombe.

Glede izvedbe posveta Domfest za leto 2016 in pripravo publikacije »Učinek sodobne informacijske tehnologije na domoznansko dejavnost v knjižnicah na Slovenskem« smo se na 2. sestanku domoznancev v letu 2015 dogovorili, da v sodelovanju z ZBDS, Sekcijo za domoznanstvo in kulturno dediščino, domoznanci pripravijo članke in pozovejo posamezne strokovnjake, da napišejo prispevke, ki bodo objavljeni v publikaciji in predstavljeni na Domfestu- 4. festival domoznanstva, 20. maja 2016 v OOK Ptuj s soorganizacijo ZBDS - Sekcija za domoznanstvo in kulturno dediščino in NUK. Koordinatorica je sodelovala s prispevkom: *Učinek koordinacije osrednjih območnih knjižnic (OOK) na digitalizacijo domoznanskega gradiva v obdobju 2003-2015*. Ob posvetu je bila v sodelovanju z ZBDS izdana publikacija.

Ker Zakon o knjižničarstvu predvideva popis kulturnih spomenikov, je bil s strani MK v letu 2015 izražen predlog, da bi preučili možnosti za nadaljevanje delovanja spletnega portala *Memoria scripta Sloveniae* za evidentiranje zbirk domoznanskega gradiva. Žal kadrovski in finančni potenciali tega zaenkrat ne omogočajo ne v NUK, ne v OOK.

6.8 Normativna kontrola avtorjev in gesel

Izvajanje normativne kontrole avtorjev in gesel NUK redno izvaja skozi celotno poročevalsko obdobje.

6.9 Kriteriji za izbor publikacij in člankov za potrebe slovenske bibliografije

Imenovana je bila delovna skupina (vodja Boris Rifl, koordiniranje dela Milena Bon), ki je v prvi fazi zbrala, naredila popis in pripravila bibliografijo serijskih publikacij po območjih OOK od leta 1991 do 2013. Vključeno je bilo tudi zbiranje in obdelava zamejskih glasil v bibliografsko obdelavo v sistemu vzajemne katalogizacije. V letu 2014 je bilo predvideno, da bo delovna skupina nadaljevala z določanjem kriterijev za izbor in se dogovorila o razdelitvi bibliografske obdelave člankov v serijskih publikacijah v sistemu vzajemne katalogizacije v sodelovanju s Slovensko bibliografijo, kar pa so zaradi količine dela pri pripravi bibliografije prestavili na leto 2015. V letu 2015 so na tako na sestanku sprejeli dogovor, da po območjih naredijo pregled, razdelitev, več navodil in reševanje problemov pa se je izvajalo v letu 2016. V letu 2016 so imeli 1 sestanek, oblikovali so kriterije, ki pa jih je potrebno še dopolnit, poleg tega ni vsem OOK uspelo na svojih območjih dokončno skoordimirati razdelitve obdelave člankov. Delo delovne skupine se je podaljšalo v leto 2017.

6.10 Kriteriji za hranjenje gradiva

NUK je na podlagi 24. člena *Zakona o knjižničarstvu* (Ur. list RS, št. 87/01 in 96/02) in 6. člena *Pravilnika o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe* (Ur. list RS, št. 73/03, 70/08 in 80/12) že dne 20. 12. 2012 sprejel *Navodila za strokovno obdelavo in hranjenje nacionalno pomembnega domoznanskega knjižničnega gradiva v splošnih knjižnicah*.

6.11 Izobraževanje zaposlenih za izvajanje domoznanske dejavnosti

NUK in OOK so izobraževali zaposlene za potrebe izvajanja domoznanske dejavnosti v okviru rednih tečajev NUK in posamezne OOK na svojih območjih. V letu 2014 so v ekspeditu NUK pripravili predstavitev politike in poteka dela z obveznim izvodom: dotok, reklamiranje in razpošiljanje. V letu 2015 smo v sodelovanju s štirimi OK na sestanku domoznancev izvedli izobraževanje zaposlenih v OOK za potrebe izvajanja domoznanske dejavnosti oz. primere ureditve domoznanskih oddelkov in izvajanja domoznanske dejavnosti v OK.

7 VREDNOTENJE USPEŠNOSTI IZVAJANJA NALOG OOK

Za merjenje uspešnosti razvoja območij smo v poročilu 2007-2009 predlagali nekaj kazalcev merjenja uspešnosti izvajanja posebnih nalog OOK glede na posamezno nalogo. Realizacijo in s tem vrednotenje uspešnosti smo v naslednjem poročilu 2010-2013 že analaizirali in vrednotili. Ker pa je v zadnjem obdobju prišlo do nekaterih velikih sprememb tako v financiranju kot v izvajanju posebnih nalog OOK, komentiramo odstopanja od pripravljenih kazalcev in zato posledično neovrednotenje uspešnosti izvedenih nalog:

1. naloga

- Prirast 14 inventarnih enot gradiva na 1.000 prebivalcev (nakup in obvezni izvod skupaj) je v poročevalskem obdobju drastično upadel, ostaja le še dotok obveznega izvoda, MK pa financira samo še nakup podatkovnih zbirk.
- Delež prebivalcev širšega območja v članstvu OOK in delež vsega izposojenega gradiva uporabnikom širšega območja na prebivalca širšega območja je zaradi spremenjene metodologije neprimerljiv s predhodnimi poročili. Smo pa v poročevalskem obdobju glede na različne zaznane težave in glede na opažanja iz predhodnega poročila, da MKI ne teče na vseh območjih brezplačno za končnega uporabnika, natančneje medsebojno dogovorili in zagotovili namenska sredstva MK. Predlagamo pa, da v naslednjih poročilih za utemeljevanje izvajanja projekta s strani nosilne OOK (Ravne) poročajo o obsegu MKI po posameznih območjih.
- Število dostopov do elektronskih virov, dostopnih na daljavo za člane območja, se je zaradi beleženja statistike uporabe zaradi piškotkov tudi spremenilo in ni več primerljivo s predhodnim poročilom.

2. naloga

- V poročevalskem obdobju je bilo opravljenih 724 svetovanj v obsegu 10.784 ur, kar pomeni, da je v triletnem obdobju bilo za to aktiviranih 6 EPZ. Svetovalno delo za OK območja (število različnih tematskih svetovanj, število izvedenih različnih oblik svetovanja: tel., e-pošta, obisk, v povezavi s katero nalogo je bila izvedena, obseg svetovalnega dela - ure) OOK tudi različno pojmujejo in je zato težko narediti medsebojno primerjavo, sploh kvalitativno.
- Strokovno usposabljanje zaposlenih iz knjižnic na območju (število izvedenih različnih izobraževalnih oblik: delavnice, predavanja in v povezavi s katero nalogo je bila izvedena, število udeležencev izobraževalnega programa, obseg izobraževalnega programa - ure) se izvaja, vendar različno po območjih in tudi z zelo različnih področij, zato so podatki neprimerljivi med seboj.
- Trend razvoja novih knjižničnih storitev na območju se vse bolj preko projektov vzpostavlja na nacionalni ravni, z nosilci in medsebojnimi podpisanimi dogovori znotraj konzorcija OOK, kar MK tudi financira. Projekte na območni ravni pa MK ne financira. Deset OOK navaja 13 takih projektov s področja domoznanstva in ravoja bralne kulture. OOK pa poleg tega poročajo še o izvedenih projektih in storitvah, ki niso predmet izvajanja posebnih nalog OOK (za Slovence v zamejstvu, Rastem s knjigo, projekti na območju), čemur naj se v prihodnjih poročilih izognejo.

3. naloga

- Število objavljenih digitalnih dokumentov z metapodatki na dLib.si za območje in število objavljenih digitalnih dokumentov z metapodatki na KAMRI za območje so medsebojno neprimerljivi. Letno digitaliziranje in objavlanje digitalnih dokumentov je zelo odvisno od višine sredstev, ki jih MK nameni digitalizaciji gradiva posamezni OOK. Kako narašča število digitalnih dokumentov in drugih objav ter uporaba Kamre, je podrobno opisano v poglavju 3.3.5.1. OOK v letu 2014 niso prejele od MK nobenih sredstev za digitalizacijo. MK je sredstva za digitalizacijo zagotovilo v letih 2015 in 2016, in sicer so OOK od MK v letu 2015 prejele 70.920,98 EUR, v letu 2016 pa 85.019,76 EUR. (Slika 17). Podroben pregled digitaliziranega gradiva in dostopnost na portalih je opisana v poglavjih (3.3.5). Potrebna pa bi bila nacionalna strategija digitalizacije, v kateri bi določili kriterije za digitalizacijo na lokalnem in nacionalnem nivoju.

- Prirast domoznanskega gradiva (upoštevajo se tudi bibliografsko obdelane enote na sekundarnem nivoju, npr. članki) se od leta 2012 meri s statističnimi meritvami in je razviden iz BibSiSt-a.

4. naloga

- OOK v poročilih za tri leta (2014, 2015 in 2016) navajajo, da so prejele in pregledale 101 seznam s 43.737 inventarnimi enotami izločenega (odpisanega) gradiva (poglavje 3.4). V poročevalskem odborju o tem ne poročajo s treh območij, v zadnjem letu pa celo s štirih. Zaključimo lahko, da OOK in OK na posameznih območjih premalo delajo na področju aktualnosti zbirke in oblikovanju območne zbirke.

Kader

- Število zaposlenih z ustrežno strokovno kvalifikacijo za izvajanje posebnih nalog OOK (EPZ) je 2 na OOK, razen Koper in Nova Gorica, kjer je 2,5 EPZ. Natančneje smo to komentirali v poglavju 4 KADRI. Naj poudarimo, da morajo pri poročanju OOK dosledno upoštevati definicijo EPZ.

8 REALIZACIJA PREDLOGOV SPREMEMB PRETEKLEGA POROČILA IN PROBLEMATIKA

Zakon o knjižničarstvu in Pravilnik, 2003 izvajanje posebnih nalog OOK dokaj jasno in natančno definirata. Oba dokumenta v praksi nista izpolnila vseh določb in pričakovanj: nista utrdila knjižničnega sistema in enakomernega razvoja ter pravice prebivalcev do demokratičnega dostopa do knjižničnih storitev in informacij, saj mehanizmi, ki naj bi zagotavljali enotno delovanje za njegov usklajen razvoj in učinkovito pretočnost in dostopnost informacij, niso bili vzpostavljeni v celoti. Delovanje OOK ne more zmanjšati razlik v razvitosti med knjižničnimi območji v Sloveniji. Za to bi bilo potrebno zagotoviti dodatna sredstva (s strani države za zmanjševanje razlik med razvitostjo območij v Sloveniji). OOK in OK še vedno niso na vseh območjih dovolj partnersko povezane, ker se OK še vedno počutijo ogrožene, namesto da bi izkoristile sodelovanje in racionalen način delovanja (npr. od nabave, obdelave pa vse do hranjenja in dajanja knjižničnih zbirk v uporabo). Izvajanje posebnih nalog nekatere OOK še vedno različno pojmujejo in izvajajo. Odvisno je od ustreznosti strokovne kadrovske zasedbe in tudi od števila OK na posameznem območju.

Projekti na nacionalni ravni pa so tisti, ki povezujejo splošne knjižnice v sistemu in v okviru le-teh storitve, ki uporabnikom omogočajo enakopravnejši dostop tako do zahtevnejšega gradiva kot do storitev splošnih knjižnic. Za usklajenost razvoja knjižnične dejavnosti pa bi bilo potrebno zagotoviti posebna razvojna sredstva in omogočiti prebivalcem na nivoju celotne Slovenije enake možnosti in demokratičen dostop do informacij ter storitev knjižnic.

Aktualne pa so še vedno nekatere ugotovitve prejšnjega poročila:

- še vedno ni dosežen minimalni pogoj knjižnične zbirke in prirasta knjižničnega gradiva na Štajerskem območju,
- strokovna pomoč ne temelji na izvedenih analizah območij, ker te še vedno niso podlaga za svetovalno delo na vseh območjih,
- usmerjanje izločenega (odpisanega) knjižničnega gradiva s svojega območja je naloga, na kateri še vedno ni dovolj poudarka za oblikovanje območne zbirke,
- MK ne prispeva višine proračunskih sredstev za izvajanje posebnih nalog območnih knjižnic za zagotavljanje vsaj treh strokovnih delavcev z najmanj univerzitetno izobrazbo in ustreznimi izkušnjami. Je pa povečan obseg kadrov v Kopru in v Novi Gorici (2,5 EPZ).

Predlogi poročila 2007-2009 in pregled realizacije glede na poročilo 2010-2013⁷⁶ (komentiramo samo predloge, ki še niso ali so delno realizirani):

Bila je imenovana delovna skupina, ki je pripravila Strokovna izhodišča za spremembe izvajanja posebnih nalog OOK in jih v letu 2017 zaključila po izvedeni javni razpravi ter jih je NUK posredoval na MK. To bo ocenilo, če so argumenti strokovnih izhodišč dovolj tehtni, da je potrebna sprememba Pravilnika o osrednjih območnih knjižnicah ali celo Zakona o knjižničarstvu.

Sprotno obveščanje nacionalne knjižnice s strani OOK o izvajanju posebnih nalog na območjih (vabila, zapiski sestankov ...) še vedno ne poteka redno, saj to izvajajo občasno samo nekatere OOK.

Programe in poročila s prilogami posredujejo OOK v elektronski in pisni obliki s podpisom odgovorne osebe na MK, hkrati pa tudi NUK do predpisanega roka oddaje (nekateri OOK, drugo posreduje MK).

NUK redno pripravlja poročila o izvajanju dejavnosti posebnih nalog OOK in pričujoče je četrto poročilo.

OOK izdelajo analize svojih območij in posledično planirajo razvoj na območjih (OOK v sodelovanju z nacionalno knjižnico). NUK je skupaj z OOK pripravil metodologijo za izdelavo analize okolja. OOK naj bi redno letno analizirale stanje knjižnične dejavnosti v regiji (statistični podatki, mreža, problematika, načrti, projekti...). Teh analiz v poročilih OOK večinoma ni, vsekakor ne na letnem nivoju, je pa razvidno, da so OOK za analize namenile veliko število ur. OOK izdelujejo analize okolja na območju na tri leta (gospodarska, socialna, človeški viri...). Vsaka OOK izdelava analizo makro in mikro okolja s knjižnicami območja, da proučijo potrebe uporabnikov svojega območja in svoje potencialne uporabnike. Na podlagi izsledkov izdelajo strateške načrte razvoja območja, dokument nabavne politike OOK za zagotavljanje povečanega in zahtevnejšega izbora knjižničnega gradiva in informacij, ki bo upošteval potrebe okolja. Ne vemo, če so te analize podlage za načrtovanje programa izvajanja dejavnosti posebnih nalog OOK in razvoja.

Metodologijo poročanj izvajanja dejavnosti posebnih nalog OOK in analiz določijo MK, OOK in NUK v skupnem dogovoru. Predlog je delno realiziran.

OOK povečajo obseg in kvaliteto izobraževanj za uporabo elektronskih informacijskih virov tako strokovnih delavcev OK kot tudi uporabnikov. Realizirano je različno po območjih, pozitivno zelo izstopa Goriško območje. OOK naredijo tudi letno evalvacijo uporabe. Poročilo o uporabi podatkovnih zbirk za vse OOK je pripravil NUK.

OOK naredijo popise stanja opreme IKT na območju vsako leto. Glede izvedb letnih popisov smo se z OOK dogovorili, da ni potrebno, da se izvajajo letno na nacionalnem nivoju. Imajo pa OOK predlogo in spremljajo stanje opreme IKT na območjih ter bodo glede na neposredne pozive MK za nakup opreme IKT lahko zbrale potrebne podatke.

OOK krepijo projektno povezovanja knjižnic na območju in med območji. OOK različno po območjih izvajajo različne projekte. Iz poročil je razvidno, da izvajajo 13 različnih projektov na nivoju območij in 4 na nacionalnem nivoju, vendar so ti projekti izven (so)financiranja MK.

OOK v sodelovanju z OK definirajo območja, ki ga pokrivajo s svojo domoznansko dejavnostjo, izdelajo analizo stanja, načrt obdelave (popisi), hranjenja in digitalizacije domoznanstva (prednostne liste gradiva, pomembnega za območje) vsaka tri leta. Na tem področju smo termine spremenili in se dogovorili, da tako pogosti popisi niso potrebni. Izdelana so bila strokovna izhodišča, metodologija popisa, vprašalnik in

⁷⁶ Bon, M., Karun, B. in Vodeb, G. (2010). Izvajanje dejavnosti posebnih nalog osrednjih območnih knjižnic: poročilo za obdobje 2007 – 2009. Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica, str. 42-46.

testiranje. Popis domoznanske dejavnosti, stanje na dan 31. 12. 2016 in analiza po območjih ter na nivoju Slovenije, vključno z UKM, pa je bil izveden v letu 2017.

Glede na 19. člen Pravilnika, 2003 in 27. člen Zakona o knjižničarstvu MK postopno zagotovi sredstva za zaposlitev ustrezno strokovno kvalificiranega kadra do leta 2015 ostaja nerealizirano. V obdobju 2013-2016 je povečan EPZ za 0,5 v OOK Koper in OOK Nova Gorica.

Nacionalna knjižnica dodatno zaposli strokovni kader glede na potrebe OOK (nerealizirano) ali pripravi potrebna strokovna izhodišča (glede na potrebe OOK) v okviru posebnih projektov iz sredstev MK (nerealizirano).

9 UGOTOVITVE IN PREDLOGI

Na podlagi poročil OOK sklepamo, da se je nabavna politika pri izvajanju prve posebne naloge zelo spremenila in se preusmerila v nakup podatkovnih zbirk in zagotavljanje dostopa na daljavo (24/7) ter promocijo in usposabljanje tako zaposlenih kot uporabnikov za uporabo le-teh (Rastemo z e-viri). Na ravni posameznih OOK je bilo ugotovljeno, da je v poročevalskem obdobju prirast knjižničnega gradiva iz naslova izvajanja prve posebne naloge posledično upadel. Dodaten razlog za upad pa je tudi zmanjšanje sredstev za nakup gradiva s strani pristojnega Ministrstva za kulturo ter tudi upada založniške produkcije in s tem dotok obveznega izvoda. So pa OOK v poročevalskem obdobju dogovorile še eno storitev za dostop do informacij in gradiva, in sicer brezplačno medknjižnično izposojajo za člane knjižnic na območju.

Podatki kažejo, da je v treh letih prišlo tudi do 12 % upada prirasta monografskega gradiva iz naslova obveznega izvoda in 21 % upad prirasta knjižničnega gradiva iz sredstev za izvajanje prve posebne naloge OOK. Nabava v razmerju inventarne enote : naslovi je v vseh treh letih poročanja večja v korist inventarnih enot in gradiva v slovenskem jeziku.

Če želijo uresničevati zakonske cilje strokovne pomoči, ki bi jo morale OOK nuditi OK na svojem širšem območju, potem ugotavljamo, da je najpomembnejše, da OOK dobro poznajo svoje območje. Podlaga temu so dobre analize celotnega območja OOK, stanje razvitosti in potrebe knjižnične dejavnosti, razvojne potrebe glede informacijske tehnologije, občinskih in medobčinskih knjižničnih mrež. Temu so v poročevalskem obdobju OOK namenile veliko delovnega časa. Iz rezultatov analiz in popisov lahko kvalitetno načrtujejo program dela izvajanja posebnih nalog OOK in načrtujejo strokovno pomoč, svetovanje ter organizirajo izobraževanja in druge dogodke, različna usposabljanja za prenos znanj in informacij. Temeljito poznavanje širšega okolja in specifik ter partnerjev narekuje oblikovanje skupnih ciljev in načrtovanje razvoja tako knjižnične dejavnosti kot storitev. Večina OOK poroča o sodelovanju ali vodenju raznovrstnih projektov, o izvajanju mentorstva, o sodelovanju s šolskimi knjižnicami na območju za skupen razvoj bibliopedagoških dejavnosti za učence in dijake, o dejavnostih za posebne skupine uporabnikov, o mednarodnem sodelovanju in o promociji, ki jo izvajajo za prepoznavnost izvajanja posebnih nalog in vlogi OOK na širšem območju.

OOK za obdobje 2014-2016 poročajo o koordinaciji zbiranja, obdelave in hranjenja domoznanskega gradiva, o svetovanju pri urejanju domoznanskih oddelkov v OK, o izvajanju normativne kontrole ter pomoči pri razreševanju identitete lokalnih avtorjev in gesel. Leta 2013 so se, v okviru skupnega projekta, začele priprave na popis domoznanskih serijskih publikacij. Za pripravo publikacije so OOK koordinirali zbiranje in leta 2014 je bila izdana »Bibliografija domoznanskih serijskih publikacij za obdobje 1991 do 2013«, kot podlaga za izbor publikacij in razdelitev analitične obdelave člankov za potrebe Slovenske bibliografije. Monografska publikacija je izšla leta 2014 in bila predstavljena v Novi Gorici na 3. domfestu – festivalu domoznanstva. Pomembnost domoznanske dejavnosti v sodobnem času je predstavljena v monografski publikaciji »E-domoznanstvo: učinek sodobne informacijske tehnologije na domoznansko dejavnost v knjižnicah na Slovenskem«. Predstavitev vsebine je bila glavna tema 4. domfesta na Ptuj, v

sodelovanju z ZBDS – Sekcijo za domoznanstvo in kulturno dediščino in NUK. Pomembna naloga domoznanske dejavnosti OOK je tudi koordinacija digitalizacije domoznanskega gradiva na območju OOK. OOK so s knjižnicami na svojem širšem območju pripravile prioritete potrebe za digitalizacijo gradiv, pomembnih za celotno območje. OOK so poskrbeli za razreševanje avtorskopравnih dilem in pridobivanja soglasij za objavo na spletnih portalih ter pomoč pri razreševanju identitete lokalnih avtorjev in gesel. Digitalizirane vsebine so objavljene na spletnem portalu Kamra (<https://www.kamra.si/>) in v Digitalni knjižnici Slovenije (<https://www.dlib.si/>). V celotnem poročevalskem obdobju je bilo leto 2014 najmanj uspešno na področju digitalizacije, ker je ministrstvo ugotovilo, da stroškov digitalizacije z razpoložljivimi sredstvi ni bilo moč podpreti, OOK pa vseeno poročajo o različnih aktivnostih na področju izvajanja digitalizacije s sredstvi iz drugih virov (med drugim dnevi zbiranja spominov na različne dogodke ali teme, ki povezujejo območje). Vse več območij poroča še o eni povezovalni storitvi – to so spletni biografski lekskoni, za katere obstaja interes po združitvi v skupni slovenski portal Znani Slovenci. Akutna pa ostaja problematika glede premajhnega števila zaposlenih za izvajanje domoznanske dejavnosti, še posebej v OK, kar tudi vpliva na povezovanje in izvajanje dejavnosti. Popisi domoznanstva v preteklih letih so nakazali težave in razlike pri izvajanju domoznanskih dejavnosti na posameznih knjižničnih območjih. Izkazalo se je, da določenih vsebinskih sklopov ni moč primerjati. Zato je bila v poročevalskem obdobju imenovana delovna skupina, ki je oblikovala enotna strokovna izhodišča in metodološka izhodišča za popis ter izhodišča za vrednotenje na podlagi zakonskih, podzakonskih aktov in strokovnih priporočil ter oblikovala vprašalnik za popis stanja domoznanstva z upoštevanjem obstoječe zakonodaje za izvedbo popisa in analizo v letu 2017, stanje na dan 31. 12. 2016.

Zmanjševanje sredstev za nakup gradiva je tudi eden izmed razlogov, da so OOK na nekaterih območjih spodbujale knjižnice k sistematičnemu pregledu svojih knjižničnih zbirk in v treh letih so skupaj odpisali 43.737 inventarnih enot knjižničnega gradiva. Seznime odpisov so knjižnice posredovale tako v NUK kot svojim OOK. Odpisovanje gradiva po območjih se močno razlikuje, tej nalogi bi bilo potrebno posvetiti še več pozornosti, saj dobro zasnovana in aktualna knjižnična zbirka temelji na strokovnem načrtovanju gradnje zbirke, katere del je tudi izločanje in odpis.

O številu uradnih publikacij s svojega območja, ki jih stalno hranijo, ne poročajo vse OOK. OOK v glavnem ne poročajo, kako izvajajo koordinacijo odpisa, je pa pohvalno, da so glede tega zaznali, da je vsake nekaj let potrebno na temo odpisa za knjižničarje območja organizirati tudi izobraževalno srečanje (primer Novo mesto), kar je priporočljivo za vse OOK, saj na ta način spomnijo OK tudi na drugih območjih, da intenzivirajo dejavnosti izločanja in odpisa in aktualizirajo zbirke.

V obdobju od 2014 do 2016 so imele OOK zagotovljena sredstva za strokovne delavce v višini do 2 EPZ. Izjemi sta Nova Gorica in Koper, ki sta pridobili še vsaka po 0,5 EPZ za portal dobreknjige. Izvajanje posebnih nalog OOK opravlja v različnih OOK lahko tudi več oseb v obsegu 2 EPZ. Osem OOK je imelo zaposlene systemske administratorje (izjema Kranj in Celje), ki svetujejo OK pri načrtovanju računalniških sistemov.

Iz poročil je razvidno, da je lahko kakovost izvajanja posebnih nalog večja v tistih OOK, ki imajo sistemizirano delovno mesto »koordinatorja« in s tem jasno določeno odgovornost za izvajanje posebnih nalog. Enako velja za zaposlitev systemskega administratorja oziroma informatika.

Še vedno pa ni izpolnjeno določilo pravilnika: zaposlitev ustreznih strokovnih delavcev, in sicer vsaj treh z najmanj univerzitetno izobrazbo in ustreznimi izkušnjami, ki izvajajo dejavnosti s področij bibliografske obdelave gradiva in posredovanja informacij, svetovanja pri organizaciji knjižnične mreže, organizacije in vzdrževanja računalniškega sistema ter koordinacije domoznanske dejavnosti in izločanja gradiva.

Z letom 2012 se je višina sredstev, prejetih s strani MK za izvajanje posebnih nalog OOK zmanjšala pod nivo sredstev iz leta 2006. Trendu zmanjševanja sredstev sledimo še v letih 2013. V letu 2015 je zabeležena najvišja vrednost financiranja izvajanja posebnih nalog s strani MK v celotnem obdobju od začetka

veljavnosti pravilnika leta 2003 (901.900 EUR). Tudi v letu 2016 je višina sredstev višja, kot v vseh prejšnjih letih, a za 1,16 % nižja, kot leta 2015.

Preračunano na prebivalca na nivoju Slovenije predstavlja višina prejetih sredstev za izvajanje posebnih nalog OOK od 0,34 EUR v letu 2014 do največ, 0,41 EUR, v letu 2016. Vsa tri leta so prejeli najmanj sredstev na prebivalca na Osrednjeslovenskem območju (najmanj 0,14 EUR v letu 2014) in največ na Koroškem območju (največ 1,01 EUR v letu 2016).

Podatki v poročevalskem obdobju kažejo na trend nihanja sredstev za izvajanje prve (dobrih 16 % upada sredstev za nakup gradiva in od teh je kar 96 % namenjenih za nakup podatkovnih zbirk) in druge posebne naloge. Pri tretji posebni nalogi je v poročevalskem obdobju opazen dvig sredstev kar za 46 %. Tudi pri četrti posebni nalogi je znotraj obdobja opazen dvig sredstev. Največji strošek izvajanja programa predstavljajo stroški dela (dobrih 67 % celotnega proračuna znotraj poročevalskega obdobja) in ti so se v poročevalskem obdobju povečali za slabih 12 %. Za digitalizacijo OOK v letu 2014 niso prejela sredstev, v letu 2015 pa jo je MK izdatno podprlo ter v letu 2016 namenilo še za slabih 20 % več sredstev. Za izobraževanje so OOK najmanj sredstev prejele v letu 2014, nato se je višina sredstev povečala (v letu 2015 višja za slabih 420 % in v letu 2016 višja za slabih 167 % v primerjavi z letom 2014). Tudi pri sredstvih za MKI je opazno, da so največ sredstev porabili v letu 2015, najmanj sredstev pa v letu 2014. Za programske stroške so OOK prejele najmanj sredstev v letu 2014, nato so sredstva naraščala (za slabih 19 % v letu 2015 in za dobrih 55 % v letu 2016 v primerjavi z letom 2014).

NUK je v poročevalskem obdobju aktivno koordiniral izvajanje posebnih nalog. Pripravil je večje število strokovnih izhodišč, smernic in navodil z vodenjem delovnih skupin na različnih področjih: domoznanska dejavnost, informacijska tehnologija, strateške usmeritve izvajanja posebnih nalog OOK ... Intenzivno je izvajal usposabljanja z namenom osveščanja in širjenja najnovejših dognanj, ki OOK pomagajo pri svetovalnem delu na njihovem območju. O dejavnostih po območjih je obveščal strokovno javnost s pripravljenimi zgibankami, raznimi poročili, ki so bila posredovana na pristojno ministrstvo za kulturo. S koordiniranjem projekta Rastem z e-viri so OOK prihranile znantna sredstva pri nakupu podatkovnih zbirk in pridobila tudi usposabljanja za uporabo le-teh. Glede na zposlitev 1 EPZ primerjalno z 21 EPZ v OOK, je delo izvedeno optimalno, učinkovito in strokovno. Koordinatorje je povezal za sodelovanje na mednarodnem nivoju s hrvaškimi nacionalno knjižnico in županijskimi knjižnicami.

9.1 Podlage za spremembe

9.1.1 Sestanek OOK, NUK in MK

9. 12. 2016 je bil sklican sestanek na pobudo direktorjev OOK in v organizaciji ZSK, s sodelovanjem NUK in MK v Mestni knjižnici Ljubljana. Za pripravo na sestanek je NUK pripravil več zbirnih poročil.

Direktorji OOK so izpostavili problematiko glede koordinacije in izvajanja posebnih nalog OOK. Mnenja so bili, da območnost sicer deluje, naloge se izvajajo, vendar medsebojne primerjave niso mogoče, saj se je sistem OOK z leti, morda tudi zaradi premajhne kontrole, razvijal po svoje (kar je v veliko primerih dobro, npr. Kamra, Dobre knjige, digitalizacija, strokovno usposabljanje) in povzeli, da je sistem je potreben sprememb, saj delovanje OOK ni zmanjšalo razlik v razvitosti knjižnic med knjižničnimi območji Slovenije. Povzeli so, da na nekaterih območjih strokovne povezave med OOK in OK niso uspešne (razlogi na obeh straneh), zato tudi skupni projekti niso izvedljivi. Ponekod je tudi neustrezna »uporaba« kadrov OOK. Po drugi strani pa velika uspešnost nekaterih skupnih projektov govori v prid nadaljnjemu razvoju OOK. Primerjave s tujimi regionalnimi knjižnicami niso vedno ustrezne, ker je v Sloveniji sistem OOK zasnovan vsebinsko večplastno, ne le usmerjeno k uporabnikom kot bogatejša regionalna zbirka, ampak predvsem kot strokovni povezovalac enotnega sistema splošnih knjižnic. Predstavili so tudi vizijo vloge in nalog OOK v prihodnosti, predvsem svetovanje ni več aktualno (razen na področju IKT), ampak bi morala območnost delovati na način sodelovanja pri skupnih aktivnostih (tudi na nacionalni ravni), izmenjave dobrih praks, zniževanja stroškov na podlagi skupnih in usklajenih storitev, mobilnosti zaposlenih. Izpostavili so, da je

šibka točka razvoj in predlagali drugačno financiranje (projektno?), ki ne bi temeljilo na »enakosti« območij, ampak na vsebinah. Poudarili so razliko v razvitosti knjižnic med območji in predlagali, da bi morala biti vsaka OOK center neke aktivnosti, ki se izvaja po vsej državi. Tudi izvajanje štirih nalog na način, ki ga določa pravilnik, se jim ne zdi več ustrezno, ker je v preveliki meri prepuščeno posamezni OOK, relacije med OOK pa da so šibke. Vloga koordinacije v NUK je premalo definirana in se izvaja arbitrarno, zato se pojavlja vprašanje o njeni potrebnosti – »koordinira« se na preveč nivojih in temu se knjižnice upirajo. Glede vizije vloge in pomena službe CeZar so bili mnjenja, da glede koordinacija v okviru NUK ni razvojnih usmeritev, narejenih je bilo nekaj analiz in raziskav, vendar ni nadaljevanja v razvojni politiki knjižnic, ki bi se odražala v skupnih razvojnih rešitvah za vso mrežo; še posebej manjkata razvojni viziji na področju informatike in storitev vseživljenjskega učenja. Tudi sama vloga CeZar/NUK ni dobro definirana, njen program se oblikuje brez sodelovanja s knjižnicami, da bi se ugotovile dejanske potrebe, zato ni podpore z njihove strani. Je tudi premalo neposrednih kontaktov, ki bi odpirali strokovna vprašanja in probleme ter ustvarjali pozitivne vezi med NUK in drugimi knjižnicami.

NUK je predstavil svoje videnje stanja in pogled v prihodnost predvsem, da so stvari drugače razumljene v OOK kot v NUK/CeZar. S pogledom na izvajanje matičnosti v preteklosti, dejavnosti študijskih knjižnic in nastanek ter razvoj OOK na podlagi omenjenih izhodišč je NUK predstavil naloge, ki jih v skladu z zakonodajo (Zknj-1) opravlja (33. člen) in ki jih izvajajo OOK (27. člen). Predstavljeno je bilo poslanstvo in cilji CeZar, izpostavljeno, da imamo v sistemu pravilnik o izvajanju nalog za usklajeno delovanje in razvoj knjižnic (kdo, kaj, komu, pod kakšnimi pogoji), ne pa pravilnika, na katerega bi se lahko naslonil CeZar. Problematika izvajanja nalog CeZar izvira iz nejasno določenih normativnih okvirov NUK in nezadostnih virov (finančnih in kadrovskih). Prioritetne naloge CeZar odražajo nacionalni interes, o prioritetah pa naj odloča Nacionalni svet za knjižnično dejavnost v skladu z zahtevami javne službe na področju knjižnične dejavnosti in s potrebami usklajenega razvoja knjižnic ter harmoničnega delovanja knjižničnega sistema. Pri realizaciji nalog je treba upoštevati načela: proporcionalnosti (število nalog je odvisno od števila zaposlenih), transparentnosti (določiti in formalizirati pristojnosti in naloge CeZar) in racionalnosti (centralizirati človeške in finančne vire za razvojno in raziskovalno dejavnost). CeZar je opozoril na nedoslednosti v aktualni ureditvi OOK in opozoril, da Pravilnik o OOK presega naloge, določene s 27. členom Zknj-1.

Na konceptualnem nivoju je problem OOK, da njihove naloge izvirajo iz nalog študijskih in matičnih knjižnic. Večina današnjih OOK je nekdanjih študijskih knjižnic, zato so tudi območja, ki jih pokrivajo, tako različna. Ob uveljavitvi Zakona o knjižničarstvu je bila pričakovana skorajšnja uvedba pokrajin, ki bi financirale izvajanje posebnih nalog OOK. Ker izvajanje posebnih nalog financira MK, bi morale biti le-te usmerjene v uresničevanje nacionalnih interesov, t.j. v uresničevanje aktualnega nacionalnega programa za kulturo.

Na normativnem nivoju je problematičen izbor in obseg nalog, ki jih izvajajo OOK, nedefinirane so relacije med subjekti (pristojnosti), nedefinirana je vloga nacionalnega koordinatorja, niso določene prioritete.

Na izvedbenem nivoju so težave v neproporcionalnosti – v nalogah in v izvajanju teh nalog; v neracionalnosti – financiranje vseh štirih nalog za vsako ceno; ekskluzivnosti – OOK imajo privilegiran status nasproti OK; netransparentnosti – podatke o dejavnosti OOK ima MK, CeZar in druge knjižnice pa ne.

CeZar je predlagal formalno ureditev status in pristojnosti CeZar ter zagotoviti pogoje za izvajanje njegovih nalog in spremembe Pravilnika o OOK, temelječe na naslednjih izhodiščih:

- nacionalni interes: MK določa prioritete pri izvajanju posebnih nalog OOK v skladu z zahtevami knjižnične javne službe in na podlagi nacionalnega programa za kulturo.
- kompetentnost: naloge OOK naj izvajajo le tiste knjižnice, ki so za to dovolj razvite.
- proporcionalnost: obseg virov za izvajanje posebnih nalog naj bo odvisen od števila OK na območju OOK.
- transparentnost: določiti hierarhijo in pristojnosti subjektov.

- racionalnost: prenos posameznih posebnih nalog na nacionalnega koordinatorja (ki ni nujno NUK/CeZar).

MK je poudarilo, da problem OOK predstavlja izostanek nastanka pokrajin, na katerih so bile OOK zasnovane in da v realnosti ni izvedljivo, da bi OOK izvajale vsako od nalog. Do sedaj se še ni konkretno ukvarjalo z morebitnimi spremembami sistema OOK. Sprememba se je sicer nakazovala v ideji o specializiranih knjižničnih centrih, vendar je delo na tem projektu zastalo, poskusi sprememb Pravilnika o OOK v preteklosti pa niso dali rezultatov. Da bi bile spremembe pravilnika možne, je potrebno počakati, da se bodo oblikovale podlage, ki jih pripravlja delovna skupina za strateške usmeritve OOK pri NUK ter da se bo spremenil Pravilnik o pogojih za opravljanje knjižnične dejavnosti kot javne službe. Naloge OOK, ki jih določa Zknj-1 so prave, vendar ne za vsak OOK. V zapisanih nalogah v Zknj-1 se sicer lahko poišče podlage za obstoječe delovanje OOK. Nove smeri razvoja pa bi lahko poiskali v obstoječih dobrih praksah OOK (Kamra, Dobreknjige.si...).

9.1.2 Strokovna izhodišča za spremembe izvajanja posebnih nalog OOK⁷⁷

Na podlagi Strategije splošnih knjižnic in dveh izvedenih delavnic za pripravo strategije OOK do 2020 ter sklepa na sestanku direktorjev OOK (27. 3. 2014), da ne potrebujemo posebne strategije OOK glede na to, da imamo Strategijo splošnih knjižnic do 2020 ter da ima pristojno ministrstvo svoje poglede na delovanje OOK in podpira optimizacijo delovnih procesov v SK (skupna nabava, obdelava...), so nova štiri strateška področja pripravili udeleženci delavnic (izvedbi delavnic 12. 12. 2013 in 17. 4. 2014).

Na podlagi omenjenih delavnic je bila za pripravo sprememb nalog imenovana delovna skupina s strani ravnateljice NUK. Pri snovanju strokovnih izhodišč za spremembe izvajanja posebnih nalog OOK so člani delovne skupine (9 članov) naredili širok pregled sistema in organiziranosti doma in v tujini, uporabili različne metode ter pripravili strokovna izhodišča za pripravo sprememb. V dokumentu je tudi predlog nekaterih terminoloških sprememb.

Če na kratko povzamemo: delovna skupina je pripravila dokument v obdobju od 2015-2017. Pregledala je vse dokumente, vezane na izvajanje posebnih nalog, pripravila osnutek nove vizije in poslanstva, pregledala primere tujih praks v izbranih državah (ureditev lokalne samouprave in knjižničnega sistema), izvedla intervjuje treh fokusnih skupin (1. direktorji OOK, 2. direktorji OK, 3. ostali deležniki: Ministrstvo za kulturo, Narodna in univerzitetna knjižnica, Združenje splošnih knjižnic, Zveza bibliotekarskih društev Slovenije – Sekcija za splošne knjižnice). Naredila je projekcijo sprememb mreže glede na število prebivalcev, OK, krajevnih knjižnic in občin na območju ter analizo SWOT predlaganih sprememb knjižničnih območij in predlagala novo mrežo na 8 območjih. Analizirala je prednosti in slabosti sedanje mreže OOK, vključno s kadri in financiranjem ter pripravila predlog sprememb. Preverila je posebne naloge in predlagala nove opredelitve posameznih nalog:

1. oblikovanje območne knjižnične zbirke in dostop do gradiva (poudarki: podatkovne zbirke, dostopne na daljavo, obvezni izvod, brezplačna medknjižnična izposoja za končnega uporabnika, trajno ohranjanje gradiva, evalvacija nabave in uporabe ...)
2. razvojno in strokovno sodelovanje knjižnic na območju (poudarki: razvojne, svetovalne in raziskovalne dejavnosti, usposabljanje ...)
3. tehnološki razvoj in storitve knjižnic v digitalnem okolju (poudarki: pomoč pri načrtovanju razvoja in vzdrževanja računalniških sistemov, kadri in digitalne kompetence zaposlenih, spletni portali in računalniške aplikacije in koordinacija na nacionalnem nivoju ...)

⁷⁷ Dostopna na spletnem naslovu: <https://cezar.nuk.uni-lj.si/analize/studije.php>

4. koordinacija domoznanske dejavnosti (koordinacija zbiranja, obdelave in hranjenja gradiva, projekti digitalizacije z oblikovano strategijo na nacionalni ravni, izgradnja skupnih domoznanskih portalov, promocija, svetovanje/sodelovanje ...).

Delovna skupina je obravnavala potrebne spremembe organiziranosti knjižničnega sistema, vzpostavitev strokovne službe za razvoj ter problematiko razdelitve nalog in pristojnosti deležnikov v knjižničnem sistemu ter podala svoje predloge.

Delovna skupina je pri svojem delu obravnavala tudi druge dejavnike, ki na samo izvajanje nalog nimajo neposrednega vpliva, vendar je z njihovim upoštevanjem omogočeno boljše in učinkovitejše povezovanje v knjižničnem sistemu splošnih knjižnic. Skupina meni, da so izhodišča temelj razvoja, ki bo imel najboljši možni učinek na storitve in uporabo splošnih knjižnic. V nadaljnjem razvoju je treba tako v zakonodaji kot v praksi spremeniti strateške cilje in organiziranost ter posebne naloge OOK.

OOK med sabo sodelujejo na različnih področjih knjižnične dejavnosti. Oblikovane so bile delovne skupine strokovnjakov iz OOK in NUK, ki so združili svoje znanje in v sodelovanju sooblikovali različne potrebne smernice in strokovne podlage ter izhodišča. Z oblikovanjem splošnih strokovnih stališč NUK je nakazana smer za usklajeno delovanja splošnih knjižnic.

NUK je tudi sicer kadrovsko podhranjen za izvajanje svetovanj na različnih področjih dela, ki ga morajo zakonsko opravljati splošne knjižnice in zato vsa potrebna strokovna izhodišča še niso pripravljena. Vloga koordinatorja OOK v NUK-u je omejena zgolj na koordinacijo in svetovanje. Orodij in zakonskih podlag za preverjanje uresničevanja dogovorjenih ciljev in kontrole izvajanja posebnih nalog NUK nima.

10 ZAKONSKE PODLAGE, STROKOVNA PRIPOROČILA IN DRUGI VIRI

1. *BibSiSt Online. Statistični podatki o knjižnicah.* (2017). Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica. Pridobljeno 4. 12. 2017 s spletne strani: <http://bibsist.nuk.uni-lj.si/statistika/index.php>.
2. *BibSiSt Online. Kazalci uspešnosti - splošne knjižnice.* (2017). Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica. Pridobljeno 4. 12. 2017 s spletne strani: <http://bibsist.nuk.uni-lj.si/kazalci/index.php>.
3. Bon, M. (2013). Informacijsko-komunikacijska (IKT) oprema v splošnih knjižnicah: popis za leto 2010 in analiza stanja na območjih glede na veljavna domača in tuja priporočila = Information and Communication Technology (ICT) in Public Libraries: the Analysis of a Survey. *Knjižnica*, 57(2-3), 65-94.
4. Bon, M. (2013). *Od vizije do strategije 2003–2013: deset let osrednjih območnih knjižnic = From vision to strategy 2003–2013: ten years of regional libraries.* V M. Ambrožič in D. Vovk (ur.), *Knjižničarski izzivi: vizija, strategija, taktika: 2003-2013-2023: zbornik referatov* (str. 127–159). Ljubljana: Zveza bibliotekarskih društev Slovenije.
5. Bon, M. in Trplan, B. (2015). *Osrednje območne knjižnice: stanje knjižnične dejavnosti po območjih OOK v letu 2014, izvajanje posebnih nalog OOK: zgibanka.* Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica, Center za razvoj knjižnic.
6. Bon, M., Karun, B. in Vodeb, G. (2010). *Izvajanje dejavnosti posebnih nalog osrednjih območnih knjižnic: poročilo za obdobje 2007 – 2009.* Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica. Pridobljeno 4. 12. 2017 s spletne strani: http://cezar.nuk.uni-lj.si/ook/pages/files/OOK_2007-2009_porocilo%20o%20izvajanju%20dejavnosti.pdf.

7. *Center za razvoj knjižnic – CeZaR.* (2017). Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica. Pridobljeno 4. 12. 2017 s spletne strani: <http://cezar.nuk.uni-lj.si/>.
8. *Digitalna knjižnica Slovenije (dLib.si).* (2017). Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica. Pridobljeno 4. 12. 2017 s spletne strani: <http://dlib.si/>.
9. *Dobreknjige.si.* (2017). Koper: Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper. Pridobljeno 4. 12. 2017 s spletne strani: <http://www.dobreknjige.si/>.
10. *Goriška knjižnica Franceta Bevka Nova Gorica.* (2017). Nova Gorica: Goriška knjižnica Franceta Bevka Nova Gorica. Pridobljeno 4. 12. 2017 s spletne strani: <http://www.ng.sik.si/>.
11. *Internet Manifesto 2014.* (2017). Hag: The International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA). Pridobljeno 4. 12. 2017 s spletne strani: <http://www.ifla.org/publications/node/224>.
12. IFLA/UNESCO Manifest o splošnih knjižnicah. (2002). *Splošne knjižnice: IFLA/UNESCO standardi za splošne knjižnice* (str. 69-71). Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica.
13. IFLA/UNESCO standardi za splošne knjižnice. (2002). Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica.
14. Karun, B. in Kodrič-Dačić, E. (2007). *Izvajanje koordinacije in posebnih nalog osrednjih območnih knjižnic v obdobju 2003-2006.* Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica. Pridobljeno 4. 12. 2017 s spletne strani: <http://cezar.nuk.uni-lj.si/ook/pages/files/Analiza%20OOK%202003-2006.pdf>.
15. *Knjižnica Ivana Potrča Ptuj.* (2017). Ptuj: Knjižnica Ivana Potrča Ptuj. Pridobljeno 4. 12. 2017 s spletne strani: <http://www.knjiznica-ptuj.si/>.
16. *Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto.* (2017). Novo mesto: Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto. Pridobljeno 4. 12. 2017 s spletne strani: <http://www.nm.sik.si/si/>.
17. *Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika.* (2017). Ravne na Koroškem: Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika. Pridobljeno 4. 12. 2017 s spletne strani: <http://www.rav.sik.si/>.
18. Kotnik - Verčko, M. (2006). *Model študijske knjižnice kot izhodišče za današnjo pokrajinsko knjižnico.* Magistrsko delo. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo.
19. *Lyonska deklaracija o dostopu do informacij in razvoja.* (2017). Ljubljana: Zveza bibliotekarskih društev Slovenije. Pridobljeno 4. 12. 2017 s spletne strani: [http://www.zbds-zveza.si/?q=node3/lyonska deklaracija](http://www.zbds-zveza.si/?q=node3/lyonska%20deklaracija).
20. *Mariborska knjižnica.* (2017). Maribor: Mariborska knjižnica. Pridobljeno 4. 12. 2017 s spletne strani: <http://www.mb.sik.si/>.
21. Masten, A. (2013). *Kaj so spletni piškotki?: nova pravila pri spletni komunikaciji.* Ljubljana: MMC RTV SLO, STA. Pridobljeno 4. 12. 2017 s spletne strani: <http://www.rtv slo.si/znanost-in-tehnologija/kaj-so-spletni-piskotki/311002>.
22. *Mestna knjižnica Kranj.* (2017). Kranj: Mestna knjižnica Kranj. Pridobljeno 4. 12. 2017 s spletne strani: <http://www.mkk.si/>.

23. *Mestna knjižnica Ljubljana*. (2017). Ljubljana: Mestna knjižnica Ljubljana. Pridobljeno 4. 12. 2017 s spletne strani: <http://www.mklj.si/>.
24. *Narodna in univerzitetna knjižnica*. (2017). Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica. Pridobljeno 4. 12. 2017 s spletne strani: <http://www.nuk.uni-lj.si/nuk.asp>.
25. *Koordinacija osrednjih območnih knjižnic*. (2017). Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica. Pridobljeno 4. 12. 2017 s spletne strani: <http://www.nuk.uni-lj.si/nuk/ook>.
26. *Navodila za ugotavljanje lastnosti kulturnega spomenika*. (2012). Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica. Pridobljeno 4. 12. 2017 s spletne strani: <http://www.nuk.uni-lj.si/dokumenti/2012/Navodila%20za%20ugotavljanje%20lastnosti%20kulturnega%20spomenika.pdf>.
27. *Navodila za strokovno obdelavo in hranjenje nacionalno pomembnega domoznanskega knjižničnega gradiva v splošnih knjižnicah*. (2012). Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica. Pridobljeno 4. 12. 2017 s spletne strani: <http://www.nuk.uni-lj.si/dokumenti/2012/Navodila%20za%20strokovno%20obdelavo%20in%20hranjenje%20nacionalno%20pomembnega%20domoznanskega%20knji%C5%BEni%C4%8Dnega%20gradiva%20v%20splo%C5%A1nih%20knji%C5%BEnicah.pdf>.
28. *Neposredni pozivi*. (2017). Ljubljana: Ministrstvo za kulturo. Pridobljeno 4. 12. 2017 s spletne strani http://www.mk.gov.si/si/javne_objave/neposredni_pozivi/
29. *Osrednja knjižnica Celje*. (2017). Celje: Osrednja knjižnica Celje. Pridobljeno 4. 12. 2017 s spletne strani: <http://www.ce.sik.si/si/>.
30. *Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper = Biblioteca centrale Srečko Vilhar Capodistria*. (2017). Koper: Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper. Pridobljeno 4. 12. 2017 s spletne strani: <http://www.kp.sik.si/>.
31. *Podatkovni portal SI-STAT*. (2017). Ljubljana: Statistični urad RS. Pridobljeno 4. 12. 2017 s spletne strani: <http://pxweb.stat.si/pxweb/dialog/statfile2.asp>.
32. *Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota*. (2017). Murska Sobota: Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota. Pridobljeno 4. 12. 2017 s spletne strani: <http://www.ms.sik.si/>.
33. *Portal KAMRA: digitalizirana kulturna dediščina slovenskih pokrajin*. (2017). Celje: Osrednja knjižnica Celje. Pridobljeno 4. 12. 2017 s spletne strani: <http://www.kamra.si/>.
34. *Pravilnik o hranjenju, uporabi in izločanju obveznih izvodov publikacij*. (2007). *Uradni list RS*, št. 90. Pridobljeno 4. 12. 2017 s spletne strani: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=82399#!/Pravilnik-o-hranjenju-uporabi-in-izlocanju-obveznih-izvodov-publikacij>.
35. *Pravilnik o osrednjih območnih knjižnicah*. (2003). *Uradni list RS*, št. 88. Pridobljeno 4. 12. 2017 s spletne strani: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200388&stevilka=4079>.
36. *Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe*. (2003). *Uradni list RS*, št. 73. Pridobljeno 4. 12. 2017 s spletne strani: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200373&stevilka=3540>.

37. Pravilnik o spremembah in dopolnitvah Pravilnika o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe (2008, 2012). *Uradni list RS*, št. 70 in št. 80. Pridobljeno 4. 12. 2017 s spletne strani: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=87600> in <http://www.uradni-list.si/1/content?id=110221#!/Pravilnik-o-spremembah-in-dopolnitvah-Pravilnika-o-pogojih-za-izvajanje-knjiznicne-dejavnosti-kot-javne-sluzbe>
38. *Priročnik za izločanje in odpis knjižničnega gradiva*. (2001). Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica.
39. *Rastem s knjigo*. (2017). Ljubljana: Javna agencija za knjigo Republike Slovenije. Pridobljeno 4. 12. 2017 s spletne strani: <http://www.jakrs.si/rastem-s-knjigo/>
40. Resolucija o nacionalnem programu za kulturo 2004–2007 /ReNPK0407/. (2004). *Uradni list RS*, št. 28. Pridobljeno 4. 12. 2017 s spletne strani: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200428&stevilka=1205>
41. Resolucija o nacionalnem programu za kulturo 2008–2011 /ReNPK0811/. (2008). *Uradni list RS*, št. 35. Pridobljeno 4. 12. 2017 s spletne strani: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200835&stevilka=1428>
42. Rifl, B. (2014). *Bibliografija serijskih publikacij po območjih osrednjih območnih knjižnic od 1991 do 2013*. Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica. (Zbirka Domfest, št. 3).
43. *Slovenske knjižnice v letu 2015: zgibanka*. (2016). Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica, Center za razvoj knjižnic.
44. *Slovenske knjižnice v letu 2016: zgibanka*. (2017). Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica, Center za razvoj knjižnic.
45. *Smernice za digitalizacijo knjižničnega gradiva*. (2010). Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica. Pridobljeno 4. 12. 2017 s spletne strani: <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-ZU0LQ5EO>.
46. *Spremembe območij občin*. (2017). Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije. Pridobljeno 4. 9. 2017 s spletne strani: <http://www.stat.si/dokument/9371/SpremembeObcin.pdf>.
47. *Standardi za splošne knjižnice (za obdobje od 1. maja 2005 do 30. aprila 2015)*. (2005). Ljubljana: Nacionalni svet za knjižnično dejavnost RS. Pridobljeno 4. 12. 2017 s spletne strani: http://www.mk.gov.si/fileadmin/mk.gov.si/pageuploads/Ministrstvo/Drugo/hitri_dostop/standardi_spl_k_sprejeti.pdf.
48. *Statistični urad RS*. (2017). Ljubljana: Statistični urad RS. Pridobljeno 4. 12. 2017 s spletne strani: <http://www.stat.si/StatWeb/>.
49. Štoka, P. (2009). *Festival domoznanstva: smernice delovnih skupin za domoznanstvo osrednjih območnih knjižnic z analizo vprašalnika o stanju domoznanstva v slovenskih splošnih knjižnicah in UKM za leto 2007*. Ljubljana: narodna in univerzitetna knjižnica. Pridobljeno 4. 12. 2017 s spletne strani: <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-CLMMARRZ/>.
50. Vsebinska in finančna poročila o izvajanju posebnih nalog osrednjih območnih knjižnic: poročevalska leta 2014, 2015, 2016.

51. Vodopivec, J. in Vrabec, L. (2012). *Materialno varovanje knjižničnega domoznanskega gradiva v Sloveniji: ocena depojev v osrednjih območnih knjižnicah in Univerzitetni knjižnici Maribor = Preservation of library local history material in Slovenia: risk assessment of repositories in Slovenian central libraries and University of Maribor Library*. Ljubljana: Zveza bibliotekarskih društev Slovenije, Sekcija za domoznanstvo in kulturno dediščino. (Zbirka Domfest; 2).
52. Zakon o elektronskih komunikacijah /ZEKom-1/. (2012). *Uradni list RS*, št. 109. Pridobljeno 4. 12. 2017 s spletne strani: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=111442&part=u&highlight=Zakon+o+elektronskih+komunikacijah+#!>/Zakon-o-elektronskih-komunikacijah-%28ZEKom-1%29
53. Zakon o javnih financah /ZJF/. (1999). *Uradni list RS*, št. 79. Pridobljeno 4. 12. 2017 s spletne strani: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=199979&stevilka=3758>
54. Zakon o obveznem izvodu publikacij /ZOIPub/. (2006). *Uradni list RS*, št. 69. Pridobljeno 4. 12. 2017 s spletne strani: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200669&stevilka=2977>
55. Zakon o knjižničarstvu /ZKnj-1/. (2001). *Uradni list RS*, št. 87. Pridobljeno 4. 12. 2017 s spletne strani: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200187&stevilka=4446>
56. Zakon o spremembah in dopolnitvi Zakona o elektronskih komunikacijah /ZEKom-1A/. (2013). *Uradni list RS*, št. 110. Pridobljeno 4. 12. 2017 s spletne strani: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=115694&part=u&highlight=Zakon+o+elektronskih+komunikacijah+#!>/Zakon-o-spremembah-in-dopolnitvi-Zakona-o-elektronskih-komunikacijah-%28ZEKom-1A%29
57. Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o obveznem izvodu publikacij /ZOIPub-A/. (2009). *Uradni list RS*, št. 86. Pridobljeno 4. 12. 2017 s spletne strani: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=94363#!>/Zakon-o-spremembah-in-dopolnitvah-Zakona-o-obveznem-izvodu-publikacij-%28ZOIPub-A%29
58. Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo /ZUJIK/. (2002). *Uradni list RS*, št. 96. Pridobljeno 4. 12. 2017 s spletne strani: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200296&stevilka=4807>
59. Zakon za uravnoteženje javnih financ /ZUJF/. (2012). *Uradni list RS*, št. 40. Pridobljeno 4. 12. 2017 s spletne strani: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=201240&stevilka=1700>
60. Zeni Bešter, J. (2016). Slovenski spletni biografski leksikoni. V *E-domoznanstvo: učinek sodobne informacijske tehnologije na domoznansko dejavnost v knjižnicah na Slovenskem* (str. 91-97). Domfest: 4. festival domoznanstva (4; 2016; Ptuj). Ljubljana: Zveza bibliotekarskih društev Slovenije, 2016.

11 Priloge

11.1 Priloga 1: Trendi pri izvajanju štirih posebnih nalog 2003-2016

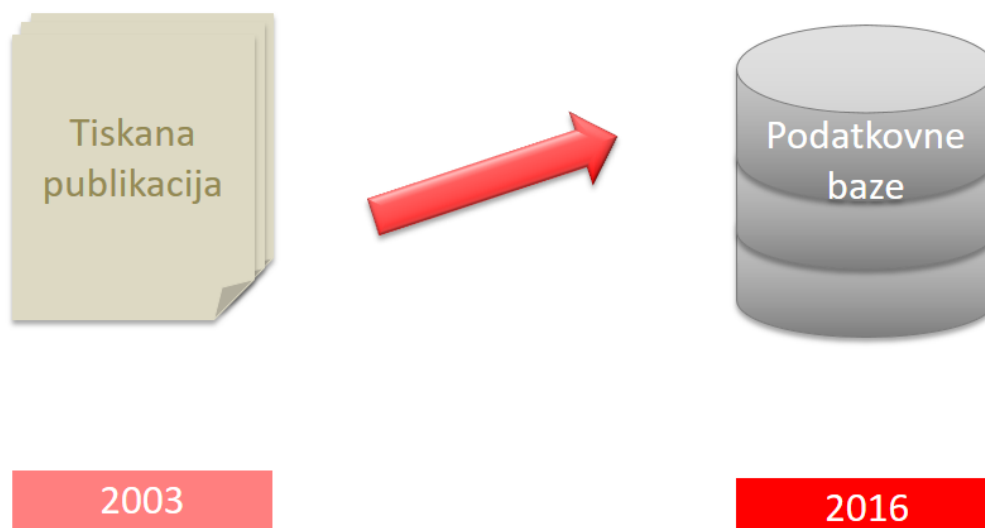
V okviru izvajanja štirih posebnih nalog OOK so se skozi leta poročanja (od leta 2003 do 2016) pokazali določeni trendi pri izvajanju posamezne posebne naloge OOK.

Mreža se ni veliko spreminjala. Število OOK je že od leta 2003 enako (10) OOK, ki opravljajo štiri posebne zakonske naloge. Število splošnih knjižnic je od leta 2009 konstantno (58). Število bibliobusov je že od leta 2010 (12), medtem ko se je število postajališč povišalo za 25 postajališč (3,6%), od leta 2013 do leta 2016.

Leta 2013 je bilo izven neposredne dostopnosti do knjižnične dejavnosti splošnih knjižnic v Sloveniji 10 občin, v letu 2016 pa se dostopnost povečuje, in še v 8 občinah tega ni. Dostopnost sta zagotovili občini Apače in Lenart. Število prebivalcev je konec leta 2016 večje za 4810 prebivalcev v primerjavi z letom 2013. Število prebivalcev je naraslo na Dolenjskem, Osrednjeslovenskem in Obalno-kraškem območju, na vseh ostalih sedmih območjih pa se je število prebivalcev zmanjšalo.

Trendi pri 1. nalogi »Zagotavljanje povečanega in zahtevnejšega izbora knjižničnega gradiva«:

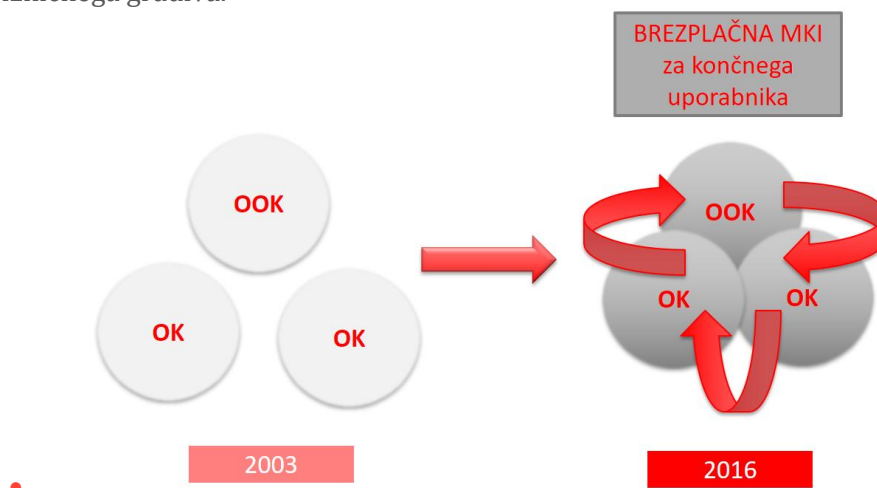
- OOK že od leta 2010 ne dosegajo minimalnega prirasta gradiva glede na pravilnik (14 inventarnih enot na 1000 prebivalcev).
- Število inventariziranega obveznega izvoda se zmanjšuje, in sicer je bilo v prejšnjem poročevalskem obdobju (2010-2013) povprečno inventariziranih 2800 enot letno, medtem ko je v obdobju 2014-2016 padlo na 2.200 inventarnih enot (21,43 % upad).
- Skozi obe poročevalski obdobji (2010-2013 in 2014-2016) je razmerje v prirastu naslovov močno v korist prirasta gradiva v slovenskem jeziku. V zadnjem poročevalskem obdobju (2014-2016) je v primerjavi s prejšnjim je razmerje v korist prirasta gradiva v slovenskem jeziku naraslo še za 3,52%.
- Leta 2013 so se knjižnične zbirke v OOK iz naslova izvajanja prve posebne naloge povečale za skupno 27.412 inventarnih enot (26.119 inventariziranih enot obveznega izvoda in 1293 enot nakupa), v letu 2016 pa je skupen prirast 21.635 inventarnih enot gradiva brez enot nakupa.
- Pri nakupu gradiva so OOK, poleg prirasta gradiva iz naslova obveznega izvoda, v prvem obdobju nakupovale tiskane publikacije, v drugi polovici in tudi ob zaključnem letu 2016 pa so sredstva zagotovljena za nakup podatkovnih baz (Slika 23).

Slika 23: 1. naloga: Vrsta gradiva (nakup), 2003-2016

- Kvota 20 % uporabnikov (članov) s širšega območja, predpisana v pravilniku, ni bila v obdobju 2010-2016 dosežena na nobenem izmed območij. Delež včlanjenih prebivalcev širšega območja je bil najvišji leta 2011 v Ljubljani (12,34%), najnižji pa v Novem mestu v letu 2016 (0,84%). Največji delež izposoje knjižničnega gradiva članom s širšega območja OOK, beležijo v Murski Soboti, kjer je nad 20 % vsa leta od 2010 do 2016.

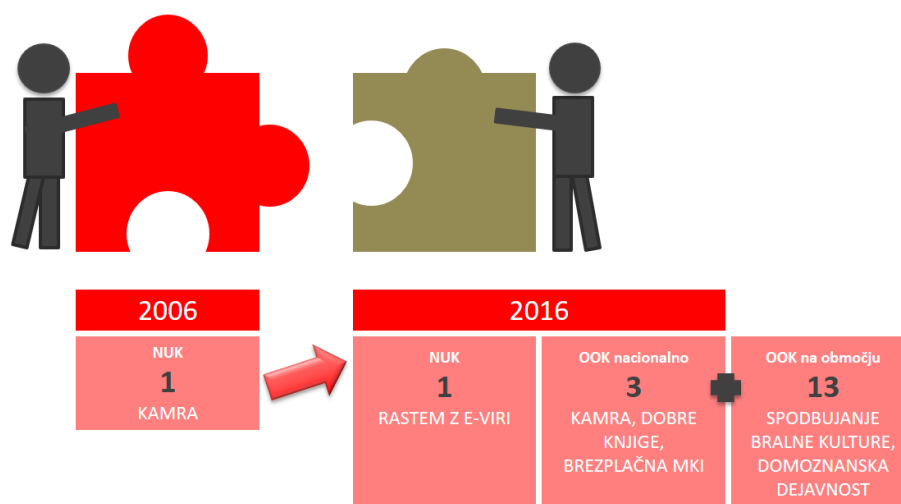
- V letu 2016 nakupa knjižničnega gradiva s sredstvi pristojnega ministrstva ni bilo več. Razlog: OOK so sredstva za prirast gradiva namenile nakupu podatkovnih zbirk in s tem omogočile članom širšega območja dostop na daljavo (24/7).
- Statistika uporabe podatkovnih zbirk z dostopom na daljavo kaže, da je med leti 2011-2016 raslo število prijav do podatkovnih zbirk. Če primerjamo število prijav v zadnjem letu prejšnjega poročevalskega obdobja, torej leta 2013 (21.502 prijav), s številom prijav v zadnjem letu sedanjega poročevalskega obdobja, torej 2016 (33.589 prijav), je opazna 56 % rast.
- Medknjižnična izposoja je za končnega uporabnika postala brezplačna na vseh območjih in na vseh relacijah v letu 2016 (med OOK in OK ter obratno in med OK na območju OOK) (Slika 24), s čimer OOK zagotavljajo uresničevanje pravilnika, ki določa zagotavljanje povečanega in zahtevnejšega izbora knjižničnega gradiva.

Slika 24: 1. naloga: Medknjižnična izposoja za končnega uporabnika, 2003-2016

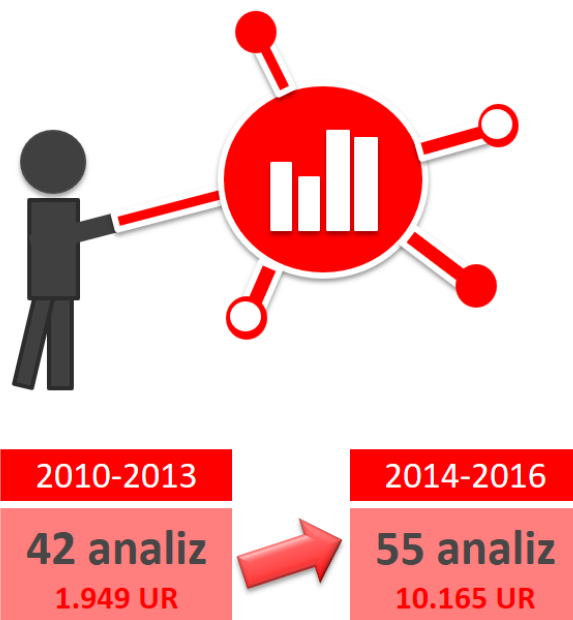
V okviru 2. naloge »Strokovna pomoč knjižnicam območja«, najbolj izstopata dva trenda, in sicer:

- Področje izvajanja projektov. Če je bil v letu 2006 le en projekt na nacionalnem nivoju: spletni portal Kamra, ki ga je uvedel NUK, se v letu 2016 na nacionalni ravni izvajajo: projekt, ki ga izvaja NUK (Rastemo z eviri) in 3 projekti, ki jih izvajajo OOK (Kamra, Dobre Knjige in brezplačna MKI za končnega uporabnika ter 13 projektov na območni ravni na področju spodbujanja bralne kulture in domoznanske dejavnosti (Slika 25).

Slika 25: 2. naloga: Projekti, 2006-2016

- Drugi trend pa je izdelava analiz. OOK poročajo o porastu števila analiz in predvsem obsega ur, ki jih za to namenijo. Primerjava obsega ur porabljenih za analize v tem poročevalskem obdobju s prejšnjim (2010-2013), kaže na 5-kratno povečanje (Slika 26).

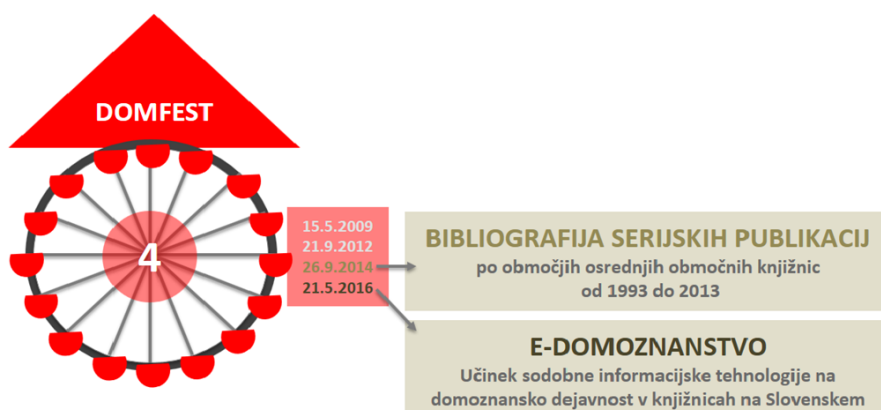

Slika 26: 2. naloga: Število izdelanih analiz v OOK, 2010-2016

Trendi v okviru druge naloge nakazujejo pomen raziskovanja in poznavanja lokalnega okolja ter povezovanje tako na lokalni kot nacionalni ravni za uspešno načrtovanje storitev in delovanje na področju knjižnične dejavnosti.

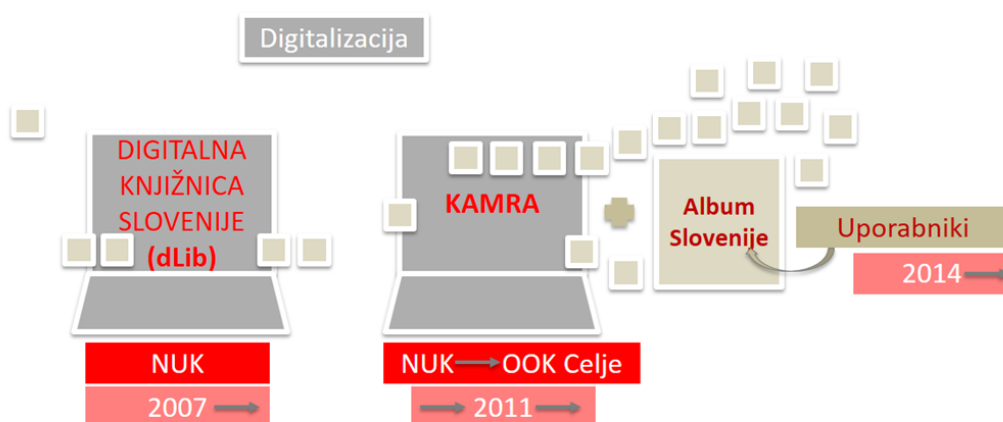
3. posebna naloga OOK se navezuje na »Koordinacijo zbiranja, obdelave in hranjenja domoznanskega gradiva«, pri čemer izpostavljam naslednje trende:

- Festival domoznanstva ali Domfest, je bil v celotnem obdobju poročanja od leta 2003 do 2016, izveden štirikrat. V tem poročevalskem obdobju (2014-2016) sta bila izvedena 2 festivala – leta 2014 in 2016, skladno s tem pa sta bili izdani tudi dve publikaciji: *Bibliografija serijskih publikacij po območjih osrednjih območnih knjižnic od 1991 do 2013* in *E-domoznanstvo: učinek sodobne informacijske tehnologije na domoznansko dejavnost v knjižnicah na Slovenskem* (Slika 27).

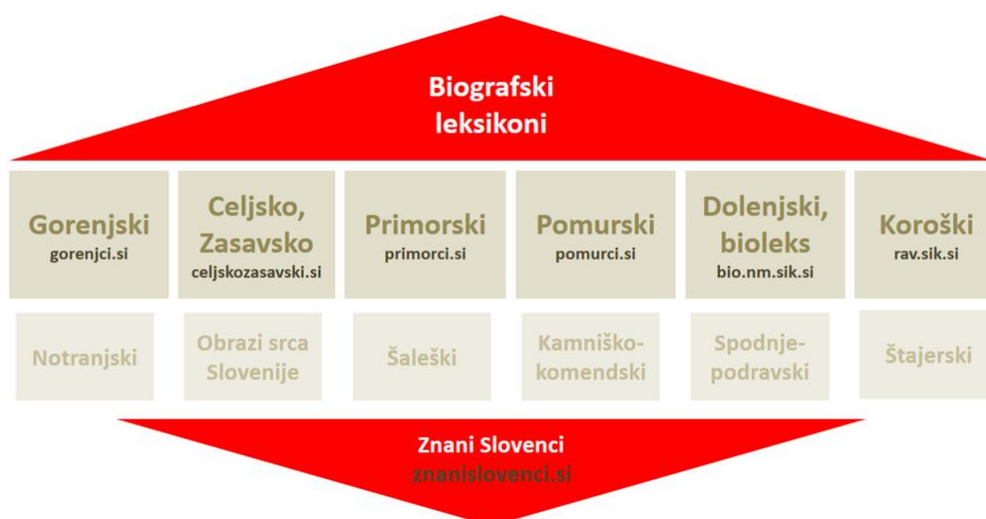
Slika 27: 3. naloga: Festival domoznanstva (Domfest), 2009-2016

- V okviru koordinacije izvajanja domoznanske dejavnosti beležijo OOK trend digitalizacije vsebin in objavljanje na spletnem mestu Digitalne knjižnice Slovenije (www.dLib.si) in na spletnem portalu Kamra (www.kamra.si). Obe spletni mesti je sprva upravljal NUK, od leta 2011 pa je Kamra prešla na Osrednjo knjižnico Celje. V okviru Kamre v letu 2013 oziroma 2014 je novost modul Album Slovenije, ki je bil ustvarjen z namenom pridobivanja vsebin oziroma zgodb s strani uporabnikov (Slika 27).

Slika 28: 3. naloga: Objava digitaliziranega gradiva, 2007-2016

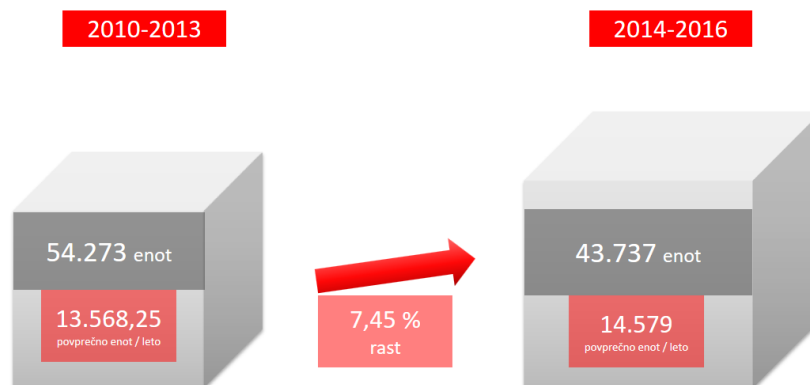
- V okviru domoznanstva bi izpostavili še porast števila biografskih leksikonov (Slika 29). Nekatere gradijo OOK, nekatere OOK in OK, nekatere pa same OK. Veliko število biografskih leksikonov kaže na razdrobljenost načina dela, pri čemer se zdi pomembno, da se ustvari enotna vstopna točka (še nerealiziran predlog Znani Slovenci).

Slika 29: 3. naloga: Domoznanstvo - Biografski leksikoni, 2016

V okviru izvajanja 4. posebne naloge »Usmerjanje izločenega knjižničnega gradiva s svojega območja«, poročamo o:

- številu odpisanih inventarnih enot gradiva, pri čemer je razvidno, da se povečuje število odpisanega gradiva v tem obdobju (2014-2016) v primerjavi s prejšnjim poročevalskim obdobjem (2010-2013) (Slika 30).

Slika 30: 4. naloga: Število odpisanih inventarnih enot gradiva, 2010-2016

Kadri

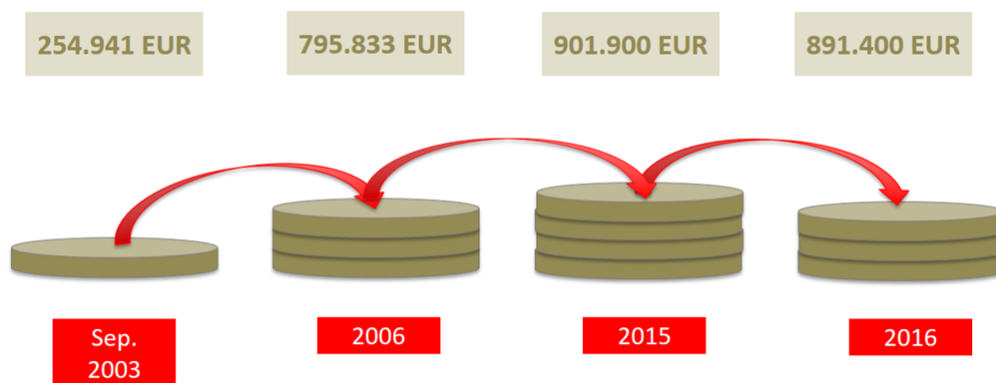
Poleg štirih posebnih nalog izpostavljamo še področje kadrov, saj je v pravilniku določeno, da so za strokovno opravljanje štirih posebnih nalog predvidene vsaj 3 osebe. Zahteve Pravilnika, 2003 ne dosega nobena OOK, najbolj sta se temu v letu 2015 približali Koper in Nova Gorica z 2,5 EPZ. Vseh deset OOK skupaj zaposlujejo 21 EPZ za izvajanje posebnih nalog OOK, ki jih koordinira 1 EPZ v NUK za vsa področja, ki so opredeljena v štirih nalogah (Slika 31).

Slika 31: Kadri za izvajanje posebnih nalog, od 2015

Sredstva MK za izvajanje posebnih nalog OOK

Za izvajanje vseh štirih posebnih nalog je pomembno, da so sredstva zagotovljena iz proračuna pristojnega Ministrstva za kulturo. Financiranje s strani MK se je začelo po uveljavitvi Pravilnika septembra leta 2003, ko je bilo za izvajanje posebnih nalog OOK namenjenih dobrih 250 000 EUR, čez 3 leta pa se je ta vsota kar potrojila. Največ sredstev so OOK pridobile od MK v letu 2015, in sicer malo več kot 900 000 evrov. Če primerjamo prva leta financiranja z zadnjim letom poročevalskega obdobja – 2016, vidimo, da se je višina namenjenih sredstev povežala za skoraj štiri krat. Financiranje skozi vsa leta (razen prvih treh let) ostaja dokaj konstantno (Slika 32).

Slika 32: Sredstva Ministrstva za kulturo za izvajanje posebnih nalog, 2003-2016

Narodna in univerzitetna knjižnica

Pomembno vlogo pri koordinaciji izvajanja posebnih nalog ima tudi nacionalna knjižnica. NUK v okviru koordinacije pripravlja »strokovne smernice, navodila in izhodišča« in koordinira delo delovnih skupin ter predlaga nove projekte. V prejšnjem poročevalskem obdobju (2010-2013) je NUK pripravil 12 strokovnih priporočil, v tem obdobju (2014-2016) pa še 6 strokovnih priporočil (Slika 33).

Poleg tega pa NUK v dogovoru z OOK izvaja tudi koordinacijo izobraževanj. V prejšnjem poročevalskem obdobju je NUK organiziral 105 izobraževanj, v tem pa 28 izobraževanj (Slika 33).

	2010-2013	2014-2016
Strokovna priporočila	12	6
Izobraževanja	105	28

Slika 33: Koordinacija NUK (število strokovnih priporočil in izvedenih izobraževanj za OOK), 2010-2016

Naloga koordinatorja v NUK je tudi poročanje o izvajanju posebnih nalog OOK. V obdobju od 2003 do 2016 je koordinator med drugim pripravil:

- Zgibanke o stanju knjižne dejavnosti po območjih od leta 2010. Pripravljenih in natisnjenih jih je bilo skupno 6 (Slika 34).
- Poročila, ki podrobneje prikazujejo izvajanje posebnih nalog OOK skozi večletna poročevalska obdobja (3-letna ali 4-letna poročila). V obdobju od 2003 do 2016 so bila pripravljena štiri izčrpna poročila (Slika 34).

2003-2016	2003-2006	2007-2009	2010-2013	2014-2016
Zgibanke 6	0	0	4	2
Poročila 4	1	1	1	1

Slika 34: Poročanje NUK (zgibanke, poročila), 2003-2016